Kendriya Sanskrit Vidyapeetha Series—No. 7

SĀMAVEDĀRṢEYA DĪPA

OF

BHAṬṬA BHĀSKARĀ-ADHVARĪNDRA

सामवेदार्षेयदीपः

भट्टभास्कराध्वरीन्द्रप्रणीतः

Edited by

Bellikoth RAMACHANDRA SHARMA, MA., Ph.D.,

Director, Kendriya Sanskrit Vidyapeetha,

TIRUPATI

KENDRIYA SANSKRIT VIDYAPEETHA

TIRUPATI

1967

Kendriya Sanskrit Vidyapeetha Series—No. 7

SĀMAVEDĀRṢEYA DĪPA

स्व॑स्ति॑ नो॑ बृ॒ह॒स्प॑तिर्द॑धातु

"May Bṛhaspati vouchsafe our well-being"

SV. II. 1225.

Kendriya Sanskrit Vidyapeetha Series—No. 7

SĀMAVEDĀRṢEYA DĪPA

OF

BHAṬṬA BHĀSKARĀDHVARĪNDRA

Edited by

Bellikoth RAMACHANDRA SHARMA, MA., Ph.D.,
Director, Kendriya Sanskrit Vidyapeetha,
TIRUPATI

KENDRIYA SANSKRIT VIDYAPEETHA

TIRUPATI

1967

केन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठग्रन्थमाला—७

सामवेदार्षेयदीपः

भट्टभास्कराध्वरीन्द्रप्रणीतः

केन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठनिदेशकेन
'शेणई' इत्युपाह्वेन डॉ. बे. रामचन्द्रशर्मणा
पाठभेदादिभिः संशोध्य प्रकाशितः

केन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्,
तिरुपति
१९६७

PREFACE

In my Introduction to the Sāmavidhāna Brāhmaṇa I have announced my plan of bringing out the critical editions of the Sāmabrāhmaṇas which are not available and also my intention to edit the Sāman technical texts. While there have been editions of Sāmabrāhmaṇas in Roman script and Devanāgari brought out by the Western and Indian Vedists, the vast Sāman technical literature alone has so far remained utterly neglected, with no standard edition of any Lakṣaṇa-Granthas. A notable exception to this is perhaps the Puṣpasūtra that was brought out by Richard Simon in 1908, with text in Roman script and with a very learned introduction and German translation. This edition stands as a monument of infallible German Scholarship of Sāman technical literature. He has also, of course, published the Pañcavidha-sūtra, a minor work in this field, with German translation. But these works have long gone out of print. I intend bringing out all important *Sāmalakṣana-granthas*, so far published or unpublished, in due course, in the Kendriya Sanskrit Vidyapeetha series one by one.

The Sāmavedārṣeyadipa is an important and rare work in this field and it is now being made available in print for the first time. The work constitutes a systematic record of the metres, deities and ṛṣis of the ṛcās and gānas of the Sāmaveda. This is an *anukramaṇī type* of work of Sāmaveda and a very useful reference work for a chandoga and a researcher. But it concludes, like Ārṣeya Brāhmaṇa, with Āraṇyaka.

In this edition, I have arranged the text in such a way that it should be easier for any one to locate a verse or gāna in the Saṁhitā or Gānagrantha where one can find out the fuller text of any given verse or gāna. The Appendices, A and B add further to the reference value of this edition. The Appendix-A lists the names of melodies, Grāmageya and Āraṇyaka, in one alphabetical order with reference to the basic verses or yonimantras and to the ṛṣis, and Appendix-B provides the list of ṛṣis of the ṛcas and gānas recorded in the work.

The present edition is based on 4 manuscripts,-3 from the Manuscripts Libraries and one supplied by Shri R. Santanam Sastrigal. Ever since I made my intention of bringing out the editions of Sāman literature known to the learned public I have been getting all necessary co-operation and encouragement from the Manuscripts Libraries, Research Institutes and Sāmavedins. I have, therefore, a great pleasure in expressing my gratitude to them all. Lastly I have also to express my sincere appreciation of the good work done by the Bharati Vijayam Press, Madras, in printing this work.

Tirupati,
17—3—1967.

B. R. S.

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION

The Work.

Sāmavedārṣeyadīpa, as the title indicates, deals with the ṛṣis of the Sāmans melodized on the yonimantra of the Sāmaveda. The author, Bhaṭṭa-Bhāskara-Adhvarin, in the introduction to his works stresses the obligation, rather mandatary, on the part of a chandoga of knowing the name of the ṛṣi, the metre and the deity of the ṛcās as well as of the sāmans sung by him. He quotes in support of this obligation, the famous passage from the Ārṣeya Brāhmaṇa where also, it is said that the passage is a quotation from a Brāhmaṇa. This quotation is probably from a much older work universally accepted as an authority by the Vedists,-chandogas and others. According to this, one who is ignorant of ṛṣi, chandas and devatā of a mantra that one employs in a sacrifice or that one teaches to his disciples, will face dire consequences-स्थाणुं वर्च्छति, गर्तं वा पद्यति, प्र वा मीयते, पापीयान् भवति,-. Further it is stated there that all his performances as a sacrificial priest or as a Vedic teacher will bear him no fruit,—यातयामान्यस्य छन्दांसि भवन्ति.

The author, moreover, quoting the Nidāna-sūtra, says that while the metre and deity of a ṛcā and a sāman are the same, the ṛṣi of a ṛcā and the sāman based thereon *does* differ-ऋषयस्तु ऋक्सायोर्भिद्यन्ते। छन्दोदेवतयोर्न भेदः।. Therefore, an authentic record of the ṛṣis of the sāmans for ready reference is of course called for. This need the author professes to fulfill in the Sāmavedārṣeyadīpa (SAD).

The Author then informs us that generally Agni for Āgneya, Indra for Aindra and Soma for Pāvamāna are the deities; but whenever there are exceptions to this general rule, he assures us that he would expressly mention them in such places. He, thereafter, cites the metres of the verses chapterwise in the above three parvans as arranged in the Saṁhitā. As for the Āraṇyaka there is no one common deity and no one common metre for the anuvākas. Therefore, while mentioning the ṛṣis of the ṛcās and sāmans, the metre and the deity are also to be recorded in the Āraṇyaka section. This became necessary because while the Grāmegeya part of the sāmans, strictly follows the order of the

verses as they are found in the Sāma Veda Saṁhitā, the Āraṇyaka, though draws on larger number of verses from the Āraṇyaka parvan, never follows the verse order of the Saṁhitā. Further here the verses from the previous parvans viz., Aindra, Āgneya and Pāvamāna are also taken to be melodized. Therefore, it has become necessary to mention the metre, the deity and the ṛṣi of each verse before the respective ṛṣis etc., of the melodies are stated.

The parvans are divided first into adhyāyas and then into khaṇḍas. This is continued upto the end of the Pāvamāna parvan. But after this suddenly the author resorts to the anuvāka division. We have, however, stuck to the khaṇḍa division throughout in order to conform to uniformity.

Whenever the deity of a ṛcā differed from the common deity that belonged to the whole hymn, it is pointed out in proper places in the work. But this reference in many places is not given in the right sequence. Often the name of the deity of a ṛcā when it differed, is given after attesting the ṛṣi of a gāna melodized on a particular ṛcā. This is not correct. All the data regarding a ṛcā should come in one place and in its normal sequence. We have, therefore, brought all these informations in right sequence in one place regardless of how it occurs in some Mss. We have, thus attempted to maintain the uniformity of statement throughout.

There are evidence to believe that the SAD does not exclusively follow the Kauthuma recension. This causes sometimes confusion and even leads to wrong conclusion. For instance (1) in the Kauthuma recension the gāna based on जात: परेण (SV. 90) is called इन्द्रस्य प्रियम् and the ṛṣi thereof Indra. But according to Jaiminīya recension this sāman is known as sayoni (svayoni in SAD) and the ṛṣi thereof Kashyapa. The SAD here follows the Jaiminīya recension.

(2) The gānas melodized on ब्रह्माण इन्द्रम् (SV. 439) are known as shlokas in Svādhyāya Mandala Edition (Sm) while they are known as shlokānusnlokas in SAD. The Sm cites only two gānas but SAD three, based on this verse. Sm also cites two anushlokas but they are based on two subsequent verses, viz., 440 and 441-one on each. The SAD clearly follows the Jaiminīya recension in which three gānas by name of shlokānushloka

are cited on ब्रह्माण इन्द्रम्. Again the gāna based on आ याहि is known as māruta in both the SAD and the Jaiminīya, whereas in Sm it is said to be vācaḥ sāman.

(3) The gāna based on अनवस्ते (SV. 440) is known as shloka in SAD and anushloka in Sm. But the Jaiminīya differes with the SAD in this respect.

(4) All the three sāmans melodized on इन्द्राय पवते (SV. 520) are known as somasāmans in SAD whereas in Sm only the first and the third are called somasāmans and the second svaḥpṛṣṭham āṅgirasam. But in SAD the sāman named svaḥpṛṣṭham aṅgirasam is based on पुनानः सोम (SV. 519). Here again the Sm calls the melody based on this verse as somasāman.

(5) In some places the SAD differs from both Jaiminīya and Kauthuma in respect of ṛsi of ṛcās. For example the ṛṣi of एतो न्विन्द्रम् (SV. 350) is विश्वामित्रो गाथिनः in Sm but in SAD it is tirashcīḥ. Here as well as in some more other places SAD follows the Ṛgveda. Again the ṛṣi of the verse कदा चन (SV. 300) is Vālakhilyas but Sm gives here a different name. In a few places the ṛṣi of the gāna also differs, for instance the first of the five gānas also based on तं वो दस्मम् (SV. 236) is known as nāvika and the ṛṣi thereof is prajāpati both in Sm and Jaiminīya. But in SAD the ṛṣi thereof as nāvika. Again the ṛṣi of the second gāna i. e. ābhīvarta is Prajāpati in both SAD and Jaiminīya. But Sm here differs. It says it is Abhīvarta.

6. The ṛṣi of the gāna based on उप नो हरिभिः (SV. 150) is Prajāpati and the gāna is designated as सुतंरयिष्ठीय after the nidhana of सुतंरयिष्ठाः. But the SAD cites the name of the ṛṣi who composed the gānas as Sutaṁrayiṣṭha. There are instances in the SV were the ṛṣis are known by some phrase occurring in the verses themselves ; for instance the ṛṣi of प्र वो महे (SV. 462), as also of gāna melodized thereon, is named as Eyavayāmarut (ātreya). Similarly the ṛṣi of the gāna melodized on तरत् समन्दी (SV. 500) is called Taranta or Taratsamanta. These are actually not the real names but the names acquired later by the ṛṣis who composed these verses or gānas.

7. According to the SAD the ṛṣi of the 10th hymn (verses 437–446) of Chapter IV in Aindra parvan is Vāmadeva whereas

according to Sm it is Trasadasyu. Similarly SAD cites Rudra as the deity of the verse प्र वो महे (SV. 462) while Sm cites Marut.

8. The SAD says that the verse जज्ञान: सप्त (SV. 101) was taken from the Pāvamāna- इयमृक् पवमानादुद्धृता । (p. 16. L. 7); but it does not seem to be right. In Sm this verse is found only in the Āgneya parvan and not at all in the Pāvamāna.

We have referred to these differences of opinion in respect of ṛṣis and deities as found in Sm and SAD in the foot-notes as also in the Appendix-A. All these facts go in favour of the opinion that the SAD does not exclusively follow any one recension of the SV. The SAD differs with Sm, in many places, so does it with Jaiminīya. These points are discussed in the Critical Notes in relevant places. Maybe, it was following a different recension and this becomes evident from the introductory verse-आर्षेयभरत-[ ] सामानुसारत: ।. Unfortunately no available Mss help us any way to fill up the gap.

The SAD does not normally give the alternative names of the gānas nor does it give any detailed information about the arrangement, composition etc., of the sāmans. It is a simple, methodical and orderly record of the ṛṣis of the ṛcās and gānas. It also records, wherever it is warranted, the metre and the deity. It should be noted here that the ṛṣi of a ṛcā and sāman often differs but not the metre and deity. Therefore, for each verse and the gāna melodized thereon the names of the ṛṣis are expressly mentioned. As regards the metre and the deity in Grāmageya it is normally said at the beginning of a khaṇḍa or a set of khaṇḍas which have common deity and a metre. When this is not the case, the deity and the metre are mentioned after such verse. But since the Āraṇyakagāna does not select the verses in the serial order from the Saṁhitā each verse may have different deity and the metre. Therefore, the deity, the metre, and the ṛṣi of each verse is stated separately and as for gāna the ṛṣi only. Here since the metre and the deity of the verse and the gāna based thereon do not differ, they are not repeated but it is said there ऋग्वच्छन्दोदेवते. However, if the deity differs for both it is expressly stated. As regards staubhikagāna the question of metre does not arise since the stobhas often constitute only phrases or sentences sung in different musical notes. Therefore, only the ṛṣi and the

deity are mentioned. The SAD in this connection clearly says ऋगभावाश्च च्छन्दः.

The SAD does not normally observe the abhinihita-sandhi or pūrvarūpa-sandhi and in this respeet it follows the Vedic grammar. We have also the sandhi like संवर्तो आङ्गिरसः (p. 26. L. 12 vide CN) in this work. This kind of sandhi is not warranted in classical literature. But we find it used in Sāman literature here and there. (Vide शुनःशेपो आजीगर्तिः Sm. p. 10. under sixth dashati). Again the SAD reads तमूवभि (Sm. 383, p. 55. L. 10) spelt with glide व् instead तमू अभि. Though the glide य् and व् after इ and उ followed by a vowel is heard in pronunciation, they are not normally spelt in writing. This is the reason why this glide is technically called yashruti or vashruti in Prātishākhya. The grammarians like Vyāḍi and Gālava have recognised and also accepted this spelling in such vocalic junctures and for writing as well.

The SAD gives sometimes more information that is not recorded in Sm. For instance the SAD gives the exact name of the dvipadā metres for each verse in the 10th khanda of fourth chapter in the Aindra-parvan. But the Sm cites dvipadā-virāṭ as the metre for all the 10 verses in this khaṇḍa which is not correct.

Arrangement

1. *Grāma-Geya-gāna* :

In the Grāmageya the verses are given the serial number in brackets immediately after the pratīka. This will enable us to know the total number of verses in the respective khaṇḍas.

At the end of each paragraph the continuous serial number of the Grāma-geya-gānas is given in brackets. If there are more than one gāna on a yonimantra that is also indicated in the brackets. The number marked with two daṇḍas on both sides at the conclusion of the paragraphs indicates the serial number of the verses as found in the Sāma-saṁhitā. Thus one can understand at a glance the total number of verses melodized in each khaṇḍa, the running serial number of gānas in the Grāmageya as also the serial number of the relevant verses in the Saṁhitā. With the help of this device one can easily locate a gāna or a verse in the Gānagrantha or the Samhitā of the Sāmaveda.

2. *Āraṇyakagāna*:

The Āraṇyaka-gānas are based on the verses mostly taken from the Āraṇyaka-parvan of the Pūrvārcika of the Sāmaveda. Yet there are a good number of gānas in this section which are solely based on the verses taken from the previous three parvans viz.. Āgneya, Āindra and Pāvamāna. While in Grāmageya the gānas strictly follow the numerical sequences of the verses as arranged in the Sāma-saṁhitā, in the Āraṇyaka the gānas utterly neglect this sequence. Further the same verses sometimes form the basis i.e., the yonimantras for several different gānas widely separated. Again there are several gānas which are not at all based on a verse but on what is known as a stobha. Therefore, the Āraṇyaka could not follow the verse sequence as found in the Saṁhitā for its arrangement of the melodies.

In this division the paragraphs in each khaṇḍa are assigned with separate serial numbers. The verses on which the gānas are melodized are given their location number in SV. And lastly the gānas are assigned with the continuous serial numbers. At the conclusion of each paragraph upto that point the total number of verses, on which the gānas have been melodized is given in between the two daṇḍas on each side. The special feature of the Āraṇyakagāna is this :—here all the gānas are not necessarily based on the verses; there are gānas based entirely on what is known as stobhas, words and phrases—coined or composed for this purpose. Such gānas are known as *anṛcam sāma* or more popularly as *staubhikam gānam* and are endowed with supreme potency of spiritual and magical power. The stobhas too are given separate progressive numbers after the total number of the verse marked with+. This will indicate at each stage the total number of verses and stobhas which have formed the basic mantras, whether ṛcās or stobhas, for the elaboration of the Āraṇyakasāmans.

Thus one can, at a glance, learn the total number of verses as also gānas in each knaṇḍa, adhyāya, parvan etc., in the Grāmageya and in the case of Āraṇyaka the total number verses and stobhas in the khaṇḍas and at last in the whole parvan.

The Author

The author Bhaṭṭa-Bhāskara-Adhvarin as we understand from the introductory verses, belonged to *Kashyapa-gotra*. Apart from

this nothing is known about him so far. There were several Vedic authors by name Bhāskara, but we have no evidences to identify our author with any one of them.

There are only four introductory verses in all the Mss with common errors and gaps. It is evident that there must have been some more verses since the expressions in these verses are not continuous and the sentences are not complete. We are thus deprived of whatever little information we could have had about the author from the introductory verses. He refers to the Pratīhāra and Ārṣeyakalpa sūtras, which have been commented on by Varadarāja of the Kaushika gotra. The transcript kept in the India Office Library was made out of a manuscript dated C. 1600. This would show that the author lived prior to the 17th century.

Materials

The following Mss were utilised for bringing out the present edition :

1. L. India Office Library, London, B. 505 from Burnell's Collection. A transcript in grantha made out from a manuscript belonging to one V. R. Sastri of Kumbakonam as we understand from the note written by Burnell himself in the transcript ("Transcribed from an olai Ms. (C. 1600) in the premises of V. R. Sastri, Cumbaconum").

2. B. Palm leaf Ms in Grantha No. 9792 from the Oriental Institute, Baroda.

3. My. Transcript of paper Ms. No. SA 312 in Grantha supplied by the Oriental Research Institute, Mysore.

4. S. Transcript in Grantha supplied by Shri R. Santanam Sastrigal, Ammal Agraharam, Tiruvaiyaru, Tanjore. -only the Aranyaka.

Among these 1-3 appear to be from the same source. They are having gaps and errors in common. The transcript supplied by Shri R. Santanam Sastrigal is the most accurate.

2. *Āraṇyakagāna*:

The Āraṇyaka-gānas are based on the verses mostly taken from the Āraṇyaka-parvan of the Pūrvārcika of the Sāmaveda. Yet there are a good number of gānas in this section which are solely based on the verses taken from the previous three parvans viz.. Āgneya, Āindra and Pāvamāna. While in Grāmageya the gānas strictly follow the numerical sequences of the verses as arranged in the Sāma-saṁhitā, in the Āraṇyaka the gānas utterly neglect this sequence. Further the same verses sometimes form the basis i.e., the yonimantras for several different gānas widely separated. Again there are several gānas which are not at all based on a verse but on what is known as a stobha. Therefore, the Āraṇyaka could not follow the verse sequence as found in the Saṁhitā for its arrangement of the melodies.

In this division the paragraphs in each khaṇḍa are assigned with separate serial numbers. The verses on which the gānas are melodized are given their location number in SV. And lastly the gānas are assigned with the continuous serial numbers. At the conclusion of each paragraph upto that point the total number of verses, on which the gānas have been melodized is given in between the two daṇḍas on each side. The special feature of the Āraṇyakagāna is this :—here all the gānas are not necessarily based on the verses; there are gānas based entirely on what is known as stobhas, words and phrases—coined or composed for this purpose. Such gānas are known as *anṛcam sāma* or more popularly as *staubhikam gānam* and are endowed with supreme potency of spiritual and magical power. The stobhas too are given separate progressive numbers after the total number of the verse marked with+. This will indicate at each stage the total number of verses and stobhas which have formed the basic mantras, whether ṛcās or stobhas, for the elaboration of the Āraṇyakasāmans.

Thus one can, at a glance, learn the total number of verses as also gānas in each knaṇḍa, adhyāya, parvan etc., in the Grāmageya and in the case of Āraṇyaka the total number verses and stobhas in the khaṇḍas and at last in the whole parvan.

The Author

The author Bhaṭṭa-Bhāskara-Adhvarin as we understand from the introductory verses, belonged to *Kashyapa-gotra.* Apart from

this nothing is known about him so far. There were several Vedic authors by name Bhāskara, but we have no evidences to identify our author with any one of them.

There are only four introductory verses in all the Mss with common errors and gaps. It is evident that there must have been some more verses since the expressions in these verses are not continuous and the sentences are not complete. We are thus deprived of whatever little information we could have had about the author from the introductory verses. He refers to the Pratīhāra and Ārṣeyakalpa sūtras, which have been commented on by Varadarāja of the Kaushika gotra. The transcript kept in the India Office Library was made out of a manuscript dated C. 1600. This would show that the author lived prior to the 17th century.

Materials

The following Mss were utilised for bringing out the present edition :

1. L. India Office Library, London, B. 505 from Burnell's Collection. A transcript in grantha made out from a manuscript belonging to one V. R. Sastri of Kumbakonam as we understand from the note written by Burnell himself in the transcript (" Transcribed from an olai Ms. (C. 1600) in the premises of V. R. Sastri, Cumbaconum ").

2. B. Palm leaf Ms in Grantha No. 9792 from the Oriental Institute, Baroda.

3. My. Transcript of paper Ms. No. SA 312 in Grantha supplied by the Oriental Research Institute, Mysore.

4. S. Transcript in Grantha supplied by Shri R. Santanam Sastrigal, Ammal Agraharam, Tiruvaiyaru, Tanjore. -only the Aranyaka.

Among these 1-3 appear to be from the same source. They are having gaps and errors in common. The transcript supplied by Shri R. Santanam Sastrigal is the most accurate.

ERRATA

Page	Line	Read	For
3	16	इन्द्रज्येष्ठम्(? यद्द्याव इन्द्र ते शतम्)	इन्द्रज्येष्ठम्
5	15	तत्साम्नो [मारुतस्य] मरुद्	तत्साम्नो मरुद्
11	11	अग्निर्वा	अग्निर्या
14	6	यद्वाहिष्ठीययो:	यद्वाहिष्ठयो:
17	16	संवर्ग:	संवग:
21	8	°दारस्तत:	°दरस्तत:
21	9	,,	,,
34	15	ना[वि]कस्य	नाकस्य
45	13	[तेषां]	[तयो:]
51	19	॥ ३५८॥]	॥ ३५८ ॥
55	14	॥ ३८२-३ ॥	॥ ३८१-३ ॥
57	20	सूयवस:	सयवासु:
67	17	°पञ्चाशद्दन्नो	°पञ्चाशद्दशो
68	12	Insert सप्तममिन्द्राण्या: साम। तस्येन्द्राणी ऋषि:। after कौम्भ्य: ऋषि:।	
,,	16	स्वादिष्ठया	स्वदिष्ठया
70	5	विदन्वान्	विद्वान्
75	20	[सोम]सामानि	सामानि
,,	23	°रयमणी	°रघमणी
91	4	देवी:	द्वीवी:
111	18	भ[ा[रद्वाजो	भर[ा]द्वाजो
112	9	यश:	यम:

FOOTNOTES

P.	No.	Read	For
10	16	नेद्धश्च for नेडश्च	नेद्धश्च
19		add: 3. त्रयोऽध्यायाः See CN.	
53	18	शेपूषी	शेपूषः
73	1	Transfer:–MyBL. तरत्समन्तस्य for तरन्तस्य See CN:–, to Page 72 as No. 19.	

TRANSLITERATION

Sh	श
Ṣ	ष
S	स

ABBREVIATION

आ	आरण्यकम्
आ. गा.	आरण्यकगानम्
ग्रा. गे.	ग्रामगेयम्
सा.	सामवेदः
स्तौ	स्तौभिकं गानम्
ĀBr.	Ārṣeya Brāhmaṇa
CN	Critical Notes
JĀBr.	Jaiminīya Ārṣeya Brāhmaṇa
SAD	Sāmavedārṣeydīpa
S (in Appendix)	Samaveda, Svâdhyāya Man dala Edition, Pardi.
Sm.	,, ,, ,,

ॐ

भट्टभास्कराध्वरीन्द्रविरचितः

सामवेदार्षेयदीपः

वेदसाम्नामृषिच्छन्दःप्रकारा [अ]थ देवताः ।
आर्षेयाद्यनुसारेण भूत्यै भास्करयज्वनाम् ॥ ॥ १ ॥

काश्यपान्वयसंभूतभास्कराभिधयज्वना । 5
अनेकऋषिदृष्टानां भ [ ] प्रकीर्त्यते ॥ ॥ २ ॥

प्रतिहारार्षेयकल्पसूत्रदृष्टश्रुतावपि ।
प्राकृतीनामृचां साम्नामृषिश्छन्दोऽथ देवता ॥ ॥ ३ ॥

इदन्ताप्रत्ययो नाम इयत्ता च विचार्यते ।
आर्षेयभरत [ ] सामानुसारतः ॥ ॥ ४ ॥ 10

ऋषीणां नामगोत्रोपधारणम् । स्वर्ग्यं यशस्यं धन्यं पुण्यं पुत्र्यं पशव्यं ब्रह्मवर्चस्यं स्मार्तमायुष्यम् । इति [आदिना,] । य इदमुपधारयते एकैकस्यर्षेर्दिव्यं वर्षसहस्रमतिथिर्भवति । अभिनन्दितः प्रतिनन्दितो मानितः पूजितः ततः स्वाध्यायफलमुपजीवति इत्यादिना, यो ह वा अविदितार्षेयच्छन्दोदैवतब्राह्मणेन मन्त्रेण याजयति वाध्यापयति वा 15 स्थाणुं वर्च्छति गर्तं वा पद्यति प्रवा मीयते पापीयान् भवति । यातयामान्यस्य छन्दांसि भवन्ति । अथ यो मन्त्रे मन्त्रे वेद सर्वमायुरेति । श्रेयान् भवति । अयातयामान्यस्य छन्दांसि भवन्ति । तस्मादेतानि

---

3. B. प्रकाश for प्रकारा
4. My B: °यज्वनाम् for यज्वना See CN.
8. My प्रती° for प्रति°
8. L. देवताः for देवता
11. B. नामधेय° for नाम°

मन्त्रे मन्त्रे विद्यात् । ऋषीणां सस्थानो भवति । [सस्थानो भवति] ब्रह्मणः । स्वर्गे लोके महीयते । स्मरन्नाजायते पुनः । य एवं वेद । तान्यार्षेयाणि योऽधीते ब्राह्मणः पङ्क्तिपावनो भवति इति [आदिना च] अन्वयव्यतिरेकाभ्याम् ऋष्यादेरवश्यवेद्यत्वप्रतिपादनात् ऋक्सामयोः क्रमेण

5 ताः प्रतिपाद्यन्ते । अत्र तावन्निदानकारेण—साम्नां छन्दो देवता च अस्ति । नास्तीति गौतमः । यच्छन्दस्यामृचि गीयते तदस्य छन्दः । यद्देवत्यायां सास्य देवता । इति प्रतिपादितम् ॥ १ ॥

ऋषयस्तु ऋक्सामयोर्भिद्यन्ते । छन्दोदैवतयोर्न भेदः ॥ २ ॥

आग्नेयमैन्द्रं पावमानमिति त्रीणि पर्वाणि । आग्नेयसाम्नाम् अग्नि-

10 र्देवतेत्युत्सर्गः । ऐन्द्राणामिन्द्रः । पावमानानां सोमः । क्वचिद् विशेषस्तत्र तत्र वक्ष्यते ॥ ३ ॥

अथ आग्नेयं पर्व

छन्दांसि [....अग्न आयाहि इति आदित—] स्त्र्यनुवाकानां गायत्री छन्दः । चतुर्थप्रभृतीनां त्रयणामनुवाकानां बृहती छन्दः । आजुहोतेति

15 सप्तमस्य जगती छन्दः । अबोध्यग्निरिति [अष्टमस्य] त्रिष्टुप् छन्दः । अग्न ओजिष्ठेति नवमदशमयोरनुष्टुप् छन्दः । पुरु त्वा दे त्येकादशस्य उष्णिक् छन्दः । प्रमंहिष्ठीयेति द्वादशस्य ककुप् छन्दः ॥ १ ॥

इत्याग्नेयं पर्व ॥

---

1. B: स्वस्थानो° for सस्थानो° See CN.
3. L: om. योऽधीते L. om. इति
5. L, तसन्निदान° for तावन्निदान°
6. L: नास्ति योति [ ] गौतमः for नास्तीति गौतमः
7. B, दैवत्यायाम् for. देवत्यायाम्
9. L. om. त्रीणि
10. B. पवमानानां for पावमानानां
14. My. आजुहोतीति for आजुहोतेति
18. B. om. इत्याग्नेयं पर्व

अथ ऐन्द्रं पर्व

तद्वो गायेत्यादितो द्वादशानुवाकानां गायत्री छन्दः। **अभि त्वा शूर नोनुमः** इत्यष्टानुवाकानां बृहती छन्दः। **असावि देवं गोऋजीकमन्ध** इति त्रयाणां त्रिष्टुप् छन्दः। **गायन्ति त्वे**ति त्रयाणाम् अनुवाकानाम् अनुष्टुप् छन्दः। **विश्वाः पृतने**त्यतिजगती छन्दः। **श्रत्ते दधामी**त्युत्तरा जगत्यः। 5
इन्द्र सुतेष्वित्यनुवा[कौ द्वावुष्णिहौ।] **अभ्रातृव्य** इत्यनुवाकः ककुभः। **स्वादोरित्थे**त्यनुवाकद्वयं पाङ्क्तम्। **परि प्र धन्वे**त्यनुवाकत्रयं द्विपदर्चम्। **त्रिकद्रुकेष्वि**ति अनुवाकोऽतिच्छन्दस्कः॥ १॥

॥ इति ऐन्द्रं पर्व॥

अथ पावमानं पर्व 10

उच्चा ते जातम् इत्यनुवाकचतुष्टयं गायत्री छन्दः। **पुनानः सोम धारये**ति पञ्चमस्य बृहती। **प्र तु द्रवे**ति अनुवाकद्वयस्य त्रिष्टुप्। **पुरोजिती**ति अनुवाकस्य अनुष्टुप्। **अभि प्रियाणी**ति जगती। **इन्द्रमच्छे**त्यस्य उष्णिक्। **पवस्व मधुमत्तम** इत्यस्य ककुप्॥ १॥

॥ इति पावमानं पर्व॥ 15

इन्द्र ज्येष्ठमित्यारण्यानुवाकानां पञ्चानां न[ाना]छन्दस्कत्वं नानादेवत्यं च। ऋषिप्रकरणे तत्तच्छन्दोदेवता वक्ष्यन्ते॥

---

1. B. ऐन्द्रपवमानयेत्यादितो° for अथ ऐन्द्रं...गायेत्यादितो°
2. My. L. ऐन्द्रा पवमानेत्यादितः for तद्वो गायेत्यादितो See CN.
6. L. °वकः शौ, My °वाकजौ ..for °वाकौ
7. My B. °वाकद्वयं, L. °वाक[—]यं for °वाकत्रयं
13. My L. om. अस्य after अच्छेति
16. My L. इत्यारण्य° for इत्यारण्या°, My om. पञ्चानां

आग्नेयं पर्व

अथ ऋचां साम्नां च क्रमेण ऋषय उच्यन्ते—

अग्न आ याहि (१) इत्यस्या ऋचः भरद्वाज ऋषिः। तत्साम्नां प्रथमस्य पर्कस्य गौतमः। द्वितीयस्य बर्हिष्यस्य कश्यपः। तृतीयस्य पर्कस्य 5 गौतमः। (ग्रा. गे. १-३) ॥ १ ॥

त्वमग्ने यज्ञानाम् (२) इत्यस्य भरद्वाज ऋषिः। साम्नः सौपर्णः। (ग्रा. गे. ४) ॥ २ ॥

अग्निं दूतम् (३) इत्यस्या ऋचो मेधातिथिः ऋषिः। साम्नो बृहद्भारद्वाजस्य भरद्वाज ऋषिः। (ग्रा. गे. ५) ॥ ३ ॥

10 **अग्निर्वृत्राणि** (४) इत्यस्य भरद्वाज ऋषिः। तत्साम्नां श्रौतर्षाणां त्रयाणां श्रुतर्षिः। (ग्रा. गे. ६-८) ॥ ४ ॥

प्रेष्ठं व (५) इत्यृचः उशनाः। साम्नां प्रथमतृतीययोरौशनयोः उशनाः। मध्यमस्य शैरीषस्य शिरीषः॥ (ग्रा. गे. ९-११) ॥ ५ ॥

त्वं नो अग्ने महोभिः (६) इत्यस्य ऋषिः सुदीतिः। साम्नोः 15 सांवर्गवार्त्रघ्नयोरिन्द्रः। (ग्रा. गे. १२-३) ॥ ६ ॥

एह्यू षु इति (७) ऋचो भरद्वाजः। तत्साम्नोः साकमश्वयोः शौनःशेपः साकमश्व ऋषिः। (ग्रा. गे. १४-५) ॥ ७ ॥

आ ते वत्स (८) इत्यृचो वत्स ऋषिः। तत्साम्नोश्च वात्सयोर्वत्स एव काण्वः। (ग्रा. गे. १६-७) ॥ ८ ॥

20 **त्वामग्ने पुष्करात्** (९) इत्यृचः भरद्वाजः। तत्साम्न आग्नेयस्य अग्नि ऋषिः (ग्रा. गे. १८) ॥ ९ ॥

---

3. L. भरद्वाजस्य for भरद्वाज ऋषिः
11. L. श्रुतमिषम् for श्रुतर्षिः
12. L. प्रेष्य इत्यृचः for प्रेष्ठं व इत्यृचः
14. My B. सुदितिः L. सुरिति for सुदीतिः
19. My काण्डय्यः, B. कण्व्यः L. काण्यम् for काण्वः

अग्ने विवस्वदा भर (१०) इत्यृचो वामदेव ऋषिः । तत्साम्नो वाध्र्यश्वस्य वध्र्यश्वः अनूप ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १९) ॥ १० ॥

इत्याग्नेये प्रथमः खण्डः

द्वितीयः खण्डः

नमस्ते अग्न ओजसे (११) इत्यस्य विश्वरूप आङ्गिरस ऋषिः। तत्साम्नः सांवर्गस्य अग्निः (ग्रा. गे. २०) ॥ ११ ॥ 5

दूतं वः (१२) इत्यृचो वामदेवः । साम्नो वैश्वमनसस्य विश्वमनाः ॥ (ग्रा. गे. २१) ॥ १२ ॥

उप त्वा जामयः (१३) इत्यृचो भार्गवः । तत्साम्नाम् (म्नोः ?) अग्निः श्वाभश्नौष्टीययोः । (ग्रा. गे. २२-३) ॥ १३ ॥ 10

उप त्वाग्ने (१४) इत्यृचो वैश्वामित्रो मधुच्छन्दाः । तत्साम्नो वैश्वामित्रस्य विश्वामित्रः । (ग्रा. गे. २४) ॥ १४ ॥

जराबोध (१५) इत्यृचः शुनःशेपः । तत्साम्नोर्जराबोधीययोः अग्नि ऋषिः (ग्राम. गे. २५-६) ॥ १५ ॥

प्रति त्यं चारुम् (१६) इत्यृचः मेधातिथिः । तत्साम्नो मरुद्दषिः ॥ (ग्रा. गे. २७) ॥ १६ ॥ 15

अश्वं न त्वा (१७) इत्यृचः शुनःशेपः । साम्नां वारवन्तीयानां भृगुः शुनःशेपो वा ॥ (ग्रा. गे. २८-३०) ॥ १७ ॥

और्वभृगुवत् (१८) इत्यृचः प्रयोग ऋषिः । तत्साम्नोर्वैधारययोः और्वो 19

---

10. My L B. श्वाभाश्नोष्टीये for श्नाभश्नौष्टीययोः See CN.
13. My °बोधीयेत्यृचः for बोध इत्यृचः
15. My L B. after मेधातिथिः add इयमग्निमारुती । अग्निमरुतौ देवता । See CN. My °साम्नोः for °साम्नो
17. My B. वारवन्तीयनाम्नां for वारवन्तीयानां
19. My L B. प्रत्ययोगि for प्रयोगः See CN.

वैघारयः [च] ॥ (ग्रा. गे. ३१-३२) ॥ १८ ॥

अग्निमिन्धान (१९) इत्यृचः प्रयोग ऋषिः । तत्साम्नः ह्यग्निः ॥ (ग्रा. गे. ३३) ॥ १९ ॥

आदित् प्रत्नस्य (२०) इत्यृचः काण्वो वत्सः । तत्साम्नः
5 निधनकामस्य प्रजापतिः ॥ (ग्रा. गे. ३४) ॥ २० ॥

॥ इत्याग्नेये द्वितीयः खण्डः ॥

तृतीयः खण्डः

अग्निं वो वृधन्तं (२१) इत्यृचः प्रयोगः । तत्सामानि सैन्धुक्षितानि । सिन्धुक्षिदृषिः त्रयाणाम् ॥ (ग्रा. गे. ३५-७) ॥ २१ ॥

10 **अग्निस्तिग्मेन** (२२) इत्यृचो भरद्वाजः । तत्साम्नोरग्निः । इहवद्वामदेव्यं तृतीयं । [तस्य] वामदेवः ॥ (ग्रा. गे. ३८-४०) ॥ २२ ॥

अग्ने मृड (२३) इत्यृचो वामदेवः । तत्साम्नोर्यामयोः यमः ॥ (ग्रा. गे. ४१-२) ॥ २३ ॥

अग्ने रक्षा णः (२४) इत्यृचो वामदेवः (वसिष्ठः ?) । तत्साम्नः अग्नेः
15 रक्षोघ्नस्य अग्निः ॥ (ग्रा. गे. ४३) ॥ २४ ॥

अग्ने युङ्क्ष्व (२५) इत्यृचो भरद्वाजः । तत्साम्नोऽग्निः ॥ (ग्रा. गे. ४४) ॥ २५ ॥

नि त्वा नक्ष्य (२६) इत्यृचो वसिष्ठः । तत्साम्नः वैश्वमनसस्य विश्वमनाः ॥ (ग्रा. गे. ४५) ॥ २६ ॥

20 **अग्निर्मूर्धा** (२७) इत्यृचो विश्वरूपः (विरूपः ?) । साम्नश्चाग्नेयस्याग्निः ॥ (ग्रा. गे. ४६) ॥ २७ ॥

---

2. My L B. प्रत्ययोगि for प्रयोगः

4. B. कण्यो for काण्वो°

इममूषु त्वम् (२८) इत्यृचः शुनःशेपः। तत्साम्नः सोमसाम्नः सोमः (ग्रा. गे. ४७) ॥ २८ ॥

तं त्वा गोपवन (२९) इत्यृचः आत्रेयः। तत्साम्नः गौ(गो)पवनः ॥ (ग्रा. गे. ४८) ॥ २९ ॥

परि वाजपति (३०) इत्यृचः वामदेवः। तत्साम्नः सूर्यसाम (म्नः ?) ऋषिः सूर्यः ॥ (ग्रा. गे. ४९) ॥ ३० ॥ 5

उदु इत्यम् (३१) इत्यृचः कण्वः। तत्र सूर्यसाम्नः, सूर्य ऋषिः। देवता [च]॥ (ग्रा. गे. ५०) ॥ ३१ ॥

कविमग्निम् (३२) इत्यृचो मेधातिथिः। तत्साम्नः कावस्य कविः ॥ (ग्र. गे. ५१) ॥ ३२ ॥ 10

शं नो देवीः (३३) इत्यृचः सिन्धुद्वीप ऋषिः। तत्साम्नोः काशीतयोः काशीतः (ग्रा. गे. ५२-३) ॥ ३३ ॥

कस्य नूनम् (३४) इत्यृचः उशना ऋषिः। गोराङ्गिरसस्य सामनी द्वे। तयोराङ्गिरसयोर्गौ ऋषिः ॥ ग्रा. गे. ५४-५) ॥ ३४ ॥

गायत्र्यां खण्डत्रये ऋचः ॥ 15
इत्याग्नेये तृतीयः खण्डः

चतुर्थः खण्डः

॥ अथ बृहत्यृचः ॥

यज्ञायज्ञा व (३५) इत्यृचः शंयुर्बार्हस्पत्य ऋषिः। साम्नां चतुर्णामाद्ये भरद्वाजस्यौपह्वे (हवे ?)। तयोः भरद्वाज ऋषिः। श्रौष्टीगवं तृतीयम्। श्रुष्टीगुः 20

---

15. My L. गायत्र्या (°त्र्यं L) खण्डे त्रय ऋचः See CN.

19. L. om. शंयुः According to SM. edition the rishi of verses 35–42 is भर्गः प्रगाथः

ऋषिः । यज्ञायज्ञीयं चतुर्थम् । तस्याग्निर्वैश्वानर ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५६–५९) ॥ ३५ ॥

पाहि नो अग्न (३६) इत्यृचो भर्ग ऋषिः । साम्नां कार्तयशं प्रथमम् । तस्य कृतयशा ऋषिः । नार्मेधं द्वितीयम् । तस्य नृमेधा अङ्गिर ऋषिः ।
5 कार्तवेशं तृतीयम् । तस्य कृतवेश ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६०-६२) ॥ ३६ ॥

बृहद्भिरग्न (३७) इत्यृचः शंयु ऋषिः । साम्नोर्भरद्वाजस्य पृश्निनोर्भरद्वाज ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६३-४) ॥ ३७ ॥

त्वे अग्ने स्वाहुत (३८) इत्यृचो वसिष्ठ ऋषिः । साम्न उरोराङ्गिरसस्य उरुरङ्गिराः ॥ (ग्रा. गे. ६५) ॥ ३८ ॥

10 **अग्ने जरितर्विश्पतिः** (३९) इत्यस्या ऋचः भर्ग ऋषिः । साम्नोः पौरुमुद्रयोः गौतमः पुरुमुद्र ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६६-७) ॥ ३९ ॥

अग्ने विवस्वदुषस (४०) इत्यृचः प्रस्कण्व ऋषिः । साम्नोः माण्डवयोर्मण्डुर्जमदग्निर्ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६८-९) ॥ ४० ॥

त्वं नश्चित्र ऊत्या (४१) इत्यस्या ऋचः शंयु ऋषिः । साम्नो
15 गाधस्य भरद्वाजः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७०) ॥ ४१ ॥

त्वमित्सप्रथा (४२) इत्यृचः शंयु (भर्गः?) ऋषिः । साम्नोर्गौतमयो गौर्तम ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७१-२) ॥ ४२ ॥

आ नो अग्ने वयो वृधम् (४३) इत्यस्या ऋचः शंयु (भर्गः?) ऋषिः । साम्नः अग्नेरायुषः अग्नि ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७३) ॥ ४३ ॥

20 **यो विश्वा दयते वसु** (४४) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः । साम्नाम्

---

3. L. साम्नोः for साम्नाम्

[चतुर्णा]माद्ययोः अग्नेर्हरसोरग्निः ऋषिः । परयोर्दैर्घश्रवसयोः दीर्घश्रवा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७४-७) ॥ ४४ ॥

॥ इत्याग्नेये प्रथमेऽध्याये चतुर्थः खण्डः॥

पञ्चमः खण्डः

एना वो अग्निं नमसा (१) इत्यस्या ऋचः वसिष्ठ ऋषिः । साम्नां चतुर्णामाद्ययोराग्नेययोरग्निर्ऋषिः । परयोर्गौतमस्य मनाद्ययोर्गौतम ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७८-८१) ॥ ४५ ॥ 5

शेषे वनेषु (२) इत्यृचो भर्ग ऋषिः । साम्नो दे(दै ?)वराजस्य देवराज ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८२) ॥ ४६ ॥

अदर्शि गतुवित्तमः (३) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः । साम्नः कौशिकस्य गाथी कौशिक ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८३) ॥ ४७ ॥ 10

अग्निरुक्थे पुरोहित (४) इत्यृचो मनुर्वैवस्वत ऋषिः । साम्नोर्बार्हदुक्थयोर्बृहदुक्थ ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८४-५) ॥ ४८ ॥

अग्निमीडिष्व (५) इत्यृचः सुदितिः [ऋषिः] । पुरुमीढो वा । साम्नश्च पौरुमीढस्य पुरुमीढ ऋषिः । (ग्रा. गे. ८६) ॥ ४९ ॥ 15

श्रुधि श्रुत्कर्ण वह्निभिः (६) इत्यस्या ऋचः प्रस्कण्व ऋषिः । साम्नश्च प्रास्कण्वस्य प्रस्कण्व ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८७) ॥ ५० ॥

प्र दैवोदासोऽग्निः (७) इत्यस्या ऋचः सौभरिः ऋषिः । साम्नो दैवोदासस्य दिवोदास ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८८) ॥ ५१ ॥

अध ज्मो अध वा (८) इत्यृचः मेधातिथिः [ऋषिः] । साम्नः सौक्रतवस्य सुक्रतुः ऋषिः । इयमैन्द्री । अस्या इन्द्रो देवता ॥ (ग्रा. गे. ८९) ॥ ५२ ॥ 20

कायमानो वना त्वम् (९) इत्यृचः विश्वामित्र ऋषिः । वैद्युतोऽग्निर्देवता । साम्नोः काण्वयोः कण्व ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९०-१) ॥ ५३ ॥

नि त्वामग्ने मनुर्दधे (१०) इत्यस्याः कण्व ऋषिः ॥ साम्नोर्मानवयोर्मनुर्ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९२-३) ॥ ५४ ॥

॥ इत्याग्नेये प्रथमेऽध्याये पञ्चमः खण्डः ॥

षष्ठः खण्डः

5　देवो वो द्रविणोदा (१) इत्यृचो वसिष्ठ ऋषिः । साम्नः द्रविणस्य अग्निर्ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९४) ॥ ५५ ॥

प्रैतु ब्रह्मणस्पतिः (२) इत्यृचः कण्वः [ऋषिः] । साम्नः बार्हस्पत्यस्य बृहस्पतिर्ऋषिः । ब्रह्मणस्पतिर्देवता ॥ (ग्रा. गे. ९५) ॥ ५६ ॥

ऊर्ध्व ऊ षु ण (३) इत्यस्या ऋचः कण्व ऋषिः । उच्छ्रियमाणो यूपो
10　देवता । साम्नो व[ा]सिष्ठस्य वीङ्कस्य वसिष्ठ ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९६) ॥५७॥

प्र यो राये निनीषति (४) इत्यस्या ऋचः वामदेव ऋषिः । साम्नो विष्पर्धसाङ्गिरसस्य अङ्गिरा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९७) ॥ ५८ ॥

प्र वो यह्वं पुरूणाम् (५) इत्यस्या ऋचः कण्व ऋषिः । साम्नः ऐतवार्द्धियस्य [ऐत]वर्द्धिर्ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९८) ॥ ५९ ॥

15　अयमग्निः सुवीर्यस्य (६) इत्यृचः कात्योत्क(त्की ?)ल ऋषिः । साम्नो नेडश्च (!) मन ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९९) ॥ ६० ॥

त्वमग्ने गृहपतिः (७) इत्यृचः वसिष्ठ ऋषिः । साम्नां समन्तानां त्रयाणामाद्यस्य अग्निर्ऋषिः । परयोर्वरुणः ॥ (ग्रा. गे. १००-२) ॥ ६१ ॥

---

7. My L. कवेः for कण्वः
11. According to Sm. सौभरिः काण्वः is the ṛṣi of the verse प्र यो राये (४)
14. My एत° for ऐत° ; My L. वार्द्धियश्वः for ऐतवार्द्धिः See CN.
16. My नेद्धश्च See CN.

सखायस्त्वा ववृमहे (८) इत्यृचो विश्वामित्र ऋषिः। साम्नो आङ्गीगो दानव ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०३) ॥ ६२ ॥

इत्याग्नेये प्रथमेऽध्याये षष्ठः खण्डः ॥

॥ इत्यनुवाकत्रयं बृहतीछन्दस्कम् ॥

सप्तमः खण्डः

5

आ जुहुता (१) इत्यृक् बृहतीछन्दस्कम् (स्का?)। वामदेव ऋषिः। साम्नः श्यावाश्वस्य श्यावाश्व ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०४) ॥ ६३ ॥

चित्र इच्छिशोः (२) इत्यृचः त्वाष्ट्रीहव्यः ऋषिः। जगती छन्दः। साम्नोः ऋतुषाम्नोः ऋतव ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०५-६) ॥ ६४ ॥

इदं त एकम् (३) इत्यृचः बृहदुक्थः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नो यामस्य यम ऋषिः। अग्निर्या (ग्राम. गे. १०७) ॥ ६५ ॥ 10

इमं स्तोमम् (४) इत्यृचः कुत्स ऋषिः। जगती छन्दः। साम्नो यज्ञसारथेः कुत्स एव ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०८) ॥ ६६ ॥

मूर्धानं दिवो अरतिम् (५) इत्यृचः भरद्वाज ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नोर्वैश्वानरयोः अग्निर्वैश्वानर ऋषिः (ग्रा. गे. १०९-११०) ॥ ६७ ॥ 15

वि त्वदापो न पर्वतस्य (६) इत्यृचः भरद्वाज ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नोराश्वयोरश्व ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १११-११२) ॥ ६८ ॥

आ वो राजानमध्वरस्य (७) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः]। त्रिष्टुप् छन्दः। रुद्रो देवतेति केचित्। अग्निरेवेत्यन्ये। साम्नो वामदेवस्य वामदेवो रुद्रो वा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११३) ॥ ६९ ॥ 20

---

2. Sm. आङ्गिगदानवः for आङ्गीगो दानवः
8. Sm. वार्हिष्टव्यः for त्वाष्ट्रीहव्यः ;
9. Sm. ऋतुः for ऋतवः

इन्धे राजा समर्य (८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नोर्वैश्वज्योतिषयोर्विश्वज्योतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११४-५) ॥ ७० ॥

प्र केतुना बृहता (९) इत्यृचः त्रिशिराः त्वाष्ट्रः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नोर्यामयोर्यम ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११६-७) ॥ ७१ ॥

5 **अग्निं नरो** (१०) इत्यृचः वसिष्ठ ऋषिः। त्रिपदा विराट् छन्दः। साम्नोः राशिमराययोः वसिष्ठ ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११८-११९) ॥ ७२ ॥

॥ इत्याग्नेये प्रथमेऽध्याये सप्तमः खण्डः ॥

अष्टमः खण्डः

अबोध्यग्निः (१) इत्यृचः बुधगविष्ठिरावृषी। त्रिष्टुप् छन्दः।
10 साम्नः श्येनस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२०) ॥ ७३ ॥

प्रभुर्जयन्तम् (२) इत्यृचः वत्स ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नः शुक्रस्य शुक्र ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२१) ॥ ७४ ॥

शुक्रं ते अन्यद् (३) इत्यृचः भरद्वाज ऋषिः। त्रिष्टुप् [छन्दः]। साम्नः पौषस्य पूषा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२२) ॥ ७५ ॥

15 **इडामग्ने** (४) इत्यृचः विश्वामित्र ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नः कौत्सस्य कुत्स ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२३) ॥ ७६ ॥

---

1. My इडे for इन्धे
4. My L. trans. त्रिष्टुप् छन्दः after यम ऋषिः।
5. My L. trans. त्रिपदा विराट् छन्दः after वसिष्ठ ऋषिः।
11. Sm. वत्सप्रिः for वत्सः My L. trans. त्रिष्टुप् छन्दः after शुक्र ऋषिः।
12. L शुक्रस्य शुक्रः for शुक्रस्य शुक्रः

प्र होता जात (५) इत्यृचः वत्सप्रिय ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नोः काश्यपयोः कश्यप ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२४-५) ॥ ७७ ॥

प्र सम्राजमसुरस्य (६) इत्यृचः वसिष्ठ ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नो घृताचेराङ्गिरसस्य घृताचिरङ्गिरा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२६) ॥ ७८ ॥

अरण्योर्निहितो जातवेदा (७) इत्यस्या ऋचः विश्वामित्र ऋषिः। 5
त्रिष्टुप् छन्दः ॥ साम्नो भ[ा]रद्वाजस्य प्रासा[हस्य] भरद्वाज ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२७) ॥ ७९ ॥

सनादग्ने मृणसि (८) इत्यस्या ऋचः पायुर्भारद्वाज ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नो रक्षोघ्नस्याग्नेर्वैश्वानरोऽत्रिर्वा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२८) ॥८०॥

॥ इत्याग्नेये प्रथमेऽध्याये अष्टमः खण्डः ॥ 10

नवमः खण्डः

अग्न ओजिष्ठमाभरेत्यनुवाकद्वयस्य अनुष्टुप् छन्दः ॥

अग्न ओजिष्ठम् (१) इत्यृचः आत्रेया ऋषयः। साम्नोः पाथयोः पन्था ऋषिः ॥ (ग्रा. गे १२९-३०) ॥ ८१ ॥

यदि वीरो अनु ष्याद् (२) इत्यृचः वामदेव ऋषिः। साम्नो 15
बृहदाग्नेयस्य अग्निः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १३१) ॥ ८२ ॥

त्वेषस्ते धूम ऋण्वति (३) इत्यस्या ऋचः भरद्वाज ऋषिः। साम्नो यामस्य यम ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १३२) ॥ ८३ ॥

---

3. L. विश्वामित्रः for वसिष्ठः
4. My L. घृताचीः for घृताचिः
5. L. जातयो for जातवेदाः
6. My L. trans. त्रिष्टुप् छन्दः after भरद्वाज ऋषिः।
18. B. साम्नोर्यामयोर् MyI. साम्नो यामस्य. See CN.

त्वं हि क्षैतवद् (४) इत्यृचः भरद्वाज ऋषिः। साम्नो बृहदाग्नेयस्य अग्निः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १३३) ॥ ८४ ॥

प्रातरग्निः पुरु– (५) इत्यृचः मुक्तवाहा न्वि(द्वि ?)त ऋषिः। साम्नो बृहतः कौमुदस्य कुमुदः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १३४) ॥ ८५ ॥

5 **यद्वाहिष्ठं तदग्नये** (६) इत्यृचः अत्रिपुत्रो वसूयव ऋषिः। साम्नोर्-यद्वाहिष्ठयोः अग्निः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १३५-६) ॥ ८६ ॥

विशो विशो वो अतिथिम् (७) इत्यृचः गोपवन ऋषिः। साम्नो विशोविशीयस्य अग्निर्ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १३७) ८७ ॥

बृहद्वयो हि भानवे (८) इत्यृचः पुरुरात्रेय ऋषिः। साम्नो
10 कनीनिकयोः प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १३८-९) ॥ ८८ ॥

अगन्म वृत्रहन्तमम् (९) इत्यृचः गोपवन ऋषिः। साम्नः श्रौतर्व-णस्य श्रुतर्वा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १४०) ॥ ८९ ॥

जातः परेण (१०) इत्यृचः वामदेव ऋषिः। साम्नः स्वयोनेः कश्यप ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १४१ ॥ ९० ॥

15 **॥ इत्याग्नेये प्रथमेऽध्याये नवमः खण्डः ॥**

दशमः खण्डः

सोमं राजानम् (१) इत्यृचः अग्निस्तापस ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। विश्वेदेवा देवता। साम्नो बार्हस्पत्यस्य बृहस्पतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १४२) ॥ ९१ ॥

---

4. L: बृहतम्। for बृहतः

10. My कनीययोः for कनीनिकयोः

13. साम्नः स्वयोनेः See CN,

उत एत उदारुहन् (२) इत्यृचः वामदेव ऋषिः। साम्न आरूढवदाङ्गिरसस्य अङ्गिरा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १४३)॥ ९२॥

राये अग्ने (३) इत्यृचः वामदेव ऋषिः। साम्नोरासितयोरसित ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १४४-५)॥ ९३॥

दधन्वे यद् (४) इत्यस्य [ऋचः] भार्गव ऋषिः। साम्नस्त्वाष्ट्रीसाम्नः त्वाष्ट्री (त्वष्टा?) ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १४६)॥ ९४॥ 5

प्रत्यग्ने हरसा (५) इत्यृचः वा(पा?)युः ऋषिः। साम्नो राक्षोघ्नस्य अगस्त्य ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १४७)॥ ९५॥

त्वमग्ने वसून् (६) इत्यृचः प्रस्कण्वः काण्वः ऋषिः। साम्नो मानवस्य मनुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १४८)॥ ९६॥ 10

इत्यनुष्टुभः॥

॥ इत्याग्नेये प्रथमेऽध्याये दशमः खण्डः॥

एकादशः खण्डः

पुरु त्वा देत्युष्णिहो दशर्चम्॥

पुरु त्वा दा (१) इत्यृचः औचथ्य ऋषिः। साम्नां पञ्चानाम् आदितस्तौदयोः द्वयोस्तुद ऋषिः। परेषां दैर्घतमसानां त्रयाणां दीर्घतमा ऋषिः॥ 15 (ग्रा. गे. १४९-५३)॥ ९७॥

प्र होत्रे पूर्व्यम् (२) इत्यृचः विश्वामित्र ऋषिः। साम्नोः प्रहितयोः श्यावाश्व ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १५४-५)॥ ९८॥

---

9. My om. प्रस्कण्वः

16. My B° स्तौदयोः for °स्तौदयोः; My B. om. द्वयोः

अग्ने वाजस्य (३) इत्यृचो गौतम ऋषिः। साम्नोः शुद्धचयोः प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १५६-७) ॥ ९९ ॥

अग्ने यजिष्ठो अध्वरे (४) इत्यृचः विश्वामित्र ऋषिः। साम्नामाद्यस्य सदसः उत्तरयोर्हविर्धानयोश्च प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १५८-१६०)
5 ॥ १०० ॥

जज्ञानः सप्त (५) इत्यृचः त्रित ऋषिः। साम्नः त्वष्टुरातिथ्यस्य त्वष्टा ऋषिः। इयमृक् पवमानादुद्धृता॥ (ग्रा. गे. १६१) ॥ १०१ ॥

उत स्या नो दिवा (६) इत्यृचः पुरुमीढः ऋषिः। साम्नोऽदितेः अदितिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १६२) ॥ १०२ ॥

10 **ईडिष्वा हि** (७) इत्यृचः वैयश्व ऋषिः। साम्नो वार्कजम्भस्य वृकजम्भः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १६३) ॥ १०३ ॥

न तस्य मायया (८) इत्यृचः वैयश्व ऋषिः। साम्नः अगस्त्यस्य राक्षोघ्नस्य अगस्त्य ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १६४) ॥ १०४ ॥

अप त्यं वृजिनम् (९) इत्यृचः ऋजिश्वा भारद्वाजः [ऋषिः]। साम्नः
15 सौमक्रतवस्य सोमक्रतुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १६५) ॥ १०५ ॥

श्रुष्टयग्ने नवस्य मे (१०) इत्यृचः विश्वमना एव ऋषिः। साम्नो राक्षोघ्नस्य अगस्त्य ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १६६) ॥ १०६ ॥

इत्युष्णिहः॥

॥ इति आग्नेये प्रथमेऽध्याये एकादशः खण्डः ॥

---

6. BL. तृतः My स्तुतः for त्रितः
8. Sm. इरिम्बिठिः for पुरुमीढः
16. B My L. नमस्य for नवस्य

॥ द्वादशः खण्डः ॥

॥ अथ ककुभः अष्टौ ऋचः ॥

प्र मंहिष्ठी(ष्ठा?)य (१) इत्यृचः प्रयोगो भार्गवः ऋषिः । साम्नां प्रमंहिष्ठीयानां चतुर्णाम् इन्द्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १६७-१७०) ॥ १०७ ॥ 5

प्र सो अग्ने (२) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः । साम्नो वाजभृतः भरद्वाज ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १७१) ॥ १०८ ॥

तं गूर्धया स्वर्णरम् (३) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः । साम्नां सौभराणां त्रयाणां सौभरिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १७२-४) ॥ १०९ ॥

मा नो हृणीथा (४) इत्यृचः प्रयोगः ऋषिः । साम्नोः पार्थयोः सौभरयोरपत्यः सौभरिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १७५-६) ॥ ११० ॥ 10

भद्रो नो अग्निराहुतः (५) इत्यादीनां तिसृणां सौभरिरेव ऋषिः । साम्नो दैवानीकस्य दैवानीकः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १७७) ॥ १११ ॥

[**यजिष्ठं त्वा** (६) इति साध्यस्य साम्नः साधिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १७८) ॥ ११२ ॥] 15

तदग्ने द्युम्नम् (७) इति जमदग्नेः सांवर्गस्य जमदग्निः संवगः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १७९) ॥ ११३ ॥

यद्वा उ विश्पतिः (८) इत्यृचः विश्वमना ऋषिः । साम्नो राक्षोघ्नस्य अगस्त्यः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १८०) ॥ ११४ ॥

॥ इत्यष्टौ ककुभः ॥

॥ इत्याग्नेये प्रथमेऽध्याये द्वादशः खण्डः ॥

---

10. पार्थयोः See CN.

11. L. सौभरयो रपत्यः for सौभरयोरपत्यः

13. B My. साम्नों, L. साम्ना for साम्नो

इत्थं चतुर्दश शतं ऋच आग्नेयपर्वणि ।
साशीति शतमाग्नेये सामान्येषां (न्यासां ?) प्रकीर्तिताः ।
ऋषिच्छन्दोदेवताश्च सर्वेषां संप्रदर्शिताः ॥

आग्नेयं [पर्व] समाप्तम्

॥ इति प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

---

3. ऋषिच्छन्दो...संप्रदर्शिताः is found in BMyL after आग्नेयं पर्व समाप्तम्

द्वितीयोऽध्यायः

ऐन्द्रं पर्व

॥ प्रथमः खण्डः ॥

अथ ऐन्द्रे पर्वणि त्रयोऽध्यायाः। द्वादशानुवाकाः। प्रथमेऽध्याये शतमष्टादश ऋचः गायत्रीछन्दस्काः। सर्वेषामिन्द्रो देवता। उत्सर्गान्तर्देवता-विशेषस्तत्र तत्र वक्ष्यते ॥ 5

तद्वो गाय (१) इत्यृचः शंयुर्बार्हस्पत्य ऋषिः। साम्नां रुद्रो मृगयुर्वा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १८१-४)॥ ११५)॥

यस्ते नूनं शतक्रतो (२) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्न आश्वस्य अश्व ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १८५)॥ ११६॥

गाव उप वदावटे (३) इत्यृचः हर्यतः प्रगाथ ऋषिः। साम्नोर्-ऐटयोरिटन्वान् भार्गव ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १८६-७)॥ ११७॥ 10

अरमश्वाय गायत (४) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नोः श्रौत-कक्षयोश्च श्रुतकक्ष ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १८८-९)॥ ११८॥

तमिन्द्रं वाजयामसि (५) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। आद्ययोस्तन्वस्य पार्थस्य साम्नोः तन्वः पार्थ ऋषिः। दावसोर्वाङ्गिरसस्य द्वितीयः (यम् ?)। 15 [तस्य दावसुः ऋषिः।] वसिष्ठस्य निवेष्ट्यौ-[द्वौ]। तयोर्वसिष्ठ ऋषिः। इडानां संक्षारो वा चतुर्थं साम॥ (ग्रा. गे. १९०-३)॥ ११९॥

त्वमिन्द्र बलादधि (३) इत्यृचः इन्द्रमातरो देवजामयः ऋषयः। साम्नां शाय्यातानां त्रयाणां शय्यात ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १९४-६)॥ १२०॥

---

2. L. उत्सर्गान्तम् for उत्सर्गान्तर्

12. B My L. आरम् for अरम्

19. B. शातय्यातानां...शर्यातः, My शातर्यातानां....शर्यातः for शाय्यां-तानां...शय्यातः

यज्ञ इन्द्रमवर्धयत (७) यदिन्द्राहं यथा त्वम् (८) इति द्विऋचस्य गौषूक्ताश्वसूक्तावृषी। यज्ञ इन्द्रमवर्धयत् इति इन्द्राण्याः साम। तस्येन्द्राणी ऋषिः। यदिन्द्राहं यथा त्वम् इति गौषूक्ताश्वसूक्तयोः गौषूक्तिश्चाश्वसूक्तिश्च ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १९७-९)॥ १२१-१२२॥

5 [पन्यंपन्यमित् (९) इत्यृचः) मेधातिथिराङ्गिरसश्च प्रियमेधश्च काण्वः ऋषिः। साम्नः गौरीवितस्य गौरीवितिः ऋषिः॥ (ग्रा.गे. २००)॥ १२३॥

इदं वसो सुतमन्धः (१०) इत्यृचश्च मेधातिथिराङ्गिरसः प्रियमेधश्च काण्व ऋषिः। साम्नां गाराणां त्रयाणां गार ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २०१-३]॥ १२४॥

10 इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये प्रथमः खण्डः
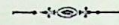
द्वितीयः खण्डः

उद्धेदभि श्रुतामघम् (१) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नां सौपर्णानां त्रयाणां सुपर्ण ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २०४-६)॥ १२५॥

यदद्य कच्च (२) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नः शाकलस्य शकल ऋषिः। आभ्यां ऋग्भ्यां सूर्यरूपेण इन्द्रस्तूयते॥ ग्रा. गे. २०७)॥ १२६॥

15 य आनयत् परावतः (३) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। साम्नोः आभरद्वसवयोः आभरद्वसुः ऋषिः (ग्रा. गे. २०८-९)॥ १२७॥

मा न इन्द्राभ्यादिशः (४) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नोस्तन्वयोस्तन्व ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २१०-१)॥ १२८॥

5, 7. Sm: मेधातिभिः काण्वः प्रियमेधश्चाङ्गिरसः for मेधा...काण्वः

8. My गरणः Sm. गरः for गारः

12. B, My उद्धेदभि for उद्धेदभि

एन्द्र सानसिम् (५) इत्यस्या ऋचः मधुच्छन्दा ऋषिः। साम्नोः रोहितकूलीययोः इन्द्र ऋषिः। विश्वामित्रो वा ॥ (ग्रा. गे. २१२-३) ॥ १२९ ॥

इन्द्रं वयं महाधन (६) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। साम्नोरिन्द्राण्याः इन्द्राणी ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २१४-५) ॥ १३० ॥

अपिबत् कद्रुव (७) इत्यृचः त्रिशोक ऋषिः। साम्नः सहस्रबाहवीयस्य इन्द्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २१६) ॥ १३१ ॥ 5

वयमिन्द्र त्वा यव (८) इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः। साम्नो धृषतो मारुतस्य धृषन्मरुदृषिः ॥ द्वितीयस्य भारद्वाजस्यादरसृतः भारद्वाज ऋषिः। तृतीयस्य धृषतो मारुतस्य धृषन्मरुदृषिः। चतुर्थपञ्चमयोः भरद्वाजस्यादरसृतो भरद्वाज ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २१७-२२१) ॥ १३२ ॥ 10

आ घा ये (९) इत्यृचः त्रिशोक ऋषिः। साम्नां त्रयाणाम् ऐध्मवाहानामिध्मवाह ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २२२-४) ॥ १३३ ॥

भिन्धि विश्वा अप द्विषः (१०) इत्यृचः त्रिशोक ऋषिः। साम्नोऽहेः पैड्वस्य अहिः पैड्व ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २२५) ॥ १३४ ॥

॥ इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये द्वितीयः खण्डः ॥ 15

तृतीयः खण्डः

इहेव शृण्व एषाम् (१) इत्यस्या ऋचस्त्रिशोक ऋषिः। साम्नः [ऐषस्य] इषः [ऋषिः।] मरुतो देवता। गायत्री छन्दः ॥ (ग्रा. गे. २२६) ॥ १३५ ॥

इम उ त्वा वि चक्षते (२) इत्यृचः त्रिशोक ऋषिः। साम्नः 20 [पौषस्य] पूषा [ऋषिः।] मरुतो देवता ॥ (ग्रा. गे. २२७) ॥ १३६ ॥

---

3. B My L. °धनम् for °धनं

20. B My L. इमा for इम

समस्य मन्यवे विशः (३) इत्यृचः वत्स ऋषिः। साम्नः मरुतां संवेशीयस्य मरुतः॥ (ग्रा. गे. २२८)॥ १३७॥

देवानामिद्वो महत् (४) इत्यृचः कुसीदी काण्वः ऋषिः। साम्नां चतुर्णामाद्ययोर्हविष्मान् परयोर्हविष्कृत्। विश्वेदेवा देवता॥ (ग्रा. गे.
5 २२९-२३२)॥ १३८॥

सोमानां स्वरण (५) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। साम्नः कक्षीवान् औशिज ऋषिः ब्रह्मणस्पतिर्देवता॥ (ग्रा. गे. २३३)॥ १३९॥

बोधन्मना (६) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्न औषसस्य उषा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २३४)॥ १४०॥

10 **अद्या नो देव सवितः** (७) इत्यृचः श्यावाश्वः ऋषिः। सविता देवता। साम्नोः भरद्वाजस्य मौक्षयोर्भरद्वाज ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २३५-६)॥ १४१॥

कस्य वृषभ (८) इत्यृचः प्रगाथः काण्व ऋषिः। साम्नां भारद्वाजानां त्रयाणां भरद्वाजः [ऋषिः]॥ (ग्रा. गे. २३७-९)॥ १४२॥

15 **उपह्वरे गिरीणाम्** (९) इत्यृचः वत्सः ऋषिः। साम्नो शाकल्यसाम्नोः शाकल्य ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २४०-१)॥ १४३॥

प्र सम्राजं चर्षणीनाम् (१०) इत्यृचः इरिमीढ ऋषिः। साम्नः चतुर्णाम् आद्ययोर्वार्षधरयोर्वृषधर ऋषिः। परयोः कुत्सस्य प्रस्तोकयोः कुत्स ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २४२-५)॥ १४४॥

20 **॥ इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये तृतीयः खण्डः॥**

---

1. B मन्ववे for मन्यवे
8. B My L. °न्मन for °न्मना ; BMyL. साम्नो° for साम्नः
17. Sm. इरिंविठिः for इरिमीढः

चतुर्थः खण्डः

अपादु शिप्र्यन्धसः (१) इत्यृचः श्रुतकक्षः ऋषिः। साम्नोरौपगवयोरुपगुः सौश्रवस ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २४६-७)॥ १४५॥

इमा उ त्वा पुरूवसः (२) इत्यृचः भरद्वाज ऋषिः। साम्नः त्वाष्ट्रीसाम्नः त्वाष्ट्री ऋषिः। (ग्रा. गे. २४८)॥ १४६॥ 5

अत्राह गोरमन्वत (३) इत्यृचः गौतम ऋषिः। साम्नोस्त्वष्टुरातिथ्ययोः त्वष्टा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २४९-२५०)॥ १४७॥

यदिन्द्रो अनयद्रितः (४) इत्यृचः भरद्वाज ऋषिः। साम्नोः पौषयोः पूषा ऋषिः। देवता च॥ (ग्रा. गे. २५१-२)॥ १४८॥

गौर्धयति मरुताम् (५) इत्यृचः बिन्दुः पूतदक्षो वा ऋषिः। साम्नोः श्यावाश्वयोः श्यावाश्वः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २५३-४)॥ १४९॥ 10

उप नो हरिभिः सुतम् (६) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नोः सुतंरयिष्ठीययोः सुतंरयिष्ठ ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २५५-६)॥ १५०॥

इष्टा होत्रा (७) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नः इष्टाहोत्रीयस्य अप्सरस ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २५७)॥ १५१॥ 15

अहमिद्धि (८) इत्यृचः वत्स ऋषिः। साम्नो निधनकामस्य प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २५८)॥ १५२॥

रेवतीर्णः सधमाद (९) इत्यृचः शुनःशेप ऋषिः। साम्नो रैवत्यस्य रैवत्य ऋषिः। वाजदाबर्यो वा प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २५९) ॥१५३॥

सोमः पूषा (१०) इत्यृचः पूषा ऋषिः। सोमः पूषा [च] देवता। 20 साम्नः सौमापूषस्य सोमः पूषा च देवता (ऋषी?)। (ग्रा. गे. २६०) ॥ १५४॥

॥ इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये चतुर्थः खण्डः॥

---

13. सुतंरयिष्ठः See CN.

20. पूषा ऋषिः See CN.

॥ पञ्चमः खण्डः ॥

पान्तमा वो अन्धसः (१) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नां वैतहव्यानां वीतहव्य ऋषिः। ओकोनिधनं वा तृतीयं साम। अनुष्टुप् छन्दः। (ग्रा. गे. २६१-३) ॥ १५५ ॥

5 **प्र व इन्द्राय मादनम्** (२) इत्यृचः वसिष्ठ ऋषिः। साम्नां षण्णामाद्ये शाक्तिसामनी। तयोः शाकृत्य ऋषिः। तृतीयचतुर्थे गौरीविते। तयोर्गौरीवित ऋषिः। पञ्चमषष्ठयोः शाकृत्यः गौरीवितश्च ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २६४-९) ॥ १५६ ॥

वयमु त्वा तदिदर्था (३) इत्यृचो मेधातिथिः प्रियमेधाश्च द्वावृषी।
10 साम्नोः काण्वयोः कण्व ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २७०-१) ॥ १५७ ॥

इन्द्राय मद्वने सुतम् (४) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नः (म्नां ?) आद्ययोर्गौरीवित ऋषिः। तृतीय[स्य] श्रौतकक्षस्य श्रुतकक्ष ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २७२-४) ॥ १५८ ॥

अयं त इन्द्र सोमः (५) इत्यृचः इरिमीढ ऋषिः। साम्नामाद्ययोः
15 सौमित्रयोः सुमित्र ऋषिः। तृतीयस्य इहवद्दैवोदासस्य दिवोदास ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २७५-७) ॥ १५९ ॥

सुरूपकृत्नुमूतये (६) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। साम्नां चतुर्णामाद्यं शाक्वरवर्णम्। शाकर[वर्ण] ऋषिः। द्वितीयं रैणवम्। रेणुः ऋषिः। तृतीयचतुर्थे औदले। उदलो वैश्वामित्र ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २७८-२८१)
20 ॥ १६० ॥

अभि त्वा वृषभा सुते (७) इत्यृचः त्रिशोक ऋषिः। साम्नां त्रयाणाम् आर्षभाणाम् ऋषभ ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २८२-४) ॥ १६१ ॥

---

14. Sm. इरिम्बिठिः for इरिमीढः

य इन्द्र चमसेषु (८) इत्यृचः कुसीतिः (दिः ?) [ऋषिः]। साम्नोः कौत्सयोः कुत्सः [ऋषिः]॥ (ग्रा. गे. २८५-६) ॥ १६२ ॥

योगेयोगे तवस्तरम् (९) इत्यृचः शुनःशेपः ऋषिः। साम्नां सौमेधानां त्रयाणां सुमेधा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. २८७-९) ॥ १६३ ॥

आ त्वेता नि षीदत (१०) इत्यृचः मधुच्छन्दाः [ऋषिः]। साम्नो दैवातिथस्य दै(दे ?)वातिथिः काण्वः ऋषिः (ग्रा. गे. २९०) ॥ १६४ ॥ 5

॥ इति ऐन्द्रे द्वितीयेध्याये पञ्चमः खण्डः ॥

॥ षष्ठः खण्डः ॥

इदं ह्यन्वोजसा (१) इत्यृचः विश्वामित्रः [ऋषिः]। आङ्गिरासानि त्रीणि सामानि। तेषामङ्गिरा ऋषिः। माधुच्छन्दसं वा प्रथमम्; क्रौञ्चं द्वितीयम्; 10 घृतश्चुन्निधनं तृतीयं वा ॥ (ग्रा. गे. २९१-३) ॥ १६५ ॥

महाँ इन्द्रः पुरश्च न (२) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। सामानि त्रीणि वाम्राणि वा प्रि(प्रै ?)यमेधानि वा। प्रियमेधा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २९४-६) ॥ १६६ ॥

आ तू न [इन्द्र] क्षुमन्तम् (३) इत्यृचः कुसीद ऋषिः। साम्नां 15 चतुर्णामाद्ये गौरीविते। तयोर्गौरीवितः शाक्त्य ऋषिः। तृतीयचतुर्थे आकूपारे। तयोराकूपारयोराङ्गिरस ऋषिः॥ (ग्रा. गे. २९७-३००) ॥ १६७ ॥

अभि प्र गोपतिं गिरा (४) इत्यृचः प्रियमेधः अभिप्रपाच्य ऋषिः। साम्नां त्रयाणाम् आद्ये धुरोः सामनी। गौरीवितं तृतीयम्। प्रथमद्वितीययोर्धुर 20 ऋषिः। गौरीवितस्य शाक्त्य ऋषिस्तृतीयस्य॥ (ग्रा. गे. ३०१-३०३) ॥ १६८ ॥

---

15. Sm. कुसीदी for कुसीदः; L. om. कुसीद.......इत्यृचः L. 19.

19 अभिप्रायच्यः See CN.

कया नश्चित्र आ भुवत् (५) इत्यृचो वामदेव ऋषिः। साम्नामाद्ये वाचःसामनी। वामदेव्यं तृतीयम्। आद्ययोर्वाग्ऋषिः। तृतीयस्य वामदेव ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३०४-६)॥ १६९॥

त्यमु वः सत्रासाहम् (६) इत्यृचः श्रुतकक्षः ऋषिः। साम्नोः
5 सत्रासाहीययोरिन्द्र ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३०७-८)॥ १७०॥

सदसस्पतिमद्भुतम् (७) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। साम्नो वामदेव्यस्य वामदेव ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३०९)॥ १७१॥

ये ते पन्था अधो दिवः (८) इत्यृचः वामदेव ऋषिः। अश्विनोः साम्नः अश्विनावृषी॥ (ग्रा. गे. ३१०)॥ १७२॥

10 **भद्रं भद्रं न आ भर** (९) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नो गौतमस्य भद्रस्य गौतम ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३११)॥ १७३॥

अस्ति सोमो अयं सुतः (१०) इत्यृचः बिन्दुः पूतदक्षो वा ऋषिः साम्नोऽश्विनोः अश्विनावृषी॥ (ग्रा. गे. ३१२)॥ १७४॥

॥ इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये षष्ठः खण्डः॥
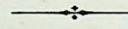
15 ॥ सप्तमः खण्डः॥

ईंखयन्तीरपस्युवः (१) इत्यृचः इन्द्रमातरो देवजामय ऋषयः। साम्नः त्वाष्ट्रीसाम्नः त्वाष्ट्रीय ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३१३)॥ १७५॥

नकि देवा (२) इत्यृचः गोधा ऋषिः। साम्नश्च गोधा॥ (ग्रा. गे. ३१४)॥ १७६॥

---

2. B My. Om. आद्ययोर्वाग्ऋषिः
8. B My L. एते for ये ते
14. My LB. अनुवाकः for खण्डः
16. My LB. °जातयः for °जामयः
17. Sm. त्वष्टा for त्वष्ट्रीयः
18. My LB. गोधाः for गोधा

दोषो आगाद् बृहद् (३) इत्यृचः दध्यङ्ङाथर्वण ऋषिः । साम्नः सवितुः साम्नः सविता ऋषिः । देवता च ॥ (ग्रा. गे. ३१५) ॥ १७७ ॥

एषो उषा अपूर्व्या (४) इत्यृचः प्रस्कण्व ऋषिः । साम्नः औषसस्य उषा ऋषिः । सविता देवता ॥ (ग्रा. गे. ३१६) ॥ १७८ ॥

इन्द्रो दधीचो अस्थभिः (५) इत्यृचः गौतम ऋषिः । साम्नोस्त्वष्टु-रातिथ्ययोः त्वष्टा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३१७-८) ॥ १७९ ॥ 5

इन्द्रेहि मत्स्यन्धसः (६) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः । साम्नः पौषस्य पूषा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३१९) ॥ १८० ॥

आ तू न इन्द्र वृत्रहन् (७) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । साम्नः इन्द्रस्य मायाया इन्द्रः [ऋषिः] ॥ (ग्रा.॰गे. ३२०) ॥ १८१ ॥ 10

ओजस्तदस्य तित्विषः (८) इत्यृचः वत्स ऋषिः । साम्नोरिन्द्रस्य सांवर्तयोरिन्द्र ऋषिः । संवर्तो आङ्गिरसः ॥ (ग्रा. गे. ३२१-२) ॥ १८२ ॥

अयमु ते समतसि (९) इत्यृचः शुनःशेप ऋषिः । साम्नः शौनः-शेपस्यापि शुनःशेपः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे ३२३) ॥ १८३ ॥

वात आ वातु भेषजम् (१०) इत्यृचः वातायन उलः [ऋषिः] । वायुः देवता । साम्नः प्रतीचीनेडंकाशीतस्य काशीत ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३२४) ॥ १८४ ॥ 15

॥ इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये सप्तमःखण्डः ॥

॥ अष्टमः खण्डः ॥

यं रक्षन्ति प्रचेतसः (१) इत्यृचः कण्व ऋषिः । मित्रावरुणमुख्या आदित्या देवताः । साम्नः सौमित्रस्य सुमित्र ऋषिः ॥ (ग्रा. गे ३२५) ॥ ॥ १८५ ॥ 20

---

1. My LB. दध्यनकिदाथर्वणः for दध्यङ्ङाथर्वणः See CN.
12. My LL. सां (सु° L.) वर्तोराङ्गिरसः for संवर्तो आङ्गिरसः See C.N.

गव्यो षु णो यथा पुरा (२) इत्यृचः वंश ऋषिः। साम्नोः श्या-वाश्वयोः श्यावाश्व ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३२६-७)॥ १८६॥

इमास्त इन्द्र पृश्नयः (३) इत्यृचः वत्सः ऋषिः। साम्नः शैखण्डिनस्य शिखण्डी ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३२८)॥ १८७॥

5 अया धिया च गव्यया (४) इत्यृचः श्रुतकक्ष ऋषिः। साम्नो वैतहव्यस्य वीतहव्य ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३२९)॥ १८८॥

पावका नः सरस्वती (५) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। सरस्वती देवता। साम्नो भारद्वाजस्य भरद्वाज ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३३०)॥ १८९॥

क इमं नाहुषीषु (६) इत्यृचः वामदेव ऋषिः। साम्न आरुणस्य

10 वैतहव्यस्य अरुणो वीतहव्य ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३३१)॥ १९०॥

आ याहि सुषुमा हि ते (७) इत्यृचः इरिमीढ ऋषिः। साम्नः सौभरस्य सुभरिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३३२)॥ १९१॥

महि त्रीणामवरस्तु (८) इत्यृचः वारुणिः सत्यधृतिः [ऋषिः]। मित्रावरुणौ देवता। साम्नोः पाष्ठौहयोः पष्ठवाह ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३३३-४)

15 ॥ १९२॥

त्वावतः पुरूवसो (९) इत्यृचः वंश ऋषिः। साम्नो धुरांसाकमश्वस्य साकमश्वः [ऋषिः]॥ (ग्रा. गे. ३३५)॥ १९३॥

इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये अष्टमः खण्डः॥

॥ नवमः खण्डः॥

20 उत्त्वा मन्दन्तु सोमाः (१) इत्यृचः गाथ ऋषिः। साम्नो याम्स्य यमः [ऋषिः]॥ (ग्रा. गे. ३३६)॥ १९४॥

---

1. B My L. पुरम् for पुरा ; MyB. वांशः for वंशः

11. Sm. इरिम्बिठिः for इरिमीढः

13. My B. L. वारुणी for वारुणिः

20. Sm. प्रगाथः for गाथः

गिर्वणः पाहि नः सुतम् (२) इत्यृचः विश्वामित्र ऋषिः । साम्न आङ्गिरसस्य हरिश्रीनिधनस्य अङ्गिरा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३३७) ॥ १९५ ॥

सदा व इन्द्रः (३) इत्यृचः वामदेव ऋषिः । साम्नो वैरूपस्य विरूपाङ्गिरस ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३३८) ॥ १९६ ॥

आ त्वा विशन्त्विन्दवः (४) इत्यृचः श्रुतकक्षः ऋषिः । साम्नः सिन्धुषाम्नः असितः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३३९) ॥ १९७ ॥ 5

इन्द्रमिद्गाथिनो बृहत् (५) इत्यस्य[ा] ऋचः मधुच्छन्दा ऋषिः । साम्नोऽर्कस्य यम ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३४०) ॥ १९८ ॥

इन्द्र इषे ददातु न (६) इत्यृचः श्रुतकक्षः ऋषिः । साम्नोः सौमित्रयोः सुमित्रः [ऋषिः] ॥ (ग्रा. गे. ३४१-२) ॥ १९९ ॥ 10

इन्द्रो [अङ्ग] महद्भयम् (७) इत्यृचः गृत्समदः ऋषिः । साम्नः अभयंकरस्य इन्द्र ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३४३) ॥ २०० ॥

इमा उ त्वा सुतेसुते (८) इत्यृचः भरद्वाज ऋषिः । साम्नस्त्वाष्ट्री-साम्नस्त्वष्टा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३४४) ॥ २०१ ॥

इन्द्रा नु पूषणा वयम् (९) इत्यृचः [भरद्वाजः ऋषिः ।] इन्द्रापूषणौ देवते । साम्नः पौषस्य पूषा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३४५) ॥ २०२ ॥ 15

न कि इन्द्र त्वम् (दु ?) (१०) इत्यृचः वामदेव ऋषिः । साम्न इन्द्राण्याः साम्नः इन्द्राणी ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३४६) ॥ २०३ ॥

इत्यैन्द्रे द्वितीयेऽध्याये नवमः खण्डः

---

6. B. सिन्धुषामाध्यसितः। My सजुषाम्नासितः L. सिन्धुषाकौष्यसितः for सिन्धुषाम्नः असितः

10. B. My सुमित्रौ, L. सुमित्रसि for सुमित्र ऋषिः

15. LMy उ for नु

दशमः खण्डः

तरणिं वो जनानाम् (१) इत्यृचः त्रिशोक ऋषिः। साम्नः श्यावाश्वस्य श्यावाश्व ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३४७)॥ २०४॥

असृग्रमिन्द्र ते गिरः (२) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। साम्नो
5 वैरूपस्य विरूप ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३४८)॥ २०५॥

सुनीथो घा स मर्त्यो (३) इत्यृचः वंशः ऋषिः। साम्नः सौमित्रस्य सुमित्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३४९)॥ २०६॥

यद्वीडाविन्द्र (४) इत्यृचः त्रिशोक ऋषिः। साम्नस्तौभस्य तुभः ऋषिः। (ग्रा. गे. ३५०)॥ २०७॥

10 **श्रुतं वो वृत्रहन्तमम्** (५) इत्यृचः श्रुतकक्षः[ऋषिः]। साम्नः श्रौतस्य श्रुतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३५१)॥ २०८॥

अरं त इन्द्र श्रवसे (६) इत्यृचः श्रुतकक्षः (वामदेवः?) ऋषिः। साम्न आभीशवस्य अभीशवः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३५२)॥ २०९॥

धानावन्तं करम्भिणम् (७) इत्यृचः विश्वामित्रः ऋषिः। साम्नः
15 पौषस्य पूषा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३७३)॥ २१०॥

अपां फेनेन (८) इत्यृचः गौपूक्ताश्वसूक्तिनौ [ऋषी]। साम्नः क्षुरपविणः इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३५४)॥ २११॥

इमे त इन्द्र सोमाः (९) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः]। साम्नः सौमित्रस्य सुमित्र ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३५५)॥ २१२॥

---

6. Sm. वत्सः for वंशः
10. Sm. सुकक्षः for श्रुतकक्षः
12. श्रुतकक्षः See CN.
16. Sm. गोपूक्ता° for गौपूक्ता°

तुभ्यं सुतासः सोमाः (१०) इत्यृचः श्रुतकक्षः ऋषिः। साम्नः सौमित्रस्य सुमित्रः [ऋषिः] ॥ (ग्रा. गे. ३५६) ॥ २१३ ॥

इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये दशमः खण्डः

एकादशः खण्डः

आ व इन्द्रं कृविं यथा (१) इत्यृचः शुनःशेपः ऋषिः। साम्नः कौत्सस्य कुत्स ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३५७) ॥ २१४ ॥ 5

अतश्चिदिन्द्र न उपा याहि (२) इत्यृचः श्रुतकक्षः ऋषिः। साम्नः कौत्सस्य कुत्सः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३५८) ॥ २१५ ॥

आ बुन्दं वृत्रहा (३) इत्यृचः त्रिशोकः ऋषिः। साम्न औषसस्य उषा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३५९) ॥ २१६ ॥ 10

बृहदुक्थं हवामहे (४) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। साम्नः भारद्वाजस्य भरद्वाजः [ऋषिः] ॥ (ग्रा. गे. ३६०) ॥ २१७ ॥

ऋजुनीती नो वरुणः (५) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। [साम्नः] कौत्सस्य कुत्सः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३६१) ॥ २१८ ॥

दूरादिहेव यत्सतः (६) इत्यृचः ब्रह्मातिथिः ऋषिः। साम्नः औषसस्य उषा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३६२) ॥ २१९ ॥ 15

आ नो मित्रावरुणा (७) इत्यृचः विश्वामित्रो जमदग्निर्वा ऋषिः। साम्नो मित्रावरुण[योः सं]योजनस्य मित्रावरुणौ ऋषी ॥ (ग्रा. गे. ३६३) ॥ २२० ॥

उदु त्ये सूनवो गिरः (८) इत्यृचः प्रस्कण्वः काण्वः [ऋषिः]। साम्नो ऋतुषाम्णो ऋतव ऋषिः (०षयः?) ॥ (ग्रा. गे. ३६४) ॥ २२१ ॥ 20

---

20. MyBL. विश्वामित्रो जमदग्निर्वा for प्रस्कण्वः काण्वः See CN.

इदं विष्णुर्वि चक्रमे (९) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः । साम्नो विष्णोः साम्नः विष्णुः ऋषिः । देवता च ॥ (ग्रा. गे. ३६५) ॥ २२२ ॥

इति ऐन्द्रे द्वितीयेऽध्याये एकादशः खण्डः

द्वादशः खण्डः

5 **अतीहि मन्युषाविणम्** (१) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः । साम्नः कौत्सस्य कुत्सः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३६६) ॥ २२३ ॥

कदु प्रचेतसे (२) इत्यृचः वामदेव ऋषिः । साम्नः काश्यपस्य कश्यप ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३६७) ॥ २२४ ॥

उक्थं च न शस्यमानम् (३) इत्यृचः मेधातिथिप्रियमेधौ [ऋषी] ।
10 साम्नो बार्हदुक्थस्य बृहदुक्थो वाम्नेयः ॥ (ग्रा. गे. ३६८) ॥ २२५ ॥

इन्द्र उक्थेभिः (४) इत्यृचः विश्वामित्र ऋषिः । साम्नो बार्हदुक्थस्य बृहदुक्थो वाम्नेयः ॥ (ग्रा. गे. ३६९) ॥ २२६ ॥

आ याह्युप न[ःसुत]म् (५) इत्यृचः मेधातिथिराङ्गिरसः प्रियमेधः ऋषिः । साम्नः कौत्सस्य कुत्सः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३७०) ॥ २२७ ॥

15 **कदा वसो स्तोत्रम्** (६) इत्यृचः दुर्मित्रः ऋषिः । साम्नोः कौत्सयोः कुत्स ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३७१-२) ॥ २२८ ॥

ब्राह्मणादिन्द्र राधसः (७) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः । साम्नः औधर्वसद्मनस्य ऊर्ध्वसद्मा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ३७३) ॥ २२९ ॥

---

9. B My ins. ऋषि. after मेधातिथि°
10. B My बृहदुक्थस्य for बार्हदुक्थस्य
13. B My L. °मेधा for मेधः.
14. B My L. बार्हदुक्थस्य बृहदुक्थः for कौत्सस्य कुत्सः See CN.
18. B My L. कौत्सस्य कुत्सः for और्ध्वसद्मनस्य ऊर्ध्वसद्मा. See CN.

वयं घा ते अपि स्मसि (८) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। **साम्नः** और्ध्वसद्मनस्य ऊर्ध्वसद्मा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३७४)॥ २३०॥

एन्द्र पृक्षु कासु [चिन्नृम्ण]म् (९) इत्यृचः [विश्वामित्र ऋषिः]। साम्नः औदलस्य अभीपाद उदल ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३७५)॥ २३१॥

एवा ह्यसि वीरयुः (१०) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। **आमहीयवस्य** आमहीयुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३७६)॥ २३२॥ 5

इत्यैन्द्रे द्वितीयेऽध्याये द्वादशः खण्डः

एवमैन्द्र्यस्तु गायत्र्यः शतमष्टादशाधिकम्।
षडशीतिशतं (!) साम्नामाम्नातानि महर्षिभिः॥

॥ इति द्वितीयोऽध्यायः॥ 10

तृतीयोऽध्यायः

अथैन्द्र्यो बृहत्योऽनुवाकाष्टकैराम्नाताः। त्रिभिस्त्रैष्टुभ्यः एकेनानुष्टुभ-स्तृतीयाध्याये आम्नाताः ॥

प्रथमः खण्डः

5 **अभि त्वा शूर नोनुमः** (१) इत्यृचः वसिष्ठ ऋषिः। इन्द्रो देवता। बृहती छन्दः। एवमुत्तरत्र। आसामपि एकोनसप्ततिसंख्याकर्चां बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। अन्यासामेकादशर्चां देवताविशेषस्तत्र वक्ष्यते। साम्नोर्भरद्वाजस्यार्कयोः भरद्वाजः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३७७-८) ॥ २३३ ॥

त्वामिद्धि हवामहे (२) इत्यृचो भरद्वाज ऋषिः। तत्साम्नोर्भार-
10 द्वाजयोश्च भरद्वाज ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३७९-३८० ॥ २३४ ॥

अभि प्र वः सुराधसम् (३) इत्यृचः बालखिल्या ऋषयः। साम्नामाद्ययोः सांनतयोः संनतिः ऋषिः। तृतीयस्य श्यैतस्य प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३८१-३) ॥ २३५ ॥

तं वो दस्ममृतीषहम् (४) इत्यृचः नोधा ऋषिः। साम्नां पञ्चाना-
15 माद्यस्य नाकस्य नाविक ऋषिः। द्वितीयस्याभीवर्तस्य प्रजापतिः ऋषिः। तृतीयस्य भागस्य भग ऋषिः। चतुर्थस्य इन्द्रस्याभीवर्तस्य इन्द्रः ऋषिः। पञ्चमस्य नौध[स]स्य नोधा[:] काक्षीवतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३८४-८) ॥ २३६ ॥

तरोभिर्वो विदद्वसुम् (५) इत्यृचः कलिः प्रगाथः ऋषिः। साम्नां
20 सप्तानामाद्ययोर्लौशयोर्लुशः ऋषिः। द्वितीयतृतीययोः (तृतीयचतुर्थयोः ?)

---

2. My त्रैष्टुभः for त्रैष्टुभ्यः. See CN ;My BL. एकोना° for एकेना°.

11. Sm. प्रस्कण्वः काण्वः for बालखिल्याः

15. नाकस्य. See CN.

20. My श्लौषयोः श्लुषः for लौशयोः लुश

धानाकयोः धन[ा]कः ऋषिः। [पक्षान्तरे] चतुर्थस्य क्षुल्लककालेयस्य क्षुल्लककलिः ऋषिः। [पञ्चम-] षष्ठसप्तमयोः (°सप्तमानां ?) कालेययोः (कालेयानां ?) कलिः ऋषिः। पक्षान्तरे सर्वेषां सप्तानां कलिरेव वा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३८९-३९५)॥ २३७॥

तरणिरित्सिषासति (६) इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः। साम्नां चतुर्णामाद्ययोरैषिरयोरिषिर ऋषिः। परयोर्गौश्टङ्गयोर्गोश्टङ्गः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ३९६-९)॥ २३८॥ 5

पिबा सुतस्य रसिनः (७) इत्यृचो मेधातिथिः ऋषिः। साम्नामाद्यस्य पृष्ठस्य प्राजापत्यः ऋषिः। द्वितीयस्य शौल्कस्य शुल्कः ऋषिः। तृतीयस्य जमदग्नेरभीवर्तस्य जमदग्निः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४००-२)॥ २३९॥ 10

त्वं ह्येहि चेरवे (८) इत्यृचो भगः ऋषिः। साम्नोः कौल्मलबर्हिषयोः कुल्मलबर्हिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४०३-४)॥ २४०॥

न हि वश्चरमं च न (९) इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः। मरुतो देवता। साम्नोर्वसिष्ठस्य जनित्रयोः वसिष्ठः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४०५-६)॥ २४१॥

मा चिदन्यद्वि शंसत (१०) इत्यृचः प्रगाथः काण्वः ऋषिः। साम्नो मैधातिथस्य मेधातिथिः काण्वः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४०७)॥ २४२॥ 15

॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये प्रथमः खण्डः॥ १॥

द्वितीयः खण्डः

नकिष्टं कर्मणा नशत् (१) इत्यृचः पुरुहन्मा ऋषिः। साम्नो वैखानसस्य [आद्यस्य] विखनाः, द्वितीयस्य पौरुहन्मनस्य पुरुहन्मा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४०८-९)॥ २४३॥ 20

---

6. My BL. इषिरजः for इषिरः

9. Sm, पृष्ठः for प्राजापत्यः Sm. शौल्कः ; शुल्कः for शौल्कस्य शुल्कः

13. My BL. trans. मरुतो देवता after ऋषिः।

16. LB. काण्व्यः for काण्वः

य ऋते चिदभिश्रिषः (२) इत्यृचो मेधातिथिः [ऋषिः]। साम्नः सात्यस्य सत्यः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४१०) ॥ २४४ ॥

आ त्वा सहस्रमा शतम् (३) इत्यृचो मेधातिथिः मेध्यातिथिः[च] ऋषिः (षी ?)। साम्नां चतुर्णां भारद्वाजानां भरद्वाजः ऋषिः। अथवा
5 द्वितीयस्य कण्वबृहतः कण्वः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४११-४) ॥ २४५॥

आ मन्द्रैरिन्द्र हरिभिः (४) इत्यृचो विश्वामित्रः ऋषिः। साम्नां वाम्राणां त्रयाणां वाम्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४१५-७) ॥ २४६ ॥

त्वमङ्ग प्र शंसिषः (५) इत्यृचः रहूगणपुत्रो गौतमः ऋषिः। साम्नोऽग्नेर्गौङ्गवस्य अग्निर्गुङ्गुः ऋषिः। गुङ्गुर्वा॥ (ग्रा. गे. ४१८) ॥ २४७ ॥

10 **त्वमिन्द्र यशा असि** (६) इत्यृचः नृमेधः पुरुमेधो वा ऋषिः। साम्नोः (°म्नां?) इन्द्रस्य यशसोः (°साम् ?) [पञ्चानाम्] इन्द्रः ऋषिः। द्वितीयं साध्रं वा। [तस्य] साध्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४१९-२३) ॥ २४८ ॥

इन्द्रमिद्देवतातयः (७) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। साम्नो यौक्तस्रुचस्य युक्तस्रुचः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४२४)॥ २४९ ॥

15 **इमा उ त्वा पूरूवसः** (८) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। साम्नां त्रयाणामात्राणामत्रिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४२५-७)॥ २५० ॥

उदु त्ये मधुमत्तम (९) इत्यृचो मेध्यातिथिः ऋषिः। साम्नां वासिष्ठानां त्रयाणां वसिष्ठः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४२८-३०) ॥ २५१ ॥

---

7. Sm. वम्रः for वाम्रः
8. B My L. रभूगण° for रहूगण°.
10. In Sm. both नृमेध and पुरुमेध are the ṛṣis of this verse; साम्नोः See CN.

यथा गौरो अपा कृतम् (१०) इत्यृचो देवातिथिः काण्व ऋषिः। साम्नोर्गौतमस्य मनाद्ययोः गौतमः ऋषिः (ग्रा. गे. ४३१-२)॥ २५२॥

इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये द्वितीयः खण्डः॥ २॥

तृतीयः खण्डः

शग्ध्यूषु शचीपते (१) इत्यृचो भर्गः ऋषिः। साम्नां त्रयाणां हारायणानाम् इन्द्रः ऋषि ॥ (ग्रा. गे. ४३३-५)॥ २५३॥ 5

या इन्द्र भुज आभरः (२) इत्यृचो रेभः काश्यपः ऋषिः। साम्नां वाम्राणां त्रयाणां वाम्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४३६-८)॥ २५४॥

प्र मित्राय प्रार्यम्णे (३) इत्यृचो जमदग्निः ऋषिः। आदित्यो देवता। साम्नां वरुणसाम्नां त्रयाणां वरुणः ऋषिः (ग्रा. गे. ४३९-४४१) 10 ॥ २५५॥

अभि त्वा पूर्वपीतये (४) इत्यृचो मेध्यातिथिः ऋषिः। साम्नो वषट्कारणिधनस्य प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४४२)॥ २५६॥

प्र व इन्द्राय बृहते (५) इत्यृचः नृमेधपुरुमेधावृषी। धृषतो मारुतस्य साम (म्नः?) धृषन्मारुतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४४३)॥ २५७॥ 15

साम्नां संशानानां चतुर्णामिन्द्रः ऋषिः। अथास्यामृचि सन्त्वाहिन्वन्ति, सन्त्वाऋणन्ति, सन्त्वा ततक्षुः सन्त्वा शिशन्ति इति चतुर्भिः स्तोभैः बृहदिन्द्राय गायत (६) इति चतुर्भिः पादैः चत्वार्यपि गेयानि। आदितस्त्रयस्तोभाः सामान्तिमाः[त्रयश्च] गीताः (गेयाः?) चतुर्थ (र्थः) सामाद्य-

---

2. Sm. मनाज्ययोः for मनाद्ययोः

12. Sm. मेधातिथिः for मेध्यातिथिः

16. BMyL. अप्यस्याम् for अथास्याम् See CN.

17. My ततष्टुः, L. ततक्षाः for ततक्षुः; L. चतुर्थं for चतुर्भिः

19. सामान्तिमाः See CN.

[न्त]स्तोभाः (भः?) । उभयविधस्तोभोऽपि चतुर्षु सामसु गेयः ॥ (ग्रा. गे. ४४४-५) ॥२५८॥

इन्द्र क्रतुं न आभर (७) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः । साम्नां त्रयाणम् आद्ये वाम्रे । वासिष्ठं तृतीयम् ॥ वाम्रवासिष्ठावृषी ॥ (ग्रा. गे. ४४६-८)
5 २५९ ॥

मा न इन्द्र परा वृणक् (८) इत्यृचः रेभः ऋषिः । साम्नोराजिगयोराजिगो दानवः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे, ४४९-५०) ॥ २६० ॥

वयं घ त्वा सुतावन्तः (९) इत्यृचः मेध्यातिथिः ऋषिः । साम्नां चतुर्णामाद्यम् आष्कारणिधनं काण्वम् । अस्य काण्वस्य कण्व ऋषिः ।
10 महावैष्टम्भं द्वितीयम् । विष्टम्भः ऋषिः । तृतीयमभिनिधनं काण्वम् । कण्व ऋषिः । चतुर्थं दिङ्निधनं महावैष्टम्भम् । विष्टम्भः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४५१-४) ॥ २६१ ॥

यदिन्द्र नाहुषीष्वा (१०) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः । साम्नः श्रौष्टीगवस्य श्रुष्टीगुः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४५५) ॥ २६२ ॥

15 ॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥
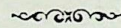
चतुर्थः खण्डः

सत्यमित्था वृषेदसि (१) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः । साम्न इन्द्रस्य वृषकस्य इन्द्रः ऋषिः (ग्रा. गे. ४५६) ॥ २६३ ॥

यच्छक्रासि परावति (२) इत्यृचो रेभः ऋषिः । साम्नोः द्वैगतयोः
20 द्विगद्भार्गव ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४५७-८) ॥ २६४ ॥

---

4. My B. वाचे for वाम्रे See CN.
8. Sm. मेधा° for मेध्या°
14, My श्रोष्टोभवस्य for श्रौष्टीगवस्य
15,16. अनुवाकः for खण्डः
17. L. Om. ऋषिः

अभि वो वीरमन्धसः (३) इत्यृचः वंश ऋषिः। साम्नः कार्तयशसस्य कृतयशा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४५९) ॥ २६५ ॥

इन्द्र त्रिधातु शरणम् (४) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। इन्द्रस्य शरणस्य इन्द्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४६०) ॥ २६६ ॥

श्रायन्त इव सूर्यम् (५) इत्यृचः नृमेधः ऋषिः। साम्नः श्रायन्तीयस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४६१) ॥ २६७ ॥ 5

न सीमदेव आप तत् (६) इत्यृचः पुरुहन्मा ऋषिः। साम्नो वाभ्रस्य वाभ्र ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४६२) ॥ २६८ ॥

आ नो विश्वासु हव्यम् (७) इत्यृचः नृमेधपुरुमेधावृषी। साम्नां वैय्यश्वानां त्रयाणां व्यश्व आङ्गिरस ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४६३-५) ॥ २६९ ॥ 10

तवेदिन्द्रावमं वसु (८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नो निधनकामस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४६६) ॥ २७० ॥

क्वेयथ क्व (९) इत्यृचो मेधातिथिमेध्यातिथी ऋषी। साम्नां त्रयाणामिन्द्रस्य प्रियाणामिन्द्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४६७-९) ॥ २७१ ॥

वयमेनमिदा ह्यः (१०) इत्यृचः कलिः ऋषिः। साम्नामिन्द्रस्य 15 वैरूपाणां त्रयाणामिन्द्रः ऋषिः। वसिष्ठो वा ॥ (ग्रा. गे. ४७०-२) ॥ २७२ ॥

॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

---

1. My BL. अभी for अभि ; Sm. वत्सः for वंशः

17. अनुवाकः for खण्डः

पञ्चमः खण्डः

यो राजा चर्षणीनाम् (१) इत्यृचः पुरुहन्मा ऋषिः। साम्नोराद्यस्य पौरुहन्मनस्य पुरुहन्मा वैखानसः ऋषिः॥ द्वितीयस्य प्राकर्षस्य प्रकर्ष ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४७३-४)॥ २७३॥

5 **यत इन्द्र भयामहे** (२) इत्यृचः भर्गः ऋषिः। साम्नः अभयंकरस्य इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४७५)॥ २७४॥

वास्तोष्पते (३) इत्यृचः इरिमीढः ऋषिः। साम्नोः कावषयोः कवषः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४७६-७)॥ २७५॥

बण्महाँ असि (४) इत्यृचः जमदग्निः ऋषिः। सूर्यो देवता।
10 साम्नः सूर्यस्य साम्नः सूर्यः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४७८)॥ २७६॥

अश्वी रथी सुरूपः (५) इत्यृचः देवातिथिः ऋषिः। साम्नोरानूपयोः वध्रीयश्च आनूपः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४७९-४८०)॥ २७७॥

यद् द्याव इन्द्र ते शतम् (६) इत्यृचः [पुरुहन्मा ऋषिः।] साम्नो वैरूपस्य विरूपः ऋषिः (ग्रा. गे. ४८१)॥ २७८॥

15 **यदिन्द्र प्रागपागुदक्** (७) इत्यृचो देवातिथिः ऋषिः। साम्नोर्नैपातिथयोः निपातिथिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४८२-३)॥ २७९॥

कस्तमिन्द्र त्वा (८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नोः बृहतः कौमुदस्य साम्नोः बृहत्कुमुदः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ४८४-५)॥ २८०॥

इन्द्राग्नी अपात् (९) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। साम्नो वाचःसाम्नः
20 वागृषिः। इन्द्राग्नी देवते। (ग्रा. गे. ४८६)॥ २८१॥

---

7. Sm. इरिम्बिठिः for इरिमीढः; MyB. कावयोः कवः, for कावषयोः कवषः

15. My. साम्नः for साम्नोः

इन्द्र नेदीय एदिहि (१०) इत्यृचः बालखिल्याः ऋषयः। साम्नोर्वाम्रयोः वाम्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४८७-८) ॥ २८२ ॥

॥ इत्यैन्द्रे तृतीऽध्याये पञ्चमः खण्डः ॥

षष्ठः खण्डः

इत ऊती वो अजरम् (१) इत्यृचः नृमेधः ऋषिः। साम्नोः 5
वार्हतयोः (गौरीवितयोः ?) गौरीवितिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४८९-४९०) ॥ २८३ ॥

मो षु त्वा वाघतश्च न (२) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नोरात्रेययोः अत्रिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४९१-२) ॥ २८४ ॥

सुनोत सोम (३) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नोर्गौरीवितयोः 10
गौरीवितिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४९३-४) ॥ २८५ ॥

यः सत्राहा विचर्षणिः (४) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। साम्नो वामदेव्यस्य वामदेवः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४९५) ॥ २८६ ॥

शचीभिर्नः शचीवसू (५) इत्यृचः परुच्छेपः ऋषिः। अश्विनौ
देवते। साम्नः अश्विनोः साम्नः अश्विनावृषी ॥ (ग्रा. गे. ४९६) ॥ २८७ ॥ 15

यदा कदा च मीढुषे (६) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। वरुणो देवता। साम्नां वसिष्ठस्य पञ्चाणां त्रयाणां वसिष्ठः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ४९७-९९) ॥ २८८ ॥

पाहि गा अन्धसः (७) इत्यृचः मेध्यातिथिः ऋषिः। साम्नोः
सौभरयोः सौभरिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५००-१) ॥ २८९ ॥ 20

---

14. MyLB वसो for °वसू ; MyLB. पाषश्छेपः for परुच्छेपः.

16. वरुणो देवता See CN.

19. Sm. मेधातिथिः for मेध्यातिथिः

उभयं शृणवच्च नः (८) इत्यृचः भर्गः ऋषिः। साम्नो वैयश्वस्य व्यश्वः ऋषिः (ग्रा. गे. ५०२) ॥ २९० ॥

महे च न त्वाद्रिवः (९) इत्यृचः मेधातिथि-मेध्यातिथी ऋषी। साम्नोः इन्द्रस्य सहस्रायुतीययोः इन्द्रः प्रजापतिर्वा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे.
5 ५०३-४) ॥ २९१ ॥

वस्याँ इन्द्रासि मे पितुः (१०) इत्यृचः मेधातिथिमेध्यातिथी ऋषी। साम्नः इन्द्राण्याः साम्नः इन्द्राणी ऋषिका ॥ (ग्रा. गे. ५०५) ॥ २९२ ॥

॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये षष्ठः खण्डः ॥

सप्तमः खण्डः

10 **इम इन्द्राय सुन्विरे** (१) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नः सौभरस्य सुभरिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५०६) ॥ २९३ ॥

इम इन्द्र मदाय ते (२) इत्यृचः वामदेवः[ऋषिः]। विश्वामित्र इत्येके। साम्नो गार्त्समदस्य गृत्समदः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५०७) ॥ २९४ ॥

आ त्वाद्य सबर्दुघाम् (३) इत्यृचः मेधातिथि-मेध्यातिथी ऋषी।
15 साम्नो वाचः साम्नः वागृषिः ॥ (ग्रा. गे. ५०८) ॥ २९५ ॥

न त्वा बृहन्तः (४) इत्यृचः नोधा ऋषिः। साम्नो बार्हदुक्थस्य बृहदुक्थो वाम्नेयः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५०९) ॥ २९६ ॥

---

2. MyLB. विश्वः for व्यश्वः
3. MyLB. त्वामद्रिवः for त्वाद्रिवः
4. MyLB. ऋषी for ऋषिः
14. MyLB. साबर् for सबर्; MyB. मेधातिधिमेध्यातिथिः for मेधातिथि-मेध्यातिथी.
17. My वाङ्मेयः for वाम्नेयः

क ईं वेद सुते सचा (५) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। साम्नो वार्शस्य वार्शः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५१०)॥ २९७॥

यदिन्द्र शासो अव्रतम् (६) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। साम्नस्तौरश्रवस्य तुरश्रवाः ऋषिः (ग्रा. गे. ५११)॥ २९८॥

त्वष्टा नो दैव्यम् (७) इत्यृचो वामदेवः ऋषिः। बहुर्दैवते[त्येके]। साम्नस्त्वाष्ट्रीयसाम्नः त्वाष्ट्री ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५१२)॥ २९९॥ 5

कदा चन स्तरीरसि (८) इत्यृचः बालखिल्याः ऋषयः। साम्नः अदितेः साम्नः अदितिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५१३)॥ ३००॥

युङ्क्ष्वा हि वृत्रहन्तम (९) इत्यृचः मेध्यातिथिः ऋषिः। साम्न अ(आ?) जीगर्तस्य अजीगर्तिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५१४)॥ ३०१॥ 10

त्वामिदा ह्यो नरः (१०) इत्यृचो नृमेधः ऋषिः। साम्नो माधुच्छन्दसस्य मधुच्छन्दा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५१५)॥ ३०२॥

॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये सप्तमः खण्डः॥

अष्टमः खण्डः

प्रत्यु अदर्श्यायति (१) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। उषा देवता। साम्नः उषःसाम्नश्च उषा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५१६)॥ ३०३॥ 15

इमा उ वाम् (२) इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः। अश्विनौ देवता। अश्विनोः साम्नश्च अश्विनावेव ऋषी॥ (ग्रा. गे. ५१७)॥ ३०४॥

---

2. L. वाशस्य for वार्शस्य वार्शः
7. Sm. स्तुष्टिगुः काण्वः for वालखिल्याः
10. MyLB. अजिगीर्तस्य अजिगीर्तः (L° र्तिः) for आजीगर्तस्य अजीगर्तिः
17. MyBL. वा for वाम्.

[कुष्ठः को वाम् (३) इत्यृचः अश्विनावृषी। अश्विनौ देवता। साम्नः अश्विनोः संयोजनस्य साम्नश्च अश्विनौ ऋषी॥ (ग्रा. गे. ५१८) ॥ ६०५॥

अयं वां मधुमत्तमः (४) इत्यृचः प्रस्कण्वः काण्वः ऋषिः। अश्विनोः
5 साम्नश्च अश्विनावेव ऋषी। [(ग्रा. गे. ५१९) ॥ ३०६॥]

आ त्वा सोमस्य गल्दया (५) इत्यृचः मेधातिथि–मेध्यातिथी ऋषी। साम्नः सोमसाम्नः सोम ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५२०) ॥ ३०७॥

अध्वर्यो द्रावया त्वम् (६) इत्यृचः देवातिथिः ऋषिः। साम्नः आजमायवस्य अजमायुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५२१) ॥ ३०८॥

10 अभीषतस्तद् (७) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नः प्रैयमेधस्य प्रियमेधा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५२२) ॥ ३०९॥

यदिन्द्र यावतस्त्वम् (८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नोरिन्द्रस्य वैरूपयोः विरूपः ऋषिः। वसिष्ठो वा॥ (ग्रा. गे. ५२३-४) ॥ ३१०॥

15 त्वमिन्द्र प्रतूर्तिषु (९) इत्यृचः नृमेधा ऋषिः। साम्नो वैश्वदेवस्य विश्वेदेवा ऋषयः॥ (ग्रा. गे. ५२५) ॥ ३११॥

प्र यो रिरिक्ष ओजसा (१०) इत्यृचः नोधा ऋषिः। साम्नः आथर्वणस्य अथर्वा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५२६) ॥ ३१२॥

॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये अष्टमः खण्डः॥
20 ॥ [इति] बृहत्योऽशीतयः (!)॥

---

1. MyBL. Om: कुष्ठः कोवाम् ...अश्विनावेव ऋषी. L. 5; See CN.
6. MyBL: प्रस्कण्व ऋषिः for मेधातिथिमेध्यातिथी ऋषी. See CN.
20. आशीतयः See CN.

॥ नवमः खण्डः ॥

॥ अथ त्रैष्टुभः ॥

असावि देवम् (१) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नोराद्यस्य प्राकर्षस्य पृक्षः (प्रकर्षः ?) ऋषिः। [द्वितीयस्य निहवस्य वसिष्ठः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५२८) ॥ ३१३ ॥ 5

योनिष्ट इन्द्र सदने (२) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नोर्योनिनोः गृत्समदः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५२९-३०) ॥ ३१४ ॥

अदर्दरुत्समसृजः (३) इत्यृचः गातुरात्रेयः ऋषिः। औरुक्षययोः साम्नोः उरुक्षयः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५३१-२) ॥ ३१५ ॥]

सुष्वाणासः (४) इत्यृचः पृथुर्वैन्यः ऋषिः। साम्नोः पाक्ष(र्थ?)योः पृथुर्वैन्यः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५३३-४) ॥ ३१६ ॥ 10

जगृह्मा ते दक्षिणम् (५) इत्यृचः सप्तगुः [ऋषिः]। साम्नां पञ्चानामाद्ये सौपर्णे। तयोः सुपर्णः ऋषिः। त्रीणि वात्सप्राणि। [तयोः वत्सप्रः ऋषिः।] क्षुल्लकवात्सप्रं तृतीयम्। महावात्सप्रं पञ्चमम् ॥ (ग्रा. गे. ५३५-९) ॥ ३१७ ॥ 15

इन्द्रं नरो ने[मधिता] (६) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नो गौरीवितस्य गौरीवितिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५४०) ॥ ३१८ ॥

वयः सुपर्णा (७) इत्यृचः गौरीवितिः ऋषिः। साम्नो वैदन्वतस्य विदन्वान् भार्गवः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५४१) ॥ ३१९ ॥

नाके सुपर्णम् (८) इत्यृचः वेनो भार्गवः ऋषिः। साम्नो महायामस्य यमः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५४२) ॥ ३२० ॥ 20

---

4. B My L. om. द्वितीयस्य....उरुक्षयः ऋषिः L. 9; See CN.
12. MyB. सप्तउः, L. सप्तमः for सप्तगुः
17. MyBL. गौरीवितः for गौरीवितिः See CN.

ब्रह्म जज्ञानम् (९) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः।] साम्नो[म्नी?] ऋतोः सामनी द्वे। [तयोः] ऋतुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५४३-४)॥ ३२१॥

अपूर्व्या पुरुतमानि॥ (१०) इत्यृचः सुहोत्रो भरद्वाजः ऋषिः। साम्नः इन्द्रस्य वारवन्तीयस्य इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५४५)॥ ३२२॥

5 **॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये नवमः खण्डः॥**

॥ दशमः खण्डः॥

अत्र द्रप्सः (१) इत्यृचः द्युतानः ऋषिः। साम्नां चतुर्णाम् आद्ययोः इन्द्रस्य क्षुरपविणी। तयोरिन्द्रः ऋषिः। सौमरश्मे द्वे। तयोरिन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५४६-९)॥ ३२३॥

10 **वृत्रस्य त्वा श्वसथ** (२) इत्यृचः द्युतानः ऋषिः। साम्नोः द्युतानस्य मारुतस्य साम्नोर्द्युतानः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५५०–१)॥ ३२४॥

विधुं दद्राणम् (३) इत्यृचः बृहदुक्थः ऋषिः। साम्नोः सोमसाम्नोः सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५५२-३)॥ ३२५॥

त्वं ह त्यत् (४) इत्यृचः द्युतानः ऋषिः। साम्नोरिन्द्रवज्रयोः 15 इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५५४-५)॥ ३२६॥

मोडिं न त्वा (५) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। साम्नोर्भृष्टिमतोः सूर्यवर्चसोर्भृष्टिमान् सूर्यवर्चाः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५५६-७)॥ ३२७॥

प्र वो महे (६) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम्नोर्वसिष्ठस्याङ्कुशयोर्वसिष्ठः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५५८-९)॥ ३२८॥

---

1. Sm: बृहस्पतिर्नकुलो वा for वामदेवः
2. MyBL. ऋतः for ऋतोः, MyL. B: ऋतः for ऋतुः
8. Sm. स्यौम' for सौम°.

शुनं हुवेम (७) इत्यृचः विश्वामित्रः ऋषिः । साम्नो भारद्वाजस्य भरद्वाजः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५६०) ॥ ३२९ ॥

उदु ब्रह्माणि (८) विश्वामित्रः ऋषिः । साम्नो वैश्वदेवस्य विश्वेदेवा ऋषयः ॥ (ग्रा. गे. ५६१) ॥ ३३० ॥

चक्रं यदस्य (९) इत्यृचः गौरीवितिः ऋषिः । साम्नः आथर्वणस्य अथर्वा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५६२) ॥ ३३१ ॥ 5

॥ इत्यै तृतीयेऽध्याये दशमः खण्डः ॥

॥ एकादशः खण्डः ॥

त्यमू षु वाजिनम् (१) इत्यृचः तार्क्ष्यपुत्रो अरिष्टनेमिः ऋषिः । साम्नोः तार्क्ष्यसाम्नोः तार्क्ष्यः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५६३-४) ॥ ३३२ ॥ 10

त्रातारमिन्द्रम् (२) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः । साम्नः इन्द्रस्य त्रातस्य इन्द्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५६५) ॥ ३३३ ॥

यजामहे (३) इत्यृचः वसुकृदृषिः । विमदो वा ऋषिः । साम्नो वार्त्रतुरस्य वृत्र्तुरो ऋषिः । यज्ञतुरो वा ॥ (ग्रा. गे. ५६६) ॥ ३३४ ॥

सत्राहणम् (४) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । साम्नोर्धृषतो मारुतस्य साम्नोः धृषन्मारुतः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५६७-८) ॥ ३३५ ॥ 15

यो नो वनुष्यन् (५) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । साम्न आग्नस्य अग्निः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५६९) ॥ ३३६ ॥

---

9. BMy. वाजिनः for वाजिनम् ; B My om. इत्यृचः

12. Sm. तातस्य for त्रातस्य

यं वृत्रेषु (६) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। साम्नोर्गात्समदयोः गृत्समदः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५७०-१) ॥ ३३७ ॥

इन्द्रापर्वता (७) इत्यृचः विश्वामित्रः [ऋषिः।] साम्नो वैश्वामित्रस्य विश्वामित्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५७२) ॥ ३३८ ॥

5 **इन्द्राय गिरः** (८) इत्यृचः रेणुर्वैश्वामित्रः ऋषिः। साम्नां सावित्राणां षण्णां सविता ऋषिः। हा हा [इ] इत्यादिपञ्चभिस्तोभैः प्रतिस्तोभमार्चिकचतुष्टयोपेतैः पञ्च सावित्राणि ॥ (ग्रा. गे. ५७३) ॥ ३३९ ॥

आ त्वा सखायः (९) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। साम्नः कुतीपादस्य वैरूपस्य विरूपः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५७४) ॥ ३४० ॥

10 **को अद्य युङ्क्ते** (१०) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नः आमहीयवस्य आमहीयुः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ५७५) ॥ ३४१ ॥

॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये एकादशः खण्डः ॥

[इति त्रिष्टुभः]

॥ द्वादशः खण्डः ॥

15 **गायन्ति त्वा** इति दश[ानुष्टु]भ्यो ऋचः। इन्द्रो देवता ॥

गायन्ति त्वा गायत्रिणः (१) इत्यृचः [मधुच्छन्दा ऋषिः।] साम्नामाद्ये शौखण्डिने। तयोः शिखण्डी ऋषिः। तृतीयमुद्वंशीयम्। विश्वेदेवा ऋषयः ॥ (ग्रा. गे. ५७८) ॥ ३४२ ॥

---

1. BMy. L. गृत्समदयोः for गार्त्समदयोः

5. BMy L. इन्द्र या for इन्द्राय

इन्द्रं विश्वा अवीवृधन् (२) इत्यृचः जेता मधुच्छन्दा ऋषिः। साम्नां सप्तानामाद्यानि त्रीणि शैखण्डिनानि। तेषां शिखण्डी ऋषिः। द्वे आष्टादंष्ट्रे। तयोरष्टादंष्ट्रो वैरूपः ऋषिः। महावैश्वामित्रे द्वे। तयोर्विश्वामित्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे ५७९-५८५)॥ ३४३॥

इममिन्द्र सुतं पिब (३) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नां चतुर्णां वसिष्ठस्य प्रियाणां वसिष्ठः ऋषिः। द्वितीयं गौतमं वा। तस्य गौतमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५८६-८)॥ ३४४॥

यदिन्द्र चित्र म इह न (४) इत्यृचः अत्रिः ऋषिः। सामानि चत्वारि वीङ्कानि। द्वयोर्गृत्समदः ऋषिः। तृतीयम् आकूपारं वा। तस्य आकूपाराङ्गिराः ऋषिः॥ (ग्रा. गे ५९०-३)॥ ३४५॥

श्रुधी हवं तिरश्च्या (५) इत्यृचः तिरश्चाङ्गिरसः ऋषिः। साम्नोश्च तैरश्चयोः स एव॥ (ग्रा. गे. ५९४-५)॥ ३४६॥

असावि सोम इन्द ते (६) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नो वैश्वामित्रस्य विश्वामित्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५९६)॥ ३४७॥

एन्द्र याहि (७) इत्यृचः कण्वो नीपातिथिः ऋषिः। साम्नोः काण्वयोश्च स एव॥ (ग्रा. गे. ५९७-८)॥ ३४८॥

आ त्वा गिरो रथी (८) इत्यृचः तिरश्चीः ऋषिः। साम्नो वैश्वामित्रस्य विश्वामित्र ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ५९९)॥ ३४९॥

एतो न्विन्द्रं स्तवाम (९) इत्यृचः तिरश्चीः ऋषिः। साम्नोः शुद्धाशुद्धीययोः इन्द्रः ऋषिः। वसिष्ठो [वा] ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६००-१)॥ ३५०॥

---

2. BMy L. साप्तानां for साम्नां

14. Sm. महावैश्वामित्रस्य for विश्वामित्रस्य

19. Sm. विश्वमित्रो गाथिनः for तिरश्चीः See CN.

यो रयिं वो रयिम् (१०) इत्यृचः शंयुर्बार्हस्पत्यः ऋषिः। साम्नो-रैषयोगौतमः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६०२-३) ॥ ३५१ ॥

॥ इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये द्वादशः खण्डः ॥

॥ इति तृतीयोऽध्यायः ॥
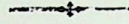
॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥

॥ प्रथमः खण्डः ॥

अथैन्द्रे द्वयोरनुवाकयोरानुष्टुभ्यो ऋचः ॥

प्रत्यस्मै पिपीषते (१) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः । साम्नां त्रयाणाम् आद्ये कौल्मलबर्हिषसामनी । तयोः कुल्मलबर्हिः ऋषिः । तृतीयं नानदम् । 5
तस्य नदन्नाङ्गिरसः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६०४-६) ॥ ३५२ ॥

आ नो वयो वयःशयम् (२) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । साम्नः शाक[पूतस्य] श[ा]क[पूतिः] ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६०७) ॥ ३५३ ॥

आ त्वा रथं यथोतये (३) इत्यृचः प्रियमेधा ऋषिः । साम्नोः कौल्मल[बर्हिषयोः] कुल्मलबर्हिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६०८-९) ॥ ३५४ ॥ 10

स पूर्व्यो महोनाम् (४) इत्यृचः प्रगाथः ऋषिः । साम्नो मधुश्च्युन्निधनस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१०) ॥ ३५५ ॥

यदी वहन्त्याश[वः] (५) इत्यृचः श्यावाश्व आत्रेयः ऋषिः । मरुतो देवता । साम उषसः साम । तस्य उषा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६११) ॥ ३५६ ॥ 15

[त्यमु वो अप्रहणम् (६) इत्यृचः शंयुर्बार्हस्पत्यः ऋषिः । साम्नः भारद्वाजस्य भरद्वाजः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१२) ॥ ३५७ ॥

दधिक्राव्णो अकारिषम् (७) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । साम्नः दधिक्राव्णस्य दधिक्रा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१३) ॥ ३५८ ॥

---

3. BMy L. अनु° for आनु°.

6. BMy. नदन्नामगिरः for नदन्नाङ्गिरसः

पुरां भिन्दुः (८) इत्यृचः जेता [माधुच्छन्दसः] ऋषिः। साम्नो माधुच्छन्दसस्य मधुच्छन्दा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१४) ॥ ३५९ ॥

॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

॥ द्वितीयः खण्डः ॥

5 **प्रप्र वस्त्रिष्टुभमिषम्** (१) इत्यृचः प्रियमेधा ऋषिः। साम्नो वामदेव्यस्य वामदेवः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१५) ॥ ३६० ॥

कश्यपस्य (२) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। इन्द्राणी देवता। साम्नश्च काश्यपस्य कश्यपः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१६) ॥ ३६१ ॥

अर्चत प्रार्चता (३) इत्यृचः प्रियमेधा ऋषिः। मित्रावरुणौ देवता।
10 साम्नः प्रैयमेधस्य प्रियमेधा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१७) ॥ ३६२ ॥

उक्थमिन्द्राय शंस्यम् (४) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। मित्रावरुणौ देवते। साम्नो बार्हदुक्थस्य बृहदुक्थः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१८) ॥३६३॥

विश्वानरस्य वस्पतिम् (५) इत्यृचः प्रियमेधा ऋषिः। साम्नोऽग्नेर्वैश्वानरयोः अग्निर्वैश्वानरः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६१९-२०) ॥ ३६४ ॥

15 **स घा यस्ते दिवो नरः** (६) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। साम्नोः शाकपूतयोः शाकपूतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६२१-२) ॥ ३६५ ॥

विभोष्ट इन्द्र (७) इत्यृचः अत्रिः ऋषिः। साम्नो वरुणान्याः साम्नः वरुणानी ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६२३) ॥ ३६६ ॥

वयश्चित्ते पतत्रिणः (८) इत्यृचः प्रस्कण्वः ऋषिः। उषा देवता।
20 साम्नः औषसस्य उषा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६२४) ॥ ३६७ ॥

---

7. इन्द्राणी See CN.
11. वरुणौ See CN.
15. MyBL. सखा for स घा.
16. MyLB. शुकभूतः for शाकभूतिः See CN.

अमी ये देवा स्थन (९) इत्यृचः आर्घ्य(प्त्य ?)स्रितः ऋषिः। [विश्वे]देवा देवताः। साम्नो रोचनस्य रुचिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६२५) ॥ ३६८ ॥

ऋचं साम (१०) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। साम्नो (!) पूर्वमृचः साम। तस्य ऋगेव ऋषिः। उत्तरं साम्नः साम। तस्य सामैव ऋषिः। ऋक्सामनी देवते (ग्रा. गे. ६२६-७) ॥ ३६९ ॥ 5

॥ इत्यष्टादशानुष्टुभ्यः ऋचः ॥

॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

॥ तृतीयः खण्डः ॥

अथ जगत्यः एकादशर्चः। आद्या अतिजगतीति केचित् ॥ 10

विश्वाः पृतना (१) इत्यृचः रेभः काश्यपः ऋषिः। साम्नस्त्रैशोकस्य त्रिशोकः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६२८) ॥ ३७० ॥

श्रत्ते दधामि (२) इत्यृचः सुवेदाः शैलूषी ऋषिः। साम्नामष्टानामाद्ये द्वे शैखण्डिने। तयोः शिखण्डी ऋषिः। तृतीयचतुर्थौ अत्रेर्विवर्तौ। तयोरत्रिः ऋषिः। पञ्चमषष्ठे महासावेतसे। तयोश्चात्रिः ऋषिः। सप्तमाष्टमे महाशैरीषे। तयोर्महान् शिरीषः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६२९-३६) ॥ ३७१ ॥ 15

समेत विश्व ओजसा (३) इत्यृचः वामदेवो गौतमः ऋषिः। साम्नामिन्द्रस्य प्रियाणां त्रयाणाम् इन्द्रः ऋषिः। वसिष्ठो वा ॥ (ग्रा. गे. ६३९) ॥ ३७२ ॥ 20

I. My LB. स्थानाम् for स्थन

3. My LB. देवामवा See CN.

13. MyLB. सुवेंदाः for सुवेदाः; My शेष्ठयषी, B. शेष्ठूषी L. शेषूषी for शैलूषी.

15. Sm. सवेतसः for अत्रिः

I8. My LB. सवेदाः शेषूरः for वामदेवो गौतमः See CN.

इमे त इन्द्र ते (४) इत्यृचः सव्य आङ्गिरसः ऋषिः। साम्नामिन्द्रस्य वसिष्ठस्य वा वैरूपाणां त्रयाणम् इन्द्रः वसिष्ठो वा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६४०-२)॥ ३७३॥

चर्षणीधृतं मघवानम् (५) इत्यृचः विश्वामित्रः [ऋषिः।] साम्नो 5 बार्हदुक्थस्य बृहदुक्थः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६४३)॥ ३७४॥

अच्छा व इन्द्रं मतयः (६) इत्यृचः कृष्णः ऋषिः। साम्नोश्च त्रासदस्यवयोः त्रसदस्युः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६४४-५)॥ ३७५॥

अभि त्यं मेषम् (७) इत्यृचः सव्यः ऋषिः। साम्नः जागतंसोमसाम्नः सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६४६)॥ ३७६॥

10 **त्यं सु मेषं महया स्वर्विदम्** (८) इत्यृचः सव्यः ऋषिः। साम्नः सौभरस्य सुभरिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६४७)॥ ३७७॥

घृतवती भुवनानाम् (९) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। द्यावापृथिव्यौ देवते। साम्नोर्वरुणस्य साम्नोर्वरुणः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६४८-९)॥ ३७८॥

उभे यदिन्द्र रोदसी (१०) इत्यृचः मरुतो यौवनाश्वः ऋषिः। 15 इयमष्टाक्षरपदा महापङ्क्तिछन्दस्का। साम्नः श्येनस्य इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६५०)॥ ३७९॥

प्र मन्दिने पितुमदर्चता वचः (११) इत्यृचः कुत्स ऋषिः। एषा गर्भस्राविणी उपनिषत्। साम्नः च्यावनस्य च्यवनः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६५१)॥ ३८०॥

20 ॥ **इति जगत्यः** ॥

॥ **इत्यैन्द्रे तृतीयेऽध्याये तृतीयः खण्डः** ॥

---

6. My BL: साम्नश्छत्रास° for साम्नोश्च त्रास°;
7. My LB. छत्रास for त्रस°.
15. My. श्यैन्यस्य for श्येनस्य
23. L: after ऋषिः। adds गर्भस्रावः

॥ चतुर्थः खण्डः ॥

अथ इन्द्रपुच्छम्

अष्टाविंशतिरिन्द्रेति मुख्याः सप्तदशोष्णिहः ।
दशान्याः ककुभो मध्ये पिबेति त्रिपदां विराट् ॥ १ ॥
तुचे तुनायापामीवामादित्यानां तु संस्तवः । 5
आ गन्ता [गा]वो मारुत्यो वैन्द्र्या एवापरा ऋचः ॥ २ ॥

इन्द्र सुतेषु (१) इत्यृचः नारदः ऋषिः । साम्नां त्रयाणाम् आद्यं क्रोशम् । द्वितीयमनुक्रोशम् । तृतीयं कौत्सम् । संक्रोशानुक्रोशयोः इन्द्रः ऋषिः । कौत्सस्य कुत्सः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६५२-४) ॥ ३८१ ॥

तमु अभि प्र गायत (२) इत्यृचः तं ते मदम् (३) इत्यृचश्च 10 गौषूक्ति-अश्वसूक्तिनावृषी । तमु आभीति साम्नां चतुर्णाम् आद्ये दैवोदासे । तयोर्दिवोदासः ऋषिः । प्रहितोः संयोजने द्वे । ओकोनिधनं पूर्वम् । प्रहितिः ऋषिः । तं ते मदमिति साम्नां चतुर्णां हारिवर्णानां हरिवर्णः आङ्गिरसः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६५५-६२) ॥ ३८१-३ ॥

यत् सोममिन्द्र (४) इत्यृचः पर्वतः ऋषिः । साम्नां चतुर्णां त्रैतानां 15 त्रित ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६६३-६) ३८४ ॥

[एदुम]धोर्मदिन्तरम् (५) इत्यृचः विश्वमनाः वैयश्वः ऋषिः । साम्नो[ः सुराधसप्राधसयोः] सुराध[स] प्राध[स]ावाङ्गिरसावृषी ॥ (ग्रा. गे. ६६७-८) ॥ ३८५ ॥

एन्दुमिन्द्राय सिञ्चत (६) इत्यृचः विश्वमनाः वैयश्वः ऋषिः । 20 साम्नो मारुतस्य मरुतः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ६६९) ॥ ३८६ ॥

---

10. My B. तमूवभि L. तमु अभि for तमू अभि. See CN, My LB. after ऋचश्च add अस्य

15. MyLB. त्रेतानां तृतः for त्रैतानां त्रितः ।

21. My LB. सुराधप्राधावङ्गिरसा साङ्गिरसौ for सुराधस त्रितः साङ्गिरसौ

एतो न्विन्द्रं स्तवाम (७) इत्यृचः विश्वमनाः वैयश्वः ऋषिः। साम्नो वैश्वमनसस्य विश्वमनाः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६७०)॥ ३८७॥

इन्द्राय साम गायत (८) इत्यृचः नृमेधः ऋषिः। साम्नां सौमित्राणां त्रयाणां सुमित्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६७२-३)॥ ३८८॥

5 **य एक इद्विदयते** (९) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नां त्रयाणां त्रैककुभानां त्रिककुभः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६७४-६)॥ ३८९॥

सखाय आ शिषा[महे] (१०) इत्यृचः विश्वमनाः ऋषिः। सा[म्ना]मौक्ष्णोरन्ध्राणाम् उक्ष्णोरन्ध्रः ऋषिः (ग्रा. गे. ६७७-९)॥ ३९०॥

॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये औष्णिहश्चतुर्थः खण्डः॥

---

10 ॥ पञ्चमः खण्डः॥

गृणे तदिन्द्र ते शवः (१) इत्यृचः प्रगाथः ऋषिः। साम्नां त्रयाणाम् आद्यं प्रयस्वत् प्राजापत्यम्। द्वितीयम् आक्षारम्। तृतीयं [प्रयस्वत्।] तेषां प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६८०-२)॥ ३९१॥

यस्य त्यच्छम्[बरम्] इत्यृचः (२) भरद्वाजः ऋषिः। साम्नां 15 चतुर्णां दैवोदासानां दिवोदासः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६८३-६)॥ ३९२॥

एन्द्र नो गधि (३) इत्यृचः नृमेधः ऋषि। साम्नोः सांवर्तयोः इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६८७-८)॥ ३९३॥

य इन्द्र सोम (४) इत्यृचः पर्वतः ऋषिः। साम्नः साम्न आक्षारस्य अक्षारः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६८९)॥ ३९४॥

20 **तुचे तुनाय तत्सु नः** (५) इत्यृचः इरिमीढः ऋषिः। आदित्यौ देवता। साम्नः दीर्घायुष्यस्य प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६९०)॥ ३९५॥

वेत्था हि निर्ऋतीनाम् (६) इत्यृचः विश्वमनाः ऋषिः। साम भरद्वाजस्य शुन्ध्युः [साम।] तस्य भरद्वाजः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६९१) ॥ ३९६ ॥

अपामीवाम् (७) इत्यृचः इरिमीढः ऋषिः। साम्नः अपामीवस्य आदित्य एव ऋषिः देवता च॥ (ग्रा. गे. ६९२) ॥ ३९७ ॥ 5

पिबा सोमम् इन्द्र (८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिपदा विराट् छन्दः। साम्नोः सहोदीर्घतमसयोः दीर्घतमा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६९३-४) ॥ ३९८ ॥

॥ इत्यौष्णिहः अष्टादश्यः ॥

॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये पञ्चमः खण्डः ॥ 10

॥ षष्ठः खण्डः ॥

अथ ककुभ्यः॥

अभ्रातृव्यो अना त्वम् (१) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः। साम्नो अभ्रातृव्यस्य इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६९५) ॥ ३९९ ॥

यो न इदम् (२) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः। साम्नोः शार्करयोः शर्करः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६९६-७) ॥ ४०० ॥ 15

आ गन्ता मा रिषण्यत (३) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः। साम्नो बृहत्कस्य बृहत्कः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६९८) ॥ ४०१ ॥

आ याह्ययम् (४) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः। साम्नां त्रयाणां सौयवसानां सूयवाग्नुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ६९९-७०१) ॥ ४०२ ॥ 20

---

1. MyLB. after ऋषिः add. साम्नो

त्वया ह स्विद्युजा (५) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः। साम्नो मरुतां धेनु[षाम्-]नः मरुतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे ७०२)॥ ४०३॥

गावश्चिद् घा समन्यवः (६) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः। साम्नो मरुतां संवेशनीयस्य मरुतो ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७०३)॥ ४०४॥

5

त्वं न इन्द्र (७) इत्यृचः नृमेधा ऋषिः। साम्नोरिन्द्रस्याभरयो-रिन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७०४-५)॥ ४०५॥

अधा हीन्द्र गिर्वणः (८) इत्यृचः नृमेधा ऋषिः। साम्नां वायोरै-षिराणां त्रयाणां वायुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७०६-८)॥ ४०६॥

सीदन्तस्ते वयः (९) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः। साम्नोः सीदन्ती-

10 ययोः प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७०९-१०)॥ ४०७॥

वयमु त्वामपूर्व्य (१०) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः। सौभरसाम्नोः सौभरिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७११-२)॥ ४०८॥

॥ इति ककुभ्यो दशर्चः॥

॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये षष्ठः खण्डः॥
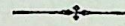
15

सप्तमः खण्डः

पङ्क्तयः सप्तदशर्चः॥

स्वादोरित्था विषूवतः (१) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नो थामस्य यमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७१३)॥ ४०९॥

इत्था हि सोम इन्मदः (२) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नोर्गृत्स-

20 [मदस्य] मदयोः गृत्समदः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७१४-५)॥ ४१०॥

इन्द्रो मदाय (३) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नां सप्तानामाद्ययोराभीकयोः अभीकः ऋषिः। तृतीयचतुर्थयोराभीशवयोरभीशुः ऋषिः। परेषां त्रयाणां बार्हद्गिराणां बृहद्गिरिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७१६-७२२)॥ ४११॥

इन्द्र तुभ्यम् (४) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नः इन्द्रस्वाराज्यस्य इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७२३)॥ ४१२॥ 5

प्रेह्यभीहि (५) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नः कश्यपस्य धृष्णुनः कश्यपः ऋषिः। (ग्रा. गे. ७२४)॥ ४१३॥

यदुदीरित आजयः (६) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नो मरुतां संवेशीयस्य मरुतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७२५)॥ ४१४॥

अक्षन्नमीमदन्त (७) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नो यमस्य यमः ऋषिः, (ग्रा. गे. ७२६)॥ ४१५॥ 10

उपो षु शृणुही गिरः (८) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। साम्नो यामस्य यमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७२७)॥ ४१६॥

चन्द्रमा अप्स्वन्तरा (९) इत्यृचः त्रितः ऋषिः। साम्नां पञ्चानामादितस्त्रयाणां त्रैतानां त्रितः ऋषिः। परयोः सौपर्णयोः सुपर्णः ऋषिः॥ 15 (ग्रा. गे. ७२८-३२)॥ ४१७॥

प्रति प्रियतमं रथम् (१०) [इत्यृचः] अवस्युः ऋषिः। साम्नो-लौशस्य लुशः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७३३)॥ ४१८॥

॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये सप्तमः खण्डः॥

---

6. My B. गृष्णुनः for धृष्णुनः
7. My after ऋषिः adds .—यामं वा सांयमः ऋषिः ;

॥ अष्टमः खण्डः ॥

आ ते अग्न इधीमहि (१) इत्यृचः [वसुश्रुतः आत्रेयः ऋषिः।] अग्निर्देवता। तत्साम्नोः इन्द्रस्य संजययोरिन्द्रः [ऋषिः]॥ (ग्रा. गे. ७३४-५) ॥ ४१९ ॥

5 **अग्निं न स्ववृक्तिभिः** (२) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। अग्निर्देवता। सामनी उत्सेधनिषेधौ। तयोरङ्गिरा ऋषिः (ग्रा. गे. ७३६-७) ॥ ४२० ॥

महे नो अद्य बोधय (३) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। अग्निर्देवता। साम्नो वार्य्यस्य सत्यश्रव[स]ः वारीयः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७३८)
10 ॥ ४२१ ॥

भद्रं नो अपि वातय (४) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। सोमो देवता। साम्नः पौषस्य पूषा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७३९) ॥ ४२२ ॥

क्रत्वा महान् (५) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्न औषस्य उषा ऋषिः॥ (ग्रा. गे ७४०)॥ ४२३ ॥

15 **स घा तं वृषणम्** (६) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। इन्द्रो देवता। [लौशस्य साम्नः लुशः ऋषिः (ग्रा. गे. ७४१) ४२४ ॥]

[**अग्निं तं मन्ये** (७) इत्यृचः वसुश्रुतः आत्रेयः ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। अग्निर्देवता। साम्नः निषेधसाम्नः अङ्गिरा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७४२)॥ ४२५ ॥]

5: Sm: विमदः ऐन्द्रः for गौतमः

6: My BL. after अङ्गिरा ऋषिः। add अग्निर्देवता

9. L. वार्य्यस्य for वार्यस्य

11: My BL. अभि वादय for अपि वातय

[**न तमंहो न** (८) इत्यृचः अंहोमुगू वामदेव्यः ऋषिः। विश्वेदेवा देवताः।] उपरिष्टात् बृहती छन्दः। साम्नो गौराङ्गिरसस्य गौरङ्गिराः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७४३) ॥ ४२६ ॥

॥ इति पङ्क्तिच्छन्दः समाप्तम् ॥

॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये अष्टमः खण्डः ॥ 5

॥ नवमः खण्डः ॥

अथ द्विपदा ऋचः त्रिंशत् ॥

परि प्र धन्व (१) इत्यृचः धिष्ण्योऽग्निः ऋषिः। अक्षरपङ्क्तिश्छन्दः। द्विपदा पङ्क्तिर्वा। सोमो देवता। साम्नां पञ्चानां सौहविषाणां सुहविराङ्गिरसः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७४४-८) ॥ ४२७ ॥ 10

पर्यू षु प्र धन्व (२) इत्यृचः त्र्यरुणः त्रसदस्युः ऋषिः। पिपीलिकामध्या त्रिपदानुष्टुप् छन्दः। सोमो देवता। साम्नां वाकानां त्रयाणां वकः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७४९-७५१) ॥ ४२८ ॥

पवस्व सोम महान् (३) इत्यृचः धिष्ण्योऽग्नयः ऋषिः। सोमो देवता। अक्षरपङ्क्तिश्छन्दः। द्विपदा पङ्क्तिर्वा। साम्नोर्धर्मिणोः प्रजापतिः ऋषिः। सोमो देवता ॥ (ग्रा गे. ७५२-३) ॥ ४२९ ॥ 15

पवस्व सोम महे दक्षाय (४) इत्यृचः धिष्ण्योऽग्नयः ऋषिः। सोमो देवता। अक्षरपङ्क्तिश्छन्दः। द्विपदा पङ्क्तिर्वा। साम्नोर्विधर्मिणोः प्रजापतिः ऋषिः। सोमो देवता ॥ (ग्रा. गे. ७५४-५) ॥ ४३० ॥

---

2. LB. गोराङ्गिरसस्य for गौराङ्गिरसस्य ; My LB. गौरिः for गौः
4. My B. om. इति पङ्क्तिच्छन्दः समाप्तम्
11. My सदस्य : B L. सदसस्युः for त्रसदस्युः

इन्दुः पविष्ट चारुर्मदाय (५) इत्यृचः धिष्ण्योऽग्नेयः ऋषिः। सोमो देवता। द्विपदा पङ्क्तिश्छन्दः। साम्नो भागस्य भग ऋषिः॥ (ग्र. गे. ७५६)॥ ४३१॥

अनु हि त्वा सुतं सोम (६) इत्यृचः धिष्ण्योऽग्नेयः ऋषिः। सोमो
5 देवता। पिपीलिकामध्याऽनुष्टुप् छन्दः। साम्नो वाजिनां साम्नः वाजिनः ऋषयः। (ग्रा. गे. ७५७)॥ ४३२॥

क ईं व्यक्ता नरः (७) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। मरुतो देवता। द्विपदा पङ्क्तिः छन्दः। साम्नां त्रयाणां हिकनिकविक्रानां प्रजापतिः ऋषिः। मरुतो देवता॥ (ग्रा. गे. ७५८-७६०)॥ ४३३॥

10 **अग्ने तमद्य** (८) इत्यृचः अग्निः ऋषिः। अग्निर्देवता। पदपङ्क्तिश्छन्दः पञ्चपदा। साम्नोरश्वयोर रूपः प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७६१-२)॥ ४३४॥

आविर्मर्या (९) इत्यृचः वाजिनः ऋषिः। वाजिनो देवताः। पुरा-उष्णिक् छन्दः। साम्नो वाजिनां साम्नश्च वाजिन एव ऋषयः॥ (ग्रा. गे.
15 ७६३)॥ ४३५॥

पवस्व सोम द्युम्नी सुधारः (१०) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। सोमो देवता। द्विपदा पङ्क्तिः छन्दः। साम्नः आदित्यानां पवित्रस्य आदित्या ऋषयः॥ (ग्रा. गे. ७६४)॥ ४३६॥

॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये द्विपदासु नवमः खण्डः ॥ ९ ॥

---

8. Sm. हिकविकनिकानां for हिकनिकविकानां
10. Sm. वामदेव ऋषिः for अग्नि ऋषिः
16. BMy L. सुधारय for सुधारः; Sm. अग्नेयो धिष्ण्यः for वामदेवः
19. BL. तृतीये for चतुर्थे.

॥ दशमः खण्डः ॥

विश्वतो दावन् (१) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । इन्द्रो देवता । द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः । सम्मोरिन्द्रस्याभारयोरिन्द्रः ऋषिः । वसिष्ठो वा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७६५-६) ४३७ ॥

एष ब्रह्मा य ऋत्वियः (२) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । इन्द्रो देवता । द्विपदा गायत्री छन्दः । साम्नां पञ्चानामाद्ये द्वे वासुमन्दे । तयोर्वसुमन्दः ऋषिः । परेषां त्रयाणां कवषः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७६७-७७१)॥ ४३८ ॥ 5

ब्रह्माणमिन्द्रम् (३) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । इन्द्रो देवता । द्विपदा त्रिष्टुप् छन्दः । साम्नां त्रयाणां श्लोकानुश्लोकानां प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७७२-४) ॥ ४३९ ॥ 10

अनवस्ते रथम् (४) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । इन्द्रो देवता । द्विपदा त्रिष्टुप् छन्दः । साम्नः श्लोकस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७७५) ॥ ४४० ॥

शं पदं मघम् (५) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । द्विपदा छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नो वाचः साम्नः वागृषिः ॥ (ग्रा. गे. ७७६) ॥ ४४१ ॥ 15

सदा गावः (६) वामदेवः ऋषिः । द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नो वाचः साम्नः वागृषिः ॥ ग्रा. गे. ७७७) ॥ ४४२॥

आ याहि वनसा (७) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । उषा देवता । द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः । साम्नो मारुतस्य मरुतः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७७८) ॥ ४४३ ॥ 20

---

2. Sm. त्रसदस्युः for वामदेवः See CN.
3. Sm. विराट् for विष्टारपङ्क्तिः See CN.
10. साम्नां त्रयाणाम् See CN.
13. BMy L. साम्नो for साम्नः
17. L. विषमपद for विष्टारपङ्क्तिः
18. Sm. विश्वे देवाः for इन्द्रः ;

उप प्रेक्ष मधुमति (८) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः]। द्विपदा त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नो माधुच्छन्दसस्य मधुच्छन्दाः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७७९)॥ ४४४॥

अर्चन्त्यर्कं मरुतः (९) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः]। मरुतो देवता। 5 द्विपदा त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नो मारुतस्य मरुतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७८०॥ ४४५॥

प्र व इन्द्राय वृत्रहन्तमाय (१०) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। विषमपदा द्विपदा छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः उद्वंशपुत्रस्य प्रजापतिर्विश्वे देवा ऋषयः॥ ग्रा. गे. ७८१)॥ ४४६॥

10 इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये दशमः खण्डः॥ १०॥

अथ एकादशः खण्डः

अचेत्यग्निः (१) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। अग्निर्देवता। द्विपदा गायत्री छन्दः। साम्नोर्धुरोः शाम्ययोः धुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७८२-३)॥ ४४७॥

15 **अग्ने त्वं नो अन्तमः** (२) इत्यृचः वध्र्युर्गौपायनः ऋषिः। अग्निर्देवता। द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः। साम्नां चतुर्णाम् आद्यं गूर्दः। तस्य प्रजापतिः। द्वितीयमत्यर्दः। तस्य विश्वामित्रः। तृतीयमपि गूर्दः। तस्य प्रजापतिः। चतुर्थमत्यर्दः तस्य विश्वामित्रः॥ (ग्रा. गे. ७८४-७)॥ ४४८॥

भगो न चित्रः (३) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः।] अग्निर्देवता। 20 विषमपदा द्विपदा छन्दः। साम्नोः सान्तनिकयोः प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७८८-९)॥ ४४९॥

---

12. Sm. पृषध्रः काण्वः for वामदेवः

15. Sm. बन्धुः गोपायनः for वध्र्युर्गौपायनः

17. L: गूर्दम् for गूर्दः

19. Sm. सुबन्धुः for वामदेवः

विश्वस्य प्र स्तोभ (४) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः]। इन्द्रो देवता। द्विपदा गायत्री छन्दः। साम्नोर्धनधर्मिणोः प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७९०-१) ॥ ४५० ॥

उषा अप पवस्व (५) इत्यृचः संवर्तः ऋषिः। उषा देवता। द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः। साम्नः उषसः साम्नः उषा ऋषिः। उषा देवता॥ 5 (ग्रा. गे. ७९२) ॥ ४५१ ॥

इमा नु कं भुवना (६) इत्यृचः भौवनः ऋषिः। विश्वेदेवा देवता। द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः। साम्नः भारद्वाजस्य भरद्वाजः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७९३) ॥ ४५२ ॥

विस्तुतयो यथा (७) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः।] इन्द्रो (विश्वेदेवाः ?) 10 देवता। द्विपदा गायत्री छन्दः। साम्नो रातेः इन्द्रः ऋषिः। विश्वेदेवा (इन्द्रो ?) देवता॥ (ग्रा. गे. ७९४) ॥ ४५३ ॥

अया वाजम् (८) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। उषा (इन्द्रः ?) देवता। साम्नो भारद्वाजस्य भरद्वाजः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७९५) ॥ ४५४ ॥

ऊर्जा मित्रः (९) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। विश्वेदेवा देवता। 15 द्विपदा त्रिष्टुप् छन्दः। साम्न ऐषस्य इषः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७९६) ॥ ४५५ ॥

---

1. MyBL. स्तोता for स्तोभ; Sm. श्रुतबन्धुः for वामदेवः
5. MyBL. after उषा देवता add द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः
10. Sm. कवष ऐलूषः for वामदेवः
13. MyB. Om. अया वजम्......इष ऋषिः (L. 16.)
15. Sm. आत्रेयः for वामदेवः

उप प्रेक्ष मधुमति (८) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः]। द्विपदा त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नो माधुच्छन्दसस्य मधुच्छन्दाः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७७९)॥ ४४४॥

अर्चत्यर्कं मरुतः (९) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः]। मरुतो देवता।
5 द्विपदा त्रिष्टुप् छन्दः। साम्नो मारुतस्य मरुतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७८०॥ ४४५॥

प्र व इन्द्राय वृत्रहन्तमाय (१०) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। विषमपदा द्विपदा छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः उद्वंशपुत्रस्य प्रजापतिर्विश्वे देवा ऋषयः॥ ग्रा. गे. ७८१)॥ ४४६॥

10 इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये दशमः खण्डः॥ १०॥

अथ एकादशः खण्डः

अचेत्यग्निः (१) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। अग्निर्देवता। द्विपदा गायत्री छन्दः। साम्नोर्धुरोः शाम्ययोः धुः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७८२-३)॥ ४४७॥

15 **अग्ने त्वं नो अन्तमः** (२) इत्यृचः वर्ध्दुर्गौपायनः ऋषिः। अग्निर्देवता। द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः। साम्नां चतुर्णाम् आद्यं गूर्दः। तस्य प्रजापतिः। द्वितीयमत्यर्दः। तस्य विश्वामित्रः। तृतीयमपि गूर्दः। तस्य प्रजापतिः। चतुर्थमत्यर्दः तस्य विश्वामित्रः॥ (ग्रा. गे. ७८४-७)॥ ४४८॥

भगो न चित्रः (३) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः।] अग्निर्देवता।
20 विषमपदा द्विपदा छन्दः। साम्नोः सान्तनिकयोः प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७८८-९)॥ ४४९॥

---

12. Sm. पृषध्रः काण्वः for वामदेवः
15. Sm. बन्धुः गोपायनः for वर्ध्दुर्गौपायनः
17. L: गूर्दम् for गूर्दः
19. Sm. सुबन्धुः for वामदेवः

विश्वस्य प्र स्तोभ (४) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः]। इन्द्रो देवता। द्विपदा गायत्री छन्दः। साम्नोर्धनधर्मिणोः प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७९०-१)॥ ४५०॥

उषा अप पवस्व (५) इत्यृचः संवर्तः ऋषिः। उषा देवता। द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः। साम्नः उषसः साम्नः उषा ऋषिः। उषा देवता॥ 5 (ग्रा. गे. ७९२)॥ ४५१॥

इमा नु कं भुवना (६) इत्यृचः भौवनः ऋषिः। विश्वेदेवा देवता। द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः। साम्नः भारद्वाजस्य भरद्वाजः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७९३)॥ ४५२॥

विस्तुतयो यथा (७) इत्यृचः वामदेवः [ऋषिः।] इन्द्रो (विश्वेदेवाः ?) 10 देवता। द्विपदा गायत्री छन्दः। साम्नो रातेः इन्द्रः ऋषिः। विश्वेदेवा (इन्द्रो ?) देवता॥ (ग्रा. गे. ७९४)॥ ४५३॥

अया वाजम् (८) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। उषा (इन्द्रः ?) देवता। साम्नो भारद्वाजस्य भरद्वाजः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७९५)॥ ४५४॥

ऊर्जा मित्रः (९) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। विश्वेदेवा देवता। 15 द्विपदा त्रिष्टुप् छन्दः। साम्न ऐषस्य इषः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ७९६)॥ ४५५॥

---

1. MyBL. स्तोता for स्तोभ; Sm. श्रुतबन्धुः for वामदेवः
5. MyBL. after उषा देवता add द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः
10. Sm. कवष ऐलूषः for वामदेवः
13. MyB. Om. अया वजम्......इष ऋषिः (L. 16.)
15. Sm. आत्रेयः for वामदेवः

इन्द्रो विश्वस्य राजति (१०) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः । एकपदा गायत्री छन्दः । इन्द्रो देवता । सम्नोरिन्द्रस्य वैराजयोरिन्द्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ७९७-८) ॥ ४५६ ॥

इति द्विपदा त्रिंशत्

5 ॥ इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥

द्वादशः खण्डः

अथातिच्छन्दांसि दशर्चः ॥

त्रिकद्रुकेषु महिषः (१) इत्यृचः गृत्समदः ऋषिः । अष्टिः छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नो वाजिजितः प्रजापतिः [ऋषिः] ॥ (ग्रा. गे. ७९९) ॥
10 ४५७ ॥

अयं सहस्रमानवः (२) इत्यृचः जगती छन्दः । सूर्यो देवता । साम्नोर्गाराङ्गिरसस्य साम्नोरङ्गिराः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८००-१) ॥४५८ ॥

एन्द्र याह्युप नः (३) इत्यृचः परुच्छेपः ऋषिः । अत्यष्टिः छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नः प्रयस्वतः प्राजापत्यस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्र. गे. ८०२)
15 ॥ ४५९ ॥

तमिन्द्रं जोहवीमि (४) इत्यृचः रेभः काश्यपः ऋषिः । इन्द्रो देवता । अतिजगती छन्दः । साम्नो अक्षय्यस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्र. गे. ८०३) ॥ ४६० ॥

अस्तु श्रौषट् (५) इत्यृचः परुच्छेपः ऋषिः । अत्यष्टिः छन्दः ।
20 विश्वेदेवा देवता । साम्नो याज्ञतुरस्य यज्ञतुरः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८०४) ॥ ४६१ ॥

---

1. Sm. वसिष्ठो मैत्रावरुणः for वामदेवः
5. BL. तृतीये for चतुर्थे.

प्र वो महे मतयो यन्तु विष्णवे (६) इत्यृचः एवयामरुत् ऋषिः। रुद्रो देवता। अतिजगती छन्दः। साम्न एवयामरुतः साम्नः एवयामरुदृषिः ॥ (ग्रा. गे. ८०५) ॥ ४६२ ॥

अया रुचा हिरण्या (७) इत्यृचः परुच्छेपः ऋषिः। पवमानः सोमो देवता। अत्यष्टिः छन्दः। साम्नां त्रयाणां भरद्वाजस्य विषमाणां भरद्वाजः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८०६-८) ॥ ४६३ ॥ 5

अभि त्यं देवं सवितारम् (८) इत्यृचः नकुलः ऋषिः। अतिशक्वरी छन्दः। सविता देवता। साम्नः सवितुः साम्नः सविता ऋषिः। देवता च॥ (ग्रा. गे. ८०९) ॥ ४६४ ॥

अग्निं होतारं मन्ये दास्वन्तम् (९) इत्यृचः परुच्छेपः ऋषिः। 10 अग्निर्देवता। अत्यष्टिः छन्दः। साम्नां चतुर्णामाद्ये भारद्वाजे पारुच्छेपे। तयोर्भरद्वाजः परुच्छेपो वा ऋषिः। उत्तरे अवभृथसामप्रवर्ग्यसामनी। तयोर्बृहस्पतिः ऋषिः। (ग्रा. गे. ८१०-१३) ॥ ४६५ ॥

[तुव त्यन्नर्यम् (१०) इत्यृचः गृत्समदः ऋषिः। इन्द्रः देवता। अष्टिः छन्दः। साम्न ऐषस्य इषः ऋषिः (ग्रा. गे. ८१४) ॥ ४६६ ॥] 15

इत्यैन्द्रे चतुर्थेऽध्याये द्वादशः खण्डः ॥ १२ ॥

शतानि त्रीण्यृचामैन्द्रे द्विपञ्चाशद्दशोऽधिकाः ॥

इत्यैन्द्रमध्यायत्रयं समाप्तम् ॥

---

1. BMy. एवयामरुद for एवयामरुत्. See CN.
7. Sm. अत्यष्टिः for अतिशक्वरी.

पञ्चमोऽध्यायः

पावमानं काण्डम्

प्रथमः खण्डः

उच्चा त इति गायत्र्यः चत्वारिंशच्चतुर्युताः ।
5 सर्वासां पावमानीनां देवता सोम एव हि ॥
देवताविशेषस्तत्र तत्र वक्ष्यते ॥

उच्चा ते जातमन्धसः (१) इत्यृचः आमहीयुः ऋषिः । गायत्री छन्दः । पवमानः सोमो देवता । सन्त्यत्र त्रयोदश सामानि । तत्राद्यमाजिगम् । द्वितीयमाभीकम् । आजीगस्य प्रजापतिः ऋषिः । आभीकस्य अङ्गिरसः ऋषयः ।
10 ऋषभः पावमानं तृतीयम् । औक्ष्णोरन्ध्रं वा । प्रजापतिः ऋषिः । उक्ष्णोरन्ध्रः काप्यो वा । चतुर्थमाभीकम् । तस्य अङ्गिरसः ऋषयः । पञ्चमषष्ठे बाभ्रवे वा । तयोर्बभ्रुः कौम्भ्यः ऋषिः । अष्टमनवमे शैशवे । तयोः शिशुराङ्गिरसः ऋषिः । दशमैकादशे प्रजापतेर्दोहादोहीये । तयोः प्रजापतिः ऋषिः । द्वादशमिन्द्राण्याः साम । तस्येन्द्राणी ऋषिः । त्रयोदशमामहीयवम् ।
15 तस्यामहीयुः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८१५-२७) ॥ ४६७ ॥

स्वदिष्ठया मदिष्ठया (२) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः । गायत्री छन्दः । पवमानः सोमो देवता । सन्त्यत्र नव सामानि । तत्राद्यमाजिगम् । तस्य आजिः ऋषिः । द्वितीयतृतीये सुरूपे । तयोः प्रजापतिः ऋषिः । चतुर्थपञ्चमे जमदग्नेः शिल्पे । तयोर्जमदग्निः ऋषिः । षष्ठं संहितम् । तस्य
20 जमदग्निः ऋषिः । सप्तमं वसिष्ठस्य शकुनम् । वसिष्ठः ऋषिः । अष्टमं जमदग्नेर्गम्भीरम् । तस्य जमदग्निः ऋषिः । नवमं संहितम् । तस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ८२८-३६) ॥ ४६८ ॥

---

12. My. काम्भः, BL. कम्भ्यः for कौम्भ्यः
19. Sm. संहितः for संहितम्
20. Sm. शकुलः for शकुनम्

वृशा पवस्व धारय (३) इत्यृचः भृगुर्वारुणी जमदग्निर्वा ऋषिः। सन्त्यत्र नव सामानि। तेषामाद्ये द्वे सोमसामनी। तयोः सोमः ऋषिः। तृतीयमाशुभार्गवम्। तस्य भृगुः ऋषिः। चतुर्थपञ्चमे वैश्वदेवे। तयोर्विश्वेदेवा ऋषयः। षष्ठसप्तमे इन्द्रसामनी। तयोरिन्द्रः ऋषिः। अष्टमनवमे यौक्ताश्वे। तयोर्युक्ताश्व आङ्गिरसः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८३७-४५)॥ ४६९॥ 5

यस्ते मदो वरेण्यः (४) इत्यृचः आमहीयुः ऋषिः। इह षट् सामानि। तेषामाद्यं भासम्। तस्यात्रिः ऋषिः। द्वितीयं सोमसाम। तस्य सोमः ऋषिः। तृतीयं प्राजापत्यम्। तस्य प्रजापतिः ऋषिः। चतुर्थं च सोमसाम। तस्य सोमः ऋषिः। पञ्चमं च भासम्। तस्याप्यत्रिः ऋषिः। षष्ठमध्यर्धेडं सोमसाम। तस्यापि सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८४६-५१)॥ 10 ४७०॥

तिस्रो वाच उदीरते (५) इत्यृचः त्रितः ऋषिः। अत्रापि षट् सामानि। तेषामाद्यद्वितीये वैष्टम्भे। तयोर्विष्टम्भः ऋषिः। तृतीयचतुर्थे पाष्ठौहे। तस्य पष्ठवाड् आङ्गिरसः ऋषिः। पञ्चमं क्षुल्लकवैष्टम्भम्। तस्यापि विष्टम्भः ऋषिः। षष्ठमपि पाष्ठौहम्। तस्यापि पष्ठबाडाङ्गिरसः ऋषिः॥ 15 (ग्रा. गे. ८५२-७)॥ ४७१॥

इन्द्रायेन्दो मरुत्वतः (६) इत्यृचः काश्यपः ऋषिः। सन्त्यत्राष्टौ सामानि। तेषामाद्यम् इषोवृधीयम्। तस्य प्रजापतिः ऋषिः। द्वितीयमिन्द्र-साम। तस्येन्द्रः ऋषिः। तृतीयचतुर्थे वैश्वदेवे। तयोर्विश्वेदेवा ऋषयः। पञ्चमषष्ठे आग्नेये। तयोरग्निः ऋषिः। सप्तमं वैश्वदेवम्। तस्य विश्वेदेवाः 20 ऋषयः। अष्टमं चाग्नेयम्। तस्याग्निः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८५८-६५)॥ ४७२॥

असाव्यंशुर्मदाय (७) इत्यृचः जमदग्निः ऋषिः। सन्त्यष्टौ सामानि। तेषामाद्यानि चत्वारि शैशवानि। तेषां शिशुराङ्गिरसः ऋषिः। पञ्चमादीनि पराणि च्यावनानि। तेषां च्यवनो भार्गवः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८६६-७३) 25 ॥ ४७३॥

पवस्व दक्ष साधनः (८) इत्यृचः दृढच्युत आगस्त्यः ऋषिः। प्राजापत्ये द्वे सामनी। तस्य प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८७४-५) ॥ ४७४ ॥

परि स्वानो गिरिष्ठाः (९) इत्यृचः काश्यपोऽसितः ऋषिः। इह षट् सामानि। आद्यानि चत्वारि वैदन्वतानि। तेषां विद्वान् भार्गवः ऋषिः। पञ्चमषष्ठे पदस्तोभौ। तयोः रजिराङ्गिरसः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८७६-८१) ॥ ४७५ ॥

परि प्रिया दिवः कविः (१०) इत्यृचः काश्यपोऽसितः ऋषिः। साम्नोरौर्णायववयोः ऊर्णायुर्गन्धर्वः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८८२-३) ॥ ४७६ ॥

10 **इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥**

द्वितीयः खण्डः

प्र सोमासो मदच्युतः (१) इत्यृचः श्यावाश्वः ऋषिः। साम्नः सौभरस्य सुभरिः ऋषिः। (ग्रा. गे. ८८४) ॥ ४७७ ॥

प्र सोमासो विपश्चितः (२) इत्यृचः त्रितः ऋषिः। साम्नः सौभरस्य 15 सुभरिः ऋषिः। द्वयोः सुश्रुर्वा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८८५) ॥ ४७८ ॥

पवस्वेन्दो वृषा सुतः (३) इत्यृचः आमहीयुः ऋषिः। साम्नः इन्द्रवृषकस्य इन्द्रवृषः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८८६) ॥ ४७९ ॥

वृषा ह्यसि भानुना (४) इत्यृचः भृगुः ऋषिः। साम्नोरिन्द्रवृषकयोः इन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८८७-८) ॥ ४८० ॥

20 **इन्दुः पविष्ट** (५) इत्यृचः कश्यपः ऋषिः। साम्नां त्रयाणां बभ्रोः कौम्भ्यसाम्नां बभ्रुः कौम्भ्यः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८८९-८९१) ॥ ४८१ ॥

16, Sm. अमहीयुः for आमहीयुः

अस‍ृक्षत प्र वाजिनः (६) इत्यृचः कश्यपः ऋषिः। साम्नां त्रयाणां बभ्रोः कार्तवेशानां बभ्रुः कार्तवेशः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८९४)॥ ४८२॥

पवस्व देव आयुषग् (७) इत्यृचः निद्ध्रुविः काश्यपः ऋषिः। साम्नोः शाम्मदयोः आङ्गिरसः शाम्मदः ऋषिः (ग्रा. गे. ८९५-६)॥ ४८३॥

पवमानो अजीजनत् (८) इत्यृचः आमहीयुः ऋषिः। साम्नोर्जनित्रयोः वसिष्ठः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ८९७-८)॥ ४८४॥ 5

परि स्वानास इन्दवः (९) इत्यृचः असितः ऋषिः। साम्नां मरुतां प्रक्रीडानां मरुतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे, ८९९-९०१)॥ ४८५॥

परि प्रासिष्यदत्कविः (१०) इत्यृचः असितः ऋषिः। साम्नः औशनसस्य उशनाः काव्यः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ९०२)॥ ४८६॥ 10

॥ इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु द्वितीयः खण्डः॥ २॥

तृतीयः खण्डः

उपो षु जातमप्तुरम् (१) इत्यृचः आमहीयुः ऋषिः। साम्नां यामानां त्रयाणां यमः ऋषिः। (ग्रा. गे. ९०३-५)॥ ४८७॥

पुनानो अक्रमीत् (२) इत्यृचः बृहन्मतिः ऋषिः। साम्नो अङ्कतेर्वैरूपस्य अङ्कतिः विरूपः ऋषिः। (ग्रा. गे. ९०६)॥ ४८८॥ 15

अविशन् कलशम् (३) इत्यृचः जमदग्निः ऋषिः। साम्नोरौशनयोरुशना ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ९०७-८)॥ ४८९॥

असर्जि रथ्यः (४) इत्यृचः प्रभूवसुः ऋषिः। साम्नः सोमसाम्नः सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ९०९)॥ ४९०॥ 20

प्र यद्गावो न भूर्णयः (५) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। साम्नोः कार्ष्णयोः कृष्णः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ९१०-९११)॥ ४९१॥

अपघ्नन् पवसे मृधः (६) इत्यृचः निध्रुविः ऋषिः ॥ साम्नः सोमसाम्नः सोमः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९१२) ॥ ४९२ ॥

अया पवस्व धारय (७) इत्यृचः निध्रुविः ऋषिः । साम्नः सूर्यसाम्नः सूर्यः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९१३) ॥ ४९३ ॥

5 **स पवस्व य आविथ** (७) इत्यृचः आमहीयुः ऋषिः । साम्नः इन्द्रस्य वार्त्रघ्नस्य इन्द्रो वृत्रहा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९१४) ॥ ४९४ ॥

अया वीति परि स्रव (८) इत्यृचः आमहीयुः ऋषिः । साम्नः सोमसाम्नां त्रयाणां सोमः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९१५-७) ॥ ४९५ ॥

परि द्युक्षम् (९) इत्यृचः उचथ्यः ऋचिः । साम्नो भारद्वाजस्य 10 भरद्वाजः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९१८) ॥ ४९६ ॥

॥ इति पावमानीषु पञ्चमाध्याये तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

चतुर्थः खण्डः

अचिक्रदद्वृषा हरिः (१) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः । साम्नो घार्षाहरस्य वृषा हरिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९१९) ॥ ४९७ ॥

15 **आ ते दक्षं मयो भुवम्** (२) इत्यृचः भृगुः ऋषिः । साम्नां वार्शानां त्रयाणां वृशो जानः ऋषिः (ग्र. गे. ९२०-२२) ॥ ४९८ ॥

अध्वर्यो अद्रिभिः सुतम् (३) इत्यृचः उचथ्यः ऋषिः । साम्नो-रिन्द्रस्य वैरूपयोरिन्द्रविरूपः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९२३-४) ॥ ४९९ ॥

तरत्स मन्दी धावति (४) इत्यृचः अवत्सारः ऋषिः । साम्नस्तरन्तस्य 20 वैतदश्वेः साम्नः तरन्तो वितदश्विः ऋषिः ॥ (ग्रा.गे. ९२५) ॥ ५००॥

---

5. Sm. अमहीयुः for आमहीयुः

आ पवस्व सहस्रिणम् (५) इत्यृचः निध्रुविः ऋषिः। साम्नः सोमसामस्य सोमः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९२६) ॥ ५०१ ॥

अनुप्रत्नास आयवः (६) इत्यृचः असितः ऋषिः। साम्नः सूर्यस्य साम्नः सूर्यः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९२७) ॥ ५०२ ॥

अर्षा सोम (७) इत्यृचः भृगुः ऋषिः। साम्नां दार्ढच्युतानां त्रयाणां दृढच्युतः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९२८-९३०) ॥ ५०३ ॥ 5

वृषा सोम द्युमाँ असि (८) इत्यृचः कश्यपः ऋषिः। साम्नः इन्द्रस्य वृषकस्य इन्द्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९३१) ॥ ५०४ ॥

इषे पवस्व (९) इत्यृचः कश्यपः ऋषिः। साम्नो ऐषस्य इट् ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ९३२) ॥ ५०५ ॥ 10

मन्द्रया सोम (१०) इत्यृचः असितः ऋषिः। साम्नः श्यावाश्वस्य श्यावाश्वः ऋषिः (ग्रा. गे. १३३) ॥ ५०६ ॥

अया सोम सुकृत्यया (११) इत्यृचः भार्गवः ऋषिः। साम्नः आयास्यस्य आयास्याङ्गिरसः ऋषिः ॥ ग्रा. गे. ९३४) ॥ ५०७ ॥

अयं विचर्षणिर्हितः (१२) इत्यृचः जमदग्निः ऋषिः। साम्न आग्नेयस्य अग्निः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९३५) ॥ ५०८ ॥ 15

प्र ण इन्द्रो महे तु न (१३) इत्यृचः आयास्यः आङ्गिरसः ऋषिः। साम्नोरायास्ययोश्च स एव ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ९३६-७) ॥ ५०९ ॥

---

1. MyBL. तरत्समन्तस्य for तरन्तस्य. See CN.
   BMyL. निध्रविदा for निध्रुविः
6. L. after दृढच्युतः ऋषिः adds साम्नः सोमसामस्य दृढच्युतः ऋषिः
9. Sm. इषः for इट्
14. L. आयास्यः for आयस्य°; In Sm. अयासोमीय is the name of the gāna and अयासोम of the ṛṣi

अपघ्नन् पवते मृध (१४) इत्यृचः आमहीयुः ऋषिः । साम्नो भारद्वाजस्य भरद्वाजः ऋषिः ॥ (ग्र. गे. ९३८) ५१० ॥

॥ इति चतुश्चत्वारिंशत् पावमान्यो गायत्र्यः ॥

॥ इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु चतुर्थः खण्डः ॥

---

5 **पञ्चमः खण्डः**

अथ बृहत्यो द्वादशर्चः । तासामृचां प्रत्यृचं भरद्वाज-कश्यप-गौतम-अत्रि-विश्वामित्र-जमदग्नि-वसिष्ठाः सप्तर्षयः ऋषयः । बृहती छन्दः । पवमान-सोमो देवता ॥

पुनानः सोम धारय (१) इत्यत्र षोडश सामानि सन्ति । तेषां प्रथम-
10 मायास्यं साम । तस्य आयास्याङ्गिरसः ऋषिः । माण्डवे द्वितीयम् । तस्य मण्डुः ऋषिः । तृतीयचतुर्थे आपदाससोमसामनी । तयोर्वसिष्ठसोमावृषी । पञ्चम-मायास्यम् । तस्य आयास्य ऋषिः । षष्ठं माण्डवम् । तस्य मण्डुः ऋषिः । उद्वत्प्राजापत्यं सप्तमम् । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । अष्टममायास्यम् । तस्य आयास्यः ऋषिः । नवमं कण्वरथंतरम् । तस्य कण्वः ऋषिः । तिरश्चीन-
15 मायास्यं दशमम् । तस्य आयास्यः ऋषिः । प्रजापतेः सदोविशीयमेकादशम् । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । द्वादशत्रयोदशे जमदग्नेः स्ववासिनी । तयोर्जमदग्निः ऋषिः । चतुर्दशं वशिष्ठस्य प्लवः । तस्य वसिष्ठः ऋषिः । अग्नेः रौरवं पञ्चदशम । तस्य रुरुः ऋषिः । षोडशं यौधाजयम् । तस्य युधाजिदृषिः ॥ (ग्रा. गे. ९३९-५४) ॥ ५११ ॥

---

1. MyL. कृथ for मृध ; Sm. अमहीयुः for आमहीयुः
11. तृतीयचतुर्थे See CN.
12. Sm; reads अयास्यः in place of आयास्यः everywhere.

परीतो षिञ्चता सुतम् (२) इत्यृचः उक्ताः सप्तर्षय एव। इह अष्टादशसामानि गीतानि सन्ति। तत्र इन्द्रस्याच्छिद्रं प्रथम[म्। तस्य विश्वामित्रः ऋषिः। रयिष्ठं द्वितीयम्। तस्य इन्द्रः ऋषिः।] तृतीयचतुर्थे भारद्वाजे। तयोर्भरद्वाजः ऋषिः। पञ्चमषष्ठे आभीशवे। तयोरभीशुः ऋषिः। सप्तमाष्टमे माण्डवे। तयोर्मण्डुः ऋषिः। नवमदशमे अङ्गिरसामभिवासपरिवाससी। 5
तयोरङ्गिरसः ऋषिः। एकादशद्वादशे वैण[व]सोमक्रतवीये। तयोर्वेणुः सोमक्रतुश्च ऋषिः। द्वादशं माण्डवं वा। तस्य मण्डुः ऋषिः। त्रयोदशचतुर्दशे प्रजापतेर्गूर्दौ। कश्यपस्य प्रतोदौ वा। तयोर्गूर्दपक्षे प्रजापतिः ऋषिः। प्रतोदपक्षे कश्यपः ऋषिः। पञ्चदशषोडशे अङ्गिरसां गोष्ठपुंस्तनीये। तयोरङ्गिरसः ऋषिः। सप्तदशं महारौरवम्। तस्य रुरुः [ऋषिः]। अष्टादशं महायौधाजयम्। तस्य 10
युधाजिदृषिः॥ (ग्रा. गे. ९५५-७२)॥ ५१२॥

आ सोम स्वानः (३) इत्यृचः उक्ता ऋषयः। सन्त्यत्र सामानि चत्वारि सोमसामानि। अश्वरूपः प्रजापतिः सोमो वा चतुर्णाम् ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ९७३-६) ५१३॥

प्र सोम देववीतये (४) इत्यृचः उक्ता ऋषयः। सामानि पञ्च। 15
आद्यमग्नेस्त्रिणिधनम्। तस्याग्निः ऋषिः। द्वितीयमग्नेर्वैश्वानरस्य साम। तस्याग्निर्वैश्वानरः ऋषिः। द्विर्हिंकारं वामदेव्यं तृतीयम्। तस्य वामदेवः ऋषिः। चतुर्थपञ्चमे अङ्गिरसागुत्सेधनिषेधौ। तयोरङ्गिरस ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ९७७-८१)॥ ५१४॥

सोम उ ष्वाणः सोतृभिः (५) इत्यृचः उक्ता ऋषयः। सामानि 20
षट्। तेषां सोमः ऋषिः। अश्वो वा॥ (ग्रा. गे. ९८२-७)॥ ५१५॥

तवाहं सोम रारण (६) इत्यृचः प्रागुक्ता ऋषयः। सामानि पञ्च। तयोराद्ये विष्णोरघमणी द्वे। वैष्णवे वा। तयोर्विष्णुः ऋषिः। आङ्गिरसानि पराणि त्रीणि। तेषामङ्गिरसः ऋषयः॥ (ग्रा. गे. ९८८-९९२)॥ ५१६॥

---

2. BMyL. after प्रथम ins. दशमे अङ्गिरसामभिवासपरिवाससी.

मृज्यमानः सुहस्त्या (७) इत्यृचः उक्ता ऋषयः। अष्टौ सामानि सन्ति। तेषामादितः औक्ष्णोरन्ध्राणि त्रीणि। तेषामुक्ष्णो रन्ध्रः काप्यः ऋषिः। चतुर्थपञ्चमषष्ठान्याग्नेयानि त्रीणि। तेषामग्निः ऋषिः। सप्तममौक्ष्णोरन्ध्रम्। उक्ष्णोरन्ध्रः काप्यः ऋषिः। अष्टमं वाजिजित्। तस्य प्रजापतिः ऋषिः॥
5 (ग्रा. गे. ९९३-१०००)॥ ५१७॥

अभि सोमास आयवः (८) इत्यृचः उक्ता ऋषयः। अष्टौ सामानि सन्ति। तत्राद्ये वैश्वदेवे। तयोर्विश्वेदेवा ऋषयः। तृतीयचतुर्थे इन्द्रसामनी। तयोरिन्द्रः ऋषिः। स्वपृष्ठमाङ्गिरसं पञ्चमम्। तस्याङ्गिरस ऋषयः। इन्द्रसामानि त्रीणि। तेषामिन्द्रः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १००८)॥ ५१८॥

10 **पुनानः सोम जागृविः** (९) इत्यृचः उक्ता ऋषयः। स्वःपृष्ठमाङ्गिरसं साम। तस्याङ्गिरा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १००९)॥ ५१९॥

इन्द्राय पवते मदः (१०) इत्यृचः उक्ता ऋषयः। त्रीणि सोमसामानि सन्ति। तेषां सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०१०-१२)॥ ५२०॥

पवस्व वाजसातम (११) इत्यृचः उक्ता एव ऋषयः [एकं सोमसाम।] सोमो देवता॥ (ग्रा. गे. १०१३)॥ ५२१॥
15

पवमाना असृक्षत (१२) इत्यचः उक्ता एव ऋषयः। साम्नो देवानां पवित्रस्य देवा ऋषयः॥ (ग्रा. गे. १०१४)॥ ५२२॥

॥ बृहत्यः समाप्ताः॥

19 **॥ इति पञ्चमेऽध्याये पावमनीषु पञ्चमः खण्डः॥ ५॥**

---

10. In Sm. पुनानः is known as सोमसाम and the ṛṣi thereof as सोम.

12. त्रीणि सोमसामानि see CN.

19. BMyL. पावमानेऽध्याये पञ्चमोऽनुवाकः (LB. पञ्चमः खण्डः) for the colophon.

॥ षष्ठः खण्डः ॥

अथ त्रैष्टुभाः । विंशति[र्]द्वे [च] ऋचः खण्डद्वयेन तु [वक्ष्यन्ते] ॥

प्र तु द्रव (१) इत्यृचः उशना ऋषिः । इह सामानि पञ्च । तेषामाद्यमौशनम् । तस्योशना ऋषिः । परे द्वे वृशस्य जानस्याभीवर्तौ । तयोर्वृशो जानः ऋषिः । चतुर्थपञ्चमे औशने । तयोरुशना ऋषिः । सर्वाणि पञ्च वा औशनानि ॥ (ग्रा. गे. १०१५-९) ॥ ५२३ ॥ 5

प्र काव्यमुशनेव ब्रुवाणः (२) इत्यृचः वृषगणो वासिष्ठः ऋषिः । चत्वारि इह सामानि । सर्वाणि वाराहाणि । वराहः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०२०-३) ॥ ५२४ ॥

तिस्रो वाच ईरयति प्र वह्निः (३) इत्यृचः पराशरः ऋषिः । इह 10 त्रयोदश सामानि । होइहा । हा होइ इत्यादिस्तोभभेदेन प्रतीकोपात्तप्रथमपादेन दश । ओहा । ओहा ओहा इति स्तोभान्तरोपात्तद्वितीयपादेन एकम् । ततस्तोभान्तरोपात्ततृतीयपादेन एकम् । पुनःस्तोभान्तरोपात्तचतुर्थपादप्रतीकेन एकम् । एवं त्रयोदश सामानि । तत्र आदितस्त्रीणि अङ्गिरसां संक्रोशानि । तेषामङ्गिरा ऋषिः । चतुर्थपञ्चमे सामसरसी । तयोरङ्गिरा ऋषिः । षष्ठसप्तमे वेणोर्विशाले । तयोर्वेणुः ऋषिः । अष्टमनवमे गौतमस्य तन्त्रातन्त्रे । तयोर्गौतमः 15 ऋषिः । दशमैकादशे अगस्त्यस्य यमिके । तयोरगस्त्यः ऋषिः । द्वादशत्रयोदशे इन्द्रस्य वारवन्तीये । तयोरिन्द्रः ऋषिः । मरुतां कालकाक्रन्द[ौ]ज्याहोडौ वा द्वादशत्रयोदशे । तस्मिन् पक्षे तयोर्मरुतः ऋषिः (ग्रा. गे. १०२३-३६) ॥ ५२५ ॥

---

11. Sm. होइ । हो । हा३होइ for होइ हा । हा होइ ; त्रयोदश सामानि See CN.

14. °सुरसी for सरसी

15. My. विशाखें for विशाले.

अस्य प्रेषा (४) इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः। तत्र षट् सामानि वासिष्ठानि। तत्र प्रतीकोपात्तानि स्तोभभेदेन पञ्च वासिष्ठानि। षष्ठमिहवद्वासिष्ठम्। एवं षड् वासिष्ठानि॥ (ग्रा. गे. १०३७-४२)॥ ५२६॥

सोमः पवते जनिता मतीनां (५) इत्यृचः प्रतर्दनः ऋषिः। इह 5 चत्वारि सामानि। तेषामाद्ये वासिष्ठे। एवमष्टौ वासिष्ठानि। तेषां वसिष्ठः ऋषिः। उत्तरे द्वे वसिष्ठस्य जनित्रे। तयोर्वसिष्ठः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०४३-६)॥ ५२७॥

अभि त्रिपृष्ठम् (६) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम अङ्गिरसां व्रतोपोहः। तस्य अङ्गिरा ऋषिः। वसिष्ठस्य वा संपा। तदा (तस्य ?) वसिष्ठः 10 ऋषिः। (ग्रा. गे. १०४७)॥ ५२८॥

अक्रान्त्समुद्रः (७) इत्यृचः पराशरः ऋषिः। तत्र वैयश्वं साम। व्यश्व आङ्गिरसः ऋषिः। (ग्रा. गे. १०४८)॥ ५२९॥

कनिक्रन्ति (८) इत्यृचः प्रस्कण्वः ऋषिः। तत्र द्वे सोमसामनी। तयोः सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०४९-५०)॥ ५३०॥

15 **एष स्य ते मधुमान्** (९) इत्यृचः उशना ऋषिः। तत्र ऐषं साम। तस्य इट् ऋषिः॥ (ग्रा. गे.) १०५१)॥ ५३१॥

पवस्व सोम मधुमान् (१०) इत्यृचः प्रतर्दनः ऋषिः। तत्र माधुच्छन्दसं साम। तस्य मधुच्छन्दा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०५२)॥ ५३२॥

॥ इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु षष्ठः खण्डः॥ ६॥

20

सप्तमः खण्डः

प्र सेनानीः (१) इत्यृचः प्रतर्दनः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। अत्र त्रीणि सामानि कुत्सस्याधिरथीयानि। तेषां कुत्सः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०५३-५) ॥ ५३३॥

1. BMyL. प्रेषयति for प्रेषा.

प्र ते धारा मधुमति (२) इत्यृचः पराशर ऋषिः। साम्नो वैश्व-ज्योतिषस्य विश्वज्योतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०५६) ॥ ५३४ ॥

प्र गायताभ्यर्चाम (३) इत्यृचः इन्द्रप्रमतिर्वा वसिष्ठः ऋषिः। साम वैश्वज्योतिषम्। तस्य विश्वज्योतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०५७) ॥ ॥ ५३५ ॥ 5

प्र हिन्वान (४) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। साम वैश्वज्योतिषम्। तस्य विश्वज्योतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०५८) ॥ ५३६ ॥

तक्षद्यदी (५) इत्यृचः दृढीको वासिष्ठः ऋषिः। तत्र द्वे वाचः सामनी। तयोर्वागृषिः ॥ (ग्रा. गे. १०५९-६०) ॥ ५३७ ॥

साकमुक्षो मर्जयन्त (६) इत्यृचः नृमेधाः काक्षीवतः ऋषिः। तत्र 10 द्वे सामनी दाशस्पत्ये। तयोर्दशस्पतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०६१-२) ॥ ॥ ५३८ ॥

अधि यदस्मिन् (७) इत्यृचः कण्वः ऋषिः। साम कश्यपस्य शोभनम्। तस्य कश्यपः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०६३) ॥ ५३९ ॥

इन्दुर्वाजी पवते (८) इत्यृचः इन्दुर्वासिष्ठः ऋषिः। अत्र चत्वारि 15 सामनि दाशस्पत्यानि। तेषां दशस्पतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०६४-७) ॥ ५४० ॥

अया पवा पवस्वैना (९) इत्यृचः कुत्सः ऋषिः। अत्र त्रीणि सामानि श्नुष्टेराङ्गिरसस्य सामानि। तेषां श्नुष्टिराङ्गिरसः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०६८-७०) ॥ ५४१ ॥ 20

---

8. Sm. कर्णश्रुद्वासिष्ठः for दृढीको वासिष्ठः ; My द्रढीकः for दृढीकः

10. Sm. नोधाः for नृमेधाः

19. My BL. शुष्टेर् for श्नुष्टेर् ; My शुष्टिर् for श्नुष्टिर्

महत्तत्सोमो महिषश्चकार (१०) इत्यृचः पराशरः ऋषिः । साम्नः आत्रस्य अत्रिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०७१) ॥ ५४२ ॥

असर्जि वक्वा (११) इत्यृचः कश्यपः ऋषिः । साम्नो वासिष्ठस्य वसिष्ठः ऋषिः ॥ ग्रा. गे. १०७२) ॥ ५४३ ॥

5　**अपामीवत्** (१२) इत्यृचः प्रस्कण्वः ऋषिः । साम अपां साम । तस्य आपः ऋषिः । [ए] तेषां त्रयाणाम् अग्निर्वैश्वानरो वा ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०७३) ॥ ५४४ ॥

॥ इति त्रिष्टुभः ॥

इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥
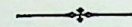
10

अष्टमः खण्डः

अथानुष्टुभ्यः ॥

पुरोजिती नवर्चोऽत्र बृहत्याहर्यतायया ।

अष्टावनुष्टुभः शिष्टाः वक्ष्यन्ते ऋषयः पृथक् ॥

पुरोजिती (१) इत्यस्याः श्यावाश्वः ऋषिः । इह षट् सामानि । आद्यौ
15　द्वौ नकुलस्य वामदेवस्य प्रेङ्खौ । महाकार्तयशं तृतीयम् । और्ध्वसद्मनं चतुर्थम् । श्यावाश्वान्धीगवे पञ्चमषष्ठे । आद्ययोर्द्वयोर्वामदेवः ऋषिः । कार्तयशसस्य कृतयशाः और्ध्वसद्मनस्य ऊर्ध्वसद्मा ऋषिः । पञ्चमस्य श्यावाश्वस्य अर्चनानसः ऋषिः । आन्धीगवस्य अन्धीगुः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १०७४-९) ॥ ५४५ ॥

---

3. MyBL. काश्यपः for कश्यपः

8. L. त्रिष्टुभ्यः for त्रिष्टुभः

12. My BL. प्रेहत्या° for बृहत्या

14. Sm. श्यावाश्विः आश्रीगुः for श्यावाश्वः ; My BL. before श्यावाश्वः add ऋषयः; My. ऋषयः for ऋषिः.

अयं पूषा (२) इत्यृचः नहुषो मानवः ऋषिः। तत्र त्रीणि क्रौञ्चानि सामानि। तेषां क्रौञ्चः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०८०-२)॥ ५४६॥

सुतासो मधुमत्तमाः (३) इत्यृचः ययातिर्नाहुषः ऋषिः। इहाष्टौ सामानि सन्ति। प्रथमद्वितीये त्वाष्ट्रीसामनी। तयोस्त्वष्टा ऋषिः। वासिष्ठं तृतीयम्। तस्य वसिष्ठः ऋषिः। चतुर्थमपि त्वाष्ट्रीसाम। तस्य त्वष्टा 5
ऋषिः। पञ्चमं च वासिष्ठम्। तस्य वसिष्ठः ऋषिः। षष्ठसप्तमे त्वाष्ट्रीसामनी। तयोस्त्वष्टा ऋषिः। अष्टमं च वासिष्ठम्। तस्य वसिष्ठः ऋषिः। (ग्रा. गे. १०८३-९०)॥ ५४७॥

सोमाः पवन्त इन्दवः (४) इत्यृचः मनुः सांवरणः ऋषिः। तत्र द्वे सामनी क्रौञ्चे। तयोः क्रुञ्चः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०९१-२)॥ ५४८॥ 10

अभी नो वाजसातमम् (५) इत्यृचः ऋजिश्वाम्बरीषश्च ऋषी। इह पञ्च सामानि सन्ति। आद्यानि त्रीणि सोमसामानि। पञ्चमं च। तेषां सोमः ऋषिः। क्रौञ्चं चतुर्थम्। तस्य क्रुञ्चः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०९३-७)॥ ५४९॥

अभी नवन्ते अद्रुहः (६) इत्यृचः रेभश्च सूनुश्च काश्यपौ द्वौ 15
सहैव। अत्र आङ्गिरसानि त्रीणि सामानि। तेषामङ्गिरा ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १०९८-११००)॥ ५५०॥

आ हर्यताय (७) इत्यृचः रेभसूनुः काश्यपः ऋषिः। इह चत्वारि सामानि गृत्समदस्य सूक्तानि। तेषां गृत्समदः ऋषिः। बृहती छन्दः (ग्रा. गे. ११०४)॥ ५५१॥ 20

परि त्यं हर्यतम् (८) इत्यृचः ऋजिश्वाम्बरीषश्च ऋषी। साम आकूपारम्। तस्य अकूपारः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ११०५)॥ ५५२॥

---

11. My LB ऋजिश्वा° for ऋजिश्वा°
15. MyLB. काश्यपयोर्द्वयोः for काश्यपौ द्वौ

प्र सुन्वनायान्धसः (९) इत्यृचः प्रजापतिः ऋषिः। साम वैरूपम्। तस्य विरूपः ऋषिः। नृगो वा ॥ (ग्रा. गे. ११०६) ॥ ५५३ ॥

इत्यनुष्टुभः ॥

इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥

5 **नवमः खण्डः**

अथ जगत्यः ॥

जगत्यो द्वादशाभीति तिस्र आद्याश्च पञ्चमीम्।
कविर्ददर्श तुर्यां च षष्ठीं चर्षिगणोऽब्रवीत् ॥
निवापरस्तात् (निवावरी वा?) सिकतास् (ता?) त्रिरस्मै रेणुरैक्षत।
10 वेनो भार्गव इन्द्राय सोमेत्यृच ऋषिस्ततः ॥
असावि सोम इत्येतां भारद्वजोऽब्रवीद्वसुः।
प्र देवमिति वत्सप्रिरग्निरञ्जत इत्यृचः ॥
ऋषिराङ्गिरसोऽपश्यत् पवित्रो द्वादशीमृचम्।

अथ जगत्य ऋचो द्वादश। **अभि प्रियाणि** (१) इत्यृचः कविः 15 ऋषिः। साम्नां षण्णामाद्यं कावम्। तस्य कविः ऋषिः। द्वितीयं च कावम्। तस्य च कविः ऋषिः। तृतीयं वाजसनि। तस्य ऋषिर्वाजसनिः। चतुर्थपञ्चमे वाजजिती। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। षष्ठं कावम्। तस्य कविः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११०७-१८) ॥ ५५४ ॥

अचोदसो नः (२) इत्यृचः कविः ऋषिः। इह षट् सामानि। 20 आद्यमुद्वद्भार्गवम्। तस्य भृगुः ऋषिः। द्वितीयमाङ्गिरसम्। तस्य अङ्गिरा

---

8. My अवर्द्दश्च, B कवर्ददर्श for कविर्ददर्श; BMyL. षष्ठे च वर्षे for षष्ठीं चर्षि°
13. B MyL. द्वादशी ऋचः for द्वादशीमृचम्
14. My B जगत्यो for जगत्य
16. MyBL. वाजसामनी for वाजसनि

ऋषिः । तृतीयं साम राजम् । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । चतुर्थपञ्चमे सोमराजे । तयोः प्रजापतिः ऋषिः । षष्ठं सिमानां निषेधः । तस्य प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १११९-२४) ॥ ५५५ ॥

एष प्र कोशे (३) इत्यृचः कविः ऋषिः । साम वासिष्ठम् । तस्य वसिष्ठः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११२५) ॥ ५५६ ॥ 5

प्रो अयासि (४) इत्यृचः ऋषिगणः ऋषिः । अत्र सामानि पञ्च । आद्ये द्वे लौशे । द्वयोर्लुशः ऋषिः । प्रवद्भार्गवं तृतीयम् । तस्य भृगुः ऋषिः । विरूपस्य तन्त्रं चतुर्थम् । तस्य विरूपः ऋषिः । यामं पञ्चमम् । तस्य यमः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११२६-३०) ॥ ५५७ ॥

धर्ता दिवः पवते (५) इत्यृचः कविः ऋषिः । अत्र द्वे सामनी दासशिरसी । तयोः प्रजापतिः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११३१-२) ॥ ५५८ ॥ 10

वृषा मतीनां पवते विचक्षणः (६) इत्यृचः ऋषिगणः ऋषिः । यामानि त्रीणि सामानि । तेषां यमः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. १२३३-५) ॥ ५५९ ॥

त्रिरस्मै सप्त धेनवः (७) इत्यृचः रेणुः ऋषिः । साम मरुतां धेनु । तस्य मरुतः ऋषयः ॥ (ग्रा. गे. ११३६) ॥ ५६० ॥ 15

इन्द्राय सोम सुषुतः (८) इत्यृचः वेनो भार्गवः ऋषिः । द्वे सामनी इन्द्रस्यापामीवनी । तयोरिन्द्रः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११३७-८) ॥ ५६१ ॥

असावि सोमो वृषा हरिः (९) इत्यृचः वसुः भारद्वाजः ऋषिः । यामानि त्रीणि सामानि । तेषां यमः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११३९-४२) ॥ ५६२ ॥ 20

---

6. Sm. सिकता निवावरी for ऋषिगणः

16. In Sm. the first is known as अपामीव of which Indra is the ṛṣi and the second as वायोरभिक्रन्द of which वायुः is the ṛṣi

प्र देवमच्छा (१०) इत्यृचः वत्सप्रिर्जालन्दनः ऋषिः। साम मरुतां धेनु ॥ (ग्रा. गे. ११४२) ॥ ५६३ ॥

अञ्जते व्यञ्जते (११) इत्यृचः आङ्गिरसः ऋषिः । त्रीणि काक्षीवतानि सामानि । तेषां कक्षीवानृषिः ॥ (ग्रा. गे. ११४३-५) ॥ ५६४ ॥

5 **पवित्रं ते विततम्** (१२) इत्यृचः पवित्रः ऋषिः। द्वे सामनी अर्कपुष्पे । तयोरादित्यः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११४६-७) ॥ ५६५ ॥

इति जगत्यः ॥

इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु नवमः खण्डः ॥ ९ ॥

दशमः खण्डः

10 **इन्द्रमच्छा सुता इम** इत्याद्यृचः अनुवाकस्य दशर्चामुष्णिक् छन्दः ॥

इन्द्रमच्छ सुत (१) इत्यृचः चाक्षुषः ऋषिः । तत्र पञ्च सामानि। आद्ये वसिष्ठस्य पदे । तयोर्वसिष्ठः ऋषिः । तृतीयचतुर्थे वसिष्ठस्यानुपदे । तयोश्च वसिष्ठः ऋषिः। पौष्कलः पञ्चमः। तस्य पुष्कलः ऋषिः । प्रजापतिर्वा ॥ (ग्रा. गे. ११४८-५२) ॥ ५६६ ॥

15 **प्र धन्वा सोम** (२) इत्यृचः [चक्षुः] मनुः (मानवः?) ऋषिः । तत्र पञ्च सामानि ऐषिराणि। तेषामिषिरः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११५३-७) ॥ ५६७ ॥

सखाय आ नि षीदत (३) इत्यृचः पर्वतनारदावृषी। अत्र पञ्च सामानि शौक्तानि। तेषां शुक्तिराङ्गिरसः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११५८-६२)
20 ॥ ५६८ ॥

---

10. MyLB. इत्यृचः इत्यनु° for इत्याद्यृचः अनु°.

तं वः सखाय (४) इत्यृचः पर्वतनारदावृषी। अत्र त्रीणि सामानि कार्णश्रवसानि। तेषां कर्णश्रवा आङ्गिरसः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ११६३-५) ॥ ५६९ ॥

प्राणा शिशुर्महीनाम् (५) इत्यृचः त्रितः ऋषिः। अत्र पञ्च सामानि। अद्ये द्वे वाचः सामनी। तयोर्वागृषिः। तृतीयचतुर्थे इन्द्रसामनी। 5 तयोरिन्द्रः ऋषिः। पञ्चमं प्रेङ्खम्। तस्य मरुतः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ११६६-७०)॥ ५७० ॥

पवस्व देववीतये (६) इत्यृचः मनुराप्लवः ऋषिः। तत्र द्वे प्राजापत्यसामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ११७१-२)॥ ५७१ ॥

सोमः पुनान ऊर्मिणा (७) इत्यस्या ऋचः चाक्षुषः ऋषिः। इह 10 षट् सामानि। तत्र आद्ये सुज्ञाने। तयोरिन्द्रः ऋषिः। तृतीयचतुर्थे द्यौते। तयोर्द्युतः ऋषिः। पञ्चमषष्ठे अतीषादीये। [तयोः] प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ११७३-८)॥ ५७२ ॥

प्र पुनानाय वेधसे (८) इत्यृचः द्वितः ऋषिः। तत्र द्वे सामनी सोमसामनी। तयोः सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ११७९-८०)॥ ५७३ ॥ 15

गोमन्न इन्दो (९) इत्यृचः पर्वतनारदावृषी। साम सोमसाम। तस्य सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ११८१)॥ ५७४ ॥

अस्मभ्यं त्वा वसुविदम् (१०) इत्यृचः पर्वतनारदावृषी। साम सोमसाम। तस्य सोम ऋषिः॥ (ग्रा. गे. ११८२)॥ ५७५ ॥

पवते हर्यतः (११) इत्यृचः चाक्षुषः ऋषिः। अत्र सोमस्य यशांसि 20 त्रीणि सामानि। [तेषां सोमः ऋषिः]॥ (ग्रा. गे. ११८३-५)॥ ५७६॥

---

8. Sm. आप्सवः for आप्लवः
15. MyB. Om. सोमसामनी

परि कोशं मधुश्चुतम् (१२) इति द्वादश्या ऋचः द्वितः ऋषिः ॥ साम भारद्वाजम् । तस्य भरद्वाजः ऋषिः । (ग्रा. गे. ११८६) ॥ ५७७ ॥

॥ इत्यौष्णिहर्चः ॥

॥ इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु दशमः खण्डः ॥

—∞∞—

5 **एकादशः खण्डः**

अथ काकुभ्यः ॥

पवस्व मधुमत्तम (१) इत्यृचः गौरीवितः ऋषिः । तत्र पञ्च सामानि । तेषामाद्यं वासिष्ठम् । तस्य वसिष्ठः ऋषिः । द्वितीयतृतीये सफे । तयोर्देवाः । चतुर्थं वासिष्ठम् तस्य वसिष्ठः । पञ्चमं सफम् । तस्य देवाः ॥ 10 (ग्रा. गे. ११८७-११९१) ॥ ५७८ ॥

अभि द्युम्नम् (२) इत्यृचः ऊर्ध्वसद्मा ऋषिः । अत्र चत्वारि सामानि ऐषिराणि । तेषामिषिरः ऋषिः ॥ (ग्रा. गे. ११९२-५) ॥ ५७९ ॥

आ सोता परि षिञ्चत (३) इत्यृचः [ऋजिश्वा भारद्वाजः] ऋषिः । अत्र षट् सामानि । आद्यानि त्रीणि कार्णश्रवसानि । तेषां कर्णश्रवा आङ्गिरसः 15 ऋषिः । पराणि त्रीणि वाचः सामानि । तेषां वागृषिः ॥ (ग्रा. गे. ११९६-१२०२) ॥ ५८० ॥

एतमु त्यं मदच्युतम् (४) इत्यृचः [कृतयशाः] ऋषिः । इह षट् सामानि । तेषामाद्ये कौल्मलबर्हिषे । तयोः कुल्मलबर्हिः ऋषिः । तृतीयं शङ्कु । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । सोमसामानि त्रीणि पराणि । तेषां सोमः ऋषिः ॥ 20 (ग्रा. गे. १२०२-७) ॥ ५९२ ॥

---

7. Sm. गौरीवीतिः for गौरीवितः
11. BMyL. कृतयशाः for उर्ध्वसद्मा
13. BMyL. ऊर्ध्वसद्मा for ऋजिश्वा भारद्वाजः
17. BMyL. ऋणंचयः for कृतयशाः

[**स सुन्वे या वसूनाम्** (५) इत्यृचः ऋणंचयः ऋषिः। अत्र पञ्च सामानि। आद्ये द्वे लोमनी। तयोर्भरद्वाजः ऋषिः। सोमसामानि त्रीणि पराणि। तेषां सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १२०८-१२)॥ ५८२॥]

[**त्वं ह्यङ्ग दैव्य** (६) इत्यस्या ऋचः शक्तिः ऋषिः। अत्र चत्वारि सामानि श्यैतोष्माणि। तेषां प्रजापतिः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १२१३-६)॥ ५८३॥] 5

एष स्य धारया (७) इत्यृचः ऊरुराङ्गिरसः ऋषिः। अत्र पञ्च सामानि। आद्यं गायत्रपार्श्वम्। तस्य देवाः ऋषयः। द्वितीयं सन्तनि। तस्य देवाः ऋषयः। पराणि त्रीणि सोमसामानि। तेषां सोमः ऋषिः॥ (ग्रा. गे. १२१७-२१)॥ ५८४॥ 10

इति ककुभः॥

एकोनविंशतिशतं पावमान्य इतीरितम्।
शतानि पञ्चाशीतिश्च पञ्च वाप्यखिला ऋचः॥

इति पञ्चमेऽध्याये पावमानीषु एकादशः खण्डः॥ १॥

॥ पञ्चमोऽध्यायः॥

---

7. BMyL. Om. ऊरुराङ्गिरसः ऋषिः and ins. काकुभः प्रगाथः शक्तिः ऋषिः काकुभः प्रगाथश्छन्दः ऋषिः instead.
12. एकोनविंशतिशतम् See CN.
13. BL. अथ for ऋचः॥

अरण्यकाण्डम्

षष्ठोऽध्यायः

प्रथमः खण्डः

आरण्यकानां साम्नां षट्र पञ्चाशच्चर्च आसु तु ।
5 छन्दोदैवतमार्षं च तत्र तत्राभिदध्महे ॥

इह त्रिविधा ऋचः । ग्रामेगेयार्थमेवाधीताः काश्चन । अरण्येगेयार्थमेवापराः । उभयार्थमन्याः । याश्चोभयार्थाः याश्च केवलारण्येगेयार्थाः तासूभयविधासु यानि सामानि तेषामुभयेषां साम्नामृचां च विस्पष्टार्थमृषिच्छन्दोदेवता अभिधीयन्ते ॥

अर्कपर्व

10 ### प्रथमोऽनुवाकः

तत्र तावत् (१) **यद्याव इन्द्र ते शतम्** (२७८) इत्यृचः देवातिथिः (पुरुहन्मा आङ्गिरसः?) ऋषिः । बृहती छन्दः । इन्द्रो देवता । इहाष्टौ सामानि वैरूपाणि । तेषां विरूपः ऋषिः । अञ्जो वैरूपमाद्यम् । ह्रस्वा च बृहदोपशा द्वितीयम् । पञ्चनिधनं वैरूपं तृतीयम् । षण्णिधनं चतुर्थम् ।
15 सप्तनिधनं पञ्चमम् । अष्टानिधनं षष्ठम् । द्वादशनिधनं सप्तमम् । पुण्यमष्टमम् । तेषां विरूपः ऋषिः । इन्द्रो देवता ॥ (आ. गा. १-८) ॥ १

---

1. The Ms. S begins with आर्षेयब्राह्मणं भट्टभास्करीयम् (आरण्यकम्) । This does not have the previous Kāṇḍas.

4. My. before आण्यकानां adds अथ ; My आसतुः for आसु तु.

13. S. Om. च

(२) **पिबा सुतस्य रसिनः** (२३९) इत्यस्यां द्वे सामनी अन्तरिक्षे। मेधातिथिः ऋषिः। उभयोश्च इन्द्रो देवता। बृहती छन्दः। साम्नोः प्रजापतिः ऋषिः। विश्वेदेवा वा ॥ (आ. गा. ९-१०) ॥ २ ॥

(३) **पवित्रं ते विततम्** (५६५) इत्यस्या ऋचः पवित्रः ऋषिः। जगती छन्दः। सोमो देवता। **हाह होइया। पावीति** सामनी द्वे 5 अरिष्टनामनी। तयोर्देवा ऋषयः। छन्दोदेवते ऋग्वत् ॥ (आ. गा. ११-२) ॥ ३ ॥

(४)**अभि त्वा पूर्वपीतये** (२६३) इत्यृचो मेधातिथिः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। हावाभी - अभीहाउत्वापूर्वेति द्वे सामनी बहरीते। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वत् छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १३-४) ॥ ४ ॥ 10

इत्यारण्यकगानेऽर्कपर्वणि प्रथमः खण्डः ॥

द्वितीयः खण्डः

पिबा सुतस्य (२३९) इत्यस्या ऋचः मेधातिथिः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। **हाउ पिबासुता** इति [वरुणस्य देवस्थानम्।] तस्य वरुणः ऋषिः। ऋग्वत् छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १५) ॥ ५ ॥ 15

बृहदिन्द्राय गायत (२५८) इत्यृचो नृमेधपुरुमेधावृषी। बृहती

---

1. My रसिने अस्यां, BL. रसिनेत्यस्यां for रसिन इत्यस्यां
5. My हाहो हाहौ, LB. हाह होहाहौ for हाह। होइया.
6. S. नामके for नामनी
10. BMyL. ऋश्वत् for ऋग्वत्
14. BMyL. हाउ पिबा सुता पिबा सुतेति द्वे सामनी। आद्यं देवस्थानम्। द्वितीयं बृहद्देवस्थानम्। तयोर्, S. हाउपिबासुता। तयोर् for हाउपिबा......तस्य see CN.

छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र कबृहदिति साम्नः बृहद्देवस्थानस्य प्रजापतिः ऋषिः। हाउहाउहाउ इति [अस्य] स्वरितस्तोभ इति क इति [च] संज्ञा सर्वत्र। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गे. १६) ॥ ६ ॥

पुनानः सोम धारय (५११) इत्यृचो भरद्वाज-कश्यप-गौतम-अत्रि-
5 विश्वामित्र-जमदग्नि-वसिष्ठाः सप्त ऋषयः। बृहती छन्दः। पवमानः सोमो देवता। तत्र ऐरा[यात्। (द्विः)। ऐरायात्। सुवरा। हाहोइ] पुनेति ऐरयं (यत ?) साम। तस्य वरुणः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दो देवते ॥ (आ. गा. १७) ॥ ७ ॥

(४) अभि त्वा पूर्वपीतये (२५६) इत्यृचो मेधातिथिः ऋषिः।
10 बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। अत्र हावौहोहाउ अभित्वेति ऐरिणं साम। तस्य वरुणः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १८) ॥ ८ ॥

(५) पुनानः सोम धारय (५११) इत्यृचः भरद्वाजादयः सप्तर्षयः। बृहती छन्दः। सोमो देवता। तत्र क हौश्रा पुनेति आङ्गिरसं साम। तस्य अङ्गिराः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १९) ॥ ९ ॥

15 (६) तवेदिन्द्रावमं वसु (२७०) इत्यस्या ऋचः वसिष्ठः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र औहोवातवेति आङ्गिरसं साम। तस्य अङ्गिरा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते। औहौतवेति तत्रैव बार्हस्पत्यं साम। बृहस्पतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २०-१) ॥ १० ॥

---

1. S. साम्नः बृहद्देवस्थानस्य for कबृहदिति...°स्थानस्य; BMyL. कबृहदिति ऐरयं साम for प्रजापतिः ऋषिः;
2. S. Om हाउहाउहाउ......सर्वत्र। see CN.
3. BMyL. before ऋग्वच् add तस्य वरुण ऋषिः
7. BMyL. ऐरिणं for ऐरयं
12. S. Om. पुनानः ...... °देवते(L. 14)

(७) **आ त्वा सहस्रमा शतम्** (२४५) इत्यृचः मेधातिथिः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **कौहोआत्वेति** भारद्वाजं साम। तस्य भरद्वाजः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गे. २२)॥ ११॥

(८) **शं नो देवीः** (३३) इत्यृचः सिन्धुद्वीपः ऋषिः। गायत्री छन्दः। आपो देवता। तत्र **उहुवा शन्न** इत्याथर्वणं साम। तस्याथर्वाङ्गिरसः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गे. २३)॥ १२॥ 5

(९) **इन्द्र ज्येष्ठं न आ भर** (५८६) इत्यृचो भरद्वाजः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **कौहोइन्द्रज्येष्ठमिति** नारद्वसवं साम। तस्य नरद्वसुः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गे. २४)॥ २३॥

(१०) **कया नश्चित्र आ भुवत्** (१६१) इत्यस्या ऋचः वामदेवः 10 ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। **कयाहद्दामम्-बृहद्दामं कयेति** बृहती वामदेव्ये द्वे सामनी। तयोर्वामदेवः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गे. २५-६)॥ १४॥

(११) **त्वामिद्धि हवामहे** (२३४) इत्यृचो भरद्वाजः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। **औहोइत्वामिद्धीति** बृहत्साम। तस्य 15 भरद्वाजः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २७)॥ १५॥

इत्यारण्यकगानेऽर्कपर्वणि द्वितीयः खण्डः॥ २॥

तृतीयः खण्डः

(१) **इन्द्रं नरः** (३१८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **इया-औहो इन्द्रन्नर** इति वसिष्ठजमदग्न्योरर्कौ द्वे 20 सामनी। तयोर्वसिष्ठजमदग्नी ऋषी। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २८-९) ॥ १६॥

---

6. My. ऋक् for ऋग्वच्

9. MyBL. नारद्वसुः for नरद्वसुः

(२) **स्वादिष्ठया मदिष्ठया** (४६८) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। गायत्री छन्दः। पवमानसोमो देवता। तत्र **अयामायाम्। स्वादिष्ठयेति** स्वाशिरामर्कः। स्वाशिराः प्राणा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ३०)॥ १७॥

5 (३) **धर्ता दिवः पवते** (५५८) इत्यृचः कविः ऋषिः। जगती छन्दः। सोमो देवता। तत्र **कौहोवाएहियाहाउ धर्तेति** दीर्घतमसोऽर्कः। तस्य दीर्घतमा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ३१)॥ १८॥

(४) **प्र व इन्द्राय बृहता** (२५७) इत्यृचः नृमेधपुरुमेध-सावृषी। तत्र **कप्रव - कसन्त्वानोनवु**रिति मरुतामर्कौ द्वे सामनी। तयो-
10 र्मरुतः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता॥ (आ. गा ३२-३)॥ १९॥

(५) **अग्निर्मूर्द्धा** (२७) इत्यस्या ऋचः विरूपः ऋषिः। गायत्री छन्दः। अग्निर्देवता। तत्र **होहोवा अग्निर्मूर्धा** इति अग्नेरर्कः एकं साम। तस्याग्निः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ३४)॥ २०॥

(६) **अयं पूषा रयिर्भगः** (५४६) इत्यृचो नहुषो मानवः ऋषिः।
15 अनुष्टुप् छन्दः। पवमानसोमो देवता। तत्र **होवाअयंपूषेति** प्रजापतेरर्कः एकं साम। तस्य प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ३५)॥२१॥

(७) **इन्द्रो राजा जगतश्चर्षणीनाम्** (५८७) इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **हावीन्द्राः-इन्द्रोहाउ** इति द्वे सामनी इन्द्रस्यार्कौ। तयोरिन्द्रः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गे.
20 ३६-७)॥ २२॥

(८) **यस्येदमा रजोयुजः** (५८८) इत्यस्या ऋचः वामदेवः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **हाउहस्येति** अर्कशिरः एकं साम। तस्यार्कः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ३८)॥ २३॥

(९) ततः **पाती**रिति स्तौभिकमर्कग्रीवा इत्येकं साम। ऋगभावान्न
25 छन्दः। साम्नोऽर्कः ऋषिः। देवता च॥ (आ. गा. ३९)॥ २४॥

(१०) **उदुत्तमं वरुणपाशम्** (५८९) इत्यृचः शुनःशेपः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। वरुणो देवता। तत्र वरुणस्यार्क एकं साम। तस्य वरुणः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ४०)॥ २५॥

(११) **इन्द्रं नरो नेमधिता हवन्ते** (३१८) इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। अग्निर्देवता। तत्र [**इय होइ इन्द्रन्नरो-उन्नहोइ इन्द्रन्नरो** इति द्वे सामनी अर्कपुष्पे। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता॥ (आ. गा. ४१-२)॥ २६॥] 5

इत्यारण्यकगानेऽर्कपर्वणि तृतीयः खण्डः॥

चतुर्थः खण्डः

(१) **मूर्धानं दिवो अरतिम्** (६७) इत्यृचो भरद्वाजः ऋषिः। 10 त्रिष्टुप् छन्दः। अग्निर्देवता। तत्र **काज्यदोहम् कहिम् (हुम्?)-द्विदोहम्-कच्योहम्-मूर्धेत्यग्नेर्वैश्वानरस्य** त्रीण्याज्यदोहानि सामानि। तेषामग्निर्वैश्वानरः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ४३-५)॥ २७॥

(२) **सुरूपकृत्नुमूतये** (१६०) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र रैवतऋषभं साम। तस्य रुद्रः ऋषिः। 15 ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ४६)॥ २८॥

(३) **पिबा सोममिन्द्र मन्दतु त्वा** (३९८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। विराट् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **काइहीपिबेति** वैराजऋषभं साम। तस्य रुद्रः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ४७)॥ २९॥

(४) **स्वादोरित्था विषूवतः** (४०९) इत्यृचः राहूगणपुत्रो गौतमः 20 ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **ओं स्वादोरिति** ऋषभशाकर एकं साम। तस्य रुद्रः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ४८)॥ ३०॥

(५-६) **पुरोजिती वो अन्धसः** (५४५) **उच्चा ते जातमन्धसः** (४६७) इत्यृचोः श्यावाश्वः अमहीयुः ऋषी। अनुष्टुब्गायत्र्यौ छन्दसी।

---

10. My BL. Om. मूर्धानं......तत्र

24. MyBL. आमहीयुः for अमहीयुः; MyBLS. ऋषिः for ऋषी:

उभयोः पवमानसोमो देवता। तयोः एषुपुरः - उच्चेति इन्द्रस्य वा अतीषङ्ग एकं साम। तस्य इन्द्रः रुद्रो वा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ४९) ॥ ३१ ॥

(७-८) **असर्जि वक्वा** (५४३) **असाव्यंशुः** (४७३) इत्यृचोर्द्वयोः कश्यपजमदग्नी ऋषी। त्रिष्टुप्गायत्र्यौ छन्दसी। उभयोरपि पवमानसोमो देवता। तयोः [ए]**आसाजित्र–आसाव्यंशुरि**ति इन्द्रस्य **वसोर्वा एकं** साम। तयोरिन्द्रो वसवो वा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ५०) ॥ ३२ ॥

(९-१०) **अभी नो वाजसातमम्** (५४९) **तरत्स मन्दी धावति** (५००) इति द्वयोः ऋचोः ऋजिश्वाम्बरीषश्च आद्याया ऋषी। द्वितीयाया अवत्सारः ऋषिः। अनुष्टुब् गायत्र्यौ छन्दसी। उभयोरपि पवमानसोमो देवता। **तयोरभितरएकारेणे**ति इन्द्रस्य पर्जन्यस्य वा अतीषङ्ग एकं साम। इन्द्रः पर्जन्यो वा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ५१) ॥ ३३ ॥

(११) **धर्ता दिवः पवते** (५५८) इत्यृचः कविः ऋषिः। जगती छन्दः। सोमो देवता। तत्र प्राजापत्याश्चत्वारः पदस्तोभाः। **हाहहौवा-कहौवा-औहौहोवा-आऔहोवा-धर्ते**ति चत्वारि सामानि। तेषां प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ५२-५) ॥ ३४ ॥

इत्यारण्यकगाने अर्कपर्वणि चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

पञ्चमः खण्डः

(१) **चर्षणी धृतम्** (३७४) इत्यृचः विश्वामित्रः ऋषिः। जगती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र संसर्पाणि सर्पसामानि वा त्रीणि सामानि। **अभाइ-अभिप्र-खचर्षणी**ति त्रीणि संसर्पाणि सर्पसामानि। तेषां सर्पा ऋषयः। अग्निपृथिवीवायवो वा ऋषयः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ५६-८) ॥ ३७ ॥

22. S. वचर्षणी° for खचर्षणी°
23. MyBL. Om. वा

(२) **तवेदिन्द्रावमं वसु** (२७०) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **खसुवः- सुवस् तवेति द्वे सर्पसामनी।** अन्तरिक्षादित्ययोर्वा। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. ग. ५९-६०) ॥ ३६ ॥

(३) **अभि प्रियाणि पवते** (५५४) इत्यृचः कविः ऋषिः। जगती छन्दः। सोमो देवता। तत्र **सृपायप्रसृपा अभि प्रीति** संसर्पं सर्पसाम वा एकं साम। तस्य सर्पः द्यौर्वा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ६१) ॥ ३७ ॥

(४) **त्वया वयं पवमानेन सोम** (५९०) इत्यृचः गृत्समदः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। सोमो देवता। तत्र **सृपायप्रसृपा त्वयेति** द्वे सर्पसामनी। तयोः सर्पाः आपः समुद्रो वा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ६२३) ॥ ३८ ॥

(५) **स्वादोरित्था** (४०९) इत्यृचः राहूगणपुत्रो गौतमः ऋषिः। पङ्क्तिश्छन्दः। इन्द्रो देवता। **स्वादोरित्थेति** द्वे सर्पसामनी। माण्डवे वा। तयोः सर्पाः मण्डुर्जामदग्न्यो वा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ६४-५) ॥ ३९ ॥

इत्यारण्यकगाने अर्कपर्वणि पञ्चमः खण्डः

षष्ठः खण्डः

(१) **त्वमिन्द्र प्र तूर्तिषु** (३११) इत्यृचो नृमेधा ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **औहोइत्वमिन्द्रेति त्रिषन्धि इत्येकं साम।**

---

2. My BL. संसर्पं° for सर्पं°;
3. MyBL. °नित्ययोर्वा for °दित्ययोर्वा.
10. BMyL. अप्समुद्रो for आपः समुद्रो
12. BMyL. राहूण°, S. रहुगण° for राहूगण°.
13. BMyL. स्वादोरेद्वेति, S. स्वादोरे ओ द्वे इति for स्वादोरित्थेति.

त्रिषाम वा एकं साम । त्रयाणां रथन्तरबृहद्वामदेव्यानाम् अत्र संधानात् त्रिषामेत्यन्वर्थसंज्ञा । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ६६) ॥ ४० ॥

(२) **बण्महाँ असि** (२७६) इत्यस्याः ऋचः जमदग्निः ऋषिः । बृहती छन्दः । सूर्यो देवता । तत्र **एकारेण बण्महाꣳअसीति** यज्ञसारथीत्येकं साम । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ६७) ॥ ४१ ॥

(३) **इमं वृषणम्** (५९१) इत्येकपदा ऋक् । तस्याः वामदेवः ऋषिः । एकपदा त्रिष्टुप् छन्दः । विश्वेदेवा देवता । तत्र **इमा ओवेति** वृषाख्यमेकं साम । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ६८) ॥ ४२ ॥

(४) ततः **य एक इद्विदयते** (३८९) इत्यृचः गौतमः ऋषिः । उष्णिक् छन्दः । इन्द्रो देवता । तत्र **हाहिं य एक** इति एकवृषाख्यं साम । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ६९) ॥ ४३ ॥

(५) ततो **यो न इदमिदम्** (४००) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः । ककुप् छन्दः । इन्द्रो देवता । तत्र **होवा हाइ योनः** इति विद्रथाख्यं साम । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ७०) ॥ ४४ ॥

(६) ततः **अभ्रातृव्यो अना त्वम्** (३९९) इत्यृचः सौभरिः ऋषिः । ककुप् छन्दः । इन्द्रो देवता । तत्र **कहुवे** इत्यभ्रातृव्याख्यमेकं साम । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ७१) ॥ ४५ ॥

---

5. S. °सारथ्येकं for °सारथीत्येकं

8. BMyL. इत्यर्क° for इत्येक°.

10. BMyL. वृषेति for वृषाख्यम्.

13. Sm. हाहुम् for हाहिम्.

(७) ततः रेवतीर्नः सधमाद (१५३) इत्यृचः शुनःशेपः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र हाउरेवा-रावतेति द्वे सामनी रैवते। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ७२-३) ॥ ४६ ॥

(८-१०) उच्चा ते जातमन्धसः (४६७) स न इन्द्राय यज्यवे (५९२) एना विश्वान्यर्य आ (५९३) इत्येकं तृचम्। तस्यामहीयुः ऋषिः। 5
गायत्री छन्दः। पवमानसोमो देवता। तत्र एऊचेति एकं शाकरवर्णाख्यं साम। तस्य शकरवर्णः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ७४) ॥४७॥

(११) अया रुचा हरिण्या (४६३) इत्यृचः परुच्छेपः ऋषिः। अत्यष्टिश्छन्दः। पवमानसोमो देवता। तत्र एआया इति नित्यवत्साख्यम् एकं साम। तस्य प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ७५) 10
॥ ४८ ॥

ततः (१२) अभि त्वा शूर नोनुमः (२३३) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र अभित्वाशूरनोनुमोवेत्येकं रथन्तराख्यं साम। तस्य वसिष्ठः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा.
७६) ॥ ४९ ॥ 15

(१३) त्वामिद्धि हवामहे (२३४) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र अयंवायाउत्वामिद्धाइ इति सप्तहाख्य-मेकं साम। तस्य जमदग्निः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ७७)
॥ ५० ॥

इत्यारण्यकगाने अर्कपर्वणि षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

---

1. BMyL. रेवतीर्णः for रेवतीर्नः

2. BMyL. रैवत्ये for रैवते.

सप्तमः खण्डः

ततः (१-२) **आक्रन्दय कुरु घोषम्** इत्येका ऋक्। **प्रयच्चक्रमराण** इत्यन्या। [इति] अतिरहस्ये द्वे ऋचौ। तत्र आद्यायास्त्रिष्टुप् छन्दः। अनुष्टुबितरा। आद्यायाः शर्वोऽग्निर्वा देवता। द्वितीयायाश्च। तयोः पञ्चपवि-
5 मन्ति महासामानि। अन्यायाः (अनयोः ?) पदगीतमेकं साम। तस्य शर्वः ऋषिः। अग्निर्वा। प्रथमायामृचि **आक्रन्दायोवेति** प्रगीतमेकं महासाम। अग्नेर्हरो वा। तस्य रुद्रः ऋषिः। अग्निर्वा। देवता च। ततः **प्रयच्चक्रमिति** द्वितीयायामृचि **कास्-अस्याभूः-कक्षुरो—प्रयच्चक्र**मिति त्रीणि महासामानि। आद्ये आग्नेर्हरसी वा द्वे सामनी। [द्वितीयक्षुरहरसी वा द्वे सामनी]। तृतीय-
10 सामनी मृत्योर्हर[सी] इति वा। [एवं] नामानि। प्रथमस्य शर्वः ऋषिः। द्वितीयतृतीययोः रुद्रः ऋषिः। क्षुरो वा। तृतीयस्य मृत्युः शर्वो बा। देवता च॥ (आ. गा. ७८-८३)॥ ५१॥

(३) **अभि त्वा शूर नोनुमः** (२३३) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **कत्रयोर-(अ ?)भित्वेति** लोकानां
15 शान्त्याख्यमेकं साम। तस्य प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ८४)॥ ५२॥

(४) **कया नश्चित्र आ भुव** (१६९) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **होवाहाकयान** इति पञ्चनिधनं वामदेव्यम् एकं साम। तस्य वामदेवः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा.
20 ८५)॥ ५३॥

---

3. BMyL. om. ऋचौ ; SL. ऋचे for ऋचौ ; MyBLS अनुष्टुभि (S°भी°) तरा for अनुष्टुबितरा.

5. S. after महासामानि adds प्रथमायाः पदगीतमेकं साम ; अन्यायाः See CN.

10. MyBLS. °हरसंज्ञे for °हरसी see CN.; MyBL. रुद्रः for शर्वः

11. BMyL. प्रथमद्वितीययोः for द्वितीयतृतीययोः ; MyBL. Om. रुद्रः ऋषिः.

(५) **पिबा सोममिन्द्र** (३९८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिपदा विराट् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र होइयापिबेति वैराजमेकं साम। तस्य इन्द्रः ऋषिः। वसिष्ठो वा। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ८६)॥ ५४॥

(६) **अग्न आयाहि वीतये** (१) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः। गायत्री छन्दः। अग्निर्देवता। तत्र **कप्रियहोइ अग्न आयाहि** इत्यग्नेः प्रियमेकं साम। तस्याग्निः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ८७)॥ ५५॥ 5

(७) **कया नश्चित्र आ भुवत्** (१६९) इत्यृचः पूर्ववदृषिच्छन्दोदेवताः। तत्र वीहा[यवाइ]कयान इत्येकं सर्पसाम। कल्माषं वा। तस्य सर्पाः ऋषयः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ८८)॥ ५६॥

(८) **अहमस्मि प्रथमजा** (५९४) इत्येका ऋक्। त्रिष्टुप् छन्दः। 10 अन्नाभिमानिनी देवता। तत्र **कसेतूꣳस्तर अहमस्मीति** सेतुषामैकम्। पुरुषगतिर्वा। विशोकं वा। तस्य पुरुषः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ८९)॥ ५७॥

इत्यारण्यकगाने अर्कपर्वणि सप्तमः खण्डः॥ ६४॥
अर्कपर्वं समाप्तम्॥ 15

द्वन्द्वपर्वं
प्रथमः खण्डः

तत्र द्वन्द्वे सामनी एकार्षेये। (१) **इन्द्रं नरो न** (३१८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। अत्राष्टौ द्वन्द्वसामानि। **कप्राणमायुः-कउत बलमानोहियेति** वसिष्ठस्य प्राणापानौ द्वे सामनी। तयोर्वसिष्ठ ऋषिः। **क एन्यौ काहो एन्यौ** इति इन्द्रस्यैन्यौ द्वे सामनी। 20

---

14. BMyLS. इत्यारण्यके प्रथमोऽनुवाकः। प्रथमं पर्व समाप्तम्। for **इत्यारण्यकगाने....समाप्तम्.**

16. MyB अथ द्वन्द्वपर्व, SL. अथ द्वन्द्वसंज्ञकं पर्व for द्वन्द्वपर्वं

19. MyBL. कौत् for क उत्

तयोरिन्द्रः ऋषिः । **कहम्–कइहाहम्** इति व्रतपक्षौ द्वे सामनी। तयोरिन्द्राणी ऋषिः। **हावीन्द्राम्-उवाओवा**·इति उल्बजरायुणी द्वे सामनी। तयो-रिन्द्राणी ऋषिः। तेषामृग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. ९०-७) ॥ ५८ ॥

(२) **उप त्वा जामयो गिरः** (१३) इत्यृचः। भार्गवः ऋषिः। 5 गायत्री छन्दः। अग्निर्देवता। तत्र **होवाइ–ओवा–उपत्वाजामयोगिर** इति उद्भिद्बलभिदी द्वे सामनी। तयोर्बृहस्पतिः ऋषिः। इन्द्रो वा। उद्भिदः ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. ९८-९) ॥ ५९ ॥

इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि प्रथमः खण्डः ॥

द्वितीयः खण्डः

(१) **बृहदिन्द्राय गायत** (२५८) इत्यृचः नृमेधपुरुमेधसावृषी। 10 बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **हाउधामयत् बृहदिति** भर्गाख्यमेकं साम।

(२) **तवेदिन्द्रावमं वसु** (२७०) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। तत्र **कयशोतवेति** यशः साम ॥ तयोः प्रजापतिः ऋषिः। भर्गयशसी द्वे सामनी। तयोर्बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता ॥ (आ. गा. १००-१) ॥ ६०-१ ॥

(३) **कायमानो वना त्वम्** (५३) इत्यस्या ऋचः विश्वामित्रः ऋषिः। 15 बृहती छन्दः। वैद्युतोऽग्निर्देवता। तत्र **कायमानो-औहोवेति** द्वे यामे सामनी। तयोर्यमः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १०२-३) ॥ ६२ ॥

(४) **प्र सोम देववीतये** (५१४) इत्यृचः कश्यपादयः सप्त ऋषयः। बृहती छन्दः। पवमानसोमो देवता। तत्र **कप्रसोम-औहोवेति** घर्मतनू द्वे 20 सामनी। तयोर्घर्मः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १०४-५) ॥ ६३ ॥

---

19. BMyL. °तन्वे for °तनू

(५) अयं पूषा रयिर्भगः (५४६) इत्यृचः नहुषो मानवः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। पवमानसोमो देवता। तत्र हाऽयं पूषेति प्रथमद्वितीये। ए अयं पूषेति तृतीयम्। इति त्रीणि सामानि। तेषां प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १०६-८)॥ ६४॥

(६) त्वमेतदधारयः (५९५) इत्यृचः श्रुतकक्षः ऋषिः। तत्र हाउत्वमेतात्-त्वमेतद्धोहाइ-आइत्वमेततात् इति त्रीणि सामानि वर्षाहराणि। त्रयाणां वृषाहरिः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता॥ (आ. गा. १०९-१११)॥ ६५॥ 5

इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि द्वितीयः खण्डः॥ २॥

तृतीयः खण्डः 10

(१) यच्छक्रासि परावति (२६४) इत्यृचः रेभः ऋषिः। तत्र हाउयच्छक्रासी-इयइयेति द्यौते सामनी। तयोर्द्युतः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता॥ (आ. गा. ११२-३)॥ ६६॥

(२) अभी नो वाजसातमम् (५४९) इत्यृचः ऋजिश्वाम्बरीषश्च ऋषिः। तत्र आ भीनव-अभीनव इति तास्पन्द्रे द्वे सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। पवमानसोमो देवता॥ (आ. गा. ११४-५)॥ ६७॥ 15

(३) यदिन्द्र शासो अव्रतम् (२९८) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। तत्र यदिन्द्रशासोअव्राताम्—यादीन्द्रइति तौरश्रवसे द्वे सामनी। तयोस्तुरश्रवाः ऋषिः। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता॥ (आ. गा. ११६-७) ॥ ६८॥ 20

---

2. BMyL. द्वितीयमृच्याम् for द्वितीये
18. My BL. यदिन्दे for यदिन्द्र...यादीन्द्र
20. S. after तुरश्रवाः adds प्रजापतिः

(४) **स्वादिष्ठया मदिष्ठया** (४६८) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः ॥

(५) **अग्नेर्युङ्क्ष्वा हि ये तव** (२५) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः ॥

तयोर्धेनुपयसी द्वे सामनी। तयोः तुरश्रवाः प्रजापतिः ऋषिः। तयोर्गायत्री छन्दः। प्रथमं पावमानम्। द्वितीयमाग्नेयम्। सोमाग्नी देवते ॥
5 (आ. गा. ११८-९) ॥ ६९-७० ॥

(६) **अरूरुचदुषसः** (५९६) इत्यृचः पवित्रः ऋषिः। जगती छन्दः। सोमो देवता। तत्र **कस्वर्विश्वम्–कज्योतिर्विश्वम्** इति द्वे स्वर्ज्योतिषी सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १२०-१) ॥ ७१ ॥

10 **इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥**

चतुर्थः खण्डः

(१-३) **इन्द्रमिद्गाथिनो बृहत्** (१९८) **इन्द्र इद्धर्योः सचा** (५९७) **इन्द्र वाजेषु नो अव** (५९८) इति तिसृष्वृक्षु एकं साम यण्वम्। ऋचो मधुच्छन्दा ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः प्रजापतिः
15 ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १२२) ॥ ७२ ॥

(४) **उच्चा ते जातमन्धसः** (४६७) इति तृचे कउच्चेत्यपत्यमेकं साम। ऋचां(चः?) पूर्वोक्ता ऋषिच्छन्दोदेवताः। साम्नः प्रजापतिः ऋषिः। (आ. गा. १२३) ॥ ७३ ॥

(५) **विश्वतो दावन्** (४३७) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **खविश्वतोदावन्-विश्वतोदावन्-**
20 इत्येते आयुर्नवस्तोभे द्वे सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दो-देवते ॥ (आ. गा. १२४-५) ॥ ७४ ॥

---

3. Sm. only प्रजापतिः

17. B My L: Om. प्रजापतिः

19. B My. Om. तत्र खविश्वतो°...इन्द्रो देवता (p·103 L. 2);

स्वादोरित्था विषूवतः (४०९) इत्यृचः गौतमः ऋषिः । पङ्क्तिः छन्दः । इन्द्रो देवता । तत्र **एस्वादो** रायोवाजीयमेकं साम । तस्य रायोवाज ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १२६) ॥ ७५ ॥

(६) **इन्द्रो मदाय** (४११) इत्यृचः गौतमः ऋषिः । पङ्क्तिः छन्दः । इन्द्रो देवता । तत्र **इन्द्रोमदेति** बार्हद्गिरमेकं साम । तस्य बृहद्गिर ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १२७) ॥ ७६ ॥ 5

(७) **स्वादोरित्था विषूवतः** (४०९) इत्यृचः उक्ता ऋष्यादयः । तत्र **एस्वादो**रिति संक्रतिनामकमेकं साम । तस्य देवाः ऋषयः । ऋग्वच्छन्दोदेवते । पुनः **स्वादोरित्था विषूवतः** इत्यत्र **एस्वादोः ओवा** इति पार्थुरश्मं साम । तस्य पृथुरश्मिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. 10 १२८-९) ॥ ७७ ॥

(८) **उभे यदिन्द्र रोदसी** (३७९) इत्यृचः मरुतो यौवाश्वः ऋषिः । इयमष्टाक्षरषट्पदा महापङ्क्तिः छन्दः । इन्द्रो देवता । तत्र **ऊभाइ** इति श्येननामकमेकं साम । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १३०) ॥ ७८ ॥ 15

(९) पुनः **स्वादोरित्था विषूवतः** (४०९) इत्यत्र **एस्वादोरिति** वृषकमेकं साम । तस्य प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १३१) ॥ ७९ ॥

॥ इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि चतुर्थः खण्डः ॥

पञ्चमः खण्डः 20

(१) **इमा नु कं भुवना** (४५२) इत्यस्या ऋचः भौवनः ऋषिः । द्विपदा विष्टारपङ्क्तिः छन्दः । विश्वेदेवाश्च इन्द्रो वा देवता । तत्र भद्रश्रेयसी

7. B My L. विषूवतेत्यत्र एस्वादोः आवेति एकं साम । संक्रतिसाम for विषूवतः इत्यृचः उक्ता ऋष्यादयः । तत्र एस्वादोरिति संक्रनिनामकमेकं साम ।
16. BMy. Om: पुनः स्वादो. ... °देवते

द्वे सामनी। तयोर्भद्रस्य गोतमः ऋषिः। श्रेयसः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १३२-३) ॥ ८० ॥

(२) **अचिक्रदद् वृषा हरिः** (४९७) इत्यृचः मेधातिथिः हरिः। गायत्री छन्दः। सूर्यो देवता। तत्र हाउतन्तुर्-हावोतुरिति द्वे तन्त्वोतुनी
5 सामनी। द्वयोः प्रजापतिः। ऋषिः ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १३४-५) ॥ ८१ ॥

(३) **पिबा सोममिन्द्र** (३९८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिपदा विराट् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र कखपिबेति सहोमहसी द्वे सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १३६-७) ॥ ८२ ॥

10 (४) **प्रव इन्द्राय बृहते** (२५७) इत्यृचः नृमेधपुरुमेधसावृषी। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। **हाउ प्रवइन्द्राय-कविश्वेषामिति** द्वे वार्कजम्भे सामनी। तयोर्वार्कजम्भः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १३८-९) ॥ ८३ ॥

(५) **असावि देवं गोऋजीकमन्धः** (३१३) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र हाहहा ईयो असावि इति द्वे
15 ईष्विश्वज्योतिषी सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ.गा. १४०-१) ॥ ८४ ॥

इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

षष्ठः खण्डः

(१) **महित्रीणाम्** (१९२) इत्यृचः वारुणिः सत्यधृतिः ऋषिः।
20 गायत्री छन्दः। मित्रावरुणौ देवता। तत्र **हाउमहि-हाउदिवि-महित्रीणाम्**

---

1. B My L. गौतमः ; Sm. प्रजापतिर्भुवनः for गोतमः
4. B My L. Om. इति and तन्त्वोतुनी
15. My LB. ईषि° for ईष्°

इति द्रविणविष्पर्द्धसी द्वे सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ.गा. १४२-३) ॥ ९१+१ ॥

(२) नाके सुपर्णम् (३२०) इत्यृचः वेनो भार्गवः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र औहो। इयाहाउ नाकेसुपर्णम् इति यामं साम। तस्य यमः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १४४) ॥ ९२+१ ॥ 5

(३) सुरूपकृत्नुमूतये (१६०) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र सुरूपकृत्नुमूतये इति माधुच्छन्दसं साम। तस्य मधुच्छन्दा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १४५) ॥ ९३+१ ॥

(४) प्रथश्च यस्य सप्रथश्च (५९९) इत्यारण्यकऋचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। विश्वेदेवाः देवता। हाउप्राथाः-प्राथा इति 10 वसिष्ठस्य शफौ द्वे सामनी। तयोर्वसिष्ठः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १४६-७) ॥ ९४+१ ॥

(५) नियुत्वान्वायवा गहि (६००) इत्यारण्यकऋचो गृत्समदः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। वायुर्देवता ॥ अत्राह गोरमन्वत (१४७) इत्यस्या ऋचः गौतमः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता ॥ तयोः कशुक्रम्। 15 नियुत्वेति, कचन्द्रमत्रेति शुक्रचन्द्रे द्वे सामनी। तयोः शुक्रचन्द्रौ प्रजापतिर्वा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १४८-९)॥ ९५-६+१ ॥

॥ इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि षष्ठः खण्डः ॥

---

1. S. °विष्पर्द्धसे for °विष्पर्द्धसी
10. MyBLS. रथन्तरम् for विश्वेदेवाः
11. MyL. शफे, B सफे for शफौ
15. MyBL. Om. कशुक्रम्। नियुत्वेति
16. MyBL. Om. तयोः

द्वे सामनी। तयोर्भद्रस्य गोतमः ऋषिः। श्रेयसः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १३२-३) ॥ ८० ॥

(२) **अचिक्रदद् वृषा हरिः** (४९७) इत्यृचः मेधातिथिः हरिः। गायत्री छन्दः। सूर्यो देवता। तत्र हाउतन्तुर्-हावोतुरिति द्वे तन्त्वोतुनी
5 सामनी। द्वयोः प्रजापतिः। ऋषिः ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १३४-५) ॥ ८१ ॥

(३) **पिबा सोममिन्द्र** (३९८) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिपदा विराट् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र कखपिबेति सहोमहसी द्वे सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १३६-७)॥ ८२ ॥

10 (४) **प्रव इन्द्राय बृहते** (२५७) इत्यृचः नृमेधपुरुमेधसावृषी। बृहती छन्दः। इन्द्रो देवता। हाउ प्रवइन्द्राय-कविश्श्वेषामिति द्वे वार्कजम्भे सामनी। तयोर्वार्कजम्भः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १३८-९) ॥ ८३ ॥

(५) **असावि देवं गोऋजीकमन्धः** (३१३) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र हाहहा ईयो असावि इति द्वे
15 ईष्विश्वज्योतिषी सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ.गा. १४०-१)॥ ८४ ॥

इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

षष्ठः खण्डः

(१) **महित्रीणाम्** (१९२) इत्यृचः वारुणिः सत्यधृतिः ऋषिः।
20 गायत्री छन्दः। मित्रावरुणौ देवता। तत्र हाउमहि-हाउदिवि-महित्रीणाम्

---

1. B My L. गौतमः; Sm. प्रजापतिर्भुवनः for गोतमः
4. B My L. Om. इति and तन्त्वोतुनी
15. My LB. ईषि° for ईष्°

इति द्रविणविष्पर्द्धसी द्वे सामनी। तयोः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ.गा. १४२-३)॥ ९१+१॥

(२) **नाके सुपर्णम्** (३२०) इत्यृचः वेनो भार्गवः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **औहो। इयाहाउ नाकेसुपर्णम्** इति यामं साम। तस्य यमः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १४४)॥ ९२+१॥ 5

(३) **सुरूपकृत्नुमूतये** (१६०) इत्यृचः मधुच्छन्दा ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **सुरूपकृत्नुमूतये** इति माधुच्छन्दसं साम। तस्य मधुच्छन्दा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १४५)॥ ९३+१॥

(४) **प्रथश्च यस्य सप्रथश्च** (५९९) इत्यारण्यकऋचः वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। विश्वेदेवाः देवता। **हाउप्राथाः—प्राथा** इति 10 वसिष्ठस्य शफौ द्वे सामनी। तयोर्वसिष्ठः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १४६-७)॥ ९४+१॥

(५) **नियुत्वान्वायवा गहि** (६००) इत्यारण्यकऋचो गृत्समदः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। वायुर्देवता॥ **अत्राह गोरमन्वत** (१४७) इत्यस्या ऋचः गौतमः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता॥ तयोः **कशुक्रम्। नियुत्वेति, कचन्द्रमत्रेति** शुक्रचन्द्रे द्वे सामनी। तयोः शुक्रचन्द्रौ प्रजापतिर्वा ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १४८-९)॥ ९५-६+१॥ 15

॥ इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि षष्ठः खण्डः॥

---

1. S. °विष्पर्द्धसे for °विष्पर्द्धसी
10. MyBLS. रथन्तरम् for विश्वेदेवाः
11. MyL. शफे, B सफे for शफौ
15. MyBL. Om. कशुक्रम्। नियुत्वेति
16. MyBL. Om. तयोः

सप्तमः खण्डः

(१) **यज्ञायथा अपूर्व्य** (६०१) इत्यारण्यकऋचः नृमेधपुरुमेधसावृषी। अनुष्टुप् छन्दः। मघवानिन्द्रो देवता। तत्र **एयज्ञायथाः-एहाउयज्ञायथाः-एहाउ औहोयज्ञायथाः-यज्ञायज्ञा-हवौहोइयज्ञायथाः** इति स्वराणि पञ्च सामानि। तेषां वायुः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १५०-४)॥ ९७+१॥

(२) **यो रयिं वो रयिन्तम** (३५१) इत्यस्या ऋचः शंयुर्बार्हस्पत्यः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र **योरयिंवोरायिन्तमा** इति षष्ठं स्वरसाम। तस्यापि वायुः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १५५)॥ ९८+१॥

(३) अथ पञ्चानुगानं विष्णोः स्वरीयः साम। तत्र **हाउहोहाइ-यज्ञो-पृथिवी-दिवोमूर्द्धानम्-इडांयच्छ**-इति चत्वारि स्तौभिकानि सामानि॥ पुनः **यज्ञायथाः** (६०१) इत्यृचि **हाउहोहाइ** इति स्तोभपूर्वं पञ्चमं स्वरीयः साम। इति पञ्चानुगानं नामैकं साम॥ पुनः **हाउहोहाउ इन्द्रोधेनुरिति** स्तौभिकमेकमनुगानम्। **एयज्ञायथेति** द्वितीयम्। एवं द्व्यनुगानमेकं स्वरीयः साम॥

---

5. My BL. स्वाराणि for स्वराणि; S. पर्जन्य for पञ्च
9. My BLS. षष्ठस्वरं for षष्ठं स्वर°
11. MyBL. स्वर्यं इति for स्वरीयः; My BL. before तत्र हाउहोहाइ add चत्वारि स्तौभिकानि सामानि
14. My BL. स्वर्यं for स्वरीयः
16. S. Om. एकं; MyLB. द्विरनुगानं for द्व्यनुगानं; MyLB. स्वर्यं° for स्वरीयः

हाऊवाक् इति स्तोभपूर्वं तोकम् - अयंसशिङ्ते-येभिर्विया-
यज्ञायथेति चतुरनुगानम् ॥ एवं पञ्चानुगानं, द्व्यनुगानं, चतुरनुगानं चेति त्रीणि
स्वरीयांसि सामानि। तेषां विष्णुः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा.
१५६-१६६)॥ ९९-१०१+९॥

॥ इत्यारण्यकगाने द्वन्द्वपर्वणि सप्तमः खण्डः ॥ 5

॥ इत्यारण्यकर्क्षु द्वितीयोऽनुवाकः ॥

॥ द्वन्द्वपर्व समाप्तम् ॥

---

1. MyLBS. साङ्क्ते for सशिङ्त

व्रतपर्व

प्रथमः खण्डः

(१) तत्र **हुवेवाचाम् - हुवाइवाचाम्** - इति स्तौभिके वाचोव्रते सामनी। तयोर्वागृषिः। देवता च॥ (आ. गा. १६७-८)॥ १०१+११॥

5 (२) **आ तू न इन्द्र वृत्रहन्** (१८१) इत्यृचो वामदेवः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। तत्र शशस्य कर्पूशयस्य व्रतं साम। तत्र कर्पूशयः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते (आ. गा. १६९)॥ १०२+११॥

(३) ततः **औहोवा औहोवा औहोवा** इति स्तौभिकमेकं सत्रस्यर्द्धि साम। तस्य प्रजापतिः ऋषिः। ऋगभावान्न च्छन्दः॥ (आ. गा.
10 १७०)॥ १०२+१२॥

(४) **इममूषु त्वमस्माकम्** (२८) इति प्रजापतेः प्रतिष्ठानामकमेकं साम। ऋचः शुनःशेपः ऋषिः। गायत्री छन्दः। अग्निर्देवता। साम्नः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १७१)॥ १०३+१२॥

(५) ततः **कैवाहियेवेति** प्रजापतेर्व्याहृतिनामकं स्तौभिकमेकं साम।
15 तस्य प्रजापतिः ऋषिः॥ (आ. गा. १७२)॥ १०३+१३॥

(६) **कानोमयिवर्च** इत्यत्र मयि वर्चः (६०२) इत्यारण्यकऋचि परमेष्ठिनः प्राजापत्यस्य व्रतमेकं साम। ऋचो वामदेवः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। प्रजापतिर्देवता। साम्नः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १७३)॥ १०४+१३॥

20 (७) **सोमासोमेति** कृष्णस्याङ्गिरसस्य व्रतं स्तौभिकमेकं साम। तस्याङ्गिरसः कृष्णः ऋषिः॥ (आ. गा. १७४)॥ १०४+१४॥

---

14. My कोवा, BLS. केवा for कैवा°

(८) **सं ते पयांसि** (६०३) इत्यृचः गौतमः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। सोमो देवता। तत्र **ओवासंतेपयांसीति** सोमव्रतमेकं साम। तस्य सोमः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १७५)॥ १०५+१४॥

(९) **तत्र त्वमिमा ओषधीः** (६०४) इत्यृचि **कहौवात्वमिमा** इति सोमव्रतमेकं साम। ऋचो गौतम; ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। सोमो देवता। 5
साम्नोऽपि सोम एव ऋषिः। देवता च॥ (आ. गा. १७६)॥१०६+१४॥

इत्यारण्यकगाने व्रतपर्वणि प्रथमः खण्डः॥ १॥

द्वितीयः खण्डः

(१) **इन्द्रो राजा** (५८७) इत्यृचः **कवाग्ददेन्द्र** इति भरद्वाजस्य व्रतमेकं साम। ऋचो वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नो 10
भारद्वाजव्रतस्य भरद्वाज ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १७७)॥ १०७+१४॥

(२) **अभी नवन्ते अद्रुहः** (५५०) इत्यृचि **कवाजमभीनव** इति भरद्वाजिनां व्रतमेकं साम। रेभसूनुः काश्यपः अम्बरीषश्च ऋषिः। साम्नो भरद्वाजिनां व्रतस्य भरद्वाजः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। सोमो देवता॥ 15
(आ. गा. १७८)॥ १०८+१४॥

(३) **अग्निमीडे पुरोहितम्** (६०५) इत्यारण्यकर्चः मधुच्छन्दा ऋषिः। गायत्री छन्दः। अग्निर्देवता। तत्र **मनोहावग्निमीड** इत्येकं यमव्रतं साम॥ (आ. गा. १७९)॥ १०९+१४॥

(४) **इन्द्रं नरो न** (३१८) इत्यृचि **कहा इन्द्रन्नर** इति यमव्रत- 20

---

4. My LB. कौहोवा for कहौवा

20. My LB. इत्यृचः for इत्यृचि; My LB. trans. एकं before यम°

मेकं साम । ऋचो वसिष्ठः ऋषिः । इन्द्रो देवता । त्रिष्टुप् छन्दः । साम्नो यमः ऋषिः ॥ (आ. गा. १८०) ॥ ११०+१४ ॥

(५) ततः इमा उ वां दिविष्टय (३०४) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । इन्द्रो देवता । तत्र होइहाहोइहा इति अश्विनोर्व्रते द्वे सामनी ।
5 तयोरश्विनावृषी । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १८१-२) ॥१११+१४॥

(६) ते मन्वत प्रथमं नाम गोनाम् (६०६)

अग्निमीडे पुरोहितम् (६०५) इत्यनयोः ऋचोः कतेमन्वत-खाग्निमीड इति गवां व्रते द्वे सामनी । ते मन्वतेत्यृचो वामदेवः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । अग्निमीड इत्यृचो मधुच्छन्दा ऋषिः । गायत्री छन्दः ।
10 उभयोरग्निर्देवता । साम्नोर्गवांव्रतयोः गावो ऋषयः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १८३-४) ॥ ११२-३+१४ ॥

(७) कश्यपस्य स्वर्विदः (३६१) इत्यृचः कप्सुयन्तरा-कऊ कश्यपेति कश्यपव्रते द्वे सामनी । ऋचो वामदेवः ऋषिः । साम्नोश्चानुष्टुप् छन्दः । इन्द्रो देवता ॥ (आ. गा. १८५-६) ॥ ११४+१४ ॥

15 इत्यारण्यकगाने व्रतपर्वणि द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

तृतीयः खण्डः

(१) इन्द्रं नरो नेमधिता हवन्ते (३१८) अभि त्वा शूर नोनुमः (२३३) इति द्वयोः ऋचोः कइन्द्राम्-कहावभित्वा इति अङ्गिरसां
19 व्रते द्वे सामनी । इन्द्रं नरो न इत्यृचोऽभि त्वा शूरेत्यृचश्च वसिष्ठः ऋषिः ।

---

6. My LBS. after गोनाम् add इत्यृचः
7. S. Om. कतेमन्वत...सामनी
9. MyBL. Om. अग्निमीड...गायत्री छन्दः
12. My BL. कौ for कऊ.
19. My BL इन्द्रं....इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः । अभि... इत्यृचो वसिष्ठः ऋषिः । for इन्द्रं ...इयृचश्च वसिष्ठः ऋषिः ।

इन्द्रं नरो न इति त्रिष्टुप् छन्दः । अभि त्वा शूर इति बृहती छन्दः । उभयोरिन्द्रो देवता । साम्नोरङ्गिरसः ऋषयः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १८७-८) ॥ ११५-६+१४ ॥

(२) समन्या यन्ति (६०७) इत्यृचः कऐरय-कऐरयन्न् इति अपांव्रते द्वे सामनी । आरण्यकर्चः गृत्समदः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । अपांनपादग्निर्देवता । साम्नोरापः ऋषयः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १८९-१९०) ॥ ११७+१४ ॥ 5

(३) उदु त्यं जातवेदसम् (३१) इत्यृचः कण्वः ऋषिः । गायत्री छन्दः । सूर्यो देवता ॥

तत्र आ प्रागाद्भद्रा (६०८) इत्यारण्यकर्चः वामदेवः ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । रात्रिर्देवता ॥ 10

तयोर्द्वयोः ऋचोः स्वप्रागन्यत्उदुत्यम्-होइआप्रागात् इत्यहोरात्रयोर्व्रते द्वे सामनी । तयोरहोरात्रे ऋषी । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १९१-२) ॥ ११८-९+१४ ॥

(४) प्रक्षस्य वृष्णः (६०९) इत्यृचः भरद्वाजः ऋषिः । जगती छन्दः । वैश्वानरो देवता । तत्र कऊप्रक्षस्य इति विष्णोर्व्रतमेकं साम । तस्य विष्णुः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १९३) ॥ १२०+१४ ॥ 15

(५) विश्वेदेवा मम शृण्वन्तु (६१०) इत्यृचः भर[ा]द्वाजो ऋजिश्वा ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । विश्वेदेवा देवता । तत्र कइही विश्वेदेवा इति विश्वेषां देवानां व्रतम् एकं साम । तस्य विश्वेदेवा ऋषयः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. १९४) ॥ १२१+१४ ॥ 20

(६) उदु ब्रह्मण्यैरत श्रवस्य (३३०) इत्यृचः वसिष्ठः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । इन्द्रो देवता । कऊउदुब्रह्मा इति वसिष्ठव्रते द्वे सामनी ।

---

18. My LB. ऋजिश्व for ऋजिश्वा ; भारद्वाजः ऋजिश्वा ऋषिः See CN.
19. S. Om. विश्वेदेवा देवता…त्रिष्टुप्छन्दः (p.112, L. 1.)
23. MyLB. कौदु for क ऊ उदु

तयोर्वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता॥ (आ. गा. १९५-६) ॥ १२२+१४ ॥

इत्यारण्यकगाने व्रतपर्वणि तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

चतुर्थः खण्डः

5 (१) इन्द्रं नरो न (३१८) इत्यृचः कविश्वाधनेन्द्रन्नर इति इन्द्रस्य संजयमेकं साम। ऋचो वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः इन्द्रः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १९७) ॥१२३+१४॥

(२) यशो मा द्यावापृथिवी (६११) इत्यारण्यकर्चः कयशोमेति अगस्त्यस्य यमः एकं साम। ऋचो वामदेवः ऋषिः। महापङ्क्तिः छन्दः। 10 द्यावापृथिवी इन्द्रबृहस्पती भगश्च देवताः। साम्नो अगस्त्यः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १९८)॥ १२४+१४ ॥

(३) प्र वो महे महे वृधे भरध्वम् (३२८) इत्यस्यामृचि चतुरेकारेण प्रजापतेस्त्रयस्त्रिंशत्संमितमेकं साम। ऋचो वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १९९) 15 ॥ १२५+१४ ॥

(४) इन्द्रं नरो न (३१८) इत्यस्यामृचि पञ्चैकारेण इन्द्रन्नरो इति प्रजापतेश्चतुस्त्रिंशत्संमितमेकं साम। ऋचो वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २००)॥ १२६+१४ ॥

20 (५) अभि त्वा शूर नोनुमः (१३३) इत्यस्यामृचि क हहावभित्वेति जमदग्नेर्व्रतमेकं साम। ऋचो वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः जमदग्निः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २०१)॥ १२७+१४ ॥

---

12. My B. इत्यस्या ऋचः, S. इत्यृचि for इत्यस्यामृचि ;
My BL. before चतुरेकारेण add इन्द्रन्नर इति.

(६) **इन्द्रं नरो न** (३१८) इत्यस्यामृचि **कोहेन्द्रन्नरो** इति युग्यं च दशस्तोभमित्येकं साम । ऋचो वसिष्ठः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नः जमदग्निः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २०२) ॥ १२८+१४ ॥

(७) **इन्द्रस्य नु वीर्याणि** (६१२) इत्यारण्यकर्चि **वृत्रहत्य-[ायहोइ] इन्द्रस्य नू** इति इन्द्रस्य वार्त्रघ्नमेकं साम । ऋचो हिरण्यस्तूपः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नः इन्द्रः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दो-देवते ॥ (आ. गा. २०३) ॥ १२९+१४ ॥ 5

(८) **सत्यमित्था वृषेदसि** (२६३) इत्यस्यामृचि **अभिप्रघ्ना सत्य-मित्थेति** प्रजापतेरष्टानिधनमित्येकं साम । ऋचो मेधातिथिः ऋषिः । बृहती छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नः प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २०४) ॥ १३०+१४ ॥ 10

(९) **इन्द्रं नरो न** (३१८) इत्यस्यामृचि **हिम् काइहीन्द्रन्नरो** इति राजनरौहिणे द्वे सामनी । ऋचो वसिष्ठः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नोरिन्द्रः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २०५-६) ॥ १३१+१४ ॥ 15

इत्यारण्यकगाने व्रतपर्वणि चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

---

5. S. Om. वृत्रहत्या ...इति ; BMy L. वृत्रहत्येन्द्रस्यनुवीर्याणीति पुष्पनामकम् for वृत्रहत्य...वार्त्रघ्नम्
10. BMy L before प्रजापते° add इन्द्रस्य वार्त्रघ्नम्
11. L. Om. साम्नः प्रजापतिः ऋषिः
13. S. हुम् for हिम्
14. MyB °रौहिणके for °रौहिणे

पञ्चमः खण्डः

(१) अग्निरस्मि जन्मना (६१३), पात्यग्निर्विपो अग्रम् (६१४), इन्द्रं नरो न (३१८), आजन्त्यग्ने (६१५) इत्येतासु चतसृषु ऋक्षु कऊखा-अग्निरस्मि-कपात्यग्निः- इयाइन्द्रन्नरो-आजा औहो
5 इति इलान्दं [पञ्चानुगानम्] एकं साम। आद्यं स्तौभिकमनुगानम्। ऋक्षु चत्वार्यनुगानानि। प्रथमद्वितीययोः ऋचोः विश्वामित्रः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। पूर्वस्याः सर्वात्मा परमात्मा देवता। द्वितीयाया अग्निर्देवता। तृतीयाया-स्त्रिष्टुप् छन्दः। आजन्त्यग्न इत्यस्याः वामदेवः ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। अग्निरेव देवता। इलान्दस्य साम्नः अग्निः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥
10 (आ. गा. २०७-२११)॥ १३२-५+१५॥

(२) ततः अधिपताइ स्तोभपूर्वकं मन्युना-नमउत्तति-नमोन्नाय इति त्रीणि देवव्रतानि स्तौभिकानि सामानि। पूर्वे रौद्रे। वैश्वदेवं तृतीयम्। वैश्वदेवे वा पूर्वे। रौद्रं तृतीयम्। इति ऋषयः। ऋगभावान्न च्छन्दः। त्रयाणां रुद्रो देवता॥ (आ. गा. २१२-४)॥ १३५+१६-८॥

15 (३) वसन्त इन्नु रन्त्यः (६१६) इत्यस्यामृचि वासन्तः इति ऋतुष्ठायज्ञायज्ञीयमेकम् साम। ऋचः वामदेवः ऋषिः। पङ्क्तिः छन्दः। ऋतवो देवताः। साम्नः प्रजापतिः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २१५)॥ १३६+१८॥

---

2. B MyL. जन्मनामित्यस्यामृचि for जन्मना; BMy L. after अग्रम् add इत्यस्याम्
3. BMyL. after नरो न add इत्यस्याम्; BMyL. आसु for एतासु
4. BMyL. कौ for कऊ.
5. MyLB. om. इलान्दम्.
7. MyLB. पूर्वस्यां for पूर्वस्याः; LMyB. द्वितीयादेः for द्वितीयायाः; BMyL. द्वितीयतृतीययोः for तृतीयायाः
9. S. Om. एव.
16. S. बृहती for पङ्क्तिः;

(४) **अभि त्वा शूर नोनुमः** (२३३) इत्यस्यामृचि **कहुवभि-त्वेति** अजितस्य जितिनामकमेकं साम । ऋचो वसिष्ठः ऋषिः । बृहती छन्दः । इन्द्रो देवता । साम्नः प्रजापतिः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २१६) ॥ १३७+१८ ॥

(५) **सं ते पयांसि** (६०३) इत्यस्याम् **ईसन्तेपया** इति सोमव्रता- 5
ख्यमेकं साम । ऋचो गौतमः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । सोमो देवता । साम्नः सोमः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २१७) ॥ १३८+१८[2] ॥

(६) ततः **अक्रान्त्समुद्रः** (५२९) इत्यस्यामृचि **आयाउ अक्रान्** इति दीर्घतमसो व्रतमेकं साम । ऋचः पराशरः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । सोमो देवता । साम्नः दीर्घतमा ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. 10
(२१८) ॥ १३९+१८ ॥

इत्यारण्यकगाने व्रतपर्वणि पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

षष्ठः खण्डः

(१) ततः **सहस्रशीर्षाः पुरुषः** (६१७), **त्रिपादूर्ध्वम् उदैत्** (६१८), **पुरुष एवेदं सर्वम्** (६१९), **तावानस्य महिमा** 15
(६२०), **ततो विराडजायत** (६२१), **कया नश्चित्र आ भुवत्** (१६९) इत्येतासु षड्क्षु **उहुवाहाउ सहस्र-उहवौत्रिपात्-इयौहोपुरुष-कतावानस्य-खततोविराड्** इति पञ्चानुगानं पुरुषव्रताख्यमेकं साम । पञ्चर्चां साध्यो नारायणः ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । पुरुषः पुरुषोत्तमो देवता । साम्नः पुरुषः एव ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २१९-२३) 20
॥ १४०-५+१८ ॥

(२) **कया नश्चित्र आ भुवत्** (१६९) इत्यस्यां **कास्मिन् कयान** इति एकानुगानं पुरुषव्रतमेकं (? ताख्यममरं) साम । ऋचः वामदेवः ऋषिः ।

---

2. MyBL. त्रिष्टुप् for बृहती.

गायत्री छन्दः। विश्वेदेवा देवताः। साम्नः पुरुषव्रतस्य पुरुषः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २२४)॥ १४६+१८ ॥

(३) **मन्ये वां द्यावापृथिवी** (६२२) इत्यस्याम्, **कयानश्चित्र आ भुवत्** (१६९) इत्यस्याम्, पुनः **मन्ये वाम्** (६२२) इत्यस्यां च **हुवाइमन्ये-वाक्कयानः-प्रतिष्ठासिमन्य** इति त्रीणि लोकानां व्रतानि सामानि। **मन्येवामित्यृचः** वामदेवः ऋषिः। **कया नश्चित्र आ भुवदि**त्यस्याश्च। उपरिष्टात् ज्योतिः। त्रिष्टुप् गायत्री चेति च्छन्दसी। द्यावापृथिव्यौ देवते। साम्नां द्यौरन्तरिक्षं पृथिवीति क्रमेण ऋषयः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २२५-७)॥ १४७-९+१८ ॥

(४) **हरी त इन्द्र श्मश्रूणि** (६२३) इत्यस्यामृचि ऋश्यस्य सामनामकमेकं साम। ऋचो वामदेवः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः ऋश्यः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २२८) ॥ १५०+१८ ॥

इमे द्वे ऋचौ अंहोमुच इति वदन्ति ॥

इत्यारण्यकगाने व्रतपर्वणि षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

सप्तमः खण्डः

(१) **यद्वर्चो हिरण्यस्य** (६२४) इत्यस्यामृचि **काहमन्नम्-काह सहः-काहंवर्चः-काहंतेजः-कदिशम्- कमनः- कवयः- करूपम्- हिहियऊ-कप्रथे** इति दशानुगानं दिशांव्रतमेकं साम। ऋचः वामदेवः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। आत्मा देवता। साम्नो दशानुगानानां दिशो ऋषयः। ऋग्ववच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २२९-३८)॥ १५१+१८ ॥

॥ इत्यारण्यकगाने व्रतपर्वणि सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥

---

14. MyLB. trans: इमे द्वे ऋचौ अंहोमुच इति वदन्ति to the next Khaṇḍa before **यद्वर्चो**

17. MyBL., गवामुत for हिरण्यस्य.

19. S. Om. दिशांव्रतमेकं साम; BMyL. after साम add दशानुगानम्.

अष्टमः खण्डः

(१) ततः कश्यपव्रतं नाम दशानुगानमेकं साम। तेषां दशानुगानानां कश्यपः ऋषिः। इत्येकः पक्षः॥

अथवा-क हाइऊ यस्येदमिति प्रथमानुगानम्। तच्च यस्येद-मारजोयुजः (५८८) इत्यृचि उत्पन्नं कश्यपव्रतमेकं साम। तस्याः वामदेवः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः कश्यपः ऋषिः। ऋग्व-च्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २३९)॥ १५२+१८॥ 5

(२) काहो इति स्तौभिकं कश्यपग्रीवाख्यं द्वितीयमनुगानम्। तस्य कश्यपः ऋषिः॥ (आ. गा. २४०)॥ १५२+१९॥

(३) कफालिन्द्रन्नर इति इन्द्रन्नरो न (३१८) इत्यस्यामृचि तृतीयमनुगानं कश्यपव्रतम्। तस्यापि कश्यपः ऋषिः। ऋचो वसिष्ठः ऋषिः। इन्द्रो देवता। साम्नः कश्यपः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २४१)॥ १५३+१९॥ 10

(४) ततः यो नो वनुष्यन् (३३६) इत्यस्यामृचि कहाउहौ हौ हौ हौ हौ योनोवनुष्यन् इति चतुर्थमनुगानं कश्यपव्रतम्। ऋचो वामदेवः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः कश्यपः ऋषिः। ऋग्व-च्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २४२)॥ १५४+१९॥ 15

(५) केमाः इति प्रजापतेर्हृदयं पञ्चमं स्तौभिकमनुगानं कश्यपव्रतं पञ्चमम्। तस्य कश्यपः ऋषिः। प्रजापतिर्देवता। ऋगभवान्न च्छन्दः॥ (आ. गा. २४३)॥ १५४+२०॥ 20

(६) ततः केडा इति षष्ठं स्तौभिकमनुगानम् इडानां संक्षारनामकम्। तस्य प्रजापतिः ऋषिः॥ (आ. गा. २४४)॥ १५४+२१॥

(७) का इही सहस्तन्न इति सप्तममनुगानम्। सहस्तं न (६२५) इत्यस्या ऋचः वामदेवः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। आत्मा देवता। साम्नः

कश्यपव्रतस्य कश्यपः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २४५) ॥ १५५+२१ ॥

(८) ततः **कतेमन्वत-खसहर्षभा** इति गवां व्रते द्वे अनुगाने। **ते मन्वत** (६०६) इत्यृचः वामदेवः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। अग्निर्देवता ॥

5 (९) **सहर्षभाः** (६२६) इत्यृचो वामदेवः ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। गावो देवता ॥

साम्नोर्गवां व्रतयोः गाव एव ऋषिः। देवता च। ऋग्वच्छन्दः। (आ. गा. २४६-७) ॥ १५६-७+२१ ॥

(१०) ततः **अग्निरस्मि जन्मना जातवेदा** (६१३) इत्यृचि कश्यप-
10 पुच्छनामकं दशममनुगानम्। ऋचो विश्वामित्रः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। अग्निर्देवता। साम्नः कश्यपः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २४८) ॥ १५८+२१ ॥

(११) ततः [इती]-स्वयंस्कुन्वाइ-इति द्वे स्तौभिके निह्नवाभिनिह्नवनामनी अनड्डुद्व्रतनामनी वा द्वे स्तौभिके अनुगाने। तयोः प्रजापतिः
15 ऋषिः। ऋगभावान्न च्छन्दः ॥ (आ. गा. २४९-५०) ॥ १५८+२२-३ ॥

इत्यारण्यकगाने व्रतपर्वणि अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥

॥ व्रतपर्व समाप्तम् ॥

---

4. BMyL. after अग्निर्देवता add खसहर्षभेति.

5. MyB. इत्यृचि for इत्यृचः; MyBL. before वामदेवः add गवां व्रतमेकं साम ऋचः.

अथ शुक्रियपर्व

प्रथमः खण्डः

(१) तत्र अग्निर्मूर्द्धा (२७) इत्यृचि कभ्राजा अग्नेर्मूर्द्धा इत्यग्नेर्व्रतं प्रथमं साम। ऋचो विरूपः ऋषिः। गायत्री छन्दः। अग्निर्देवता। साम्नः अग्निः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २५१)॥ १५९+२३॥ 5

(२) ततः अया रुचा हरिण्या (४६३) इत्यस्यामृचि भ्राजा अयारुचा इति वायोर्व्रतं द्वितीयं साम। ऋचः परुच्छेपः ऋषिः। अत्यष्टिः छन्दः। पवमानसोमो देवता। साम्नः वायुः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (२५२)॥ १६०+२३॥

(३) प्रक्षस्य वृष्णो (६०९) इत्यृचि कौ हा वयोहो प्रक्षस्य इति 10 महावैश्वानरव्रतं साम। ऋचो भारद्वाजः ऋषिः। जगती छन्दः। वैश्वानरो देवता। साम्नः वैश्वानरः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २५३)॥ १६१+२३॥

(४) अथ कायमानो वना त्वम् (५३) इत्यृचि ओम्कायमान इति महावैश्वानरव्रतं साम। ऋचो विश्वामित्रः ऋषिः। बृहती छन्दः। 15 वैद्युतोऽग्निर्देवता। साम्नो वैश्वानरः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २५४)॥ १६२+२३॥

(५) अग्न आयूंषि (६२७) इत्यृचि सूर्यस्य भ्राजं साम। ऋचः शतं वैखानसाः ऋषयः। गायत्री छन्दः। अग्निः पवमानो देवता। साम्नः सूर्यः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. २५५)॥ १६३+२३॥ 20

(६) अग्निर्मूर्द्धा (२७) इत्यत्र सूर्यस्याभ्राजं साम। ऋचो विरूपः ऋषिः। गायत्री छन्दः। अग्निर्देवता। साम्नः सूर्यः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते॥ (आ. गा. १५६)॥ १६४+२३॥

(७) विभ्राड् बृहत्पिबतु सोम्यम् (६२८) इत्यृचः (०चि?),

---

10. S. before ऋचि ins. अस्याम्.

14. S. Om. अथ कायमानो....देवते (l. 16.).

21. MyBL. Om. अग्निर्मूर्द्धा...°देवते (L. 23).

(८) **प्रक्षस्य वृष्णो** (६०९) इत्यृचि च हाहाउ **विभ्राड्-कोहा प्रक्षस्य** इति विकर्णभासे द्वे सामनी। [**विभ्राडिति**] ऋचः सूर्यः ऋषिः। जगती छन्दः। सूर्यो देवता। **प्रक्षस्य वृष्णो** इत्यृचो भरद्वाजः ऋषिः। जगती छन्दः। वैश्वानरो देवता। साम्नोर्विकर्णभासयोर्वायुर्मृत्युर्वा ऋषिः।
5 ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २५७-८) ॥ १६५-६+२३ ॥

(९) ततो महादिवाकीर्त्यमेकं साम **विभ्राट् बृहति** (६२८) इत्यृचि। तच्च दशानुगानम्। आदितः षट् स्तौभिकान्यनुगानानि। **काथुः-एवाहि-वयोमनोवयःप्राणाः-वयोमनाः होइहौवेति ऊर्क्-धर्मविधर्मेति** [च] षडनुगानानि स्तौभिकानि शिरोग्रीवा-स्कन्ध-कीकस-पुरीष-पक्ष-
10 नामधेयानि। पुरस्तात् ततः आत्मा। **औहौहोवाहोइ विभ्राड्** इत्यात्मा। **विभ्राड्** (६२८) इत्यृचः सूर्यः ऋषिः। जगती छन्दः। सूर्यो देवता। साम्नो महादिवाकीर्त्यस्य इन्द्रः ऋषिः। जगती छन्दः। सूर्यो देवता (आ. गा. २५९-६५) ॥१६७+२४-९॥

(१०) उपरि **भूमिः-द्यौः-ऋज्योतिः** इति एतानि त्रीण्यनुगानानि ऊरु-
15 द्वयपुच्छसंज्ञकानि स्तौभिकानि। एवं दशानुगानं महादिवाकीर्त्यम्। तदेतत् सुपर्णमित्याचक्षते ॥ (आ. गा. २६६-६८) ॥ १६७+३०-३१ ॥

(११) अथ आदित्यहृदयाख्यं साम। **चित्रं देवानाम्** (६२९) इत्याद्यासु एकादशस्वृक्षु आदित्यव्रताख्यम् एकविंशत्यनुगानं द्वाविंशत्यनुगानं वा एकं साम। स्तौभिकानुगानैः सह एकविंशत्यनुगानानामादित्यव्रतमिति समुदाय-
20 नाम। तत्र प्रथमस्य **सन्त्वा भूतान्यैरयन्** इति स्तौभिकस्यानुगानस्य वैश्वदेवाः समैरयाः संशनानि भूतवत् इति विशेषनाम (आ. गा. २६९) ॥ १६७+३३ ॥

(१२) ततः **चित्रं देवानाम्** (६२९) **अन्तश्चरति** (६३१) इति द्वयोः ऋचोः **उवी उवीचित्रम् अन्तश्चरति** इति द्वितीयमनुगानम्। **चित्रं देवानाम्** इत्यृचः कुत्सः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। सूर्यो देवता। **अन्तश्चरति रोचना**

---

15. MyBL. सुपर्णनामकम् for सुपर्णम्; Sm. says that आदित्यव्रत based on सन्त्वाभूतानि is known as सुपर्णः

इत्यृचः सर्पराजानः ऋषयः । गायत्री छन्दः । सूर्यो देवता । उभयोः ऋचोः आदित्यव्रताख्यं द्वितीयमनुगानम् । साम्नः आदित्यः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २७०) ॥ १६९-७०+३२ ॥

इत्यारण्यकगाने शुक्रियपर्वणि प्रथमः खण्डः ।

द्वितीयः खण्डः

5

(१) **आयं गौः पृश्निरक्रमीत्** (६३०) इत्यस्यां सर्पराज्यामृचि **उवि उवि आयङ्गौरिति** गन्धर्वाप्सरसामानन्दप्रतिनन्दौ पक्षाविति द्वे सामनी तृतीयचतुर्थे अनुगाने । ऋचः सर्पराजानः ऋषयः । गायत्री छन्दः । सूर्यो देवता । साम्नः सूर्य एव ऋषिः । देवता च । ऋग्वच्छन्दः ॥ (आ. गा. २७१-२) ॥१७१+३२ ॥ 10

(२) **उदु त्यम्** (३१) **चित्रम्** (६२९) इत्येतयोः ऋचोः **कभ्राजा उदुत्यञ्जा चित्रम्** इति सूर्यातीषङ्गनामकं पञ्चममनुगानम् । **उदुत्यमित्यृचः** प्रस्कण्वः ऋषिः । **चित्रं देवानाम्** इत्यृचः कुत्सः ऋषिः । **उदुत्यमित्यृचो** गायत्री छन्दः । **चित्रं देवानाम्** इत्यृचस्त्रिष्टुप् छन्दः । उभयोः सूर्यो देवता । साम्नः सूर्यः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २७३) ॥ 15
१७२-३+३२ ॥

(३) **कसहोभ्राजेति** इन्द्रस्य सधस्थनामकम् एकं स्तौभिकं षष्ठमनुगानम् । तस्येन्द्रः ऋषिः । ऋगभावान्न च्छन्दः । सूर्यो देवता ॥ (आ. गा. २७४) ॥ १७३+३३ ॥

---

1. Sm: सर्पराज्ञी for सर्पराजानः
7. MyBL. °प्सरसानाम् for °प्सरसाम् .
8. MyBL. °चतुर्थमनुगानम् for चतुर्थे अनुगाने.
12. S. सूर्योऽती° for सूर्याति°. BMyL: trans. p. उदुत्यमित्यृचः......ऋग्वच्छन्दोदेवते after सप्तममनुगानम् (p. 122, L. 2)
18. BMyL. trans. p. तस्येन्द्रः ऋषिः...सूर्यो देवता (L. 15) after ऋग्वच्छन्दो देवते. (L. 15)

(४) अन्तश्चरति रोचना (६३१) इत्यस्यामृचि औहो औहो वा अन्तरिति भूतिकं नाम सप्तममनुगानम् । अन्तश्चरति रोचनेत्यृक् सर्पराज्ञी । मरुतां भूतेः साम्नो मरुत एव ऋषयः ॥ (आ. गा. २७५) ॥१७४+३३॥

(५) आयं गौः (६३०) इत्यस्यामृचि खेन्दुरायंगौरित्येकं साम
5 अष्टममनुगानम् ॥

अन्तश्चरति रोचना (६३१) इत्यत्र खभूतमन्तरिति एकं साम नवममनुगानम् ॥

त्रिंशद्धाम विराजति (६३२) इत्यत्र खायस्त्रिंशद्धामेति एकं साम दशममनुगानम् ॥

10 तिसृणामृचां सर्पराजानः ऋषयः । साम्नां त्रयाणां सर्पराजानः, सर्पो वा अर्बुदनामकः सर्पो वा ऋषयः । ऋचां गायत्री छन्दः । सूर्यो देवता साम्नां ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २७६-८) ॥ १७५-७+३३॥

(६) ततः उद्यँल्लोकानरोचयः इति घर्मरोचननामकमेकादशानुगानं स्तौभिकम् । तस्य घर्मः ऋषिः । सूर्यो देवता । ऋगभावान्न च्छन्दः । अनुष्टुप्
15 च्छन्दः इति केचित् । (आ. गा. २७१) १७९+३४ ॥

(७) षडैन्द्राणि परिधिनामानि । क आजाउदुत्यम्—कशुक्राउदुत्यम् इति द्वे । उदुत्यं जातवेदसम् (३१) अपत्ये तायवो यथा (६३३) अदृश्रन्नस्य केतवः (६३४) इति तिसृषु ऋक्षु द्वे परिधिनामके सामनी द्वादशत्रयोदशे अनुगाने । उदु त्यं जातवेदसम् इत्यस्याः प्रस्कण्वः ऋषिः । अपत्ये तायवो
20 यथा अदृश्रन्नस्येत्यृचोः प्रस्कण्वः ऋषिः । तिसृणां गायत्री छन्दः । सूर्यो देवता । साम्नोरिन्द्रः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २८०-१) ॥ १७८-८०+३४ ॥

(८) ततः तरणिर्विश्वदर्शतः (६३५) प्रत्यङ् देवानाम् (६३६) येना पावक चक्षसा (६३७) इत्यासु तिसृषु ऋक्षु कभूतातरणिर्-कते-

---

6. BMyL- Om. इत्यत्र; S. Om. खभूतमन्तरिति एकं साम.
14. BMyL. Om. ऋगभावान्न च्छन्दः
16. Khanda 2 ends with कक्षाचाउदुत्यम्.

जातरणिरिति द्वे परिधिसामनी चतुर्दशपञ्चदशे अनुगाने। तिसृणामृचां प्रस्कण्वः ऋषिः। गायत्री छन्दः। सूर्यो देवता। साम्नोरिन्द्रः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ (आ. गा. २८२-३) ॥ १८१-३+३४ ॥

(९) उद् घामेषि रजः (६३८), अयुक्त सप्तशुन्ध्युवः (६३९), सप्त त्वा हरितो रथे (६४०) इति तिसृषु ऋक्षु कसत्याउद्‌घामेषि-कऋताउद्‌घामेषि इति द्वे परिधिसामनी षोडशसप्तदशे अनुगाने। ऋचां प्रस्कण्वः ऋषिः। गायत्री छन्दः। सूर्यो देवता। साम्नोरिन्द्रः ऋषिः। ऋग्वच्छन्दोदेवते ॥ एते षड् ऐन्द्राः परिधयः ॥ (आ. गा. २८४-५) ॥ १८४-६+३४ ॥ 5

(१०) ततः वाङ्मनः प्राण इति स्तौभिकं पिञ्यमित्यन्तमेकानुगानमष्टादशकम्। तस्य ऋतवो ऋषयः। सूर्यो देवता ॥ (आ. गा. २८६) ॥ 10

॥ १८६+३५ ॥

(११) ततः अन्तश्चरति रोचना (६३१) इत्यस्यामृचि अन्तर्देवेषुरोचस इति स्तोभपूर्वकमेकमेकोनविंशमनुगानम्। अन्तश्चरति रोचनेत्यृक् सर्पराज्ञी। ऋचः सर्पराजानः ऋषयः। साम्नः पितरो ऋषयः। गायत्री छन्दः ऋग्वद्देवता ॥ (आ. गा. २८७) ॥ १८७+३५। 15

वाङ्मनः इत्यारभ्य देवादिवाज्योतिरित्यन्तम् एकं सामेति एकविंशत्यनुगानमिति शाण्डिलीपुत्रपक्षे एकोनविंशमनुगानम्। द्वाविंशतिरिति वार्षायणीपुत्र इति पक्षे तु अष्टादशमेकोनविंशं चेति द्वे अनुगाने ॥

(१२) ततः उदु त्यम् (३१) चित्रम् (६२९) इत्येतयोः ऋचोः कभ्राजाउदुत्यञ्जा-चित्रमिति एकम् एकविंशमनुगानम्। हाउ हाउ हाउ भ्राजा भ्राजा इति द्वितीयोऽतीषङ्गः तन्मित्रावरुणयोः श्रोत्रमित्याचक्षते। [उदुत्यमित्यृचः प्रस्कण्वः ऋषिः। गायत्री छन्दः। अग्निर्देवता। चित्रमित्यृचः कुत्स आङ्गिरसः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। सूर्यो देवता। साम्नः मित्रावरुणौ 20

---

6. MyBL. ऋचः for ऋचां.

9. S. अन्त्यम् LB. इत्यन्त्यम् for इत्यन्तम्; MyBL. after इत्यन्तं add स्तौभिकम्; S. अष्टादशकमनुगानम् for एकानुगानमष्टादशकम्.

18. MyBL. द्वाविंशत्यनुगानपक्षे for इति पक्षे तु.

22. MyBL, प्रदू वैं, S. प्रदु: for प्रस्कण्व;

ऋषी:। ऋग्वच्छन्दो देवते] ततः [उदुत्यम् (३१) इन्द्रन्नरः (३१८) इत्येतयोः ऋचोः] कभ्राजा उदुत्यञ्जा-इन्द्रन्नर[इति]तृतीयोऽतीषङ्गः द्वाविंशमनुगानम्। तत् इन्द्रस्य शिर इति आचक्षते। उदुत्यमित्यृचः प्रस्कण्वः काण्वः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। इन्द्रं नर इत्यृचः वसिष्ठः
5 ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः इन्द्रः ऋषिः। [सूर्यो] देवता॥ (आ. गा. २८८-९)॥ १८८-९+३५॥

(१३) ततः उन्नयामि इत्येकं स्तौभिकमनुगानम्। आदित्यस्योन्नयं तत् आदित्यमित्याचक्षते। साम्नः आदित्यः ऋषिः। देवता च॥

(आ. गा. २९०)॥ १८९+३६॥

इत्यारण्यकगाने शुक्रियपर्वणि तृतीयः खण्डः॥

॥ शुक्रियं पर्व समाप्तम्॥

ॐ

---

5. [सूर्यो] देवता See C. N.

7. S. ° न्नयनं for °न्नयं

11. B. after समाप्तम्. B concludes with श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ L. after समाप्तम् adds हरिः ओम्। शुभमस्तु। श्रीगुरुभ्यो नमः। सद्गुरुचरणारविन्दाभ्यां नमः॥

अथ शक्कर्याख्यं पर्व

[परिशिष्टम्]

विदा मघवन्नित्येकं साम । **विदा मघवन् विदा** (६४१) इत्येका ऋक् । **विदा राये सुवीर्यम्** (६४४) इत्युत्तरा । **इन्द्रं धनस्य सातये** (६४७) इत्युत्तमा । तासु **एविदामघवन्-एविदारये—[ए] इन्द्रन्धनस्य** इत्येकं साम । तदेव सिमाः शक्कर्यः मङ्गिण्याः महानाम्न्यः इति व्यवहरन्ति । ऋचामिन्द्रः प्रजापतिः विष्णुर्विश्वामित्रो वा ऋषिः । शक्करी छन्दः । इन्द्रो देवता । शाक्करैरशाक्करैश्च पादैश्च व्यतिषक्ताः एताः शक्कर्यः पञ्चपुरीषपादैश्च युक्ताः । साम्नामिन्द्रः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते । पुरीषपदानि सर्वाण्यैन्द्राण्येव । तत्तन्नियामकत्वेन सर्वदेवानां बलरूपेण इन्द्रः संबोध्यत इति ॥

शक्कर्याख्यं पर्व समाप्तम् ॥

इति श्रीमद्भट्टभास्कराध्वरीन्द्रविरचितः सामवेदार्षेयदीपः समाप्तः ॥

---

3. MyL. वलमेकं for विदामघवन्नित्येकं.

6. My मद्धिण्याः, S. मङ्ण्यः for मङ्गिण्याः; MyL. अध्वरमाः शक्कर्यः for महानाम्न्यः.

8. MyL. आद्यैः षड्भिः for अशाक्करैश्च.

9. My. साम्नः प्राजापत्यः for साम्नामिन्द्रः ऋषिः

10. MyL. इन्द्रं वै for इन्द्रः

11. L. after the colophon adds.-हरिः ओम् । शुभमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः सद्गुरुचरणारविन्दाभ्यां नमः ॥

ॐ

ऋषी: । ऋग्वच्छन्दो देवते] ततः [उदुत्यम् (३१) इन्द्रन्नरः (३१८) इत्येतयोः ऋचोः] कभ्राजा उदुत्यञ्जा-इन्द्रन्नर[इति]तृतीयोऽतीषङ्गः द्वाविंशमनुगानम्। तत् इन्द्रस्य शिर इति आचक्षते। उदुत्यमित्यृचः प्रस्कण्वः काण्वः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्रो देवता। इन्द्रं नर इत्यृचः वसिष्ठः
5 ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। इन्द्रो देवता। साम्नः इन्द्रः ऋषिः। [सूर्यो] देवता॥ (आ. गा. २८८-९)॥ १८८-९+३५॥

(१३) ततः उन्नयामि इत्येकं स्तौभिकमनुगानम्। आदित्यस्योन्नयं तत आदित्यमित्याचक्षते। साम्नः आदित्यः ऋषिः। देवता च॥
(आ. गा. २९०)॥ १८९+३६॥

इत्यारण्यकगाने शुक्रियपर्वणि तृतीयः खण्डः॥

॥ शुक्रियं पर्वं समाप्तम्॥

ॐ

---

5. [सूर्यो] देवता See C. N.
7. S. ° न्नयनं for °न्नयं
11, B. after समाप्तम्. B concludes with श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ L. after समाप्तम् adds हरिः ओम्। शुभमस्तु। श्रीगुरुभ्यो नमः। सद्गुरुचरणारविन्दाभ्यां नमः॥

अथ शक्वर्याख्यं पर्व

[परिशिष्टम्]

विदा मघवन्नित्येकं साम । **विदा मघवन् विदा** (६४१) इत्येका ऋक् । **विदा राये सुवीर्यम्** (६४४) इत्युत्तरा । **इन्द्रं धनस्य सातये** (६४७) इत्युत्तमा । तासु **एविदामघवन्-एविदारये—[ए] इन्द्रन्धनस्य** इत्येकं साम । तदेव सिमाः शक्वर्यः मङ्गिण्याः महानाम्न्यः इति व्यवहरन्ति । ऋचामिन्द्रः प्रजापतिः विष्णुर्विश्वामित्रो वा ऋषिः । शक्करी छन्दः । इन्द्रो देवता । शाक्करैरशाक्करैश्च पादैश्च व्यतिषक्ताः एताः शक्वर्यः पञ्चपुरीषपादैश्च युक्ताः । साम्नामिन्द्रः ऋषिः । ऋग्वच्छन्दोदेवते । पुरीषपदानि सर्वाण्यैन्द्राण्येव । तत्तन्नियामकत्वेन सर्वदेवानां बलरूपेण इन्द्रः संबोध्यत इति ॥

शक्वर्याख्यं पर्व समाप्तम् ॥

इति श्रीमद्भट्टभास्कराध्वरीन्द्रविरचितः सामवेदार्षेयदीपः समाप्तः ॥

ॐ

—•—

3. MyL. वलभेकं for विदामघवन्नित्येकं.
6. My मङ्घिण्याः, S. मङ्ण्यः for मङ्गिण्याः; MyL. अध्वरमाः शक्वर्यः for महानाम्न्यः.
8. MyL. आद्यैः षड्भिः for अशाक्करैश्च.
9. My. साम्नः प्राजापत्यः for साम्नामिन्द्रः ऋषिः
10. MyL. इन्द्रं वै for इन्द्रः
11. L. after the colophon adds.-हरिः ओम् । शुभमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः सद्गुरुचरणारविन्दाभ्यां नमः ॥

ॐ

P. 5. L. 10

MyBL तत्साम्नामग्निः। श्नाभा श्नोष्टीये. The readings are wrong and corrupt in all these Mss. The sentence should have been तत्साम्नोः श्नाभाश्नौष्टीययोः अग्निः, if the general pattern of the sentences used in this work was followed. We have, therefore, corrected the readings, but, however, without changing the order of the words in the passage.

L. 15

In MyLB. after मेधातिथिः we come across the lines इयमग्निमा-(°मर्ि B) रुती। अग्निमरुतौ देवता, which appear to be out of context in view of the author's earlier avowed statement that in *grāmageya* he would record separately only the names of the ṛṣis against each ṛcā and gāna but not their deities and metres since these are already stated in the beginning of each chapter or Section. We have, therefore, removed these lines from the text.

P. L. 19

The name of the ṛṣi of both the verses और्व भृगुवत् (सा. 18.) and अग्निमिन्धानः (सा. 19) is प्रयोग and not प्रयोगिन् as found in MyLB. We have, therefore, written the name correctly.

P. 7. L. 15

MyLB गायत्र्या (L. °त्र्यं) खण्डे त्रय ऋचः

We have corrected this passage as गायत्र्यां खण्डत्रये ऋचः ।

P. 10. L. 14

The name of the ṛṣi of the gāna ऐतवर्द्धिय as given in Mss. is वार्द्धियश्व while in the Jaiminīya Ārṣeya Brāhmaṇa this gāna is called ऐतवृद्ध. It is probable that the name the ṛṣi was ऐतवर्द्धिः (<ऐतवृद्धः> ऐतवृद्धम्=गानम्).

We have, therefore, corrected the name as ऐतवर्द्धिः. According to the Svādhyāya Maṇḍala edition (Sm.) the name of the ṛṣi is ऐतवद्धि and of the gāna ऐतवद्ध्य.

L. 16

L. नेडश्च MyB. नेद्धश्च दोहस्य मन ऋषिः. The readings are corrupt in all three Mss. In the Sm. the name of the verse as well as of the melody is given as *doha*—दोहः साम। दोहो बृहत्यग्निः–In the Jaiminīya

version this sāman is known as मनसश्च दोहः. Therefore, correct readings should be साम्नो नेडस्य (or नेद्धस्य if we accept the reading from either of the Mss ; otherwise दोहस्य.)

P. 13–L. 18

MyLB. साम्नोर्यामयोः यमः ऋषिः This sentence is apparently wrong because there is only one gāna based on त्वेषस्ते धूमः (सा. 83). Therefore, it is possible that साम्नो यामस्य was altered by the scribes as साम्नोर्यामयोः (<*साम्नोर्यामस्य <साम्नो यामस्य) in the archetype from which the transcripts were made out. At the end of the आग्नेयपर्वन् the author says that there are 114 verses and 180 gānas altogether in this *parvan*. This figure could be correct only if we count only one gāna,—and not two—,on त्वेषस्ते धूमः. We have, therefore, corrected the reading as साम्नो यामस्य.

P. 14. L. 13

The sāman melodized on the verse जातः परेण (सा. 90) is called इन्द्रस्य प्रियम् and the ṛṣi thereof Indra in Sm edition. But the Jaimīnya version says that the sāman is सयोनि and the ṛṣi thereof is Kashyapa. It is clear that if Sm edition is not wrong, the SAD follows here the Jaimīnya version.

P. 17 L. 10

साम्नोः पार्थयोः सौभरयोरपत्यः सौभरिः ऋषिः. In Sm edition the name of the ṛṣi is given as पक्थ while in Jaiminīya version as पथ. Therefore, according to the Sm. the passage should be साम्नोः पाक्थयोः (or पाथयोः according to Jaiminīya) सौभरयोः पक्थः (or पथः according to J.). अपत्यः of SAD seems to be a corruption of पक्थ or पथ.

P. 19. L. 3

त्रयोऽध्यायाः. This is found as तृतीयोऽध्यायः in all Mss. which is wrong. The author enumerates the adhyāyas, anuvākas and ṛcās that occur in the *Aindra parvan*. Therefore, the correct readings could be only त्रयोऽध्यायाः.

P. 23. L. 5

त्वाष्ट्री साम्नः त्वाष्ट्री ऋषिः. In Sm the name of the ṛsi of this Sāman given is as त्वष्टा and not as त्वाष्ट्री. But from the name of

the Sāman त्वाष्ट्री could be accepted as the name of the ṛṣi as well,—त्वाष्ट्र्याः साम.

L. 13

The name of the ṛṣi of the gānas known as सुतंरायिष्ठीय melodized on उप नो हरिभिः (सा. 150) is *Prājāpati*. These gānas are so named after the *nidhana* of सुतंरयिष्ठा २३४५: which comes at the end of the second gāna in the couplet. Therefore, the name of the ṛṣi given in SAD does not seem to be correct.

L. 20

पूषा ऋषिः। सोम; पूषा च देवता। साम्नः सौमापूषस्य सोमः पूषा च देवता।: The ṛṣi of the verse सोमः पूषा (सा. 154), according to the Sm is शुनःशेपो आजीगर्तिः। वामदेवो वा and the deity thereof is Indra. The first सोमः पूषा च देवता।—is obviously a scribal error because they are not the deities of this verse. Further, the author has already stated earlier in the beginning that he would give only the ṛṣis of the ṛcās and of the gānas because they often differ. Therefore, the error committed by the scribes was due to optical illusion. He wrote सोमः पूषा च देवता before as also after साम्नः सौमापूषस्य. But the scribes must have corrected ऋषिः from the original sentence as देवता for, it must to have occured to them that after ṛṣi the deity must follow. And this correction was carried to the second देवता as well without any thought, and with all innocence.

P. 25. L. 12

The ṛṣi of this verse as given in Sm is प्रियमेधः आङ्गिरसः and not प्रियमेधः अभिप्रपाच्यः. This may be a scribal mistake.

P. 26. L. 1

All the Mss read दध्यनकिङ्गाथर्वणः which is wrong. We have corrected it as दध्यङ्ङाथर्वणः in consultation with Sm.

L. 12

संवर्तो (सुवर्तो°) राङ्गिरसः is the reading found in Mss which we have corrected as संवर्तो आङ्गिरसः, a sandhi of this type is not uncommon in this work. The *repha* might have been inserted after संवर्तो by the scribes after the manner of संवर्तयोरिन्द्रः of the previous

line or it might have been corrected by adding *repha* to आङ्गिरसः because otherwise संवर्तः cannot become संवर्तो in sandhi.

P. 30. L. 12

श्रुतकक्षः. The ṛṣi of the verse अरं त इन्द्र श्रवसे (सा. 209) as given in Sm is वामदेवो गौतमः and of the previous i.e., of श्रुतं वो वृत्रहन्तमम् (सा. 208) is सुकक्षः. But all the Mss have only श्रुतकक्ष as ṛṣi for both these verses.

P. 31. L. 20

All the Mss read विश्वामित्रो जमदग्निर्वा in place of प्रस्कण्वः काण्वः. This is an instance for the error that occurs in transcripts due to optical illusion or carelessness of the scribes who copied part of the previous line in place of प्रस्कण्वः काण्वः. We have, however, in consultation with Sm corrected the readings.

P. 32. L. 14

Here also the above scribal error has been repeated. In place of कौत्सस्य कुत्सः, we have बार्हदुक्थस्य बृहदुक्थः in all these Mss.

L. 18

The above mistake has been again committed in respect of औध्र्वसद्मनस्य ऊर्ध्वसद्मा by wrongly inserting कौत्सस्य कुत्सः in its place.

P. 33. L. 9

षडशीतिशतं साम्नाम् is wrong. There are 196 and not 186 gānas in this adhyāya. Therefore, it should be षण्णवतिशतम्. The scribes may have changed it just to suit the metre,

P. 34. L. 2

त्रिभिस्त्रैष्टुभ्यः. In the sentence the words, all except त्रैष्टुभ्यः signiffying different metres are in substantive and not in adjectival forms. If we conform to the style of the sentence this also should be त्रिभिस्त्रिष्टुभः. However, we have not changed the readings for reasons that all Mss have only त्रैष्टुभ्यः.

L. 15

The first of the five gānas based on तं वो दस्ममृतीषहम् (सा. 235) is known as नाविक and the ṛṣi thereof as प्रजापति in Sm. But the SAD says that the name of the first gāna is नाक and the ṛṣi

thereof नाविक. Similarly the name of the ṛṣi of the second gāna i.e., of अभीवर्त according to Sm is अभीवर्त while according to SAD it is प्रजापति. The Jaiminīy School supports the Sm in respect of name of the first gāna but as for ṛṣi of the second it says it is प्रजापति—(नाविकं च प्रजापतेश्चाभीवर्तः। JĀBr. III. I. 3). The SAD differs in this respect in a few places. This shows that it is not strictly following the Kauthuma version or only one version.

P. 36. L. 10

According to Sm altogether five gānas are developed on the verse त्वमिन्द्रयशा असि. Among these four are known as इन्द्रस्य यशः, and one as साध्र. The JĀBr. enumerates five ganās in this context out of which the first three are साध्र and the following two समीचीन and प्राचीन respectively (साध्राणि त्रीणि। विरूपस्य समीचीनप्राचीने द्वे JĀBr. III. 2.6), whereas the SAD mentions only a total of two gānas melodized on this verse, both being known as इन्द्रस्य यशः with an alternate name of साध्र for the second.

At the conclusion of the third chapter the SAD does not give the total figure of gānas enumerated therein as is done in the case of the previous two chapters. It gives only the total number of ṛcās or *yonimantras*. Therefore, it is not possible to ascertain the authenticity of the statement mentioning only two gānas here. In the absence of the variants in the MSS we have to accept the readings as they are. But in this case there will be a difference of three in the total number of gānas in the parvan. Since the ĀBr also counts five gānas we believe that the readings in SAD here are wrong and corrupt. The text therefore should be साम्नामिन्द्रस्य यशसां पञ्चानाम् इन्द्रः ऋषिः। तत्र द्वितीयं साध्रं वा।.

The Sm simply says that four are इन्द्रस्य यशः but immediately the second gāna in the series interferes in the sequence with a different designation. This edition has not made it expressly clear which four are known as इन्द्रस्य यशस्. It says at the heading of the first gāna इन्द्रस्य यशश्चत्वारि सामानि which should normally mean that the four consecutive gānas bear this denomination. But to our confusion the second is designated as साध्र after ṛṣi साध्र, the third is said to be alternately साध्र with समीचीन in brackets and

the fourth and the fifth are named as यशः, with प्राचीन in brackets for the fourth only. From this it appears that समीचीन and प्राचीन are the epithets of the following gānas. I hold the editorial mistakes responsible for this confusion, because according to the ĀBr the first two are इन्द्रस्य यशस्, the third साध्र, and the fourth and the fifth समीचीन and प्राचीन. According to this the second has an alternate name साध्र and the fourth and the fifth इन्द्रस्य यशस् (इन्द्रस्य यशसी द्वे। साध्रं वैनयोरुत्तरम्। साध्रं चैव। विरूपस्य समीचीनप्राचीने द्वे। इन्द्रस्य च यशसी॥ ĀBr. III, 2.6.).

P. 37. L. 16 & 19

The संशान sāmans are said to be four but actually sung in two gānas. The first is entirely made up of *stobhas* sung in three sāmans or lines. These three lines begin with three stobhas viz., (1) सान्त्वाहिन्वन्ति (2) सन्त्वाऋणन्ति and (3) सन्त्वाततक्षुः and conclude with three stobhas viz., (1) संश्रवसे (2) विश्रवसे and (3) सत्यश्रवसे respectively. The second gāna begins and concludes with the stobha सन्त्वाशिशन्ति .. with the ṛcā बृहदिन्द्राय गायत inserted in the middle. Now the text of the whole paragraph is corrupt in all the three Mss, we collated for this edition. We have, therefore, emended the readings,

P. 38. L. 4.

The reading found in all three Mss is वाचे (MYB) or षाचें (L) which is not correct. The ṛiṣ of these two gānas is वाम्र after whom the gānas are named. We have, therefore, emended the word as वाम्रे.

P. 41. L. 16

The author has promised that wherever there is exception to the general rule in the case of devatā or chandas, he will particularly mention it in such places. Otherwise the deity stated in the beginning of the chapter prevails over all verses in that chapter. Now the author says that the deity of the verse यदा कदा च मीढुषे (सा. 288) is Varuṇa. But we do not find support to this statement in the Samhitā, where the deity इन्द्र common to all verses in this chapter becomes applicable to this verse as well.

P. 44. L. 1–5

All three Mss have omitted the passages from कुष्ठः को वाम् to अश्विनावेव ऋषी. This is obviously due to the optical illusion caused by the identity of last passages of the paragraphs Nos. 304 and 306. अश्विनावेव ऋषी is found at the end of both these paragraphs. The scribe unwittingly left out the passages upto अश्विनावेव ऋषी wrongly identifying the previous अश्विनावेव ऋषी with the concluding passage of paragraph 306. This omission is common with all three Mss which indicates the common origin of these Mss. Because of this common heritage of errors in all three Mss we have to seek external evidences for setting the errors right. The omitted portion has been restored by us in square brackets.

L.–6

All Mss wrongly cite प्रस्कण्व, the ṛṣi of the previous verse, as the ṛṣi of the following, i. e. of त्वा सोमस्य गल्दया (सा. 306) as well. This is again due to the scribal error, not unusual in such circumstances.

—L. 20

All Mss read बृहत्योऽशीतयः meaning eighty bṛhatīs. Here अशीतयः plural, is wrong. If this is not a scribal mistake, it will betray the poor knowledge of Sanskrit grammar of the author.

p. 45. L. 4

Again all three Mss have omitted the text after पृक्षः ऋषिः upto the end of ऊरुक्षयः ऋषिः evidently a scribal mistake happened due to the oversight and carelessness. We have added the left out portion in square brackets.

—.L. 17

P. 49. L. 19

The ṛṣi of the verse एतो न्विन्द्रं (सा. 350) as given in Sm is विश्वामित्रो गाथिनः. But according to the Mss MyBL. it is तिरश्चीः which is in conformity with the Ṛgveda. Again all the Mss cite वसिष्ठ as the alternate ṛṣi of the shuddhāshuddhīyas. This is in accordance with the ĀBr.

P. 51. LL. 16–19

The passages from त्वमु वो अप्रहणम् (सा. 357) to दधिक्रा ऋषिः are omitted in all Mss. We have, therefore, restored these in square brackets.

P. 52. Ll. 1–2

All Mss read रजतः for जेता which may be a scribal error. The name of the gāna, as given in Sm is मारुत and the ṛṣi thereof is मरुतः. The ĀBr calls this alternatively माधुच्छन्दस and the JĀBr वैश्वामित्र.

LL. 7 & 11

The deity of the verses कश्यपस्य (सा. 361) and अर्चत प्रार्चता (सा. 362) according to Sm is only Indra,–the common deity of this section. The SAD, however, cites इन्द्राणी for the first, and मित्रावरुणौ for the second verse.

P. 53. L. 2

The name of the deity of the verse अमी ये देवा स्थन (सा. 368) is given as देवामवाः in MyLB. But from Sm we understand that it is विश्वेदेवाः. The reading of the Mss is obviously corrupt.

L. 18—

The name of the ṛṣi of the verse समेत विश्व ओजसा (सा 372) is given as सवेदाः शैलूषी in MyLB which is a corruption of सुवेदाः शैलूषी. The scribe has evidently transferred this here from the preceding verse by oversight. We have, therefore, on the authority of Sm corrected it as वामदेवो गौतमः.

P. 55. L. 10

तमूवभि (सा. 382). In places where i or ī or u or ū is followed by a vowel, the glide y or v as the case may be, is found inserted in between in SAD. Though this sandhi is un-Paninian yet not entirely prohibited by the grammarians. व्याडि and गालव among the orthodox grammarians have sanctioned this sandhi for the post–Vedic Sanskrit (vide इकां यणिभर्व्यवधानं व्याडिगालवयोरिति वक्तव्यम् भाषावृत्ति 6.1.77) as well. This rule appears to have been accepted by SAD in some places or atleast the variant readings having this sandhi were preferred by SAD. We have, however, accepted the standard spelling as found in Sm in this respect.

P. 63. LL. 2–3

The SAD cites वामदेव as the ṛṣi of the sūkta (verses 437-446) whereas Sm says that it is त्रसदस्यु. Again the SAD mentions the exact name of द्विपदा metres against each verse but the Sm cites only one metre i.e., द्विपदा विराट् for the whole hymn, which is not correct.

L. 10

In Sm the gānas based on त्रह्माण इन्द्रम् (सा. 439) are known as shlokas and they are only two. The two *anushlokas* are melodized on अनवस्ते (सा. 440) and शं पदं मघम् (सा. 441) respectively. The two *vācaḥ sāmans* which follow are based on सदा गाव: (सा 442) and आ याहि (सा. 443). Thus there are four gānas known as shloka and anushloka, the first two being based on one single verse and the latter two on two different verses. The SAD does not fully agree here with SM. It follows the Jaimīnya recension in this respect where shlokānushlokas are mentioned to be only three. But this, unlike SAD, does not speak of a shloka based on अनवस्ते (सा. 440).

There is some confusion in the relevant sequence of these gānas here also. The gāna based on आ याहि (सा. 443) is known as मारुत both in JĀBr and SAD (cp. JABr. IV. 10. 3–4).

P. 67. L. 1

All three Mss have एवयामरुद्र for एवयामरुत्. In Sm the name of the ṛṣi of the verse, प्र वो महे (सा. 462) is given as एवयामरुदात्रेय. It may be seen that the word एवयामरुत् occurs in the above verse and this has been taken as a name of the ṛṣi, perhaps a kind of nickname. The deity of the verse according to SAD is रुद्र while according to Sm it is मरुत:.

P. 72. L. 19

All three Mss read तरत्समन्तस्य वैतदश्वे: साम्न: whereas according to Sm it is तरन्तस्य साम. The word तरन्त or तरत्समन्त is evidently taken from the verse तरत् स मन्दी धावति (सा. 500) and वितदश्व or more correctly विददश्व might be the name of the ṛṣi of this gāna. But in Sm तरन्त is the name of the ṛṣi and this name is not qualified by वैददश्वि. We have accepted तरन्त as the correct reading

for reason that तरत् स मन्दी consists of three separate words and that such combination of a group of words for naming a ṛṣi of a gāna is not common.

P. 74. L. 11

MyBL चतुर्थस्य पदासे। तयोर्वसिष्ठः ऋषिः॥. The passage is corrupt. We have, therefore, set them right in consultation with Sm.

P. 76. L. 12

According to SAD all the sāmans based on इन्द्राय पवते मदः (सा. 520) are known as *somasāmans*. But according to Sm only the first and the last are the somasāmans and the middle one is स्वःपृष्ठमाङ्गिरसम्. The SAD further says that the gāna based on पुनानः सोम जागृविः (सा. 519) is स्वःपृष्ठमाङ्गिरस whereas according to Sm it is known as somasāman. Neither the ĀBr nor the JĀBr supports this assumption of SAD. See also fn. 10, p. 76.

P. 77. L. 11

Though the thirteen gānas based on तिस्रो वाच ईरयति (सा. 525) are marked in Sm only three are enumerated in the serial numbers. Similarly gānas based on अस्य प्रेषा (सा. 526) are said to be six but serially numbered only two. Some confusion occurs here about the designation and division of gānas based on तिस्रो वाच ईरयति and on the subsequent verses of the khanda in ĀBr. This will be dealt with in the Introduction to the Ārṣeyabrāhmaṇa.

P. 87. L. 12

There are altogether 119 verses in Pavamānakāṇḍa but the last verse is not included in the grāmageya gānas.

P. 89. L. 14

According to the Mss BMyL there are two gānas based on पिबा सुत (सा 239) which are known as देवस्थान and बृहद्देवस्थान and the ṛṣi thereof is said to be वरुण. Further, the gāna based on बृहदिन्द्राय (सा. 258) is, according to the readings of the Mss, designated as ऐरय.

There are three pairs of gānas running in continuous serial order and each pair having identical names but based on different verses. The first of these are *devasthānas*, second airaya and airiṇa

and third āṅgirasas. The SAD makes a wrong statement here that both the devasthānas are based on पिबा सुत (सा 239) and that the gāna based on बृहदिन्द्राय (सा 258) is *airaya.* According to Sm there is only one gāna by name devasthāna melodized on पिबा सुत the ṛṣi of which is वरुण. The second devasthāna based on बृयदिन्द्राय is designated as bṛhad-devasthāna and the ṛṣi of which is प्रजापति. The gāna airaya further is melodized on पुनानः सोम (सा. 511).

It is clear that the paragraphs 5 and 6 of SAD got mixed up somehow and were wrongly copied. Hence this confusion. We have, therefore, set the sentence in both the paragraphs right and rearranged them.

P. 98. L. 5

The verses आ क्रन्दय and प्र यच्चक्रम् on which the four of the five पविमन्ति gānas are melodized are not found in SV, either Kauthuma or Jaiminīya. The Sm gives the text of these two verses with padapāṭha and as belonging to a rudra-sūkta. The passage अन्यायाः पदगीतमेकं साम as found in MyBSL means that the other ṛcā (i.e., प्र यच्चक्रम्) consists of one padagāna. The Ms S adds another sentence i.e., प्रथमायाः पदगीतमेकं साम before this, which was obviously added by some scribe, for, according to this there should be two separate *padagītas* whereas we have only one padagīta covering both the ṛcās. It may be observed in this connection that though there are two ṛcās, they are, for the purpose of enumeration counted as a single unit in Sm and assigned only one number. Therefore, we persume that अन्यायाः might have been wrongly written for अनयोः. Moreover, the next sentence तस्य शर्व ऋषिः refers to only one gāna. This makes quite clear that both these constitute only one padagīta. Therefore, the correct reading appears to be अनयोः.

L. 10

अग्नेर्हरसी वा. All Mss read अग्नेर्हरसंज्ञे. Since the actual name of the gāna is हरस् the readings should be either अग्नेर्हरःसज्ञे or अग्नेर्हरसी. But because the sentence एवं नामानि just follows these sentences, the word 'संज्ञ' or 'नाम' after the name of the gānas is not warranted.

Therefore, we believe अग्नेर्हरसंज्ञे was wrongly written in these MSS. It may be seen that there are many omissions and mistakes in the text here. We have set them all right by adding in square brackets the words and passages that were dropped by the Scribes.

P. 111. L. 18

The MSS say that there are two ṛṣis viz., भरद्वाज and ऋजिश्वन् for this verse. But actually there is only one i.e., ऋजिश्वन् the son of भरद्वाज. Therefore, we have changed the readings as भारद्वाज: ऋजिश्वा ऋषि:

P. 124. L. 5

The Mss read इन्द्र: ऋषि: । देवता च which is not correct. The deity of this gāna is सूर्य. We have, therefore, corrected the sentence by adding सूर्य: in square brackets.

॥ ॐ ॥

APPENDIX—A

An Alphabetical Index of the names of Sāmagānas, Grāmageya and Āranyaka, is given below. The verses on which these *gānas* are melodized as also the name of the Ṛṣis who composed the gānas are mentioned against each gāna. The figure with hyphen after the name shows the total number of gānas of that name based on the verse mentioned against the respective name of the Sāmagana e.g. अपां व्रतम्—2 समन्या यन्ति means two gānas by name अपाव्रतम् are melodized on the verse समन्या यन्ति, and the figure in brackets after the name indicates the serial number of that particular gāna when there are a number of gānas bearing the same name in a group but based on different verses e.g., आदित्यव्रतम् (1) means the first in the series of gānas bearing the name आदित्यव्रतम्. When there are a number of gānas in a series bearing different names, their position in the series is given by the figure supra the mark, and the total number in the series is given by the figure infra the mark, e.g, आकूपारम् $\frac{3\text{-}4}{4}$ means in the series of four gānas 3 & 4 are आकूपारे: Whenever there is difference in respest of name and Ṛṣi between Sāmaveda Ārṣeya Deepa and Svādhyāya Mandala Edition, it is indicated in brackets in respective places. The figure after the प्रतीक of a verse indicates the serial number of the verse in the Sāma Veda-samhitā. S=Svādhyāya Mandal Edition. स्तौ=स्तौभिकं गानम्. आ=आरण्यकं गानम्. For ग्रामगेय no abbreviation is prefixed.

Name	Verse	Ṛṣi	Page
अञ्जो वैरूपम् (आ) $\frac{1}{8}$	यद् द्याव इन्द्र-२७८	विरूपः	८८
अतीषङ्गः इन्द्रस्य (आ)	पुरोजिती वो अन्धसः-५४५ उच्चा ते जातम्-४६७	इन्द्रः रुद्रो वा	९३
,, इन्द्रस्य पर्जन्यस्य वा (आ)	अभी नो* वाजसातमम्-५४९ तरत्स मन्दी धावति-५००	इन्द्रः पर्जन्यो वा	९४
,, मित्रावरुणयोर्द्वितीयः (श्रोत्रं)(आ)	उदु त्यम्-३१ चित्रं देवानाम्-६२९	मित्रावरुणौ	१२३
,, सूर्य (आदित्यव्रतं) (आ) (5)	उदु त्यम्-३१ चित्रं देवानाम्-६२९	सूर्यः	१२१
अतीषादीयम् $\frac{5\text{-}6}{6}$	सोमः पुनानः-५७२	प्रजापतिः	८५
अत्यर्दः $\frac{2 \& 4}{4}$	अग्ने त्वं नो-४४८	,,	६४
अत्रेर्विवर्तः $\frac{3\text{-}4}{8}$	अग्ने दधामि-३७१	अत्रिः	५३
अदारसृत्-3	वयमिन्द्र त्वायवः-१३२	भरद्वाजः	२१
अदितेः साम (S. आदित्यं)	उत स्या नो दिवा-१०२	अदितिः	१६
,, ,,	कदाचन स्तरीरसि-३००	,,	४३
अध्यर्धेडं सोमसाम	यस्ते मदो वरेण्यः-४७०	सोमः	६९
अनड्वद्व्रतं-निह्नवम् (आ)	इती (स्तौ)	प्रजापतिः	११८
अनड्वद्व्रतं-अभिनिह्नवं (आ)	स्वय२ स्कुन्वा२इ (स्तौ)	,,	११८
अनुक्रोशम् $\frac{2}{3}$	इन्द्र सुतेषु-३८१	इन्द्रः	५५
अनुपदं वसिष्ठस्य $\frac{3\text{-}4}{5}$	इन्द्रमच्छ सुता इमे-५६६	वसिष्ठः	८४
अन्तरिक्षम्-2 (आ)	पिबा सुतस्य रसिनः-२३९	प्रजापतिः	८९
अन्तरिक्षस्य सर्पम् $\frac{1}{2}$ (आ)	तवेदिन्द्रावमं वसु-२७०	अन्तरिक्षः	९५
अपत्यम् (आ)	उच्चा ते जातं-४६७	प्रजापतिः	१०२
अपां व्रतम्-2 (आ)	समन्या यन्ति-६०७	आपः	१११

* S. अभी नवन्त अद्रुहः ५५०

* In S. $\frac{2}{5}$ वृषौशनं ; $\frac{3\text{-}4}{5}$ जानस्याभीवर्तौ.

Name	Verse	Ṛṣi	Page
अर्कः दीर्घतमसः See दीर्घतमसोऽर्कः			
,, भरद्वाजस्य-2	अभि त्वा शूर-२३२	भरद्वाजः	३४
,, मरुताम्-2 (आ)	प्र व इन्द्राय बृहता-२५७	मरुतः	९२
,, वरुणस्य (S. वरुण-गोतमयोरर्कः) (आ)	उदुत्तमं वरुणपाशम्-५८९	वरुणः (S. वरुणगोतमौ)	९३
,, वसिष्ठस्य $\frac{1}{2}$ (आ)	इन्द्रं नरः-३१८	वसिष्ठः	९१
अर्कग्रीवाः (स्तौ) (आ)	पातीः	अर्कः	९२
,, पुष्पम्	पवित्रं ते विततम्-५६५	आदित्यः	८४
,, ,, -2 (आ)	इन्द्रं नरो-३१८	प्रजापतिः	९३
,, शिरः (आ)	यस्येदमा रजोयुजः-५८८	अर्कः	९२
अर्कः स्वाशिराम् See स्वाशिरामर्कः			
अवभृतम् $\frac{3}{4}$	अग्नि होतारम्-४६५	बृहस्पतिः	६७
अश्विनोः साम	ये ते पन्था-१७२	अश्विनौ	२६
,, ,,	अस्ति सोमो-१७४	,,	,,
,, ,,	शचीभिर्नः-२८७	,,	४१
,, ,,	इमा उ त्वाम्-३०४	,,	४३
,, ,,	अयं वाम्-३०६	,,	४४
अश्विनोः संयोजनम्	कुष्ठः को वाम्-३०५	,,	,,
अश्विनोर्व्रतम्-2 (आ)	इमा उ त्वाम्-३०४	अश्विनौ	११०
अष्टादंष्ट्रम् $\frac{4-5}{7}$	इन्द्रं विश्वा-३४३	अष्टादंष्ट्रः	४९
अष्टानिधनम् $\frac{6}{8}$ (आ)	यद् द्याव इन्द्र-२७८	विरूपः	८८
,, प्रजापतेः(आ)	सत्यमित्था-२६३	प्रजापतिः	११३
अहरीतम्-2 (आ)	अभि त्वा पूर्वपीतये-२६३	,,	८९
अहर्व्रतम्-2 (आ)	उदुत्यम्-३१ / आ प्रगाद्भद्रा-६०८	अहः	१११

Name	Verse	Ṛṣi	Page
असङ्गम्	अग्निमिन्धानः-१९	अत्रिः	६
आ			
आकूपारम् $\frac{3-4}{4}$	आ तू न इन्द्र-१६७	आकूपारः	२५
,, ,,	परि त्यं हर्यतम्-५५२	अकूपारः	८१
आक्षारम्	य इन्द्र सोम-३९४	अक्षारः	५६
,, $\frac{2}{3}$	गृणे तदिन्द्र-३९१	प्रजापतिः	,,
आग्नेयम्	त्वामग्ने पुष्करात्-९	अग्निः	४
,, (S. आर्षेयम्)	अग्निर्मूर्धा-२७	,,	६
,, -2	एना वो अग्निम्-४५	,,	९
,, $\frac{5-6 \& 8}{8}$	इन्द्रायेन्दो मरुत्वतः-४७२	,,	६९
,,	अयं विचर्षणिर्हितः-५०८	,,	७३
,, $\frac{4-6}{8}$	मृज्यमानः सुहस्त्या-५१७	,,	७६
*आङ्गिरसम्-3	इदं ह्यन्वोजसा-१६५	अङ्गिराः	२५
आङ्गिरसस्य श्रीनिधनम्	गिर्वणः पाहि नः-१९५	,,	२९
आङ्गिरसम्-3	अभी नवन्ते-५५०	,,	८१
,, $\frac{2}{6}$	अचोदसो नः-५५५	,,	८२
आङ्गिरसम् $\frac{3-5}{5}$	तवाहं सोम रारण-५१६	अङ्गिराः	९५
,, (आ)	तवेदिन्द्रावमं वसु-२७०	,,	९०
,, आरूढवत्	उत एत उदारुहन्-९२	,,	७५
,, घृताचेः	प्र सम्राजमसुरस्य-७८	घृताचिरङ्गिराः	१३
आङ्गिरसस्य श्नुष्टेः साम-3	अया पवा पवस्वैना:-५४१	श्नुष्टिराङ्गिरसः	७९
आङ्गिरसम् स्वःपृष्ठम् $\frac{5}{8}$	अभि सोमास-५१८	अङ्गिरसः	७६
,, ,, (S. सोमसाम)	पुनानः सोम-५१९	अङ्गिराः (S. सोमः)	७६

* In S. १. माधुच्छन्दसम्, २. क्रौञ्चम्, ३. घृतश्चुन्निधनम्.

Name	Verse	Ṛṣi	Page
आजमायवम्	अध्वर्यो द्रावया त्वम्-३०८	अजमायुः	४४
आजिगम् 1/9	स्वादिष्ठया मदिष्ठया-४६८	आजि[गः] (S. अजिगः)	६८
आजिगम्-2 (S. आङ्गिगम्)	मा न इन्द्र परावृणक्-२६०	आजिगोदानवः (S.अङ्गिगस्य स्वपसिः)	३८
,, 1/13	उच्चा ते जातमन्धसः-४६७	प्रजापतिः	६८
आजीगर्तम्	युङ्क्ष्वा हि वृत्र-३०१	अजीगर्तः	४३
आज्यदोहम्-3 (आ)	मूर्धानं दिवो अरतिम्-६७	अग्निर्वैश्वानरः	९३
आथर्वणम् (S. पुरीषम्)	प्र यो रिरिक्ष-३१२	अथर्वा	४४
,,	चक्रं यदस्य-३३१	,,	४७
,, (आ)	शं नो देवीः-३३	अथर्वाङ्गिरसः	९९
आत्मा (महादिवाकीर्त्यम्)	विभ्राड् बृहति-६२८	इन्द्रः	१२०
आत्रम्-3	इमा उ त्वा-२५०	अत्रिः	३६
,,	यो नो वनुष्यन्-३३६	,,	४७
,,	महत्तत्सोमो-५४२	,,	८०
,, -2	मो षु त्वा-२८४	,,	४१
आतिथ्यम् त्वष्टुः See त्वष्टुरातिथ्यम्			
आदित्यम्* (२२) (आ)	उन्नयामि-(स्तौ)	आदित्यः	१२४

* There are altogether 21 *anugānas* which are collectively called ādityavrata. Among these the first two are termed by the common name of ādityavrata while the others have individual names. They are:—गन्धर्वाप्सरसामानन्दप्रतिनन्दौ (3-4), सूर्यातीषङ्गः (5), इन्द्रस्य सधस्थम् (6), मरुतां भूतिः (7), सर्पराजा (8-10), घर्मरोचनम् (11), ऐन्द्राः परिधयः (12-17), वागादिपित्र्यन्तम् (18), चक्षुः (19), श्रोत्रं (20), इन्द्रस्य शिरः (21) and आदित्यम् (22).

Name	Verse	Ṛṣi	Page
आदित्यव्रतम् (१) (आ)	सन्त्वा भूतान्यैरयन् (स्तौ)	आदित्यः	१२०
,, (२) ,,	चित्रं देवानाम्-६२९, अन्तश्चरति-६३१	,,	१२०
आदित्यस्य सर्पम् $\frac{2}{2}$ (आ)	तवेदिन्द्रावमं वसु-२७०	,,	९५
आधीरथीयम् कुत्सस्य	प्र सेनानीः-५३३	कुत्सः	७८
आनन्दः गन्धर्वस्य $\frac{1}{2}$	आयं गौः-६३०	सूर्यः	१२१
आनूपम्-2	आश्वीरथी सुरूप-२७७	वद्ध्रीयश्व अनूपः	४०
आन्धीगवम् $\frac{6}{6}$	पुरोजिती-५४५	अन्धीगुः	८०
आपदासम् $\frac{3}{16}$	पुनानः सोम धारय-५११	वसिष्ठः	७४
आभरम्-2	विश्वतो दावन्-४३७	इन्द्रः	६३
,, -2	त्वं न इन्द्रः-४०५	,,	५८
आभरद्वसवम्-2	य आनयत् परावतः-१२७	आभरद्वसुः	२०
आभीकम् $\frac{1\text{–}2}{7}$	इन्द्रो मदाय-४११	अभीकः	५९
,, $\frac{2 \,\&\, 15}{13}$	उच्चा ते-४६७	अङ्गिरसः	६८
आभीवर्तम् $\frac{2}{5}$	तं वो दस्मम्-२३६	प्रजापतिः	३४
आभीवर्तम् इन्द्रस्य $\frac{5}{4}$	,,	इन्द्रः	,,
आभीशवम्	अरं त इन्द्र-२०९	अभीशवः (S, अभीशुः)	३०
,, $\frac{3\text{-}4}{7}$	इन्द्रो मदाय-४११	अभीशुः	५९
,, $\frac{5\text{–}6}{18}$	परीतो षिञ्चता-५१२	,,	७५
आभ्राजम् सूर्यस्य (आ)	अग्निर्मूर्धा-२७	सूर्यः	११९
आमहीयवम्	एवाह्यसि-२३२	*आमहीयुः	३३
,,	को अद्य युङ्क्ते-३४१	,,	४८
,, $\frac{13}{13}$	उच्चा ते जातम्-४६७	,,	६८

* S. अमहीयुः

Name	Verse	Ṛṣi	Page
आयास्यम् (S. अयासोमीयम्)	अया सोम-५०७	आयास्याङ्गिरसः (S. आयासोमः)	७३
आयास्यम्-2	प्र ण इन्द्रो-५०९	अयास्यः	,,
,, $\frac{5 \& 8}{16}$	पुनानः सोम-५११	आयास्यः	७४
,, $\frac{1}{16}$	,, ,,	आयास्याङ्गिरसः	,,
,, तिरश्चीनिधनम्	,, ,,	आयास्यः	७५
आयुः	आ नो अग्ने-४३	अग्निः	८
आयुर्नवस्तोभम्-2 (आ)	विश्वतो दावन्-४३७	प्रजापतिः	१०२
आरुणस्य वैतहव्यस्य साम	क इमं नाहुषीषु-१९०	अरुणो वीतहव्यः	२८
आरूढवदाङ्गिरसम्	उत एत उदारुहन्-९२	अङ्गिराः	१५
आर्षभम्-3	अभि त्वा वृषभा-१६१	ऋषभः	२४
आशुभार्गवम् $\frac{3}{9}$	वृशा पवस्व-४६९	भृगुः	६९
आश्वसूक्तम्	यदिन्द्राहम्-१२२	अश्वसूक्तिः	२०
आश्वम्-2	वि त्वदापो न-६८	अश्वः	११
,,	यस्ते नूनं शतक्रतो-११६	,,	१९
,,	अग्ने तमद्य-४३४	अश्वरूपः प्रजापतिः	६२
आष्कारणिधनम् $\frac{1}{4}$	वयं घ त्वा-२६१	कण्वः	३८
आसितम्-2	राये अग्ने-९३	असितः	१५

इ

इडानां संक्षारः $\frac{4}{4}$ See निवेष्टुः वसिष्ठस्य

Name	Verse	Ṛṣi	Page
इडानां संक्षारः (आ) (कश्यपव्रतम्-6)	हाउ (त्रिः) इडा (स्तौ)	प्रजापतिः	११७
इन्द्रवज्रम्-2	त्वं ह त्यत्-३२६	इन्द्रः	४६
इन्द्रवृषकम्-2	वृषा ह्यसि-४८०	,,	७०

Name	Verse	Ṛṣi	Page
इन्द्रस्य शिरः (आ) (तृतीयोऽतीषङ्गः)	उदुत्यम्-३१ इन्द्रं नरः-३१८	इन्द्रः	१२४
,, संजयम् (आ)	इन्द्रं नरो-३१८	,,	११२
,, सघस्थम् (आ)	हाउ (त्रिः) सहोभ्राज (स्तौ)	,,	१२१
,, सांवर्तम्-2	ओजसस्तदस्य-१८२	संवर्त आङ्गिरसः	२७
इन्द्रस्वाराज्यम्	इन्द्र तुभ्यम्-४१२	इन्द्रः	५९
इन्द्राणि $\frac{7 \& 12}{13}$	उच्चा ते जातम्-४६७	इन्द्राणी	६८
इन्द्राण्याः साम	यज्ञ इन्द्रमवर्धयत्-१२१	,,	२०
,, ,, -2	इन्द्रं वयं महाधनम्-१३०	,,	२१
,, ,,	न कि इन्द्र-२०३	,,	२९
,, ,,	वस्याँ इन्द्रासि-२९२	,,	४२
इलान्दमनुगानम्	भ्राजन्त्यग्ने-६१५	अग्निः	११४
,,	अग्निर्विप्रो अग्रम्-६४	,,	,,
,,	अग्निरस्मि जन्मना-६१३	,,	,,
,,	हाउ (त्रिः) ऊ (स्तौ)	,,	,,
,,	इन्द्रं नरो न-३१८	,,	,,
इषो वृधीयम् $\frac{1}{8}$	इन्द्रायेन्दो मरुत्वतः-४७२	प्रजापतिः (S. इषोवृधीयः)	६९
इष्टाहोत्रीयम्	इष्टा होत्रा-१५१	अप्सरसः	२३
इहवद्दैवोदासम्	अयं त इन्द्र-१५९	दिवोदासः	२४
इहवद्वामदेव्यम्	अग्निस्तिग्मेन-२२	वामदेवः	६
इहवद्वासिष्ठम्	अस्य प्रेषा-५२६	वसिष्ठः	७८
ई			
ईनिधनं मार्गीयवम् $\frac{4}{4}$	तद्वो गाय-११५	रुद्रः मृगयुर्वा	१९
ईष्विश्वज्योतिषम् (आ)	असावि देवं-२१३	प्रजापतिः	१०४

Name	Verse	Ṛṣi	Page
ऋश्यस्य साम (आ)	हरी त इन्द्र-६२३	ऋश्यः	११६
ऋषभः पावमानम् औक्ष्णोरन्ध्रं वा $\frac{3}{13}$	उच्चा ते जातम्-४६७	प्रजापतिः उक्ष्णोरन्ध्रः काप्यो वा	६८
ऋषभम् वैराज See वैराज ऋषभम्			
ऋषभः शाकरः (आ)	स्वादोरित्था-४०९	रुद्रः	९३
ए			
एकवृषम् (आ)	य एक इद्विदयते-३८९	प्रजापतिः	९६
एन्यः इन्द्रस्य-2 (आ)	इन्द्रं नरो-३१८	इन्द्रः	९९
एवयामरुतः साम	प्रवो महे मतयो-४६२	एवयामरुत्	६७
ऐ			
ऐटतम्-2	गाव उप वदावटे-११७	इटन्वान्	१९
ऐतवार्द्धियम्	प्र वो यह्वम्-५९	ऐतवर्द्धिः	१०
ऐध्मवाहम्-3	आ घा ये-१३३	इध्मवाहः	२१
ऐरयम् (आ)	पुनानः सोम-५११	वरुणः	९०
ऐरिणम् (आ)	अभि त्वा पूर्वपीतये-२५६	,,	,,
ऐषम्	इहेव श्रृण्व-१३५	इषः	२१
,, -2 (S. रयिष्ठम्)	यो रयिं वो-३५१	गौतमः	५०
,,	ऊर्जा मित्रः-४५५	इषः	६५
,,	तुव त्यन्नर्यम्-४६६	,,	६७
,,	इषे पवस्व-५०५	इट्	७३
,,	एष स्य ते-५३१	,,	७८
ऐषिरम् $\frac{1\text{-}2}{4}$	तरणिरित्सिषासति-२३८	इषिरः	३५
,, -3	अधा हीन्द्र-४०६	वायुः	५८
,, -5	प्र धन्वा सोम-५६७	इषिरः	८४

Name	Verse	Ṛṣi	Page
औषसम्	आ बुन्दं वृत्रहा-२१६	उषाः	३१
,,	दूरादिहेव यत्सतः-२१९	,,	,,
,,	वयश्चित्ते पतत्रिणः-३६७	,,	५२
औषम् (S. औषसम्)	ऋत्वा महान्-४२३	,, (S. उषाः)	६०
क			
कण्वरथन्तरम् $\frac{9}{16}$	पुनानः सोम-५११	कण्वः	७५
कनीनिकम्-2 (S. आत्रेयम्)	बृहद्वयो हि-८८	प्रजापतिः (S. अत्रिः)	१४
कर्पूशयस्य शशस्य व्रतम् (आ)	आ तू न इन्द्र-१८१	कर्पूशयः	१०८
कल्माषं सर्पसाम वा (आ)	कया नश्चित्र-१६९	सर्पाः	९९
कश्यपग्रीवा (कश्यपव्रतम्)-2 (आ)	हाउ (त्रिः) अहो (स्तौ)	कश्यपः	११७
कश्यपपुच्छम् (आ)	अग्निरश्मिजन्मना-६१३	,,	११८
कश्यपव्रतम्-2 (आ)	कश्यपस्य स्वर्विदः-३१६	,,	११०
,, (1)	यस्येदमारजोयुजः-५८८	,,	११७
,, (3)	इन्द्रं नरो न-३१८	,,	,,
,, (4)	यो न वनुष्यन्-३१६	,,	,,
,, (5)	हाउ (त्रिः) इमाः (स्तौ)	प्रजापतिः	,,
,, (6)	हाउ (त्रिः) इडा ,,	कश्यपः	,,
,, (7)	सहस्तं न-६२५ ,,	,,	,,
कश्यपस्य शोभनम्	अधि यदस्मिन्-५३९	,,	७९
(काक्षीवतम्)	सोमानां स्वरणः-१३९	कक्षीवान् औशिजः	२२
काक्षीवतम्-3	अञ्जते व्यञ्जते-५६४	कक्षीवान्	८४

Name	Verse	Ṛṣi	Page
कुतीपादस्य वैरूपम्	आ त्वा सखाय:-३४०	विरूपः	४८
कुत्सस्य अधिरथीयम्-3	प्र सेनानी:-५३३	कुत्सः	७८
,, प्रस्तोकः-2	प्र सम्राजम्-१४४	,,	२२
कृष्णस्य आङ्गिरसस्य व्रतं	सोमासोम (स्तौ)	आङ्गिरसः कृष्णः	१०८
कौत्सम्	इडामग्ने-७६	कुत्सः	१२
,,	य इन्द्र चमसेषु-१६२	,,	२५
,,	ऋजुनीती-२८	,,	३१
,,	अतश्चिदिन्द्र न-२१५	,,	,,
,,	आ व इन्द्रं कृवि-२१४	,,	,,
,, -2	कदा वसो स्तोत्रम्-२२८	,,	३२
,,	आ याह्युप नः-२२७	,,	,,
,,	अतीहि मन्युषाविणम्-२२३	,,	,,
,, $\frac{2}{3}$	इन्द्रः सुतेषु-३८१	,,	५५
कौमुदस्य बृहतः साम-2	कस्तमिन्द्र त्वा-२८०	बृहत्कौमुदः	४०
कौमुदस्य बृहतः साम See बृहतः कौमुदस्य साम			
कौल्मलबर्हिषम्-2	त्वं ह्येहि चेरवे-२४०	कुल्मलबर्हिः	३५
,, -2	आ त्वा रथं-३५४	,,	५१
,, $\frac{1-2}{3}$	प्रत्यस्मै पिपीषते-३५२	,,	,,
,, $\frac{1-2}{6}$	एतमु त्यं मदच्युतम्-५८१	,,	८६
कौशिकम्	अदर्शि गातुवित्तमम्-४७	कौशिकः	९
क्रोशम् $\frac{1}{3}$	इन्द्र सुतेषु-५५	इन्द्रः	५५
क्रौञ्चम्-3	अयं पूषा-५४६	क्रौञ्चः	८१
,,	अभी नो वाजसातमं-५४९	क्रुञ्चः	,,
,, -2	सोमाः पवन्त इन्दवः-५४८	,,	,,
क्षुरपवि	अपां फेनेन-२११	इन्द्रः	३०

Name	Verse	Ṛṣi	Page
क्षुरपवि इन्द्रस्य $\frac{1-2}{4}$	अव द्रप्सः-३२३	इन्द्रः	४६
क्षुरम् (महासाम) (आ)	प्रयच्चक्रम्	क्षुरः	९८
क्षुल्लकवैष्टम्भम् $\frac{5}{6}$	तिस्रो वाच उदीरते-४७१	विष्टम्भः	६९
क्षुल्लककालेयं $\frac{4}{7}$ See घानाकम्			
ग			
गन्धर्वस्य आनन्दः पक्षः			
(आ) $\frac{1}{2}$	आयं गौः पृश्निः-६३०	सूर्यः	१२१
गम्भीरम् $\frac{8}{9}$	स्वादिष्ठया मदिष्ठया-४६८	जमदग्निः	६८
गवां व्रतम्-2 (आ)	ते मन्वत प्रथमं नाम-६०६ अग्निमीडे पुरोहितम्-६०५	गावः	११०
,,	ते मन्वत-६०६	,,	११८
,,	सहर्ष भाः-६२६	,,	,,
गाधम्	त्वं नश्चित्र ऊत्या-४१	भरद्वाजः	४१
गायत्रपार्श्वम् $\frac{1}{8}$	एष स्य धारया-५८४	देवाः	८७
गारम्-3	इदं वसो-१२४	गारः	२०
गार्त्समदम्	इम इन्द्र मदाय-२९४	गृत्समदः	४२
,, -2	यं वृत्रेषु-३३७	,,	४८
गूर्दः $\frac{1 \& 3}{4}$	अग्ने त्वं नो अन्तमः-४४८	प्रजापतिः	६४
,, प्रजापतेः $\frac{13-14}{18}$	परीतो षिञ्चता-५१२	,,	७५
गृत्समदस्य मदः-2	इत्था हि सोम-४१०	गृत्समदः	५८
,, सूक्तम्-4	आ हर्यताय-५५१	,,	८१
(गोधा)	नकि देवाः-१७६	गोधा	२६
गोराङ्गिरसस्य साम-2	अयं सहस्रमानवः-४५८	अङ्गिराः	६६
गोष्ठम् अङ्गिरसाम् $\frac{15}{18}$	परीतो षिञ्चता-५१२	अङ्गिरसः	७५

Name	Verse	Ṛṣi	Page
गौङ्गवम् अग्नेः	त्वमङ्ग प्रशंसिषः-२४७	अग्निर्गुङ्गुः (S. अग्निः)	३६
गौतमम्-2	त्वमित्सप्रथा-४२	गौतमः	८
गौतमस्य भद्रम्	भद्रं भद्रं न आभर-१७३	,,	२६
,, मनाद्यम्-2	यथा गौरो अपाकृतम्-२५२	,,	३७
गौपवनम्	त्वं गोपवन-२९	गोपवनः	७
गौराङ्गिरसम्-2	कस्य नूनम्-३४	गोराङ्गिरसः	७
,,	न तमंहो न-४२६	गौरङ्गिराः (S. अंहोमुक्)	६१
[गौरीवितम्	पन्यं पन्यमित्-१२३	गौरीवितिः]	२०
,, $\frac{3\text{-}4}{6}$	प्र व इन्द्राय मादनम्-१५६	गौरीवितः	२४
,, $\frac{1\text{-}2}{3}$	इन्द्राय मद्वने सुतम्-१५८	,,	२४
,, $\frac{3}{3}$	अभि प्र गोपतिम्-१६८	शाकृत्यः (S. गौरीवितिः)	२५
,, $\frac{1\text{-}2}{4}$	आ तू न इन्द्रः-१६७	गौरीवितःशाकृत्यः (S. गौरीवितिः)	२५
,, -2	सुनोत सोम-२८५	गौरीवितिः	४१
,,	इन्द्रं नरो नेमधिता-३१८	,,	४५
गौश्रृङ्गम् $\frac{3\text{-}4}{4}$	तरणिरित्सिषासति-२३८	गोश्रृङ्गः	३५
गौषूक्तम्	यदिन्द्राहम्-१२२	गौषूक्तिः	२०
ग्रीवा (महादिवाकीर्त्यम्) -2 (आ)	एवाहि-(स्तौ)	इन्द्रः	१२०
ग्रीवा कश्यप (आ) (कश्यपव्रतम्-3)	हाउ (त्रिः) अहो (स्तौ)	कश्यपः	११७

Name	Verse	Ṛṣi	Page
घ			
घर्मतनुः-2 (आ)	प्र सोम देववीतये ५१४	घर्मः	१००
घर्मरोचनम् (आ)	उर्यँल्लोकानरोचयः (स्तौ)	,,	१२२
घृताचेराङ्गिरसम् See आङ्गिरसम् घृताचेः			
च			
[चक्षुस्साम] (आ) (आदित्यव्रतम्) $\frac{19}{22}$	अन्तश्चरति रोचना	पितरः	१२३
चक्षूंषि प्रजापतेः See प्रजापतेश्चक्षूंषि			
चन्द्रसाम (आ) $\frac{2}{2}$	{ नियुत्वान्वायवा-६०० अत्राह गोरमन्वत-१४७	चन्द्रः	१०५
च्यावनम् (S. वैरूपम्)	प्र मन्दिने पितुमदर्चता-३८०	च्यवनः (S. विरूपः)	५४
,, $\frac{5\text{-}8}{8}$	असाव्यंशुर्मदाय-४७३	च्यवनो भार्गवः	६९
ज			
जनित्रम्-2	पवमानो अजीजनत्-४८४	वसिष्ठः	७१
,, $\frac{3\text{-}4}{4}$	सोमः पवते जनिता-५२७	,,	७८
,, वसिष्ठस्य-2	न हि वश्चरमं-२४१	,,	३५
जमदग्नेरभीवर्तः $\frac{3}{3}$	पिबा सुतस्य-२३९	जमदग्निः	,,
जमदग्नेरर्कः $\frac{2}{2}$	इन्द्रं नरो-३१८	,,	९१
जमदग्नेर्व्रतम् (आ)	अभि त्वा शूरो-१३३	,,	११२
जमदग्नेः शिल्पम्	स्वादिष्ठया मदिष्ठया-$\frac{4\text{-}5}{5}$	,,	६८
जराबोधीयम्-2	जराबोध-१५	अग्निः	५
जरायुः $\frac{2}{2}$ (आ)	इन्द्रं नरो न-३१८	इन्द्राणी	१००
जागतं सोमसाम	अभि त्यं मेषम्-३७६	सोमः	५४

Name	Verse	Ṛṣi	Page
जानस्य वृशस्य अभीवर्तः $\frac{2\text{-}3}{5}$ See अभीवर्तः वृशस्य जानस्य			
जिति अजितस्य See अजितस्य जिति			
त			
तन्त्रम् विरूपस्य $\frac{4}{8}$	प्रो अयायि-५५७	विरूपः	८३
तन्त्रातन्त्रम् $\frac{8\text{-}9}{13}$	तिस्रो वाच ईरयति-५२५	गौतमः	७७
तन्तु (आ) $\frac{1}{2}$	अचीक्रदद् वृषा हरिः-४९६	प्रजापतिः	१०४
तन्वस्य पार्थस्य वा साम-2 (आ) (दावसोर्वाङ्गिरसस्य द्वितीयम्)	तमिन्द्रं वाजयामसि-११९	तन्वः पार्थो वा	१९
तरन्तस्य वैतदश्वेः साम	तरत्स मन्दी धावति-५००	तान्तः(वितदश्विः)	७२
तान्वम्-2	मा न इन्द्राभ्यादिशः-१२८	तन्वः	२०
तार्क्ष्यसाम	त्यमूषु वाजिनम्-३३२	तार्क्ष्यः	४७
तास्पन्द्रम्-2 (आ)	अभी नो वाजसातमम्-५४९	प्रजापतिः	१०१
तिरश्चीनिधानमायास्यम्	पुनानः सोम-५११	आयास्यः	७५
तैरश्चम्-2	श्रुधी हवं-३४६	तिरश्ची	४९
तौदम्-2	पुरु त्वा द्रा-९७	तुदः	१५
तौभम्	यद्वीडाविन्द्र-२०७	तुभः	३०
तौरश्रवसम्	यदिन्द्र शासो अव्रतम्-२९८	तुरश्रवाः	४३
,, -2 (आ)	,,	,,	,, १०१
त्रातम् इन्द्रस्य See इन्द्रस्य त्रातम्			
त्रासदस्यवम्-2	अच्छा व इन्द्रम्-३७५	त्रसदस्युः	५४
त्रिणिधनम् अग्नेः See अग्नेस्त्रिणिधनम्			

Name	Verse	Ṛṣi	Page
दासशिरः-2	घर्ता दिवः पवते-५५८	प्रजापतिः	८३
दिङ्‌निधनम् $\frac{4}{4}$	वयं घ त्वा सुता-२६१	विष्टम्भः	३८
दिशां व्रतम्-10 (आ)	यद्वर्चो हिरण्यस्य-६२४	दिशः	११६
दीर्घतमसोऽर्कः (आ)	घर्ता दिवः पवते-५५८	दीर्घतमाः	९२
दीर्घतमसो तम् (आ)	आक्रान्त्समुद्रः-५२९	"	११५
दीर्घायुष्यम्	तु चे तुनाय तत्सुनः-३९५	प्रजापतिः	५६
देवव्रतम् (आ) वैश्वदेवं रौद्रं वा	आर्धपताइ (स्तौ) नमोन्नाय	रुद्रः	११४
"	अधिपताइ-नम उत्तति (स्तौ)	"	"
"	" मन्युना	"	"
देवस्थानम् (आ)	पिबा सुतस्य-२३९	वरुणः	८९
" बृहद् (आ)	बृहदिन्द्राय गायत-२५८	प्रजापतिः	"
दैर्घतमसम्-3	पुरु त्वा दा-९७	दीर्घतमाः	१५
दैर्घश्रवसम्-2	यो विश्वादयते वसु-४४	दीर्घश्रवाः	९
दैवातिथम्	आ त्वेता निषीदत-१६४	देवातिथिः	२५
दैवानीकम्	भद्रो नो अग्नि-१११	देवानीकः	१७
दैवराजम्	शेषे वनेषु-४६	देवराजः	९
दैवोदासम् $\frac{1-2}{4}$	तमू अभि प्र गायत-३९२	दिवोदासः	५५
" -4	यम्भ त्यच्छम्बरम्-३९२	"	५६
"	प्र दैवादासोऽग्निः-५१	"	९
दैवोदासम् इहवद् See इहवद्दैवोदासम्			
दोहसाम 0	उच्चा ते जातम्-४६७	प्रजापतिः	६८
दोहीयम् $\frac{11}{13}$	"	"	"
द्युतानस्य मारुतस्य साम	वृत्रस्य त्वा-३२४	द्युतानः	४६
द्यौतम् $\frac{3-4}{6}$	सोमः पुनानः-५७२	द्युतः	८५

Name	Verse	Ṛṣi	Page
द्यौतम्-2 (आ)	यच्छक्रासि परावति-२६४	द्युतः	१०१
द्रविणम्	देवो वो द्रविणम्-५५	अग्निः	१०
द्रविणं ½ (आ)	महि त्रीणाम्-१९२	प्रजापतिः	१०५
द्वादशनिधनं वैरूपम् 7/8 (आ)	यद् द्याव इन्द्र-२७८	विरूप इन्द्रः	८८
द्विहिंकरं वामदेव्यम् 3/8	प्र सोम देववीतये-५१४	वामदेवः	७५
द्वैगतम्-2	यच्छक्रासि परावति-२६४	द्विगद्भार्गवः	३८

ध

Name	Verse	Ṛṣi	Page
धनम्	विश्वस्य प्रस्तोभः-४५०	प्रजापतिः	६५
धर्मि-2 (S. धर्मधाम)	पवस्व सोम-४२९	,,	६१
,,	विश्वस्य प्र स्तोभः-४५०	,,	६५
धानाकम् 3-4/7 (4/7 क्षुल्लककालेयं वा)	तरोभिर्वो विदद्वसुम्-२३७	धानाकः (4/7 S. क्षुल्लक कलिः)	३५
धुरः शाम्यम्-2	अचेत्यग्निः-४४७	धुः (S. धुरः)	६४
धुरां साकमश्वम्	त्वावतः पुरूवसः-१९३	साकमश्वः	२८
धृषतो मारुतस्य साम	प्र व इन्द्राय-२५७	धृषन्मारुतः	३७
,,	सत्रा हणं-३३५	,,	४७
धृषतोमारुतम्-2	वयमिन्द्र त्वायवः-१३२	धृषन्मरुत् (S. मारुतः)	२१
धृष्णु	प्रेह्यभीहि-४१३	कश्यपः	५९
धेनुषाम	त्वया स्विद्युजा-४०३	मरुतः	५८
,, (आ)	स्वादिष्ठया मदिष्ठया-४६८	तुरश्रवाः प्रजापतिर्वा (S. प्रजापतिः)	१०२

धेनुः मरुताम् See मरुतां धेनुः

Name	Verse	Ṛṣi	Page
न			
नकुलस्य वामदेवस्य			
प्रेङ्खः $\frac{1-2}{6}$	पुरोजिती-५४५	वामदेवः	८०
नानदम् $\frac{3}{3}$	प्रत्यस्मै पिपीषते-३५२	नदन्नाङ्गिरसः (S. इन्द्रः)	५१
नारद्वसवम् (आ)	इन्द्र ज्येष्ठं न-५८६	नरद्वसुः	९१
नार्मेधम्	पाहि नो अग्ने-३६	नृमेधाः अङ्गिराः	८
नाविकम् प्रजापतेः See प्रजापतेर्नाविकम्			
निकम् $\frac{2}{3}$ (S. विकम्)	क ईं व्यक्ता नरः-४३३	प्रजापतिः	६२
नित्यवत्सा (आ)	अया रुचा हरिण्या-४६३	,,	९७
निधनकामम्	आदित् प्रत्नस्य-२०	,,	६
,,	अहमिद्धि-१५२	,,	२३
,,	तवेदिन्द्रावमम्-२७०	,,	३९
निवेष्टुः वसिष्ठस्य $\frac{3-4}{4}$ ($\frac{4}{4}$ इडानां संक्षारो वा)	तमिन्द्रं वाजयामसि-११९	वसिष्ठः	१९
निषेधः	अग्निं न स्ववृक्तिभिः-४२०	अङ्गिराः	६०
[निषेधसाम	अग्निं न मन्ये-४२५	,,]	,,
निषेधः $\frac{5}{8}$	प्र सोम देववीतये-५१४	अङ्गिरसः	७५
,, सिमानां $\frac{6}{8}$	अचेदसो नः-५५५	प्रजापतिः	८२
[निहवम्]	असावि देवम्-३१३	[वसिष्ठः]	४५
निह्नवम्-अनडुद्धतम् See अनुडुद्धतं निह्नवम्			
नेडम् (?) (S. दोहम्)	अयमग्निः सूवीर्यस्य-६०	मनः (S. दोहः)	१०
नैपातिथ्यम्-2	यदिद्र प्रागपागुदक्-२७९	निपातिथिः	४०
नौधम्-$\frac{5}{5}$	तं वो दस्ममृतीषहम्-२३६	नोधाः काक्षीवतः	३४

Name	Verse	Ṛṣi	Page
पविमत् महासाम $\frac{2}{6}$ (आ) See प्रगीतम् पविमत्			
पविमत् महासाम $\frac{3\text{-}4}{6}$ (आ)	प्र यच्चक्रम्	रुद्रः	९८
,, $\frac{1}{6}$ See पदगीतं पविमत् महासाम			
,, $\frac{5\text{-}6}{6}$ See महासाम, मृत्योर्हरः			
पाथम्-2	अग्न ओजिष्ठम्-८१	पन्थाः	१३
पारुच्छेपं भारद्वाजं See भारद्वाजं पारुच्छेपम्			
पार्थम्-2	सुष्वाणासः-३१६	पृथुर्वैन्यः	४५
,, सौभरम् (S. पाक्थं सौभरम्)	मा नो हृणीथाः-११०	सौभरिः (S. पक्थः)	
पार्थस्य तन्वस्य वा साम See तन्वस्य पार्थस्य वा साम			
पार्थुरश्मम् (आ)	स्वादोरित्थाविषूवतः-४०९	पृथुरश्मिः	१०३
पावमानम् ऋषभः See ऋषभः पावमानम्			
पाष्ठौहम्-२	महि त्रीणामवरस्तु-१९२	पष्ठवाहः	२८
,, $\frac{3\text{-}4\ \&\ 6}{6}$	तिस्रोवाच उदीरते-४७१	पष्ठवाडङ्गिरसः	६९
पुंस्तनीयम् $\frac{16}{18}$	परीतो षिञ्चता सुतम्-५१२	अङ्गिरसः	७५
पुच्छम् (आ)	हाउ (त्रिः) ज्योतिः (स्तौ)	इन्द्रः	१२०
पुच्छम् कश्यप-(आ)	अग्निरस्मि जन्मना-६१३	कश्यपः	११८
पुरीषम् (आ)	ऊर्क् (स्तौ)	इन्द्रः	१२०
पुरुषगतिः, सेतुषाम विशोकं वा (आ)	अहमस्मि प्रथमजा-५९४	पुरुषः	९९
पुरुषव्रतम् (1) (आ) (पश्चानुगानम्)	सहस्रशीर्षाः पुरुषः-६२७	,,	११५
,, ,, (2) ,,	त्रिपादूर्ध्वम्-६१८	,,	,,
,, ,, (3) ,,	पुरुष एवेदम्-६१९	,,	,,
,, ,, (4) ,,	तावानस्य महिमा-६२०	,,	,,

Name	Verse	Ṛṣi	Page
पुरुषव्रतम् (5) (आ)	ततोविराडजायत-६२१	पुरुषः	११५
,, ,, (6) (एकानुगानम्)	कया नश्चित्र-१६१	,,	,,
पुष्यं वैरूपम् $\frac{8}{8}$	यद् द्याव इन्द्र-२७८	विरूपः	८८
पृश्नि-2	बृहद्भिरग्ने-३७	भरद्वाजः	८
प्राजापत्यम् $\frac{1}{3}$	पिबा सुतस्य रसिनः-२३९	[पृष्ठः]	३५
पैड्वम्	भिन्धि विश्वा-१३४	पैड्वः	२१
पौरुमीढम्	अग्निमीडिष्व-४९	पुरुमीढः	९
पौरुमुद्गम्-2	अग्नेजरितर्विश्पतिः-३९	गौतमः पुरुमुद्गः	८
पौरुहन्मनम्	नकिष्टं कर्मणा-२१४३	पुरुहन्मा	३५
,, $\frac{1}{2}$	यो राजा चर्षणीनाम्-२७३	पुरुहन्मा वैखानसः	४०
पौषम्	इम उत्वा विचक्षते-१३६	पूषा	२१
,, -2	यदिन्द्रो अनयद्रितः-१४८	,,	२३
,,	इन्द्रेहि मत्स्यन्धसः-१८०	,,	२७
,,	इन्द्रा नु पूषणा-२०२	,,	२९
,,	धानावन्तं करम्भिणं-२१०	,,	३०
,,	भद्रं नो अपि-४२२	,,	६०
पौष्कलः	इन्द्रमच्छा सुता-५६६	पुष्कलः	८४
प्रक्रीडम्-3	परि स्वानास इन्दवः-४८५	मरुतः	७१
प्रगीतम् पविमत् महासाम $\frac{2}{8}$ (आ) अग्नेर्हरो वा	आक्रन्दयो वा-	रुद्रः	९८
प्रजापतेः प्रतिष्ठा (आ)	इममूषु त्वमस्माकम्-२८	प्रजापतिः	१०८
प्रजापतेरर्कः (आ) See अर्कः प्रजापतेः			
प्रजापतेः सदोविशीयम् $\frac{11}{16}$	पुनानः सोम-५११	,,	७४

Name	Verse	Rṣi	Page
प्रजापतेर्नाविकम् $\frac{1}{8}$	तं वो दस्ममृतीषहम्-२३६	नाविकः (S. प्रजापतिः)	३४
प्रजपतेर्हृदयम् See कश्यपव्रतम् (5)			
प्रजापतेर्व्याहृतिः (आ)	हाउ(त्रिः) एवाहियेवा(स्तौ)	प्रजापतिः	१०८
[प्रजपतेश्चक्षूंषि] (आ)	अयं पूषा रयिर्भगः-५४६	,,	१०१
प्रजापतेश्चतुस्त्रिंशत् संमितम् (आ)	इन्द्रं नरो न-३१८	,,	११२
प्रजापतेस्त्रयस्त्रिंशत् संमितम् (आ)	प्र वो महे-३२८	,,	,,
प्रतिनन्दः पक्षः अप्सरसाम्-See अप्सरसां प्रतिनन्दः पक्षः			
प्रतिष्ठा प्रजापतेः See प्रजापतेः प्रतिष्ठा			
प्रतीचेनेडं काशीतम् See काशीतं प्रतीचीनेडम्			
प्रमँहिष्ठीयम्-4 (S. $\frac{3}{4}$ गायत्रीसामासितम्)	प्रमँहिष्ठाय-१०७	इन्द्रः (S: $\frac{3}{4}$ असितः)	१७
प्रयस्वत् $\frac{1 \& 3}{3}$	गृणे तमिन्द्र-३९१	प्रजापतिः	५६
,,	एन्द्र याह्युपनः-४५९	,,	६६
प्राघसम्	एदुमधोर्मदिन्तरम्-३८५	प्राघसआङ्गिरसः	५५
प्रवद्भार्गवम् $\frac{3}{8}$	प्रो अयाहि-५५७	भृगुः	८३
प्रवर्ग्यसाम $\frac{4}{4}$	अग्निं होतारं मन्ये-४६५	बृहस्पतिः	६७
प्रहितम्-2	प्रहोत्रे पूर्व्यम्-९८	श्यावाश्वः	१५
प्रहितो संयोजनम् $\frac{3\text{-}4}{4}$	तमु अभिप्र-३८२	प्रहितिः	५५
प्राकर्षम्	योराजा चर्षणीनाम्-२७३	प्रकर्षः	४०
,, $\frac{1}{2}$	असावि देवम्-३१३	पृक्षः (S. प्रकर्षः)	४५
प्राजापत्यसाम-2	पवस्वदेववीतये-५७१	प्रजापतिः	८५

Name	Verse	Ṛṣi	Page
प्राजापत्यम् $\frac{3}{4}$	यस्ते मदो-४७०	प्रजापतिः	६९
„ -2	पवस्व दक्षसाधनः-४७४	„	७६
प्राजापत्यम् उद्धृत् See उद्धृत्प्राजात्यम्			
प्राजापत्यस्य व्रतम् परमेष्ठिनः See परमेष्ठिनः प्राजापत्यस्य व्रतम्			
प्राणः $\frac{1}{2}$ (आ)	इन्द्रं नरो न-३१८	वसिष्ठः	९९
प्रासाहम्	अरण्योर्निहितो-७९	भरद्वाजः	१३
प्रास्कण्वम्	श्रुधि श्रुत्कर्ण-५०	प्रस्कण्वः (S. कर्णश्रवाः)	९
प्रियम् अग्नेः See अग्नेः प्रियम्			
प्रियम् इन्द्रस्य See इन्द्रस्य प्रियमू			
प्रियम् वसिष्ठस्य-4 (द्वितीयं गौतमं वा)	इममिन्द्र सुतं-३४४	वसिष्ठः	४९
प्रियाणि इन्द्रस्य-3 See इद्रस्य प्रियम्-3			
प्रेङ्खम्	प्राणा शिशुः-५७०	मरुतः	८५
प्रैयमेधम्	अभीषतस्तत्-३०९	प्रियमेधाः	४४
„	अर्चत प्रार्चता-३६२	„	२५२
„ वाम्रं See वाम्रं प्रैयमेधम्			
प्लवः $\frac{14}{16}$	पुनानः सोम-५११	वसिष्ठः	७४

ब

Name	Verse	Ṛṣi	Page
वभ्रोः कार्तवेशम्	असृक्षत प्रवाजिनः-४८२	बभ्रः कार्तवेशः (S. कृतवेशः)	७१
„ कौम्भ्यस्य साम-3	इन्दुः पविष्ट-४८१	बभ्रुः कौम्भ्यः	७०
बर्हिष्यम् $\frac{2}{3}$	अग्न आयाहि	कश्यपः	४
बलभित् (आ)	उपत्वाजामयो-१३	बृहस्पतिः	१००
बाभ्रवम् $\frac{5-6}{13}$	उच्चातेजातम्-४६७	वभ्रुः कौम्भ्योवा	६८

Name	Verse	Ṛṣi	Page
बार्हतम्-2 (S. गौरीवितम्)	उत ऊतीवो अजरम्-२८३	गौरीवितिः	४१
बार्हदुक्थम्-2	अग्निरुक्थे पुरोहितः-४८	बृहदुक्थः	९
,,	उक्थं च न शस्यमानम्२२५	,,	३२
,,	इन्द्र उक्थेभिः-२२६	,,	,,
,,	न त्वा बृहन्तः-२९६	बृहदुक्थः वाम्नेयः	४२
,,	उक्थमिन्द्राय-३६३	बृहदुक्थः	५२
,,	चर्षणीधृतं मघवानम्-३७४	,,	५४
बार्हद्गिरम् $\frac{5-7}{7}$	इन्द्रो मदाय-४११	बृहद्गिरिः	५९
,, (अ)	,, ,,	,,	१०३
बार्हस्पत्यम्	प्रैतु ब्रह्मणस्पतिः-५६	,,	१०
,,	सोमं राजानम्-९१	,,	१४
,, (आ)	तवेदिन्द्रं साम-२७०	,,	९०
बृहतः कौमुदस्य साम	प्रातरग्निः पुरु-८५	कुमुदः	१४
बृहत्कम्	आ गन्ता मा-४०१	बृहत्कः	५७
बृहत्साम (आ)	त्वामिद्धि हवामहे-२३४	भरद्वाजः	९१
बृहदाग्नेयम्	यदि धीरो अनु-८२	अग्निः	१३
,,	त्वं हि क्षैवतम्-८४	,,	१४
बृहदोपशा ह्रस्वा $\frac{2}{8}$ (आ)	यद् द्याव इन्द्र ते-२७८	विरूपः	८८
बृहद्देवस्थानम् (आ)	बृहदिन्द्राय गायत-२५८	प्रजापतिः	८९
बृहद्भारद्वाजम्	अग्निं दूतम्-३	भरद्वाजः	४

भ

भद्रम् (आ)	इमा नु कं भुवना-४५२	गौतमः (S. प्रजापतिः)	१०३

भरद्वजस्यार्कः See अर्कः भरद्वाजस्य

Name	Verse	Ṛṣi	Page
भरद्वाजिनां व्रतम् (आ)	अभीनवन्तेअद्रुहः-५५०	भरद्वाजः	१०९
*भर्गम् (आ)	बृहदिद्रायगायत-२५८	[प्रजापतिः]	१००
,, ,,	तवेदिन्द्रावमम्-२७०	,,	,,
भागम् ३/४	तं वो दस्ममृतीषहम्-२३६	भगः	३४
,,	इन्दुः पविष्ट-४३१	,,	६२
भारद्वाजम्-3	कस्य वृषभः-१४२	भरद्वाजः	२२
,,	पावका नः सरस्वती-१८९	,,	२८
,,	बृहदुक्थं हवामहे-२१७	,,	३१
,, -2	त्वामिद्धि-२३४	,,	३४
,, -4	आ त्वा सहस्रमा-२४५	,,	३६
(कण्वबृहद्वा)		(२/४ कण्वः)	
,,	शुनं हुवेम-३२९	,,	४७
[भारद्वाजम्	त्यमु वो अप्रहणम्-३५७	भरद्वाजः]	५१
,,	इमा नु कम्-४५२	,,	६५
,,	अया वाजम्-४५४	,,	६५
भारद्वाजम्-$\frac{1-2}{4}$ पारुच्छेपम्	अग्निं होतारं मन्ये-४६५	भरद्वाजः परुच्छेपो वा	६७
भारद्वाजम्	परिद्युक्षम्-४९६	भरद्वाजः	७२
,,	अप घ्नन् पवते-५१०	,,	७४
,,	परीतो षिञ्चता-५१२	,,	७५
,,	परि कोशं मधुश्चुतम्-५७७	,,	८६
,, (आ)	आ त्वा सहस्रमाशतम्-२४५	,,	९१

* In Sm. भर्ग and यशस् are two gānas based on बृहदिन्द्राय and तवेदिन्द्र respectively. But SAD counts two gānas, भर्ग and यशस् as based on तवेत्.

Name	Verse	Ṛṣi	Page
भारद्वाजम् (आ)	इन्द्रो राजा-५८७	भरद्वाजः	१०९
,, बृहद्- See बृहद्भारद्वाजम्			
भार्गवम् प्रवद्- See प्रवद्भार्गवम्			
भासम् $\frac{1 \& 5}{6}$	यस्ते मदोवरेण्यः-४७०	अत्रिः	६९
,, (आ)	प्रक्षस्य वृष्णो-६०९	वायुर्मृत्युर्वा	१२०
भूतिः मरुतां See मरुतां भूतिः			
भृष्टिमत् सूर्यवर्चः-2	मोडि न त्वा-३२७	भृष्टिमान् सूर्यवर्चः	४६
भ्राजं सूर्यस्य (आ)	अग्न आयूंषि-६२७	सूर्यः	११९
म			
मङ्गिणी See महानाम्नी			
मधुश्च्युन्निधनम्	स पूर्व्योमहोनाम्-३५५	प्रजापतिः	५१
मनाद्यम्-2	एना वो अग्निम्-४५	गौतमः	९
मरुतां धेनु	त्रिरस्मै सप्तधेनवः ५६०	मरुतः	८३
,,	प्र देवमच्छ-५६३	,,	८४
,, भूतिः (आ) (आदित्यव्रतं-7)	अन्तश्चरति रोचना-६३१	,,	१२२
मरुतामर्कः-2 See अर्कः मरुताम्-			
महाकार्तयशम्	पुरोजिती-५४५	कृतयशाः	८०
महादिवाकीर्त्यम्			
(1) शिरः (आ)	हाउ (त्रिः) (स्तौ)	इन्द्रः	१२०
,, (2) ग्रीवा	एवाहि (स्तौ)	,,	,,
,, (3) स्कन्धः	वयोमनोवयः (स्तौ)	,,	,,
,, (4) कीकसम्	वयोमनाः (स्तौ)	इन्द्रः	१२०
,, (5) पुरीषम् See पुरीषम्			
,, (6) पक्षः See पक्षः			

Name	Verse	Ṛṣi	Page
मदादिवाकीर्त्यम् (7) आत्मा See आत्मा			
„ (8) ऊरुः See ऊरुः			
„ (9) „ See „			
„ (10) पुच्छम् See पुच्छम्			
महानाम्नी (1) (आ)	विदा मघवन् विदा-६४१	इन्द्रः	१२५
„ (2) „	विदा राये सुवीर्यम्-६४४	„	„
„ (3) „	इन्द्रं धनस्य रातये-६४७	„	„
महायामम् (S. यामम्)	नाके सुपर्णम्-३२०	यमः	४५
महायौधाजयम् $\frac{18}{18}$	परीतोषिञ्चता-५१२	युधाजित्	७५
महारौरवम् $\frac{17}{18}$	„	रुरुः	„
महावैश्वानरव्रतम्	प्रक्षस्य वना त्वम्-६०९	वैश्वानरः	११९
„	कायमानो वना त्वाम्-५३	„	„
महावैष्टम्भम् $\frac{2}{4}$	वयं घत्वा सुतावन्तः-२६१	विष्टम्भः	३८
„ दिङ्निधनम् $\frac{4}{4}$	„	„	„
महाशैरीषम् $\frac{7\text{-}8}{8}$	अत्ते दधामि-३७१	महान् शिरीषः	५३
महासाम पविमत् $\frac{1}{6}$ See पदगीतम्			
„ $\frac{2}{6}$ See प्रगीतम्			
„ $\frac{3\text{-}4}{6}$ (आ) प्रयच्चक्रम् (अग्नेर्हरसी वा)		रुद्रः	९८
महासाम पविमत् $\frac{5\text{-}6}{6}$ (आ) (मृत्योर्हरसीवा)	„	मृत्युः शर्वो वा	९८
महावेतसम् $\frac{5\text{-}6}{6}$	अत्ते दधामि-३७१	अत्रिः (S, सवेतसः)	५३
माण्डवम्-2	अग्ने विवस्वदुषसः-४०	मण्डुर्जमदग्निः	८
„ $\frac{12}{18}$ सोमक्रतवीयं वा	परीतोषिञ्चता-५१२	मण्डुः सोमक्रतुर्वा	१५

Name	Verse	Ṛṣi	Page
माण्डवम् $\frac{2\ \&\ 6}{16}$	पुनानः सोम-५७१	मण्डुः	७४
,, $\frac{7-8}{16}$	परीतो षिञ्चता-५१२	,,	७५
,, -2 (आ)	स्वादोरित्था-४०९	मण्डुर्जामदग्न्यः	९५
(सर्पसाम)		सर्पाः वा	
माधुच्छन्दसम्	त्वामिदा ह्योनरः-३०२	मधुच्छन्दाः	४३
,, ,,	पुरां भिन्दुः-३५९	,,	५२
(S. मारुतम्)		(S. मरुतः)	
माधुच्छन्दसम्	उप प्रेक्ष मधुमति-४४४	मधुच्छन्दाः	६४
,,	पवस्व सोम मधुमान्-५३२	,,	७८
,, (आ)	सुरूपकृत्नुमूतये-१६०	,,	१०५
मानवम्-2	नि त्वामग्ने मनुर्दधे-५४	मनुः	१०
,,	त्वमग्ने वसून्-९६	,,	१५
माया इन्द्रस्य See इन्द्रस्य माया			
[मारुतम्]	प्रति त्यं चारुम्-१६	मरुत्	५
,,	एदुमिन्द्राय-३८६	मरुतः	५५
(S. विकल्पमारुतम्)			
मारुतम्	आ याहि वनसा-४४३	,,	६३
(S. वाचः साम)		(S. वाक्)	
मारुतम्	अर्चत्यर्कं मरुतः-४४५	मरुतः	६४
मारुतस्य द्युतानस्य साम See द्युतानस्य मारुतस्य साम			
मारुतं धृषतः See धृषतो मारुतम्			
मारुतस्य साम धृषतः See धृषतो मारुतस्य साम			
मार्गीयवम् $\frac{1}{4}$	तद्वो गाय-११५	रुद्रो मृगयुर्वा	१९
,, ईनिधनम् See ईनिधनं मार्गीयवम्			

23

Name	Verse	Ṛṣi	Page
यामम्	इदं त एकम्-६५	यमः (S.अग्निर्वा)	११
„ -2	प्र केतुना बृहता-७१	„	१२
„	त्वेषस्ते धूम-८३	„	१३
„	स्वादोरित्था-४०९	„	५८
„	अक्षन्नमीमदन्त-४१५	„	५९
„	उपो षु शृणुही-४१६	„	„
„ -3	„ „ जातमप्तुरम्-४८७	„	७१
यामम् ६	प्रो अयासि-५५७	यमः	८३
„ -3	वृषा मतीनां पवते-५५९	„	„
„	उप त्वा मन्दन्तु-१९४	„	२८
„ -3	असावि सोमो वृषा-५६२	„	८३
„ -2 (आ)	कायमानो वना त्वम्-५३	„	१००
„ „	नाके सुपर्णम्-३२	„	१०५
युग्यं दशस्तोभम् (आ)	इन्द्रं नरो-३१८	जमदग्निः	११३
[योनि-2	योनिष्ट इन्द्र सदने-३१४	गृत्समदः]	४४
यौक्तस्रुचम्	इन्द्रमिद्देवतातयः-२४९	युक्तस्रुचः	३६
यौक्ताश्वम् $\frac{8-9}{9}$	वृशा पवस्व धारय-४६९	मुक्ताश्वः	६९
यौधाजयम्	पुनानः सोम-५११	युधाजित्	७४
र			
रथन्तरम् (आ)	अभि त्वा शूर-२३३	वसिष्ठः	९७
रयिष्ठम् $\frac{2}{14}$	परीतो षिञ्चता-५१२	इन्द्रः	७५
राक्षोघ्नम्	अग्ने रक्षा णः-२४	अग्निः	६
„	अग्ने युङ्क्ष्व-२५	„	६
„	श्रुष्ट्यग्नेनवस्य-१०६	अगस्त्यः	१६
„	यद्वा उ विश्पतिः-११४	„	१७

Name	Verse	Ṛṣi	Page
लोकानां व्रतम् (आ)	कया नश्चित्र-१६९	अन्तरिक्षम्	११६
,, ,,	मन्ये वाम्-६२२	द्यौः	,,
,, शान्तिः (आ)	अभि त्वा शूर-२३३	प्रजापतिः	९८
लोम $\frac{1-2}{5}$	सु सुन्वे या-५८२	भरद्वाजः	८७
लौशम् $\frac{1-2}{7}$	नरोभिर्वो विदद्-२३७	लुशः	३४
,,	प्रति प्रियतमम्-४१८	,,	५९
,,	स घा तं-४२४	,,	६०
,, $\frac{1-2}{5}$	प्रो अयासि-५५७	,,	८३
व			
वरुणसाम-3	प्र मित्राय प्रार्यम्णे-२५५	वरुणः	३७
वरुणस्य अर्कः See अर्कः वरुणः			
वरुणस्य साम-2	धृतवती भुवनानाम्-३७८	,,	५४
वरुणान्याः साम	विभोष्ट इन्द्र-३६६	वरुणानी	५२
वषट्कारणिधनम्	अभि त्वा पूर्व-२५६	प्रजापतिः	३७
वसिष्ठस्य अर्कः See अर्कः वसिष्ठस्य			
वसिष्ठव्रतम्-2 (आ)	उदु ब्रह्माण्यैरत-३३०	वसिष्ठः	१११
वसिष्ठस्य अङ्कुशः See अङ्कुशः वसिष्ठस्य			
,, अनुपदम् See अनुपदम् वसिष्ठस्य			
,, जनित्रम् See जनित्रम् वसिष्ठस्य			
,, निवेष्टुः See निवेष्टुः वसिष्ठस्य			
,, पञ्चम् See पञ्चम् ,,			
,, पदम् See पदम् ,,			
,, प्रियम् See प्रियम् ,,			
,, वैरूपम् See वैरूपम् इन्द्रस्य (इन्द्रस्य वा)			

Name	Verse	Ṛṣi	Page
वसिष्ठस्य शकुन्तम् $\frac{7}{9}$ (S. शकुनम्)	स्वादिष्ठया-४६८	वसिष्ठः	६८
,, शफः-2 (आ)	प्रथश्च यस्य-५९९	,,	१०५
वसोर्वा साम इन्द्रस्य See इन्द्रस्य वसोर्वा साम			
वाकम्-3	पर्यूषु प्र धन्व-४२८	वाकः	६१
[वागादि]पित्र्यन्तम् (आ)	वाङ्मनः प्राणः (स्तौ)	ऋतवः	१२३
वाचः साम $\frac{1-2}{3}$	कया नश्चित्र-१६९	वाक्	२६
,,	इन्द्राग्नी अपात्-२८१	,,	४०
,,	आ त्वाद्य सबर्दुघाम्-२९५	,,	४२
,,	सदा गावः-४४२	,,	६३
*,, (S. अनुश्लोकम्)	शं पदं मघम्-४४१	,, (S. प्रजापतिः)	,,
वाचः साम-2	तक्षद्यदी-५३७	वाक्	७९
,, $\frac{1-2}{5}$	प्राणा शिशुर्महीनाम्-५७०	,,	८५
वाचः साम $\frac{4-6}{6}$	असोता परि-५८०	वाक्	८६
वाचोव्रतम्-2	हुवे वाचाम् (स्तौ)	,,	१०८
वाजजित्	अभि प्रियाणि-५५४	प्रजापतिः	८२
वाजभृत्	प्र सो अग्ने-१०८	भरद्वाजः	१७
वाजसनि $\frac{3}{6}$	अभि प्रियाणि-५.५४	वाजसनिः	८२
वाजिजित्	त्रिकद्रुकेषु-४५७	प्रजापतिः	६६
,,	मृज्यमानः-५१७	,,	७६
वाजिनां साम	आविर्मर्या-४३५	वाजिनः	६२
,,	अनु हित्वा सुतं-४३२	वाजी	,,
वात्सम्-2	आ ते वत्सः-८	वत्सः काण्वः	४

* See C. N,

Name	Verse	Ṛṣi	Page
वात्सप्रम् $\frac{3-5}{5}$ (क्षुल्लकवात्सप्रं $\frac{3}{5}$, महावात्सप्रम् $\frac{5}{5}$)	जगृह्मा ते दक्षिणम्-३१७	वत्सप्रिः	४५
वाध्र्यश्वम्	अग्ने विवस्वदाभर-१०	वध्र्यश्वः अनूपः	५
वामदेवस्य प्रेङ्खः, नकुलस्य See नकुलस्य			
वामदेवस्य साम (S. वामदेव्यं रौद्रं वा)	आ वो राजानम्-६९	वामदेवः रुद्रो वा	११
वामदेव्यम् $\frac{3}{3}$ (S. महावामदेव्यम्)	कया नश्चित्र-१६९	वामदेवः	२६
वामदेव्यम्	सदसस्पतिमद्भुतम्-१७१	,,	,,
,,	यः सत्राहा-२८६	,,	४१
,,	प्र प्र वस्त्रिष्टुभामिषम्-३६०	,,	५२
,, -2 (आ)	कया नश्चित्र-१६९	,,	९१
,, इहवद् See इहवद्वामदेव्यम्			
,, द्विर्हिंकारम् See द्विर्हिंकारं वामदेव्यम्			
,, पञ्चनिधनं See पञ्चनिधनं वामदेव्यम्			
वाभ्रम्	सखायस्त्वा-६२	आङ्गीगोदानवः	११
वाभ्रं प्रैयमेधम्-3	महाँ इन्द्रः पुरश्चन-१६६	प्रियमेधाः (S. वाभ्रः)	२५
वाभ्रम्-3	आ मन्द्रैरिन्द्र-२४६	वाभ्रः (S. वभ्रः)	३६
,, -3	या इन्द्र भुज-२५४	,,	३७
,, $\frac{1-2}{3}$	इन्द्र क्रतुं न-२५९	,,	३८
,,	न सीमदेव-२६८	,,	३९
,, -2	इन्द्रः नेदीयः-२८२	,,	४१

Name	Verse	Ṛṣi	Page
वायोर्व्रतम् (आ)	अया रुचा-४६३	वायुः	११९
वारवन्तीयम्-3	अश्वं न त्वा-१७	भृगुः शुनःशेपः	५
*,, $\frac{12-13}{13}$	तिस्रो वाचः-५२५	इन्द्रः	७७
(कालकाक्रन्दौ ज्याह्लोडौ वा)		(मरुतो वा)	
वारवन्तीयम् इन्द्रस्य See इन्द्रस्य वारवन्तीयम्			
वाराहम्-4	प्र काव्यमुशनेव-५२४	वराहः	७७
वार्कजम्भम्	ईडिष्वा-१०३	वृकजम्भः	१६
,, -2 (आ)	प्र वा इन्द्राय-२५७	वार्कजम्भः	१०४
वार्त्रघ्नम्	त्वं नो अग्ने-६	इन्द्रः	४
,,	स पवस्व-४९४	,,	७२
,, (आ)	इन्द्रस्य नु वीर्याणि-६१२	,,	११२
वार्त्रतुरम्	यजामहे-३३४	वृत्रतुरः	४७
वार्यस्य सत्यश्रवसः साम	महे नो अद्य-४२१	वारीयः (S. सत्यश्रवाः)	६०
वार्शम् (S. नैपातिथम्)	कईं वेद-२९७	वार्शः	४३
वार्शम्-3	आ ते दक्षम्-४९८	वृशः	७२
वार्षघरम्-2	प्र सम्राजम्-१४४	वृषंघरः	२२
वार्षाहरम्	अचिक्रदद्-४९७	वृषाहरिः	७२
,, -3 (आ)	त्वमेतदधारयः-५९५	वृषाहरिः	१०१
वासिष्ठम्-3	उदु त्ये मधुमत्तमा-२५१	वसिष्ठः	३६
,, $\frac{3}{3}$	इन्द्र क्रतुं न-२५९	,,	३८

* See C. N.

Name	Verse	Ṛṣi	Page
*वासिष्ठम् $\frac{1-5}{6}$	अस्य प्रेषा-५२६	वसिष्ठः	७८
,, $\frac{1-2}{4}$	सोमः पवते-५२७	,,	,,
,,	असर्जि वक्वा-५४३	,,	८०
,, $\frac{3, 5 \& 8}{8}$	सुतासो मधुमत्तमा-५४७	,,	८१
,,	एष प्र कोशे-५५६	,,	८३
(S. वैधृतवासिष्ठम्)			
वासिष्ठम् $\frac{1 \& 4}{5}$	पवस्व मधुमत्तम-५७८	,,	८६
वासिष्ठं इहवद् See इहवद्वासिष्ठम्			
,, वीङ्कम्	ऊर्ध्व ऊषुण:-५७	,,	१०
वासुमन्दम् $\frac{1-2}{5}$	एष ब्रह्मा यः-४३८	वसुमन्दः	६३
विकम् (S. निकम्)	क ईं व्यक्ता नरः-४३३	प्रजापतिः	६२
विकर्णम् (आ)	विभ्राड् बृहत्-६२८	वायुः मृत्युर्वा	११९
विद्रथम् (आ)	यो न इदमिमम्-४००	प्रजापतिः	९६
विधर्मि-2	पवस्व सोम महे-४३०	,,	६१
विरूपस्य तन्त्रम् See तन्त्रम् विरूपस्य			
विशोकं See पुरुषगतिः			
विशोविशीयम्	विशोविशो वो-८७	अग्निः	१४
विश्वेषां देवानां व्रतम् (आ)	विश्वे देवा मम-६१०	विश्वे देवाः	१११
विषमम्-3	अया रुचा हिरण्या-४६३	भरद्वाजः	६७
विष्णोः साम	इदं विष्णुर्विचक्रमे-२२२	विष्णुः	३२

* In S. these five gānas are counted as one single gāna and this group of five and the next following are designated as two अगस्त्यस्य यमिकs. These six and the following two based on सोमः पवते are designated as वसिष्ठs in SAD, while S. accepts them all as वासिष्ठ in general but gives the special names कालक and आक्रन्द to the gānas based on सोमः पवते.

Name	Verse	Ṛṣi	Page
विष्णोः स्वरीयः $\frac{1}{5}$ (आ)	हाउहोहाइ यज्ञो-०	विष्णुः(S.वायुः)	१०६
विष्णोः स्वरीयः $\frac{2}{5}$ (आ)	हाउहोहाइ पृथिवी (स्तौ)	,,	,,
,, $\frac{3}{5}$,,	,, दिवोमूर्धानम् ,,	,,	,,
,, $\frac{4}{5}$,,	,, इडां यच्छ ,,	,,	,,
,, $\frac{5}{5}$,,	,, यज्जायथाः-६०१,,	,,	,,
विष्णोरयमणी $\frac{1-2}{5}$ वैष्णवे वा	तवाहं सोम-५१६	,,	७५
विष्णोर्व्रतम् (आ)	प्रक्षस्य वृष्णः-६०९	,,	१११
विष्पर्धः $\frac{2}{2}$ (आ)	महित्रीणाम्-१९२	प्रजापतिः	१०५
विष्पर्धसाङ्गिरसम्	प्र यो राये-५८	अङ्गिराः	१०
वीङ्कम्-4	यदिन्द्र चित्र म	गृत्समदः	४९
($\frac{3}{4}$ अकूपारं वा)	इह न-३४५	($\frac{3}{4}$ अकूपाराङ्गिरा वा)	

वीङ्कम्, वासिष्ठं See वासिष्ठं वीङ्कम्

वृशस्य जानस्याभीवर्तः See अभीवर्तः वृशस्य— औशनं वा

Name	Verse	Ṛṣi	Page
वृषकम्	वृषा सोम द्युमाँ-५०४	इन्द्रः	७३
,, (आ)	स्वादोरित्था-४०९	प्रजापतिः	१०३

वृषकम्, इन्द्र- See इन्द्रवृषकम्

,, इन्द्रस्य See इन्द्रस्य वृषकम्

वृषम् एक- See एकवृषम्

Name	Verse	Ṛṣi	Page
वृषा (आ)	इमं वृषणम्-५९१	प्रजापतिः	९६
वेणोर्विशालम् $\frac{6-7}{13}$	तिस्रो वाच ईरयति-५२५	वेणुः	७७
वैखानसम् $\frac{1}{2}$	नकिष्टं कर्मणा नशत्-२४३	विखनाः	३५
वैणवम् $\frac{11}{18}$	परीतो षिञ्चता-५१२	वेणुः	७५

वैतदश्वेः साम तरन्तस्य See तरन्तस्य····

Name	Verse	Ṛṣi	Page
वैतहव्यम्-3 ($\frac{3}{3}$ ओकोनिधनं वा S. $\frac{3}{3}$ इहवद्वामदेव्यम्)	पान्तमा वो अन्धसः-१५५	वीतहव्यः	२४
वैतहव्यम्	आया धिया-१८८	,,	२८
वैदन्वतम्	वयः सुपर्णाः-३१९	विदन्वान्	४५
,, $\frac{1-4}{6}$	परि स्वानो-४७५	विदन्वान् भार्गवः	७०
वैधारयम्-2	और्वभृगुवत्-१८	और्ववैधारयः	५
वैय्यश्वम्-3	आ नो विश्वासु-२६९	व्यश्व आङ्गिरसः	३९
,,	उभयं शृणवच्च-२९०	व्यश्वः	४२
,,	अक्रान्त्समुद्रः-५२९	व्यश्व आङ्गिरसः	७८
वैराजम्-2	इन्द्रो विश्वस्य-४५६	इन्द्रः	६६
,, (आ) (महावैराज्यम्)	पिबा सोममिन्द्र-३९८	इन्द्रः वसिष्ठो वा	९९
वैराज ऋषभम् (आ)	,,	रुद्रः	९३
वैरूपम्	सदा व इन्द्रः-१९६	विरूपाङ्गिरसः (S. विरूपः)	२९
,,	असृग्रमिन्द्र ते-२०५	विरूपः	३०
,, -3	वयमेनमिदा-२७२	इन्द्रः (S. वसिष्ठः)	३९
,,	यद् द्याव इन्द्र-२७८	विरूपः	४०
,, -2	यदिन्द्र यावतस्त्वम्-३१०	,,	४४
,,	अध्वर्यो अद्रिभिः-४९९	,,	७२
,,	प्र सुन्वानायान्धसः-५५३	,,	८२
,, इन्द्रस्य-3 (वसिष्ठस्य वा)	इमे त इन्द्र-२७३	इन्द्रः वसिष्ठो वा	५४
,, द्वादशनिधनम् $\frac{7}{4}$ (आ)	यद् द्याव इन्द्र-२७८	विरूपः	८८

Name	Verse	Ṛṣi	Page
वैश्वामित्रम्	आ त्वा गिरो-३४९	विश्वामित्रः	४९
,,	असावि सोम इन्द्र-३४७	,,	,,
वैष्टम्भम् $\frac{1-2}{6}$	तिस्रो वाच उदीरते-४७१	विष्टम्भः	६९
व्याहृतिः प्रजापतेः See प्रजापतेर्व्याहृतिः			
व्रतपक्षः-2 (आ)	इन्द्रं नरो न-३१८	इन्द्राणी	१००
व्रतोपोहः (S. वसिष्ठस्य वा सम्पा)	अभि त्रिपृष्ठम्-५२८	अङ्गिराः	७८
व्रतम् अग्नेः See अग्नेर्व्रतम्			
, अङ्गिरसाम् See अङ्गिरसां व्रतम्			
,, अपाम् See अपाम् व्रतम्			
,, अश्विनोः See अश्विनोर् व्रतम्			
,, अहर् See अहर्व्रतम्			
,, काश्यप- See काश्यपव्रतम्			
,, गवाम् See गवां व्रतम्			
,, जमदग्नेः See जमदग्नेर्व्रतम्			
,, दिशाम् See दिशां व्रतम्			
,, देव See देवव्रतम्			
,, भरद्वाजिनाम् See भरद्वाजिनां व्रतम्			
,, महावैश्वनर-See महावैश्वानरव्रतम्			
,, यम- See यमव्रतम्			
,, रात्रेः See रात्रेर्व्रतम्			
,, लोकानां See लोकानां व्रतम्			
,, विश्वेषां देवानां See विश्वेषां—			
,, विष्णोः See विष्णोर्व्रतम्			
,, शशस्य कर्पूशयस्य See शशस्य—			

* See C. N.

Name	Verse	Ṛṣi	Page
संशानम्-4	बृहदिन्द्राय-२५८	इन्द्रः	३७
संसर्पम्, सर्पसाम वा-3(आ)	चर्षणीधृतम्-३७४	सर्पाः	९४
		अग्नि-पृथिवी-वायवो वा	
„ (आ)	अभिप्रियाणि-५५४	सर्पः द्यौर्वा	९५
संहितम् $\frac{6}{6}$	स्वादिष्ठया-४६८	जमदग्निः	६८
„ $\frac{2}{6}$	„ „	प्रजापतिः	„
संकृति (आ)	स्वादोरित्था-४०९	देवाः	१०३
संक्रोशम् $\frac{1\text{-}3}{13}$	तिस्रो वाचः-५२५	अङ्गिराः	७७
संक्षारः, इडानाम् See इडानाँ संक्षारः (आ)			
संजयम् इन्द्रस्य See इन्द्रस्य—			
संजयम्-2	आ ते अग्न इधीमहि-४१९	इन्द्रः	६०
सत्यश्रवसः साम, वार्यस्य	महे नो अद्या-४२१	वारीयः (S. सत्यश्रवाः)	६०
सत्रस्यर्द्धि See ऋद्धि सत्रस्य			
सत्रासाहीयम्-2	त्यमु वः सत्रासाहम्-१७०	इन्द्रः	२६
सदः	अग्ने यजिष्ठो-१००	प्रजापतिः	१६
सदोविशीयम् $\frac{11}{16}$ प्रजापतेः	पुनानः सोम-५११	„	७४
सधस्थम्, इन्द्रस्य See इन्द्रस्य सधस्थम्			
सन्तनि $\frac{2}{8}$	एष स्य धारय-३८४	देवाः	८७
सप्तहम् (आ)	त्वामिद्धि हवामहे-	जमदग्निः	९७
सप्तनिधनं वैरूपम् See वैरूपम् सप्तनिधनम्			
सफम् $\frac{2\text{-}3\ \&\ 5}{6}$	पवस्व मधुमत्तम-५७८	देवाः	८६
समन्तम् (1)	त्वमग्ने गृहपतिः-६१	अग्निः	१०
„ -(2-3)	„ „ „	वरुणः	„

Name	Verse	Ṛṣi	Page
सर्पराजा (आदित्यव्रतम्-8)	आयं गौः-६३०	सर्पः, अर्बुद-नामकः सर्पो वा (S. प्रजापतिः)	१२२
,, (आदित्यव्रतम्-9)	अन्तश्चरति-६३१	,, ,,	,,
,, (आदित्यव्रतम्-10)	त्रिंशद्धाम-६३२	,, ,,	,,
सर्पसाम-2 (आ)	त्वया वयं पवमानेन-५९०	आपः समुद्रो वा	९५
,, (आ) (कल्माषं वा)	कया नश्चित्र-१६९	सर्पाः	९९
सर्पसाम, माण्डवं वा See माण्डवं-2 (आ)			
सवितुस्साम	दोषो आगाद्-१७७	सविता	२७
,,	अभि त्यं देवम्-४६४	,,	६७
सहस्रबाहवीयम्	अपिबत् कद्रुवः-१३१	इन्द्रः	२१
सहस्रायुतीयम्-2	महे च न त्वाद्रिवः-२९१	,, प्रजापतिर्वा	४२
*सहोदीर्घतमसम्-2	पिबा सोममिन्द्र-३९८	दीर्घतमाः	५७
सहोमहः-2 (आ)	पिबा सोममिन्द्र-३९८	प्रजापतिः	१०४
सांवर्गम्	त्वं नो अग्ने-६	इन्द्रः	४
,,	नमस्ते अग्ने ओजसे-११	अग्निः	५
,,	तदग्ने द्युमग्नम्-११३	जमदग्निः	१७
सांवर्तम्-2	एन्द्र नो गधि-३९३	इन्द्रः	५६
,, इन्द्रस्य-2	ओजसस्तदस्य-१८२	सांवर्त आङ्गिरसः (S. इन्द्रः)	२७

* In S. both the gānas are known as वैराजs and the second alternatively as सहोदैर्घतमसम्.

Name	Verse	Ṛṣi	Page
साकमश्वम्-2	एह्यूषु इति	साकमश्वः शौनःशेपः	४
,, धुराम्	त्वावतः पुरूवसः-१९३	साकमश्वः	२८
सात्यम्	य ऋते चिदभिप्रियः-२४४	सत्यः	३६
[साध्यम्	यजिष्ठं त्वा-११२	साधिः]	१७
सांनतम् $\frac{1-2}{3}$	अभि प्र वः-२३५	संनतिः	३४
सान्तनिकम्-२	भगो न चित्रः-४४९	प्रजापतिः	६४
सामसरः $\frac{4-5}{13}$	तिस्रो वाच ईरयति-५२५	अङ्गिराः	७७
साम्नः साम $\frac{2}{3}$	ऋचं साम-३६९	साम	५२
सावित्रम्-6	इन्द्राय गिरः-३३९	सविता	४८
सिन्धुषाम	आ त्वा विशन्त्विन्दवः-१९७	असितः	२९
सिमा See महानाम्नी			
सिमानां निषेधः See निषेधः—			
सीदन्तीयम्-2	सीदन्तस्ते वयः-४०७	प्रजापतिः	५८
सुज्ञानम् $\frac{1-2}{6}$	सोमः पुनान ऊर्मिणा-५७२	इन्द्रः	८५
सुतंरयिष्ठीयम्-2	उप नो हरिभिः-१५०	सुतंरयिष्ठः (S. प्रजापतिः)	२३
सुराधसम् $\frac{1}{2}$	एदुमघोर्मदिन्तरम्-३८५	सुराधसः आङ्गिरसः	५५
सुरूपम्-$\frac{2-3}{9}$	स्वादिष्ठया-४६८	प्रजापतिः	६८
सूर्यसाम	परि वाजपतिः-३०	सूर्यः	७
सूर्यसाम	उदु त्यम्-३१	,,	७
,,	अया पवस्व-४९३	,,	७२
,,	अनु प्रत्नासः-५०२	,,	७३
सूर्यस्य साम	बण्महाँ असि-२७२	,,	४०

Name	Verse	Ṛṣi	Page
सोमसाम-2	गोमन्त इन्दो-५७४	सोमः	८५
,, -2	प्र पुनानाय-५७३	,,	८५
,,	अस्मभ्यं त्वा-५७५	,,	,,
,, $\frac{4\text{-}6}{6}$	एनमु त्यं मदच्युतम्-५८१	,,	८६
(S. कौल्मलबर्हिषम्)		(S. कुल्मलबर्हिस्)	
सोमसाम-$\frac{3\text{-}5}{5}$	एष स्य धारया-५८४	सोमः	८७
,, -$\frac{3\text{-}5}{5}$	स सुन्वे या-५८२	,,	,,
,, अध्यर्धेडम् See अध्यर्धेडम्——			
,, जागतम् See जागतं——			
सोमस्य यशः-3	पर्व ते हर्यतः-५७६	सोमः	८५
सोमव्रतम् (आ)	सं ते पयांसि-६०३	,,	१०९
,, ,,	त्वमिमा ओषधीः-६०४	,,	,,
,, ,,	सं ते पयांसि-६०३	,,	११५
सौक्रतवम्	अधज्मो अध वा-५२	सुक्रतुः	९
सौपर्णम्	त्वमग्ने यज्ञानाम्-२	सुपर्णः	४
,, -3	उद्धेदभि श्रुतामघम्-१२५	,,	२०
,, $\frac{1\text{-}2}{5}$	जगृह्मा ते दक्षिणम्-३१७	,,	४५
,, $\frac{4\text{-}5}{5}$	चन्द्रमा अप्स्वन्तरा-४१७	,,	५९
सौभरम्-3	तं गूर्धया-१०९	सौभरिः (S. सुभरिः)	१७
,,	आ याहि सुषमा.१९१	सुभरिः	२८
,, -2	पाहि गा अन्धसः-२८९	सौभरिः	४१
,,	इम इन्द्राय सुन्विरे-२९३	सुभरिः	४२
सौभरम्	त्यं सु मेषम्-३७७	सुभरिः	५४
,,	प्र सोमासो-४७७	,,	७०

Name	Verse	Ṛṣi	Page
सौभरम्	प्र सोमासो विपश्चितः-४७८	सुभरिः	७०
,, पार्थं See पार्थं--			
सौभरसाम-2	वयमु त्वामपूर्व्यः-४०८	,,	५८
सौमक्रतवम्	अप त्यं वृजिनम्-१०५	सोमक्रतुः	१६
सौमरश्मम् $\frac{3\text{-}4}{4}$	अव द्रप्सः-३२३	इन्द्रः	४६
सौमापूषम्	सोमः पूषा-१५४	सोमःपूषा च	२३
सौमित्रम् $\frac{1\text{-}2}{3}$	अयं त इन्द्र-१५९	सुमित्रः	२४
,,	यं रक्षन्ति प्रचेतसः-१८५	,,	२७
,, -2	इन्द्र इषे ददातु-१९९	,,	२९
,,	सुनीथोघासमर्त्यः-२०६	,,	३०
,,	इमे त इन्द्र-२१२	,,	,,
,,	तुभ्यं सुतासः-२१३	,,	३१
,,	इन्द्राय साम गायत-३८८	,,	५६
सौमेधम्-3	योगे योगे वस्तरम्-१६३	सुमेधाः	२५
सौयवसम्-3	आ याह्ययम्-४०२	सूयवसः	५७
*सौहविषम्-5	परि प्रधन्व-४२७	सुहविराङ्गिरसः	६१
स्कन्धः See महादिवाकीर्त्यम्-3			
स्वयोनि (S. इन्द्रस्यप्रियम्)	जातः परेण-९०	कश्यपः	१४
स्वःपृष्ठमाङ्गिरसम् See आङ्गिरसम्--			
स्वरसाम (आ)	यो रयिं वो रयिन्तम-३५१	वायुः	१०६
स्वरीयः $\frac{1}{2}$ (आ)	इन्दो धेनुः (स्तौ)	विष्णुः (S. विष्णुः वायुः)	१०६

* In S. $\frac{1\text{-}2}{5}$ इन्द्रस्य संक्रमे ; $\frac{3\text{-}5}{5}$ सौहविषाणि ; $\frac{5}{5}$ वाङ्निधनं सौहविषम् ;

Name	Verse	Ṛṣi	Page
स्वरीयः $\frac{2}{2}$ (आ)	एयज्जायथाः-६०१	विष्णुः	१०६
,, $\frac{1}{4}$	हा ऊ वाक्-तोकम् (स्तौ)	विष्णुः	१०७
,, $\frac{2}{4}$	,, -अयंसशिङ्क्ते	,, ,,	,,
,, $\frac{3}{4}$	,, -येभिर्विया	,, ,,	,,
,, $\frac{4}{4}$	,, -यज्जायथाः-६०१	,,	,,
,, विष्णोः $\frac{1-5}{5}$ See विष्णोः—			
स्वर्ज्योतिः-2 (अ)	अरूरुचदुषसः-५९६	प्रजापतिः	१०२
स्ववासि $\frac{12-13}{16}$	पुनानः सोम-५११	जमदग्निः	७४
स्वारम्-5 (अ)	यज्जायथाः-६०१	वायुः	१०६
स्वाराज्यम् इन्द्र See इन्द्र स्वाराज्यम्—			
स्वाशिरामर्कः (आ)	स्वादिष्ठया-४३८	स्वाशिराः प्राणाः	९२
ह			
हरः-2	अग्निस्तिग्मेन-२२	अग्निः	६
,, -2	यो विश्वा दयते-४४	,,	९
हरसी मृत्योः See महासाम पविमत् $\frac{5-6}{6}$			
हविर्धानम्-2	अग्ने यजिष्ठो अध्वरे-१००	प्रजापतिः	१६
हारायणम्-3	शग्ध्युषु शचीपते-२५३	इन्द्रः	३७
हारिवर्णम्-4	तं ते मदम्-३८३	हरिवर्णः	५५
हाविष्कृतम् $\frac{3-4}{4}$	देवानामिदवो-१३८	हविष्कृत्	२२
हाविष्मतम् $\frac{1-2}{4}$	,,	हविष्मान्	,,
हिकम् $\frac{1}{3}$	कई व्यक्ता नरः-४३३	प्रजापतिः	६२
ह्रस्वा बृहदोपशा	See बृहदोपशा—		

APPENDIX-B

(An alphabetical list of ṛṣis of Sāmaganas is given below with reference to page numbers.)

अ

आ

श

स

ह

KENDRIYA SANSKRIT VIDYAPEETHA PUBLICATIONS.

		Price Rs.	P.
1.	Sāmavidhāna Brāhmaṇa with the commentaries of Sayana and Bharatasvamin ed. by B. R. Sharma with a Forward by Dr. V. Raghavan	15	00
2.	Devatādhyāya Brāhmaṇa with the commentary of Sayana		
3.	Saṁhitopaniṣad Brāhmaṇa with the commentaries of Sayana and Dvijarāja Bhaṭṭa. ...		
4.	Vamśa Brāhmaṇa with the commentary of Sayana–all three in one volume ed. by B. R. Sharma	12	00
5.	Malaya Māruta, a collection of minor works in Sanskrit ed. by Dr. V. Raghavan	5	00
6.	Sāmavedārṣeya Dīpa of Bhaṭṭa Bhāskara-Adhvarindra ed. by B. R. Sharma	13	50

——(o)——